

P Ē T Ī J U M A

EKONOMISKĀ PAMATOJUMA IZSTRĀDE JURIDISKĀS PALĪDZĪBAS ADMINISTRĀCIJAS STRUKTŪRVIENĪBU IZVEIDOŠANAI LATVIJAS REĢIONOS

(31.01.2007.-21.05.2007.)

Noslēguma ziņojums

Pētījuma pasūtītājs:
Juridiskās palīdzības administrācija

Pētījuma autors:
SIA „SOMESE”

Pētījuma izpildītāji:
Dipl.iur. Lana Zīda,
Pētījuma koordinatore un speciāliste juridiskajos jautājumos
Mg.oec. Iveta Siliņa
Pētījuma speciāliste finanšu un statistikas jautājumos
Mg.ed. Inese Lūsēna-Ezera, Latvijas Universitātes doktorante
Iedzīvotāju aptaujas pētniece

Rīgā, 2007.gada maijs

Pētījuma noslēguma ziņojuma satura rādītājs

	lpp.
1. Vispārīga informācija par Pētījuma mērķiem, uzdevumiem un paveikto darbu.....	4
1.1. Pētījuma mērķi un uzdevumi.....	4
1.2. Pētījuma avotu un veiktā darba apraksts.....	6
1.3. Pieņēmumi un ierobežojumi.....	10
2. JPA reģionālo nodaļu veidošanas pamatotības novērtējums.....	15
2.1. Kritēriji JPA reģionālo struktūrvienību veidošanas pamatotības novērtēšanai.....	15
2.2. Iedzīvotāji.....	19
2.2.1. Vidzemes reģions.....	22
2.2.2. Kurzemes reģions.....	23
2.2.3. Zemgales reģions.....	25
2.2.4. Latgales reģions.....	26
2.3. Iedzīvotāju ienākumi Latvijas reģionos.....	28
2.4. Nodarbinātība un bezdarbs.....	40
2.4.1. Iedzīvotāju sadalījums līdz darbaspējas, darbaspējas un virsdarbaspējas vecuma grupās.....	43
2.4.2. Nodarbinātība Latvijas reģionos.....	47
2.5. Nodarbinātība un bezdarbs Latvijas reģionos.....	57
2.5.1. Nodarbinātība un bezdarbs Kurzemes reģionā.....	57
2.5.2. Nodarbinātība un bezdarbs Latgales reģionā.....	60
2.5.3. Nodarbinātība un bezdarbs Zemgales reģionā.....	62
2.5.4. Nodarbinātība un bezdarbs Vidzemes reģionā.....	65
2.5.5. Nodarbinātība un bezdarbs Rīgas reģionā.....	67
2.6. Personu, kurām ir tiesības saņemt valsts garantētu finansiālu atbalstu juridiskās palīdzības (turpmāk – Palīdzība) saņemšanai, īpatsvars Latvijas reģionos.....	69
2.6.1. Trūcīgas personas.....	72
2.6.2. Maznodrošinātas personas.....	81
2.7. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme, to sasniedzamība	

reģiona ietvaros, izņemot Rīgas reģionu.....	86
2.7.1.Latvijas reģionu administratīvo teritoriju funkcionālā loma.....	86
2.7.2. Latgales reģions.....	86
2.7.3. Kurzemes reģions.....	89
2.7.4. Vidzemes reģions.....	91
2.7.5. Zemgales reģions.....	93
2.8. Juridiskās palīdzības sniedzēji.....	94
2.9.Noziedzības līmenis Latvijas reģionos un vardarbīgos noziedzīgos nodarījumos cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu statistikas analīze.....	97
2.10. Pašvaldību aptaujas rezultāti.....	108
2.11. Iedzīvotāju aptaujas rezultāti.....	114
3. Kopsavilkums un budžeta izdevumu provizoriskie aprēķini.....	136
3.1. Reģionālo nodaļu veidošanas nepieciešamības pamatojums.....	136
3.2. Lietu skaits.....	145
3.3. JPA organizācijas struktūras attīstības varianti.....	147
3.4. Reģionu administratīvo teritoriju (pilsētu) raksturojums.....	150
3.5. Izdevumi JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanai, uzraudzībai un uzturēšanai.....	165
3.6. Netiešie izdevumi.....	167
3.7. Ilgtermiņa ieguldījumi.....	168
4. Pētījuma galvenie kopsavilkuma secinājumi.....	171
Pielikumi.....	176
<i>Pielikums Nr.1 Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts</i>	
<i>Pielikums Nr.2 Informācijas pieprasījuma paraugvēstule pašvaldībām</i>	
<i>Pielikums Nr.3 Iedzīvotāju aptaujas anketas paraugs .</i>	
<i>Pielikums Nr.4 Pašvaldību vēstules</i>	
<i>Pielikums Nr.5 Pētījumā izmantoto avotu: CSP, SPP, NVA, VA „Mājokļu aģentūra” informācijas apkopojums</i>	

1. Vispārīga informācija par pētījuma mērķiem, uzdevumiem un paveikto darbu

Šī ziņojuma ievada sadaļā tiek sniegta pamatinformācija par pētījumu “Ekonomiskā pamatojuma izstrāde Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” (turpmāk arī – “Pētījums”). Pētījums veikts pēc Juridiskās palīdzības administrācijas pasūtījuma laika posmā no 2007. gada februāra sākuma līdz 2007. gada maija beigām.

1.1. Pētījuma mērķi un uzdevumi

Pētījuma mērķis. Pētījuma vispārējais mērķis ir noskaidrot, vai Juridiskās palīdzības administrācijas efektīvai funkciju realizācijai Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma mērķu īstenošanā, ir nepieciešama reģionālo struktūrvienību izveidošana.

2005.gada 17.martā Saeimā tika pieņemts **Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums**. Lai īstenotu likumā noteikto, 2006.gada 1.janvārī tika izveidota Juridiskās palīdzības administrācija, kuras galvenais uzdevums ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātai juridiskajai palīdzībai un valsts kompensācijām cietušajiem. Bez tam, JPA nodrošina valsts apmaksātu juridisko palīdzību trūcīgām un maznodrošinātām personām strīdu risināšanai ārpus tiesas un tiesā, kā arī juridiskās konsultācijas sniegšanu aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai, kā arī slēdz līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem – advokātiem un juristiem, kas nav advokāti.

JPA ir nostrādājusi vienu gadu, tās funkcijas paplašinās un pieaug uzdevumu loks. 2006.gada laikā ik mēnesi pieauga un turpina pieaugt arī 2007.gadā JPA iesniegto pieteikumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai un noziedzīgajos nodarījumos cietušo personu kompensācijas pieprasījumu skaits. Latvijas iedzīvotāji griežas pie JPA ar dažādiem iesniegumiem, tai jāturpina veidot un stiprināt kontaktus ar valsts pārvaldes iestādēm, juridisko profesiju pārstāvjiem un to profesionālajām apvienībām, jāveic sabiedrības informēšanas pasākumi u.c.

Gan operatīvās, gan stratēģiskās funkcijas šobrīd pilda viens birojs, kurš atrodas Rīgā. Saiknes ar reģioniem tiek nodrošinātas ar pašvaldību starpniecību, kurām ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma (turpmāk – Likums) 22.panta trešo daļu ir deleģēta viena no JPA funkcijām - juridiskās palīdzības pieprasījuma veidlapu izsniegšana, kā arī informācijas par veidlapas aizpildīšanu un tai pievienojamiem dokumentiem sniegšana pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošām personām. Ņemot vērā valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūta novitāti, pašvaldību izpratne par tā darbību un nozīmi veidojas pakāpeniski un var atšķirties no likumdevēja un JPA iecerēm. Lai nodrošinātu vienmērīgu Likuma piemērošanu un skaidrošanu, jānodrošina integrēta metodoloģiska un operatīvā vadība valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā visā Latvijas teritorijā. Tas veicinātu gan Administrācijas darba efektivitāti, gan arī vairotu iedzīvotāju uzticību valstij. Pētījuma vispārējais mērķis ir vērsts uz pastāvošās situācijas izpēti, lai izvērtētu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomas administrēšanu reģionos, deleģējot atsevišķas funkcijas reģionālajām nodaļām.

Pētījuma tuvākie mērķi. Pētījuma tuvākais mērķis jeb pamatuzdevums ir piedāvāt risinājumu JPA funkciju izpildes efektivitātes saglabāšanai un valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieejamības ikvienam Latvijas iedzīvotājam nodrošināšanai, pamatojoties uz izvērstu izpēti par Latvijas iedzīvotājiem, to ienākumiem, nodarbinātību un bezdarbu, personām, kurām ir tiesības pieprasīt valsts nodrošināto juridisko palīdzību, juridiskās palīdzības sniedzējiem, Administrācijas līdzšinējo darbu, pašvaldību un iedzīvotāju viedokli par juridiskās palīdzības jautājumiem. Pamatuzdevumus varētu iedalīt trīs daļās:

- pamatot nepieciešamību veidot JPA struktūrvienības Latvijas reģionos;
- noteikt JPA reģionālo nodaļu iespējamo izvietojumu reģionu administratīvajā teritorijā;
- piedāvāt JPA darba organizācijas struktūras risinājumu un prognozēt iespējamās JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanas izmaksas.

Pamatmērķu sasniegšanai Pētījumā izvērtēti Latvijas tiesību akti, politikas dokumenti, iepriekš veiktie pētījumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā, reģionālās attīstības plānošanas dokumenti, kā arī analizēti Latvijas apstākļi.

1.2. Pētījuma avotu un veiktā darba apraksts

Pētījuma avoti. Pētījuma veikšanas gaitā apzināti, iegūti un izstudēti Latvijas avoti (t.i. tiesību akti, politikas plānošanas dokumenti, tiesību publikācijas), kas regulē valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jautājumus un ar šiem jautājumiem saistītos personas atbilstības valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai aspektus, kā arī avoti, kas regulē Latvijas reģionālās attīstības jautājumus. Latvijas apstākļu analīzei tika izmantota Latvijas Centrālās Statistikas Pārvaldes (CSP), Valsts Sociālās Apdrošināšanas Aģentūras (VSAA), Nodarbinātības Valsts Aģentūras (NVA), Sociālo pakalpojumu pārvaldes (SPP), Juridiskās palīdzības administrācijas (JPA), Iekšlietu ministrijas Informācijas Centra, Tiesu administrācijas, VA Mājokļu aģentūra statistikas informācija. Izmantotās tiesību literatūras, tiesību aktu un statistikas materiālu saraksts pievienots Pētījuma pielikumā Nr.1. Veikta Latvijas pašvaldību (529) aptauja, kā arī Latvijas iedzīvotāju aptauja. Piemērojot kritisku atlasi, Pētījumā izmantoti arī interneta resursi.

Veiktā darba apraksts. Pamatojoties uz mērķiem, kādus ir iecerēts panākt ar Pētījumu, tika noteikti kritēriji, ar kuru palīdzību ir novērtējami Latvijas apstākļi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jautājumā. Kritēriji ir savstarpēji salīdzināmi starp Latvijas reģioniem un reģionu administratīvajām teritorijām (pilsētām un rajoniem). Vērtēta tika informācija: 1) par iedzīvotājiem, kas ietver iedzīvotāju skaita, blīvuma, pieauguma un vecuma analīzi reģionos; 2) iedzīvotāju ienākumiem reģionos, kas ietver iedzīvotāju mēneša bruto darba samaksas datu analīzi privātajā un sabiedriskajā sektorā, valsts pensiju saņēmēju skaita un izmaksu lieluma analīzi; 3) nodarbinātību un bezdarbu reģionos; 4) personu, kurām konstatēta atbilstība trūcīgās personas statusam, un personu, kuras ieguvušas maznodrošinātās personas statusu, īpatsvaru reģionos; 5) noziedzību un valsts kompensāciju izmaksām noziedzīgajos nodarījumos cietušajiem; 6) reģionu administratīvo teritoriju - pilsētu funkcionālo nozīmi; 7) juridiskās palīdzības sniedzējiem; 8) pašvaldību un iedzīvotāju viedokli par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūta administrēšanu reģionos. Kritēriju 1), 2), 3), 4), 5), 7) vērtēšanai tika apzināta, iegūta un izstudēta nepieciešamā statistikas informācija. Kritērija 6) vērtēšanai tika izstudēti reģionālās attīstības dokumenti – tiesību akti, Reģionālās

politikas pamatnostādnes, plānošanas reģionu attīstības programmas un teritoriju plānojumu projekti. Bet kritērija 8) analīzei tika veiktas divas aptaujas: pašvaldību aptauja un Latvijas iedzīvotāju aptauja. Pašvaldību aptaujas ietvaros tika izstrādāts informācijas pieprasījums pašvaldībām par attiecīgajā pašvaldībā reģistrēto personu, kuras ieguvušas trūcīgās personas statusu, skaitu 2006.gadā. Papildus statistiskajai informācijai pašvaldībām tika lūgts izteikt viedokli par nepieciešamību veidot JPA reģionālās nodaļas. Informācijas pieprasījuma paraugvēstule pašvaldībām ir apskatāma pielikumā Nr.2.

Nemot vērā šī brīža situāciju, ka statistikas apkopošana par iedzīvotāju attieksmi pret valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespēju nav iespējama, kā arī to, ka pētījums ir ierobežots laika izpildījumā, tad, kā operatīvas masveida informācijas iegūšanas metode šī pētījuma ietvaros tiek izmantota viena no aptaujas metodēm – anketēšana. Anketēšana ir viens no visbiežāk lietotajiem mērinstrumentiem datu savākšanai, jo tās tiek izmantotas gan nelielu pētījumu veikšanai, piemēram, organizācijas, iestādes vai institūcijas ietvaros, gan viena rajona, pilsētas vai valsts mērogā, gan arī starptautiski salīdzinošos pētījumos. Pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ietvaros anketēšana kā mērinstruments tika izvēlēta ne tikai iepriekš minēto iemeslu (laika ierobežojums un masveida informācijas iegūšana) pēc, bet arī dēļ tik svarīgiem apsvērumiem kā atklātāku un ticamāku atbilžu iegūšana un iespēja veikt iegūto datu statistisko apstrādi.

Atbilstoši pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” mērķiem un uzdevumiem, kā anketēšanas vispārējais mērķis izvirzīts: noskaidrot galvenās tendences valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jomā saistībā ar to Latvijas iedzīvotāju vajadzībām, kuru materiālais stāvoklis liedz vai ierobežo iespēju saņemt juridisko palīdzību. Vadoties no anketēšanas vispārējā mērķa, tika izvirzīti tās konkrētie mērķi:

- iegūt informāciju par to personu īpatsvaru, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību;
- apzināt respondentu informētības līmeni par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām;

- apzināt respondentu vajadzības juridiskās palīdzības jomā;
- apzināt juridiskās palīdzības nepieciešamību Latvijas reģionos;
- noskaidrot respondentu viedokli par iespējamo JPA reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu.

Pētījuma dalībnieku izlase. Daudzos gadījumos pētījuma gaitā ir jāveido pētījuma dalībnieku izlase, jo nav ne vajadzības, ne arī iespēju pētījumā ietvert visus interesējošos subjektus – ģenerālkopu.^{1 2}

Atbilstoši anketēšanas mērķauditorijai, pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ģenerālā kopa ir visi Latvijas reģionu iedzīvotāji, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, un kuri apmeklē iestādes, kurās, reģistrējot savu īpašo statusu, var saņemt palīdzību un materiālo pabalstu. Ņemot vērā pētījuma ģenerālkopas lielumu, tad šajā gadījumā tika aktualizēts jautājums par pētījuma dalībnieku izlasi, kas ir apakškopas izraudzīšanās no ģenerālkopas tālākai pētījuma veikšanai.^{1 2 3} Izlases veidošana ir atkarīga no vairākiem faktoriem, tādēļ visas izlases iedala divās grupās – varbūtīgās izlases un nevarbūtīgās izlases.⁴ Veidojot varbūtīgo izlasi, katram ģenerālkopas elementam ir kāda varbūtība, ka tas tiks iekļauts izlasē, taču šīs izlases veids ir ļoti laukietilpīgs, jo: nepieciešams izveidot visu to Latvijas iedzīvotāju datu bāzi, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, un kuri apmeklē iestādes, kurās, reģistrējot savu īpašo statusu, var saņemt palīdzību un materiālo pabalstu, uz kā pamata tālāk tiek veikta dalībnieku izlase. Dotajā gadījumā šādu laika resursu pētījuma veikšanai nav.

Ja pētījuma izlases dalībnieki tiktu izvēlēti, izmantojot kādu no varbūtīgās izlases metodēm (vienkāršā gadījumu, stratificētā jeb tipoloģiskā, klāsteru, vairākpakāpju vai vairākfāžu metode),⁵ tad aptaujas veikšanas laikā respondenti būtu jāaptaujā viņu dzīvesvietā, kā rezultātā būtiski palielinātos ne tikai

¹ Geske A., Grīnfelds A. Izglītības pētījumu metodoloģija un metodes.- R.: RaKa, 2001.

² Geske A., Grīnfelds A. Izglītības pētniecība. – R.: LU Akadēmiskai apgāds, 2006.

³ Lasmanis A. Datu ieguves, apstrādes un analīzes metodes pedagoģijas un psiholoģijas pētījumos. – R.: Izglītības soļi, 2002.

⁴ Anderson G. Fundamentals of educational research. London: The Falmer-Press, 1993.

⁵ Lasmanis A. Datu ieguves, apstrādes un analīzes metodes pedagoģijas un psiholoģijas pētījumos. – R.: Izglītības soļi, 2002.

anketēšanas procesam atvēlētais laiks, bet arī pētījuma izmaksas, kas šajā gadījumā ir ļoti svarīgs faktors.

Ņemot vērā iepriekš minētos faktorus, pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” dalībnieku izlase tika veidota, balstoties uz nevarbūtīgās izlases metodi. Nevarbūtīgā izlasē ģenerālkopas elementi tiek iekļauti izlasē, lietojot dažādus subjektīvus vērtējumus. Izmantojot nevarbūtīgās izlases metodes, pētījumā iegūtie rezultāti netiek vispārināti uz visu pētījuma ģenerālkopu, taču tas nebūt nemazina to nozīmīgumu dažādu procesu pilnveidošanai, ideju īstenošanai vai problēmas risināšanai.

Pastāv vairākas nevarbūtīgās izlases metodes: *ērtuma metode, sniegabumbas metode, kvotas metode, kritisko gadījumu metode, tipisko gadījumu metode*, u.c. Šo metožu pielietojumu izmanto gadījumos, kad:

- citu metodi nevar lietot datu trūkuma dēļ;
- pētījumā ir paredzēts apskatīt kādu īpašu grupu;
- paredzēts veikt pilotpētījumu, kuros tiek noskaidrots, vai kāda problēma vispār eksistē;
- paredzēts veikt pilotpētījumu, kuros pārbauda pētījuma instrumentus un metodes;
- ir mazi pētījuma resursi (līdzekļi, laiks).⁶

Izvērtējot nevarbūtīgās izlases metožu pielietojumu un anketēšanas laika ierobežojumu, pētījuma dalībnieku izlase tika veikta, izmantojot ērtuma metodi. Viena no ērtuma metodes kā nevarbūtīgās izlases veidošanas metodes stratēģijām ir apstākļi, ka pētījuma izlasi veido no viegli pieejamiem pētījuma dalībniekiem un pētījuma dalībnieki ir gatavi piedalīties pētījumā.⁶

Ņemot vērā, ka:

- pētījums ir saistīts ar konkrētas Latvijas iedzīvotāju grupas sociālās situācijas izpēti;
- pētījumā iegūtie rezultāti netiks vispārināti uz visiem Latvijas iedzīvotājiem, kuri atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, taču tas saistīts ar galveno tendenci atklāšanu pētāmajā problēmā;

⁶ Geske A., Grīnfelds A. Izglītības pētniecība. –R.: LU Akadēmiskais apgāds, 2006.

- pētījumam ir ierobežoti laika, finanšu un cilvēkresursi;
- pētījuma dalībnieki ir pieejami Valsts Nodarbinātības Aģentūrās un Sociālos dienestos 25 rajona nozīmes pilsētās visos Latvijas reģionos (izņemot Rīgu),

tad ērtuma metodes izvēle kā pētījuma dalībnieku izlase veidošanas metode ir pilnībā atbilstoša pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ietvaros paredzētajai aptaujas veikšanai.

Lai pētījumā iegūtie anketēšanas rezultāti būtu pēc iespējas validi (ticami), tika pieņemts lēmums veikt vairāku simtu pētījuma dalībnieku aptaujāšanu anketētāja tiešā klātbūtnē, t.i. izmantojot tieša kontakta nodibināšanu starp respondentu un anketētāju. Pielikumā Nr. 3 ir iespējams iepazīties ar iedzīvotāju aptaujas anketas jautājumiem.

Bez uzdoto kritēriju analīzes, tika veiktas Administrācijas darba apjoma (lietu skaita) pieauguma prognozes, pamatojoties uz 2006.gada statistiku. Saskaņā ar kritēriju analīzes, JPA līdzšinējās darbības un darba apjoma palielināšanās prognožu rezultātiem tika izstrādāts risinājums JPA darba organizācijas struktūras pārveidošanai un veikti provizorisks budžeta izdevumu, kas varētu būt saistīti ar JPA struktūras izmaiņām, aprēķini.

1.3. Pieņēmumi un ierobežojumi

1. Pētījuma autors pieņem, ka JPA pētījuma ietvaros sniegtā informācija ir pareiza un pilnīga.
2. Vairums pieņēmumu un aprēķinu, kas lietoti pētījumā, attiecas tikai uz konkrēto dokumentu un nav lietojami atrauti no tā konteksta.
3. No pašvaldībām, Centrālās statistikas pārvaldes, Nodarbinātības valsts aģentūras un citiem avotiem iegūtā informācija ir pieņemta par ticamu, taču pētījuma autors nevar uzņemties pilnu atbildību par to precizitāti, tā kā nav tās ticamības speciālu garantiju.
4. Šajā pētījumā iekļautie grafiskie attēli tiek piedāvāti ar nolūku palīdzēt lasītājam labāk izprast pētījumā sniegto informāciju.
5. Salīdzināmā informācija, kas saistīta ar šo pētījumu, tiek uzskatīta par nākušā no drošiem avotiem; pētījuma izpildītāji ir pārbaudījuši to pēc savām

- vislabākajām iespējām, bet neuzņemas atbildību par datu un skaitļu patiesumu.
6. Pētījums ar atsevišķiem izņēmumiem ietver tikai to informāciju, kas bija aktuāla pētījuma uzsākšanas brīdī (pētījums uzsākts 2007.gada 31.janvārī), notikumi, kas notikuši pēc pētījuma uzsākšanas, vai informācija, kas ir saņemta vai kļuvusi pieejama pēc pētījuma uzsākšanas, pētījumā nav izmantota un pētījuma autors par to neatbild.
 7. JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanas izdevumu plānošana nav vienkārši nākotnes prognozes, drīzāk tas ir vispārējs JPA reģionālās struktūras iespējamo izdevumu novērtējums. Nevar apgalvot un garantēt, ka šīs prognozes piepildīsies. Tirgus cenas, un līdz ar to arī iespējamie izdevumi pastāvīgi mainās un svārstās. No pētījuma autora netiek sagaidīti konkrētie aprēķini, kas saistīti ar konkrētām JPA organizācijas struktūras izmaiņām. Pētījumā tiek noteikts iespējamais JPA strukturālās attīstības virziens, un, pamatojoties uz pētījuma atziņām, tiek noteiktas nākotnes investīciju apjoms.
 8. Pētījums precīzi nenosaka visus veicamos pasākumus un to īstenošanai nepieciešamos resursus, paļaujoties uz atbildīgo iestāžu kompetenci un to spēju plānot optimālākos mērķu un uzdevumu izpildes veidus, paredzot racionālu resursu patēriņu. Pamatojoties uz pētījumā gūtajām atziņām, tiek piedāvāts aptuvens JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanas izdevumu aprēķins.
 9. Pētījums neaptver JPA reģionālo struktūrvienību izveides ietekmes uz sociālās atstumtības mazināšanu personu tiesību aizsardzības jomā vērtējumu.
 10. Valsts pārvaldes iestāžu attīstība ir saistīta ar vietējās varas un vietējās pārvaldes sistēmas attīstību (Valsts pārvaldes reformas stratēģija no 2001. līdz 2006.gadam, 2001.gada jūlijs). Pētījuma nodaļas, kas veltīta reģionu vērtēšanas kritēriju analīzei, struktūra balstīta uz pieņēmumu, ka, nosakot JPA struktūras attīstības tendences, īpaša vērība jāvelta reģionu attīstības tendencēm. Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu reģionālās attīstības plānošanai, koordinācijai un pašvaldību sadarbības nodrošināšanai ir

izveidoti pieci plānošanas reģioni: Kurzemes plānošanas reģions, Latgales plānošanas reģions, Rīgas plānošanas reģions, Vidzemes plānošanas reģions, Zemgales plānošanas reģions. Plānošanas reģionu teritorijas ir noteiktas saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 25.marta noteikumiem Nr.133 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijām”, t.i.:

- 1) Kurzemes plānošanas reģions – Liepāja, Ventspils un Kuldīgas, Liepājas, Saldus, Talsu un Ventspils rajonu vietējās pašvaldības;
- 2) Latgales plānošanas reģions – Daugavpils, Rēzekne un Balvu, Daugavpils, Krāslavas, Ludzas, Preiļu un Rēzeknes rajonu vietējās pašvaldības;
- 3) Rīgas plānošanas reģions – Rīga, Jūrmala un Limbažu, Ogres, Rīgas un Tukuma rajonu vietējās pašvaldības;
- 4) Vidzemes plānošanas reģions – Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Valkas un Valmieras rajonu vietējās pašvaldības;
- 5) Zemgales plānošanas reģions – Jelgava un Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Jelgavas un Jēkabpils rajonu vietējās pašvaldības.

No Reģionālās attīstības likuma 16.¹ panta izriet plānošanas reģiona mērķis – nodrošināt reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību reģiona līmenī. Šāda mērķa izvirzīšanai par pamatu kalpo nepieciešamība nodrošināt plānošanas reģionā ietilpstošo vietējo pašvaldību interešu pārstāvēšanu nacionālā līmenī un īstenot vienotu plānošanas reģiona attīstības politiku.

Reģionālās attīstības likums un Teritorijas plānošanas likums nosaka, ka plānošanas reģioniem un vietējām pašvaldībām ir jāizstrādā plānošanas reģionu attīstības programmas un teritoriju plānojumi. Minētajiem dokumentiem jākalpo par pamatu pārdomātai un mērķtiecīgai teritorijas attīstībai un investīciju piesaistei. Uz 05.02.2006. teritorijas plānojums ir apstiprināts tikai Rīgas plānošanas reģionā, pārējo plānošanas reģionu teritoriju plānojumi ir izstrādes stadijā. Savukārt visu plānošanas reģionu attīstības programmas ir izstrādātas un spēkā esošas.

Plānošanas reģionu teritoriju plānojumi un to projekti satur sadaļas par reģiona telpiskās struktūras attīstību, kura savukārt satur sadaļas par

apdzīvojuma sistēmu, infrastruktūru un sasniedzamību (tajā skaitā sabiedriskā transporta attīstības perspektīva).

Atbilstoši „Reģionālās politikas pamatnostādņēm”(Apstiprinātas ar MK 02.04.2004. rīkojumu Nr.198), lai sasniegtu reģionālās politikas mērķus, viens no pamatnostādņu rīcības virzieniem ir valsts pārvaldes reģionālās struktūras sakārtošana atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām un reģionālo pašvaldību teritorijām.

Šo pieņēmumu ierobežo tas, ka plānošanas reģionu attīstības programmai ir ilgtermiņa perspektīvas, kas būtiski atšķiras no pašreizējās situācijas.

11. Cits ierobežojums ir saistīts ar pētījuma laikā ierobežotām 2006.gada statistikas informācijas iegūšanas iespējām. Pētījuma uzsākšanas brīdī (31.01.2007.) – daļa 2006.gada statistikas informācijas nav apkopota un publiskota (piemēram, Centrālās Statistikas Pārvaldes informācija).
12. Pētījumā iegūtā informācija par personām, kurām ir tiesības pieteikties uz valsts nodrošināto juridisko palīdzību, pastāvīgi mainās, jo personas īpašā situācija un valsts vai pašvaldību piešķirtais statuss ir terminēts jeb ir spēkā ierobežotā laika intervālā, t.i. gan maznodrošinātas personas statuss, gan arī bezdarbnieka statuss tiek piešķirts uz Latvijas tiesību aktos noteikto laiku. Tā, piemēram, maznodrošinātas personas statusu piešķir uz 3 – 6 mēnešiem, bet bezdarbnieka statuss ir aktuāls tikai tik ilgi, kamēr persona nav iekārtojusies darbā. Pētījuma datus relatīvi īsā laika periodā var ietekmēt arī anketēšanā iesaistīto respondentu un statistiku veidojošo personu materiālā stāvokļa izmaiņas ļoti īsā laikā periodā dažādu iemeslu dēļ (piemēram, iekārtošanās darbā, mantojuma saņemšana, laulība, un tamlīdzīgi).
13. Vietējās pašvaldības visciešāk saskaras ar indivīdiem vai to grupām, kuru materiālie resursi liedz tiem pieeju tādiem pakalpojumiem un darbībām, kas ir vitāli svarīgas personas attīstībai un nodrošina cilvēka pilnvērtīgu funkcionēšanu sabiedrībā. Tāpēc tika izvirzīts pieņēmums, ka pašvaldības ir spējīgas sniegt precīzāku informāciju par to teritorijā dzīvojošo personu pieprasījumu pēc valsts garantētās palīdzības gan juridiskajos, gan citos jautājumos. Pašvaldības izskata pieteikumus un pieņem lēmumus par

trūcīgas personas statusa piešķiršanu, sniedz pašvaldību maznodrošinātajām personām atbalstu dažādos jautājumos, tāpēc Pētījumā izmantota pašvaldību sniegtā informācija par trūcīgas personas statusu ieguvušajiem 2006.gadā, kā arī pašvaldību komentāri par pieprasījumu sakarā ar juridisku jautājumu risināšanu, pamatojoties uz pieņēmumu, ka ne katrs faktiski trūcīgās personas statusam atbilstošais iedzīvotājs vēršas ar pieteikumu pašvaldībā, bet pašvaldības rīcībā ir informācija par faktisko iedzīvotāju materiālo stāvokli.

14. Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienību izvietojums būtu sasaistāms ar citu reģiona iedzīvotājiem nozīmīgu iestāžu izvietojumu, jo personas, kuru materiālie resursi ir vairāk ierobežoti, apmeklējumam labprātāk izvēlētos to administratīvo teritoriju, kurā vienlaicīgi ar JPA struktūrvienības apmeklējumu varētu saņemt citus pakalpojumus, piemēram, Zemesgrāmatas nodaļas, Valsts zemes dienests, Valsts ieņēmumu dienests, Valsts nodarbinātības aģentūra, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, Sociālās palīdzības dienests, tiesa, prokuratūra, policija, ārstniecības iestāde (slimnīca, poliklīnika), banka, mācību iestādes un citas iestādes.
15. Pētījuma rezultāti precīzi neatspoguļo noziedzīgos nodarījumos cietušo personu iespējamo pieprasījumu pēc valsts kompensācijas. Analizējot statistikas datus par noziedzības līmeni reģionos, statistikas pārskatus par krimināllietu izskatīšanu pirmajā instancē Latvijas tiesās, JPA statistiku par 2006.gadā pieņemto lēmumu skaitu par valsts kompensāciju cietušajiem, pētījums norāda uz valsts kompensācijas pieprasījumu pieauguma iespējām un tendencēm.
16. Pētījums ir pilotprojekts JPA izvirzītā mērķa – struktūrvienību izveidošana Latvijas reģionos – sasniegšanai. Tas izmantojams kā pamats detalizēta pētījuma vai koncepcijas izstrādei ar mērķi izstrādāt konkrētus priekšlikumus JPA struktūras attīstībai ar atbalsta struktūrvienībām Latvijas reģionos. Pamatojoties uz šajā pētījumā gūtajām atziņām un secinājumiem, var tikt apstiprināti instrumenti un nepieciešamās procedūras pamatpētījumam jeb pētījumam, kura mērķis ir konkrēta JPA struktūras modeļa izstrāde.

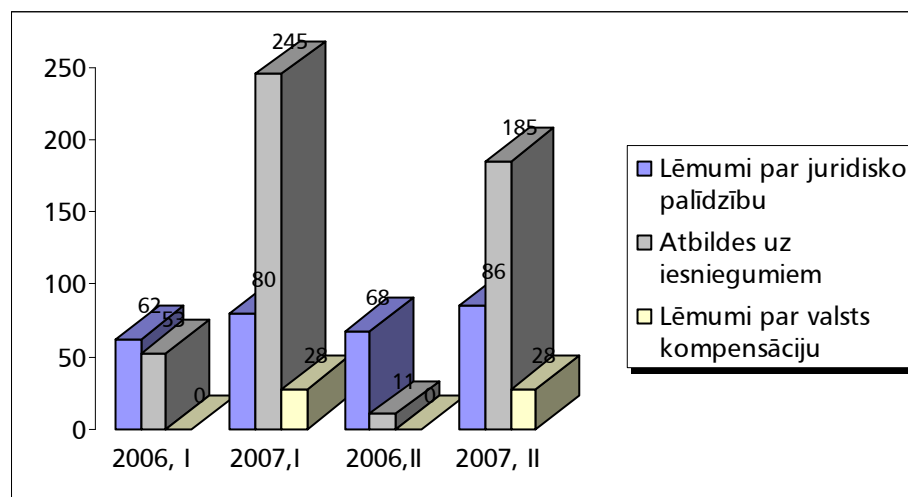
2. JPA reģionālo nodaļu veidošanas pamatotības novērtējums

2.1. Kritēriji JPA reģionālo struktūrvienību veidošanas pamatotības novērtēšanai

Pētījumam „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ir divas funkcijas. Pirmkārt, tas daļēji atspoguļo pašreizējo situāciju valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā, otrkārt, tas kalpos kā praktiska palīdzība tām institūcijām, kas iesaistītas lēmumu pieņemšanas procesos JPA struktūras attīstības jautājumos. Nodrošinot praktiskās palīdzības funkciju, pētījums atspoguļo lēmumus ietekmējošu pastāvošo situāciju – pastāvošos ierobežojumus, dalībnieku un faktoru kopumu. Pastāvošās situācijas izpēte koncentrēta uz Latvijas reģionu raksturojošo kritēriju noteikšanu, kritērijus raksturojošo lielumu apkopošanu un analīzi. Savukārt kritēriju kopuma vērtējums (analīze) būs izmantojams kā pamatojums nepieciešamībai veidot JPA reģionālās struktūrvienības un ietekmēt lēmumu pieņemšanu, kā arī veids JPA struktūrvienību iespējamā teritoriālā izvietojuma noteikšanai.

Pētījuma vispārējais mērķis ir vērsts uz JPA struktūrvienību izveidošanas nepieciešamības izvērtēšanu, vadoties no pamatotības un lietderības apsvērumiem, t.i. vērtējot kvantitatīvos rādītājus reģionos, to lielākajās pilsētās un to ietekmes areālos. Tomēr vērtējot JPA struktūrvienību izveidošanas pamatotību un lietderību, būtisks iemesls JPA paplašināšanai ir Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma subjektu pieteikumu juridiskās palīdzības saņemšanai un valsts kompensācijas pieprasījumu apstrādes un pieņemto lēmumu kvalitātes saglabāšana. Veltot lielu uzmanību un atvēlot nozīmīgus finanšu līdzekļus sabiedrības informēšanai un izglītošanai valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā, tiek veidota sabiedrības izpratne par valsts nodrošinātajām iespējām katrai personai aizsargāt savas tiesības un likumīgās intereses. Proporcionāli sabiedrības informētības līmeņa celšanās tempiem, pieaug arī personu iesniegumu, pieteikumu juridiskās palīdzības saņemšanai un valsts kompensācijas pieprasījumu skaits. Tā, piemēram, 2006.gadā JPA ir reģistrējusi 1085 pieteikumus juridiskās palīdzības sniegšanai, 561 iesniegumu un 92 cietušo kompensācijas pieprasījumus, un attiecīgi

ir pieņemti 989 lēmumi sakarā ar juridiskās palīdzības pieprasījumiem, sniegtas 1656 atbildes uz personu iesniegumiem, kā arī pieņemti 57 lēmumi par noziedzīgos nodarījumos cietušo personu valsts kompensācijas pieprasījumiem. Vidēji viena mēneša laikā 2006.gadā JPA ir pieņēmusi 82 lēmumus par juridisko palīdzību, atbildējusi uz 138 personu iesniegumiem, un sākot ar 2006.gada augustu – pieņēmusi vidēji 12 lēmumus par valsts kompensāciju cietušajiem⁷. Salīdzinot 2006.gada janvārī un februārī pieņemto lēmumu skaitu par juridisko palīdzību un izskatīto iesniegumu skaitu, ar 2007.gada pirmajiem mēnešiem, vērojama būtiska JPA apstrādāto dokumentu skaita pieauguma tendence (skat. 2.1.1. attēlu).

2.1.1. Attēls JPA apstrādāto dokumentu skaita (paveiktā darba apjoma) salīdzinājums 2006. un 2007.gada janvārī un februārī

Atbilstoši JPA struktūras shēmai⁸, iepriekš minētos lēmumus un atbildes uz iesniegumiem sagatavo Juridiskās nodaļas un Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļas darbinieki. Minēto nodaļu darbinieku skaits kopš 2006.gada 1.janvāra ir pakāpeniski pieaudzis:

- Juridiskā nodaļa: 2006.gada janvārī nodaļas darbu nodrošināja 2 darbinieki (vadītājs un jurists), 2006.gada aprīlī – 4 darbinieki (vadītājs un 3 juristi), 2007.gada janvārī – 5 darbinieki (vadītājs un 4 juristi), kā arī bija papildus 2 juristu vakances.
- Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļa: 2006.gada janvārī nodaļas darbu nodrošināja 4 darbinieki (vadītājs (jurists), 2 juristi un referents),

⁷ JPA statistika, <http://www.jpa.gov.lv/lat/aktualitates/statistika/>

⁸ www.jpa.gov.lv

2006.gada aprīlī – 7 darbinieki (vadītājs, 4 juristi, 2 referenti), kā arī nodaļā bija papildus 3 vakances (nodaļas vadītāja vietnieks, jurists, referents), uz 2007.gada janvāri nodaļā strādāja 10 darbinieki – vadītājs, vadītāja vietnieks, 5 juristi un 3 referenti, kā arī bija 2 juristu vakances.

Juridiskās nodaļas, kuras uzdevumos ietilpst personu valsts kompensāciju pieprasījumu izskatīšana, lēmumu projektu sagatavošana un dokumentu projektu sagatavošana, kas saistīti ar personu iesniegumiem, darbinieku skaits kopš 2006.gada aprīļa ir palielinājies par 1 vienu vienību – uz 2007.gada janvāri nodaļas kapacitāte palielinājās par 20% (5 darbinieki = 100%, 1 darbinieks - 20%). Taču valsts kompensācijas pieprasījumu skaits kopš 2006.gada (kur vidējais JPA pieņemto lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu vai atteikumu skaits vienā mēnesī bija 12) uz 2007.gada februāri (kur 2007.gada divos mēnešos vidējais JPA pieņemto lēmumu skaits bija 28) ir pieaudzis par 42%, neskaitot citus nodaļas kompetencē ietilpstošos uzdevumus.

Savukārt, Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļas, kuras uzdevumos ietilpst personu pieteikumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai izskatīšana, lēmumu projektu un dokumentu, kas saistīti ar personu iesniegumiem, sagatavošanu, darbinieku skaits uz 2007.gada sākumu kopš 2006.gada aprīļa ir palielinājies par 3 darbiniekiem (vadītāja vietnieks, jurists, referents), bet nodaļas sagatavoto lēmumu skaits kopš 2006.gada (vidēji 82 lēmumi mēnesī) uz 2007.gada sākumu (vidēji – 83 lēmumi mēnesī (janvāris un februāris) pieaudzis par 1,3%, bet apstrādāto personu iesniegumu skaits (atbildes uz iesniegumiem) – par 64% (2006.gadā – vidēji 138 atbildes mēnesī, 2007.gadā – vidēji 215 atbildes mēnesī). Turklāt jāņem vērā tas, ka nodaļas referentu uzdevumos ietilpst arī pieteikumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai pieņemšana, kas nozīmē, ka lēmumu projektu un atbilžu uz iesniegumiem sagatavošanā ar pilnu slodzi iesaistīti 5 nodaļas darbinieki – juristi.

Saglabājoties personu pieteikumu, iesniegumu un valsts kompensācijas pieprasījumu pieauguma tendencei, liela vērība jāvelta dokumentu apstrādes kvalitātes saglabāšanai. Kvalitāte ir saglabājama nodrošinot pietiekamu kvalificētu darbinieku skaitu, kuri ir spējīgi pienācīgi un normatīvajos aktos noteiktajos termiņos apstrādāt visus personu iesniegtos dokumentus.

Bez minētā JPA izskatāmo lietu skaita palielinājuma, aizvien pieaug citu JPA nodrošināmo funkciju un uzdevumu apjoms – ir izveidots informatīvais tālrunis, ar kura palīdzību personas saņem bezmaksas konsultācijas, tiek veikti informēšanas pasākumi, lēmumu adresāti apstrīd to pamatotību, kas papildus noslogo JPA darbiniekus, īpaši lēmumu pieņemšanā iesaistītos juristus, kā arī tiek nodrošināta virknes citu administratīvu un organizatorisku jautājumu risināšana, lai īstenotu Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktos mērķus. Ņemot vērā JPA statistikas datus vien, var secināt, ka normatīvajos aktos noteikto dokumentu izskatīšanas termiņu ievērošanai, administratīvā procesa noteikumu ievērošanai un personu iesniegumu, pieteikumu un valsts kompensācijas pieprasījumu apstrādes kvalitātes ievērošanai JPA vistuvākajā laikā būtu nepieciešami papildus darbinieku resursi Juridiskajā nodaļā un Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļā. Pieņemot lēmumu par JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanu, būtu jāizvērtē visu pašreizējo JPA struktūrvienību darbinieku noslogojums, un ar reģionālo nodaļu izveidošanu jārisina ne vien valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieejamības iedzīvotājiem jautājums, bet arī noslogotāko JPA struktūru slodzes pārdalījumu starp centrālo aparātu un reģionālajām nodaļām. Tas nozīmē, ka lielākajam reģionālo nodaļu darbinieku īpatsvaram būtu jāpilda lēmumu un atbilžu uz iesniegumiem sagatavošanas funkcija, vienam darbiniekam jānodrošina kancelejas darbība, kā arī jābūt darbiniekam, kura uzdevums ir vadīt personālu un pieņemt lēmumus, atskaitoties par to centrālās nodaļas direktoram. Citas funkcijas – grāmatvedības uzskaitē, sabiedriskās attiecības un tamlīdzīgi jautājumi varētu tikt risināti centrālās nodaļas ietvaros.

Tomēr secinājumi, kas balstīti uz JPA aktivitāšu statistikas analīzi, ir nepilnīgi, ja tos vērtē atrauti no Latvijas reģionu esošās situācijas analīzes un informācijas par reģionu iedzīvotāju attieksmi pret valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūtu, tāpēc, balstoties uz mērķiem, kādus ir iecerēts panākt ar Pētījumu, ir izstrādāta kritēriju skala, ar kuras palīdzību ir savstarpēji salīdzināma un novērtējama pastāvošā situācija reģionos kopumā, rajonos un republikas pilsētās (skat. 2.1.2. tabulu).

Nr.p.k.	Kritēriji
1	Iedzīvotāji (demogrāfija)
2	Iedzīvotāju ienākumi
3	Nodarbinātība un bezdarbs
4	Personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu
5	Pilsētu funkcionālā nozīme reģiona ietvaros (ekonomiskā nozīme un sasniedzamība)
6	Noziedzības līmenis (reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotāju)
7	Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits un izvietojums
8	Reģiona iedzīvotāju vajadzības juridiskās palīdzības jomā (pašvaldību un aptaujāto iedzīvotāju viedoklis)

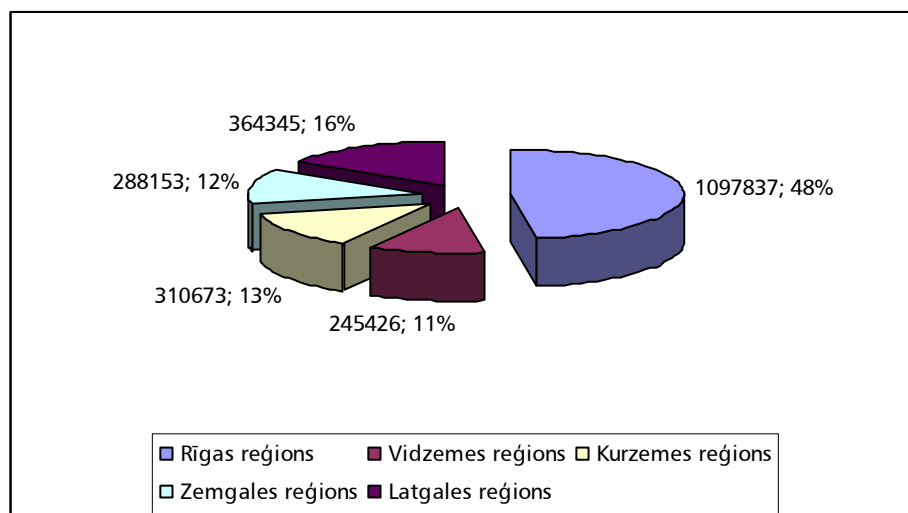
2.1.2.Tabula Reģionu vērtēšanas kritēriji

2.2. Iedzīvotāji⁹

Iedzīvotāju skaits, to blīvums, dabiskās un mehāniskās kustības rādītāji un vecums ir nozīmīgs kritērijs JPA struktūrvienību izveidošanai, jo kā priekšrocība ir vērtējama JPA struktūrvienības izveidošana iedzīvotāju skaita ziņā lielākajās pilsētās, ar lielāko apdzīvojuma blīvumu. Izmantojot šo priekšrocību, JPA struktūrvienību pakalpojumi būs pieejami iespējami lielākam reģiona iedzīvotāju skaitam (konkrētajā pilsētā un tās ietekmes areālā dzīvojošiem).

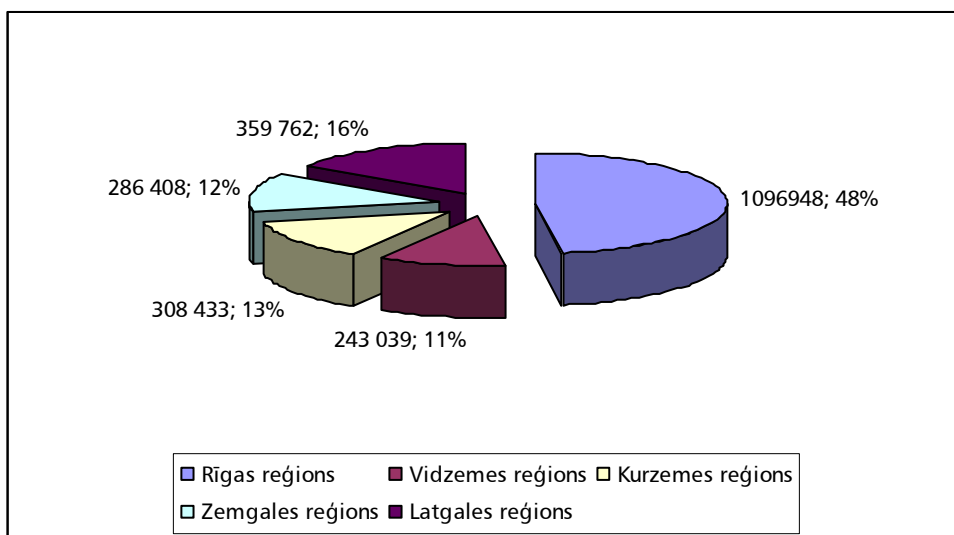
2005.gada sākumā Latvijā bija 2 306 434 pastāvīgie iedzīvotāji, no kuriem 68% dzīvoja pilsētās, bet 32% laukos. Valsts kodolā – Rīgas reģionā - dzīvo 1 097 837 pastāvīgie iedzīvotāji vai aptuveni 48% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita. Pēc iedzīvotāju skaita Latgale ir otrs lielākais Latvijas reģions, – 2005. gada sākumā Latgalē bija 364 345 iedzīvotāju jeb 16% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita. Kurzemes reģionā mitinās 13% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita, Zemgales reģionā – 12% un Vidzemes reģionā 11% Latvijas iedzīvotāju (sk. 2.2.1. attēlu).

⁹ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. R: LR Centrālā statistikas pārvalde, 2006.

2.2.1. Attēls iedzīvotāju skaits un sadalījums pa Latvijas reģioniem 2005.gadā

2006.gadā sākumā Latvijas iedzīvotāju skaits samazinājās par 11844 cilvēkiem vai 0,51%, un bija 2 294 590. Tajā skaitā 1 096 948 pastāvīgo iedzīvotāju dzīvoja Rīgas reģionā, 359 762 - Latgales reģionā, 308 433 – Kurzemes reģionā, 286 408 - Zemgales reģionā un Vidzemes reģionā dzīvoja 243 039 iedzīvotāji (sk. 2.2.2. attēlu).*

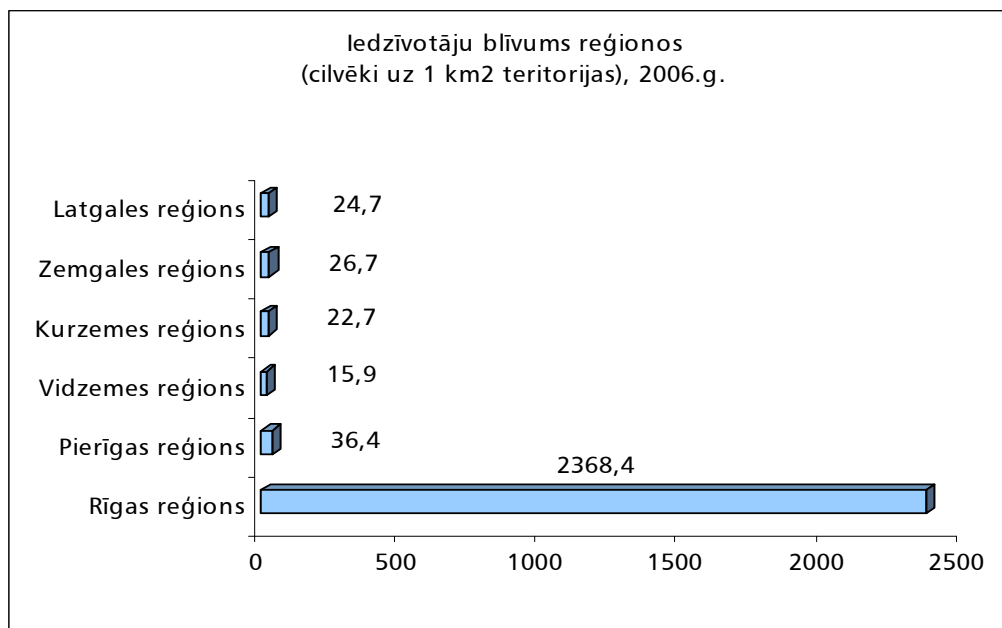
2.2.2. attēls iedzīvotāju skaits un sadalījums pa Latvijas reģioniem 2006.gadā

* **Piezīme:** iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas 2005. un 2006.gadā uzrādīti salīdzināšanai ar citiem 2005. vai 2006.gada statistikas datiem, kas izmantoti Pētījumā

Pastāvīgo iedzīvotāju skaits reģionos gada sākumā			iedzīvotāju skaita izmaiņas	Izmaiņas, %
	2005	2006		
LATVIJA	2 306 434	2 294 590	-11 844	-0.51
Rīgas	1097837	1096948	-889	-0.08
Vidzemes	245 426	243 039	-2 387	-0.97
Kurzemes	310 673	308 433	-2 240	-0.72
Zemgales	288 153	286 408	-1 745	-0.61
Latgales	364 345	359 762	-4 583	-1.26

2.2.3.tabula Pastāvīgo iedzīvotāju skaits reģionos

Vidējais iedzīvotāju blīvums visā valsts teritorijā 2006.gada sākumā bija apmēram 35 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru teritorijas. Visblīvāk apdzīvots ir Rīgas reģions – Rīgā vienu kvadrātkilometru teritorijas apdzīvo 2368 iedzīvotāji un pārējā reģiona daļā – 36 iedzīvotāji. Otrais pēc iedzīvotāju blīvuma ir Zemgales reģions – 26 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru, bet trešajā vietā ierindojas Latgales reģions, kurā iedzīvotāju blīvums ir gandrīz 25 cilvēki uz vienu kvadrātkilometru reģiona teritorijas (skat. 2.2.3. attēlu). Ikgadēji samazinoties iedzīvotāju skaitam, arī to blīvums attiecībā pret 2005.gadu ir samazinājies visā Latvijas teritorijā (Skat. Pielikumu Nr.5).

2.2.3. Attēls iedzīvotāju blīvums reģionos 2006.gadā

2.2.1. Vidzemes reģions

Vidzemes reģions ietver Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Valmieras un Valkas rajonus. Vidzemes teritorija kopumā sastāda 15 243 kvadrātkilometrus un aizņem 23,6 % no kopējās Latvijas teritorijas.

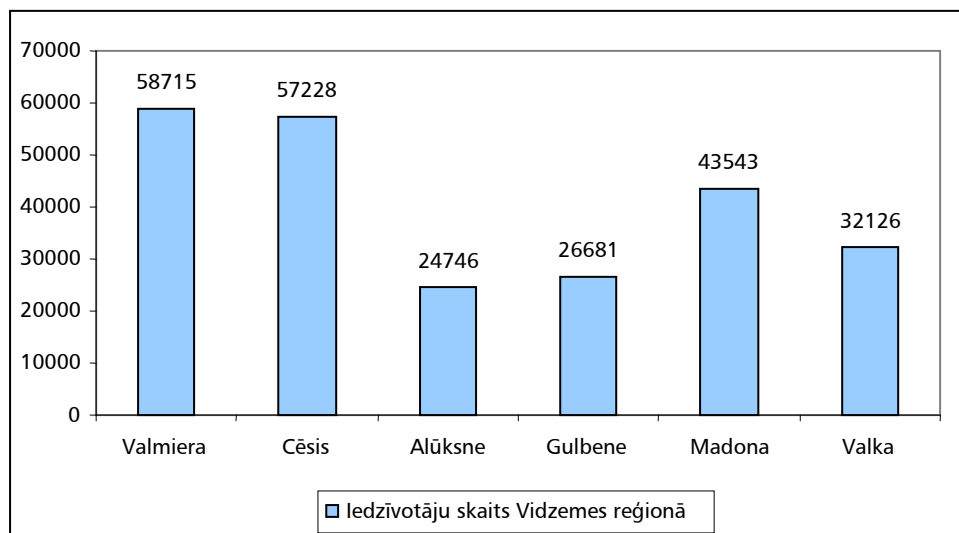
Iedzīvotāju skaita ziņā Vidzemes reģions ir mazākais Latvijā – 2005.gada sākumā to apdzīvoja 245 426 iedzīvotāju, kas atbilst 11% no visiem Latvijas iedzīvotājiem. 2006.gada sākumā iedzīvotāju skaits samazinājies līdz 243 039 cilvēku.

Iedzīvotāju skaitam ir tendence samazināties – no 2005.gada sākuma līdz 2006.gada sākumam iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 0,97%, tas ir 2387 cilvēkiem. Iedzīvotāju skaita samazināšanās iemesls ir gan dabiskā kustība, gan mehāniskā kustība - migrācija. Pozitīvs demogrāfiskā stāvokļa rādītājs Vidzemē ir ikgadējā dzimstība uz 1000 iedzīvotājiem - 2005.gadā šis skaitlis bija 8,8, taču neskatoties uz to, Vidzemē ir negatīva dabiskā kustība – mīnuss 5,3 uz 1000 iedzīvotājiem, kā arī lielākais negatīvais mehāniskās kustības - ilgtermiņa

migrācijas¹⁰ rādītājs starp visiem Latvijas reģioniem – 2005.gadā no reģiona izbraukušo iedzīvotāju skaits par 1111 pārsniedza uz pastāvīgo dzīvesvietu ieobraukušo iedzīvotāju skaitu (sīkāk sk. Pielikums Nr.5).

Gandrīz 59 tūkst. vai 24,16% no Vidzemes reģiona iedzīvotāju kopskaita uz 2006.gada sākumu dzīvoja Valmieras rajonā, aptuveni 57 tūkst. vai 23,55% - Cēsu rajonā un Madonas rajonā 43 543 iedzīvotāji vai 17,92% (sk. 2.2.1.1.tabulu). Reģionā vismazākais iedzīvotāju skaits reģistrēts Alūksnes rajonā – 24 746 iedzīvotāji, kas atbilst 10,2 % no kopējā reģionā dzīvojošo skaita.

Apdzīvotības blīvums ir aptuveni 16 cilvēki uz 1 kvadrātkilometru, kas ir zemākais visā Latvijā. Visblīvāk apdzīvotais no Vidzemes reģionā ietilpstošajiem rajoniem ir Valmieras rajons, kur katru rajona teritorijas kvadrātkilometru apdzīvo gandrīz 25 iedzīvotāji.

2.2.1.1. tabula iedzīvotāju skaits Vidzemes reģionā

2.2.2. Kurzemes reģions

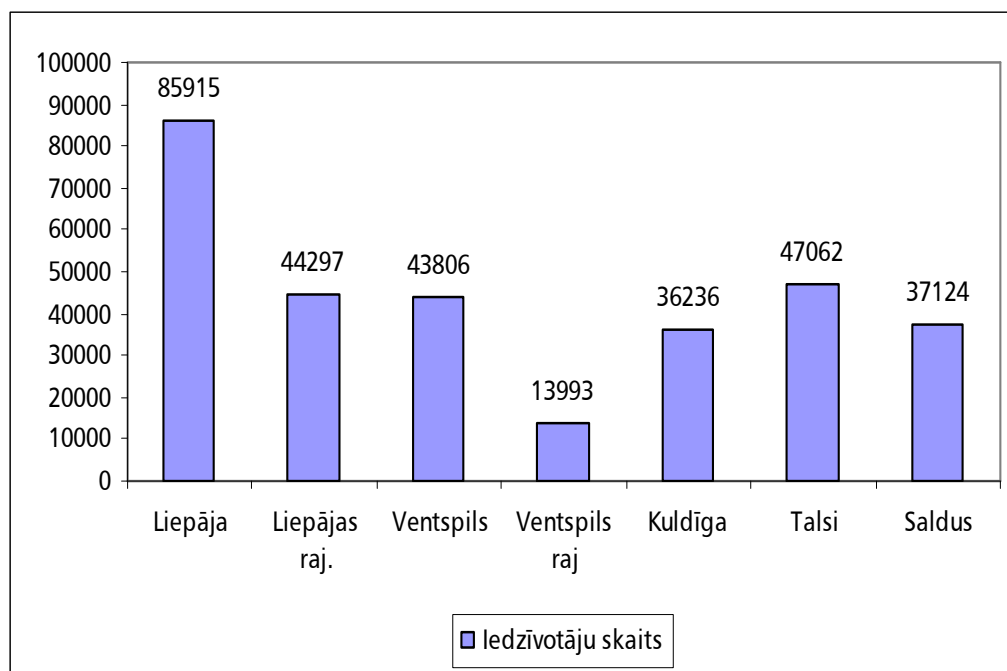
Pēc pašreizējā administratīvā iedalījuma Kurzemes reģionā ietilpst pieci administratīvie rajoni - Kuldīgas, Liepājas, Saldus, Talsu un Ventspils rajoni - un divas republikas nozīmes pilsētas - Liepāja un Ventspils, kam ir tāds pats administratīvais statuss kā rajoniem. Kopējā reģiona platība sastāda 13 628 kvadrātkilometrus, tas ir 21,1 % no visas Latvijas teritorijas.

¹⁰ Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija ir iedzīvotāju pārvietošanās no vienas administratīvās teritorijas uz citu pastāvīgās dzīvesvietas maiņas nolūkā vai vismaz uz vienu gadu. Migrāciju iedala ārējā (starpvalstu) un iekšējā (Latvijas ietvaros). Migrācija pilsētu un rajonu griezumā ietver arī iedzīvotāju pārvietošanos valsts robežās starp dažādām administratīvajām teritorijām. Ja persona maina dzīvesvietu vienas pilsētas, pagasta vai novada robežās, tā, atbilstoši starptautisko organizāciju rekomendācijām, migrācijas statistikā netiek uzskaitīta. (Informācijas avots: Latvijas statistikas gadagrāmata 2006)

2005.gada sākumā Kurzemes reģionā dzīvoja 310 673 iedzīvotāji. 2006.gada sākumā iedzīvotāju skaits samazinājies līdz 308 433. Pēc iedzīvotāju skaita Kurzemes reģions ir trešais lielākais aiz Rīgas plānošanas reģiona un Latgales reģiona. Iedzīvotāju skaits reģionā ar katru gadu samazinās. Salīdzinot 2005.gada un 2006.gada rādītājus, jāsecina, ka gada laikā iedzīvotāju skaits samazinājies par 0,72% vai 2240 iedzīvotājiem. Iedzīvotāju skaits samazinās gan negatīvas dabiskās kustības rezultātā (mīnuss 4,3 uz 1000 iedzīvotājiem), gan negatīvas mehāniskās kustības rezultātā (mīnuss 917 iedzīvotāji) (sk. Pielikums Nr.5).

Reģiona iedzīvotāju skaits ir 13% no valsts iedzīvotāju skaita. Lielākajā reģiona pašvaldībā – Liepājā - dzīvo 85,9 tūkstoši iedzīvotāju vai 27,86 % no reģiona iedzīvotāju kopskaita, bet Ventspilī – 43,8 tūkstoši iedzīvotāju vai 14,20%. Starp rajoniem reģiona ietvaros lielākais ir Talsu rajons ar 47,06 tūkstošiem iedzīvotāju.

Vidējais iedzīvotāju blīvums reģionā ir 23 iedzīvotāji uz kvadrātkilometru, tas ir otrs zemākais rādītājs starp reģioniem (aiz Vidzemes reģiona) un tas ir zemāks nekā vidēji valstī (35,5).

2.2.2.1. attēls Iedzīvotāju skaits Kurzemes reģionā

2.2.3. Zemgales reģions

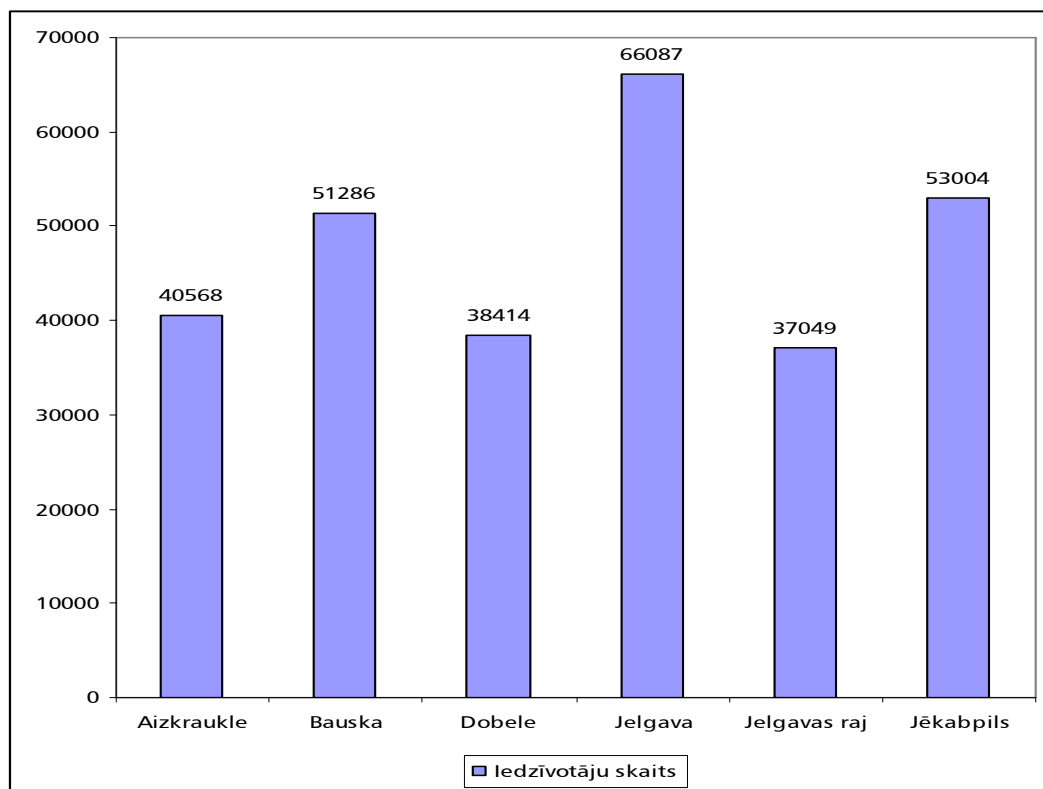
Zemgales reģions ietver Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Jelgavas un Jēkabpils rajonus un atrodas Latvijas centrālajā daļā. Zemgales teritorija kopumā sastāda 10 742 kvadrātkilometrus un aizņem 16,6 % no kopējās Latvijas teritorijas.

2005.gada sākumā Zemgalē kopējais iedzīvotāju skaits bija 288 153, kas ir 12% no Latvijas iedzīvotāju skaita. 2006.gada sākumā iedzīvotāju skaits samazinājies līdz 286 408 iedzīvotājiem. Līdzīgi kā citos reģionos, arī Zemgales reģionā ir vērojams iedzīvotāju skaita samazinājums. Uz 2006.gada sākumu reģiona iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 0,61% vai 1745 cilvēkiem.

66 tūkstoši vai 23% Zemgales reģiona iedzīvotāju dzīvo Jelgavā. Starp Zemgales reģiona rajoniem lielākais iedzīvotāju īpatsvars mitinās Jēkabpils rajonā (aptuveni 53 tūkstoši iedzīvotāju vai 18,51%) un Bauskas rajonā (aptuveni 51 tūkstotis iedzīvotāju vai 17,91%).

Demogrāfiskā situācija, tāpat kā visā Latvijā, vērtējama kā nelabvēlīga. Dabiskās kustības rādītāji ir negatīvi, dabiskais pieaugums 2005.gadā uz 1000 iedzīvotājiem reģionā ir mīnuss 4,7. Zemgales reģiona migrācijas saldo ir negatīvs – mīnuss 395, tas nozīmē, ka vairāk cilvēku izceļo no Zemgales nekā ieceļo tajā. Jāatzīmē, ka šis ir zemākais negatīvais rādītājs visā Latvijā.

Iedzīvotāju vidējais blīvums Zemgales reģionā 2005.gadā ir vidēji 27 cilvēki uz kvadrātkilometru, kas ir mazāks par vidējo Latvijā – 35,5. Vislielākais blīvums ir Bauskas rajonā - 27,3 iedzīvotāji, vismazākais Aizkraukles rajonā – 15,8 iedzīvotāji uz 1 kvadrātkilometru.

2.2.3.1. Attēls iedzīvotāju skaits Zemgales reģionā

2.2.4. Latgales reģions

Pēc pašreizējā administratīvā iedalījuma Latgales reģionā ietilpst seši rajoni - Balvu, Rēzeknes, Ludzas, Preiļu, Daugavpils, Krāslavas rajoni, un divas republikas nozīmes pilsētas - Rēzekne un Daugavpils, kurām ir rajoniem pielīdzināts administratīvais statuss. Kopējā reģiona platība sastāda 14 547 kvadrātkilometri, tas ir 22,5 % no visas Latvijas teritorijas.

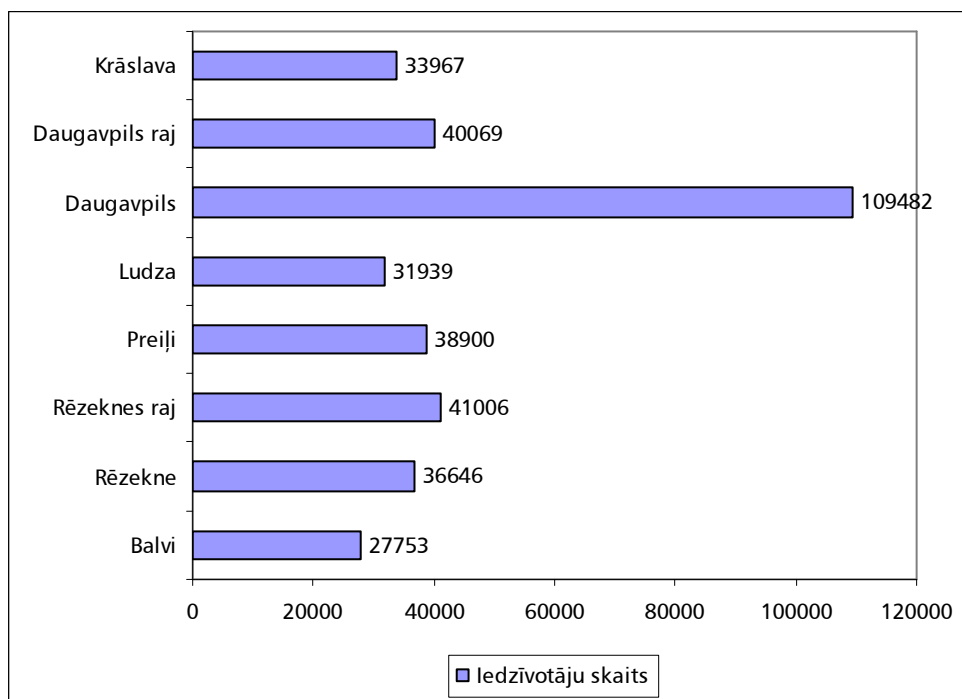
Pēc iedzīvotāju skaita Latgale ir otrs lielākais Latvijas reģions – 2005. gada sākumā Latgalē bija 364 345 iedzīvotāju jeb 16% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita (skat. 2.2.1.attēlu). 2006.gada sākumā Latgales reģionā dzīvojošo skaits ir samazinājies līdz 359 762 iedzīvotāju. Arī Latgalē, tāpat kā citviet Latvijā, iedzīvotāju skaitam ir tendence samazināties – 2006.g.sākuma salīdzinājumā ar 2005.gada sākumu iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 1.26% vai 4583 iedzīvotājiem.

Iedzīvotāju skaita samazināšanos rada gan iedzīvotāju dabiskā kustība, gan migrācija. Kā liecina CSP statistikas dati, 2005. gadā Latgales reģionā uz 1000 iedzīvotājiem dzimstības līmenis bija vidēji 7,7 iedzīvotāji, bet mirstība vidēji 17,5

iedzīvotāji. Reģiona dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem bija mīnus 9,8 iedzīvotāji, bet ilgtermiņa migrācijas saldo – mīnuss 1046 iedzīvotāji.

Reģiona lielākajās pilsētās dzīvo ap 40% no visiem Latgales iedzīvotājiem – Rēzeknē 10% un Daugavpilī 30% (skat. 2.2.3.1. attēlu). Vismazākais iedzīvotāju skaits ir Balvu rajonā – 7.7% no kopējā Latgales reģionā dzīvojošo skaita.

Iedzīvotāju blīvums 2005. gadā Latgales reģionā sastādīja vidēji 25 cilvēki uz 1 kvadrātkilometru.

2.2.3.1. attēls Iedzīvotāju skaits Latgales reģionā
2006.g.sākumā

2.3. Iedzīvotāju ienākumi Latvijas reģionos¹¹¹²

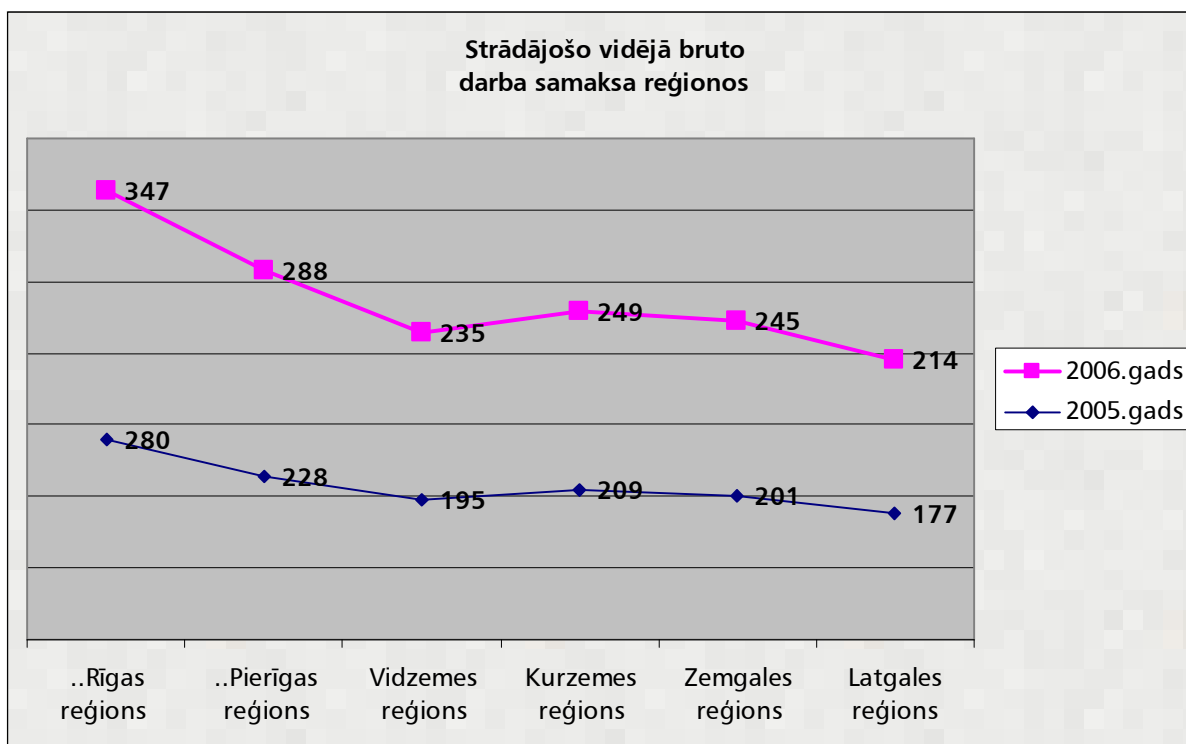
Kritērija „iedzīvotāju ienākumi” novērtējums pēc principa zemākie, vidējie un augstākie ienākumi ļaus izprast attiecīgā reģiona iedzīvotāju labklājības līmeni kopumā, kā arī izprast, kura reģiona vai kuras reģiona pilsētas iedzīvotāju vidējo ienākumu līmenis norāda uz to, vai statistiski vidējam reģiona iedzīvotājam (nodarbinātajam vai valsts pensijas saņēmējam) tā ienākumi ļauj aizsargāt savas tiesības.

Latvijā ir vērojams iedzīvotāju ienākumu* ikgadējais pieaugums. Salīdzinājumā ar 2005.gadu Latvijas iedzīvotāju bruto darba samaksa valstī ir pieaugusi vidēji par 19% - 25%. Latgales reģiona iedzīvotāju vidējā bruto samaksa ir zemākā no visiem Latvijas reģioniem, lai gan arī šajā reģionā novērots vidējais bruto darba samaksas pieaugums par 20,9% gada laikā. Mazākais vidējās bruto darba samaksas pieaugums 2006.gadā reģistrēts Kurzemes reģionā – no 209 LVL pieaugums līdz 249 LVL, kas atbilst 19,14% (Skat. 2.3.1. attēls).

¹¹ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. R: LR Centrālā statistikas pārvalde, 2006

¹² VSAA sniegtā informācija, Pētījuma Noslēguma ziņojuma Pielikums Nr5

* Sadaļā lietotie termini “ienākumi” un „darba samaksa” ir saprotami kā iedzīvotāju bruto ienākumi vai darba samaksa, tas ir, ienākumi vai darba samaksa kopā ar nomaksai budžetā aprēķināto iedzīvotāju ienākuma nodokli (25%) un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām (9%).

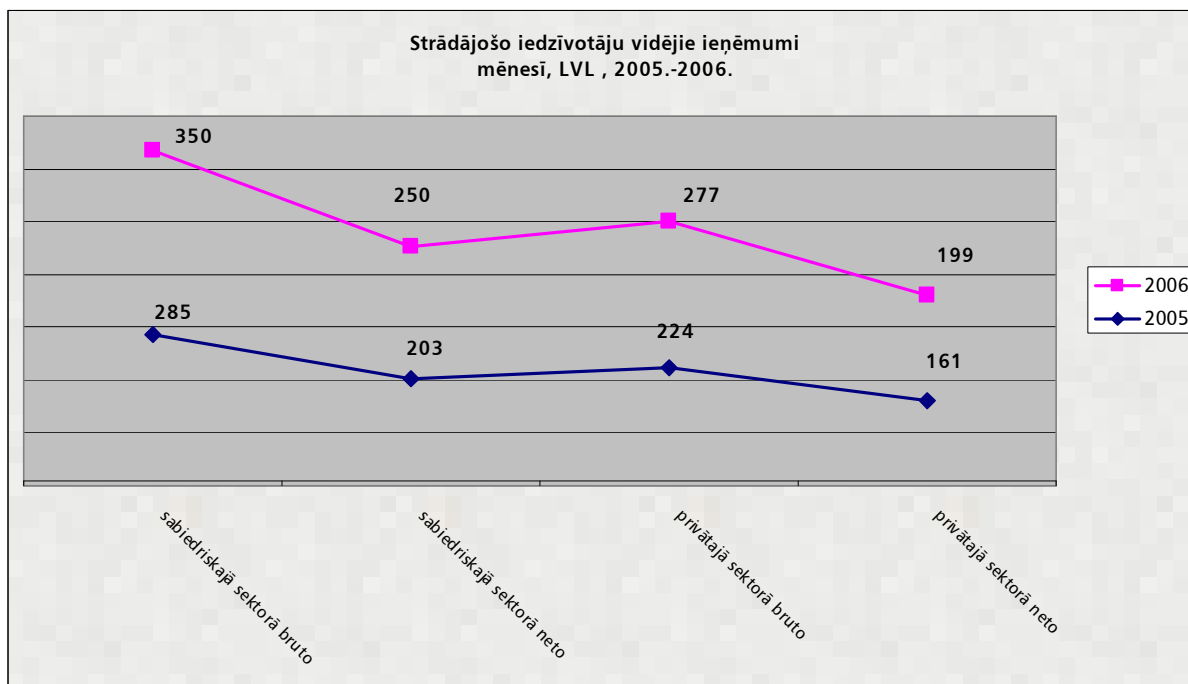
2.3.1. attēls Strādājošo vidējā darba samaksa Latvijas reģionos 2005. un 2006.gadā

2006. gada vidējā darba samaksa mēnesī valstī kopumā ir pieaugusi par 22.76 %, (no vidēji 246 LVL 2005.gadā līdz vidēji 302 LVL 2006.gadā) (skat. 2.3.2. Tabulu). Darba samaksa sabiedriskajā sektorā ir par 26,35% lielāka nekā privātajā sektorā (skat. 2.3.3. Attēlu).

IEDZĪVOTĀJU IEŅĒMUMI (vidēji mēnesī, LVL)

	2005	2006
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa, bruto	246	302
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa, neto	176	216
Sabiedriskajā sektorā, bruto	285	350
Sabiedriskajā sektorā, neto	203	250
Privātajā sektorā, bruto	224	277
Privātajā sektorā, neto	161	199

2.3.2. tabula Iedzīvotāju vidējie ieņēmumi 2005. un 2006.gadā

**2.3.3. attēls Strādājošo bruto un neto vidējo
ieņēmumu salīdzinājums privātajā un sabiedriskajā sektorā
2005. un 2006.gadā**

Tā, piemēram, 2006.gadā zemākais iedzīvotāju ienākuma līmenis tiek uzrādīts privātajā sektorā strādājošiem – Latgales reģionā vidēji bruto 173 LVL mēnesī, Vidzemes reģionā vidēji bruto 206 LVL mēnesī. Reģionu vērtējumā augstākais ienākumu līmenis privātajā sektorā tiek uzrādīts Kurzemes reģionā – vidēji bruto 228 LVL (skat. 2.3.4. tabulu).

STRĀDĀJOŠO MĒNEŠA VIDĒJĀ DARBA SAMAKSA LATVIJAS REĢIONOS PA MĒNEŠIEM (latos)

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa bruto, 2005 gads												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJĀ	219	221	236	233	238	247	252	246	246	249	260	297
Rīgas plānošanas reģions	241	245	262	258	261	272	280	270	271	276	285	330
..Rīgas reģions (Rīga)	248	252	271	267	269	282	290	278	280	285	293	342

..Pierīgas reģions	203	211	218	213	223	226	231	231	231	232	243	270
Vidzemes reģions	175	174	185	185	191	198	200	198	195	197	207	232
Kurzemes reģions	192	188	200	199	209	212	210	211	208	210	219	245
Zemgales reģions	180	178	188	188	197	203	201	201	202	202	224	240
Latgales reģions	161	160	170	169	174	181	180	180	180	177	190	208

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa bruto, 2006 gads

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJA	263	266	278	282	291	302	307	302	302	315	332	383
Rīgas plānošanas reģions	291	297	310	315	321	336	345	335	335	351	366	430
..Rīgas reģions (Rīga)	301	307	320	326	330	347	357	345	343	360	375	444
..Pierīgas reģions	245	252	262	266	279	286	288	290	292	311	319	360
Vidzemes reģions	209	206	216	219	231	233	237	237	238	248	261	288
Kurzemes reģions	221	217	231	230	247	249	250	251	254	254	274	303
Zemgales reģions	215	211	224	223	239	241	237	244	248	262	281	319
Latgales reģions	189	186	195	197	208	210	212	218	213	220	251	260

Sabiedriskajā sektorā strādājošo vidējā darba samaksa bruto, 2005 gads

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJA	246	244	276	268	274	296	293	277	279	284	308	371
Rīgas plānošanas reģions	274	271	314	304	306	336	337	312	315	325	347	431
..Rīgas reģions (Rīga)	281	278	326	316	315	348	350	320	325	337	359	445
..Pierīgas reģions	233	235	254	244	258	274	270	268	263	261	284	356

Vidzemes reģions	205	204	217	213	222	232	234	230	224	222	247	279
Kurzemes reģions	212	212	226	219	243	245	229	229	228	230	248	296
Zemgales reģions	211	210	226	219	232	245	230	226	228	224	269	283
Latgales reģions	194	193	205	200	208	221	213	210	211	206	235	259

Sabiedriskajā sektorā strādājošo vidējā darba samaksa bruto, 2006 gads

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJĀ	297	293	313	328	329	357	355	336	344	357	407	488
Rīgas plānošanas reģions	335	329	354	375	365	408	411	378	386	404	451	560
..Rīgas reģions (Rīga)	345	338	366	389	375	422	427	388	396	417	465	579
..Pierīgas reģions	282	281	295	308	316	338	328	327	337	336	381	462
Vidzemes reģions	245	245	257	258	270	278	279	273	279	288	328	365
Kurzemes reģions	248	248	261	264	294	292	273	278	286	290	344	393
Zemgales reģions	247	248	258	264	282	283	273	274	284	293	350	415
Latgales reģions	226	224	230	237	249	255	251	256	260	267	331	343

Privātajā sektorā strādājošo vidējā darba samaksa bruto, 2005 gads

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJĀ	203	208	214	214	218	220	230	229	228	231	233	257
Rīgas plānošanas reģions	224	232	236	234	239	241	252	250	250	252	255	282
..Rīgas reģions (Rīga)	231	238	243	242	246	249	261	258	257	259	262	293

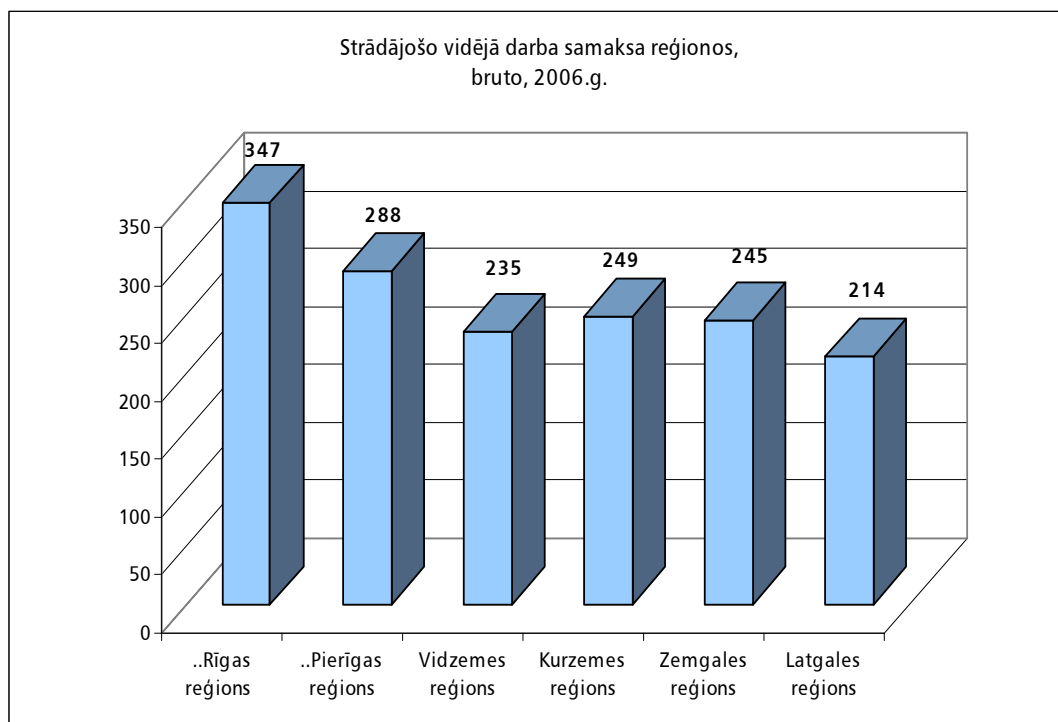
..Pierīgas reģions	189	200	202	199	208	205	214	215	216	220	225	232
Vidzemes reģions	152	150	159	164	167	173	174	175	174	178	177	196
Kurzemes reģions	182	174	185	187	191	195	200	202	197	199	204	219
Zemgales reģions	156	154	159	165	172	172	180	183	183	186	191	208
Latgales reģions	129	127	135	139	141	143	150	151	152	150	148	160

Privātajā sektorā strādājošo vidējā darba samaksa bruto, 2006 gads

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vidēji LATVIJĀ	244	251	260	258	271	273	283	285	281	294	294	330
Rīgas plānošanas reģions	270	283	289	287	300	303	315	316	311	327	327	371
Rīgas reģions (Rīga)	279	292	298	296	308	312	324	325	319	333	335	382
Pierīgas reģions	228	240	248	247	263	265	271	275	273	300	292	315
Vidzemes reģions	184	179	189	192	205	204	210	215	211	222	218	239
Kurzemes reģions	208	201	215	212	224	227	239	238	238	236	240	259
Zemgales reģions	192	185	200	194	210	213	213	225	224	242	235	254
Latgales reģions	155	152	164	162	172	171	180	186	174	181	183	190

2.3.4.tabula Iedzīvotāju ienākumi Latvijas reģionos

Iedzīvotāji ar zemāku ienākumu līmeni ir pakļauti lielākam riskam nonākt situācijā, kad finanšu līdzekļu trūkums un īpašuma stāvoklis, traucē vai liedz tiem aizsargāt savas tiesības. Latgales reģionā dzīvojošo vidējais ienākumu līmenis salīdzinoši ar citiem reģioniem ir tik zems, ka faktiski jebkurš reģionā dzīvojošais var tikt uzskatīts par potenciālo valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasītāju, ja vien tas atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanai (skat. 2.3.5. attēlu). Lai gan vidējie rādītāji nav attiecināmi uz katru reģiona iedzīvotāju, tomēr norāda uz vispārējo tendenci un var kalpot par objektīvu kritēriju JPA struktūrvienības izveidošanai.

2.3.5. attēls Strādājošo vidējā darba samaksa reģionos 2006.gadā

Pamatojoties uz CSP apkopoto un publicēto aktuālāko informāciju 2007.gada 22.martā www.csb.gov.lv. **Darbaspēka apsekojuma rezultāti 2006.**, iedzīvotājiem iztikas līdzekļi parasti veidojas no dažādiem ienākumu veidiem, tādēļ apsekojuma laikā respondenti bieži uzrādīja vairākus ienākumu avotus. Apkopotie rezultāti liecina, ka būtiskākie no tiem bija darba samaksa – nedaudz vairāk kā pusei (55,3%), trešdaļai (32,3 %) iedzīvotāju atbalstu (gan naudā, gan citādi) sniedza radi, draugi vai ģimenes locekļi, ceturtdaļa (23,2%) iedzīvotāju saņēma pensiju, septītā daļa (14,8%) saņēma kādu no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izmaksātajiem pabalstiem (bezdarbnieku, maternitātes, slimības, apbedīšanas u.c.).

Pamatdarba vietā neto (pēc nodokļu) darba algu līdz 81 latam mēnesī saņēma 9,8% darba ņēmēju, katrs astotais (12,2%) 81,01-100,00 latus, katrs ceturtais (22,3%) algotu darbu strādājošais saņēma algu 100,01-150,00 latu robežās, katrs piektais (20,3%) 150,01-200,00 latu robežās, katrs sestais (17,8%) darba ņēmēju saņēma algu 200,01-300,00 latu robežās, katrs divpadsmitais (8,3%) darba ņēmējs saņēma algu 300,01-500,00 latu robežās, 2,1% darba ņēmēju saņēma algu 500,01-1000,00 latu robežās, savukārt, tikai neliels skaits (0,4%) bija tādu, kas saņēma algu virs 1000 latiem. Darba alga netika aprēķināta (sakarā ar

bezas, grūtniecības, dzemdību atvaļinājumu vai arī darbs uzsākts nesen u.tml.) vai aprēķināta, bet netika izmaksāta 3,1% darba ņēmēju. Daļa (3,7%) algotu darbu strādājošo darba samaksas lielumu atteicās izpaust. (skat.Tab.Nr.2.3.6.)

Darba alga	Īpatsvars,
neto LVL	%
līdz 81.00	9.8
81.01-100.00	12.2
100.01-150.00	22.3
150.01-200.00	20.3
200.01-300.00	17.8
300.01-500.00	8.3
500.01-1000.00	2.1
virs 1000.01	0.4
atteicās izpaust	3.7
kopā:	100,00

2.3.6. CSP darbaspēka apsekojuma rezultāti
par neto darba algu 2006.g.

Pieņemot lēmumu par Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienību izveidošanu, līdzīgi iedzīvotāju vidējo ienākumu tendenču vērtējumam, būtu jāņem vērā arī valsts pensiju saņēmēju skaita un to ienākumu novērtējums.

Tiesības uz valsts sociālās apdrošināšanas pensiju (turpmāk — valsts pensija) saskaņā ar šā likuma nosacījumiem ir Latvijas teritorijā dzīvojošām personām, kas bijušas pakļautas valsts obligātajai pensiju apdrošināšanai. Ir noteikti šādi valsts pensiju veidi:

- 1) vecuma pensija;
- 2) invaliditātes pensija;
- 3) apgādnieka zaudējuma pensija¹³.

2006.gada beigās valsts pensijas saņēma 576,1 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2006.gadā pensionāru skaits samazinājies par 12,7 tūkstošiem vai par 2.2%. Pensiju saņēmēju skaita samazināšanās tendence novērojama kopš 1999.gada, bet sevišķi strauja tā ir bijusi pēdējos trīs gados - 2004.gadā valsts pensiju saņēmēju skaits ir samazinājies par 9,0 tūkstošiem vai

¹³ Likums "Par valsts pensijām", 3.,7.pants

1.5%, 2005.gadā - par 9,3 tūkstošiem vai 1.6%, bet 2006. gadā - par 12.7 tūkstošiem vai 2.2%.

Lielākā daļa (82%) no pensiju saņēmējiem ir vecuma pensionāri – 472,14 tūkstoši¹⁴.

Vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais vecums 1996.gadā ir paaugstināts par vienu gadu, un ar katra nākamā gada 1.jūliju tas pieauga par sešiem mēnešiem, līdz tiek sasniegts 62 gadu vecums. Vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais vecums vīriešiem — no 60 līdz 62 gadiem — ar 2000.gada 1.janvāri pieauga pakāpeniski — ar katra gada 1.janvāri par sešiem mēnešiem. Tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.¹⁵

2006. gadā tiesības saņemt vecuma pensiju bija vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un , sievietēm, kuras līdz 2006.gada 1. jūlijam bija sasniegušas 60,5 gadu vecumu, un no 2006.gada 1. jūlija - 61 gada vecumu. 2006. gada laikā no jauna piešķirtas 11,7 tūkst. vecuma pensijas (sievietēm - 5,0 tūkst., vīriešiem - 6,7 tūkst.), kuru vidējais apmērs bija 114,33 LVL. Vīriešiem piešķirtās pensijas apmērs bija augstāks nekā sievietēm (atbilstoši 124,39 LVL un 100,94 LVL). No jauna piešķirto vecuma pensiju vidējais apmērs turpināja pieaugt - 2006. gadā, salīdzinot ar 2005. gadu, pirmo reizi piešķirtā pensija vidēji palielinājusies par 19,89 latiem. Šāds pensijas līmeņa pieaugums skaidrojams ar pieaugošo iedzīvotāju ienākumu līmeni un ar to saistīto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pieaugums valsts sociālajā budžetā.

Otra lielākā valsts pensiju saņēmēju grupa ir invalīdi - 66,7 tūkstoši iedzīvotāju. Salīdzinot ar 2005. gadu, invaliditātes pensiju saņēmēju skaits 2006.gadā ir samazinājies par 6,9 tūkstošiem vai 9.4%¹⁶.

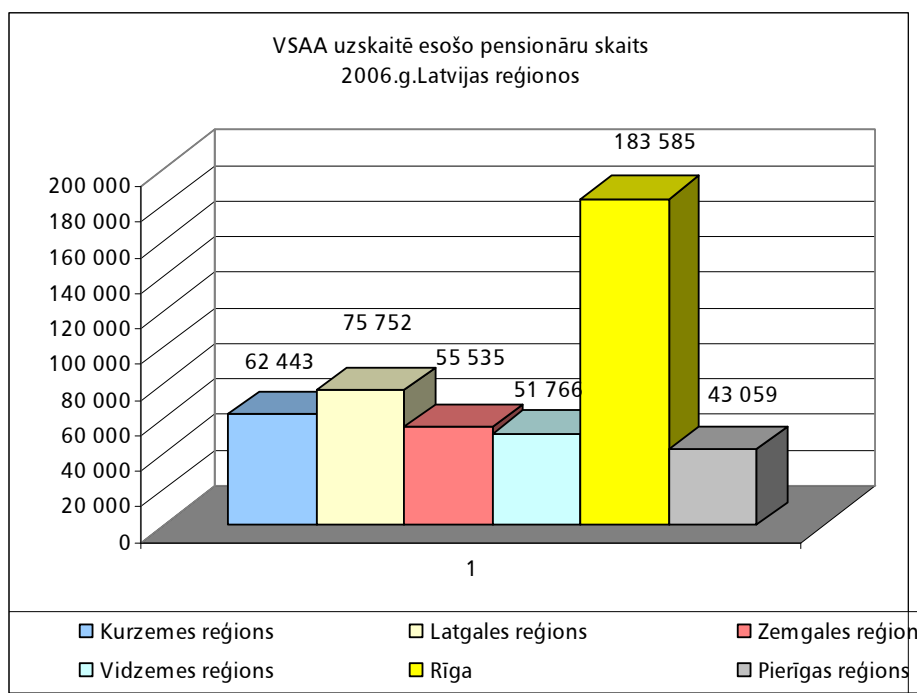
Lielākais valsts vecuma pensiju saņēmēju skaits pēc Rīgas reģiona 2006.gadā bija Latgales reģionā - 75 752 iedzīvotāji, bet vismazākais valsts vecuma pensiju saņēmēju skaits bija Vidzemē - 51 766 iedzīvotāji (skat. 2.3.6. attēlu). Vērtējot lielākās Latvijas pilsētas un rajonus, secinām, ka no republikas pilsētām (izņemot Rīgu) lielākais vecuma pensionāru skaits dzīvo Daugavpilī, t.i. 21 978

¹⁴ VSAA sniegtā informācija, Pētījuma noslēguma ziņojuma Pielikums Nr.5

¹⁵ Likums "Par valsts pensijām", Pārejas noteikumu 11.punkts

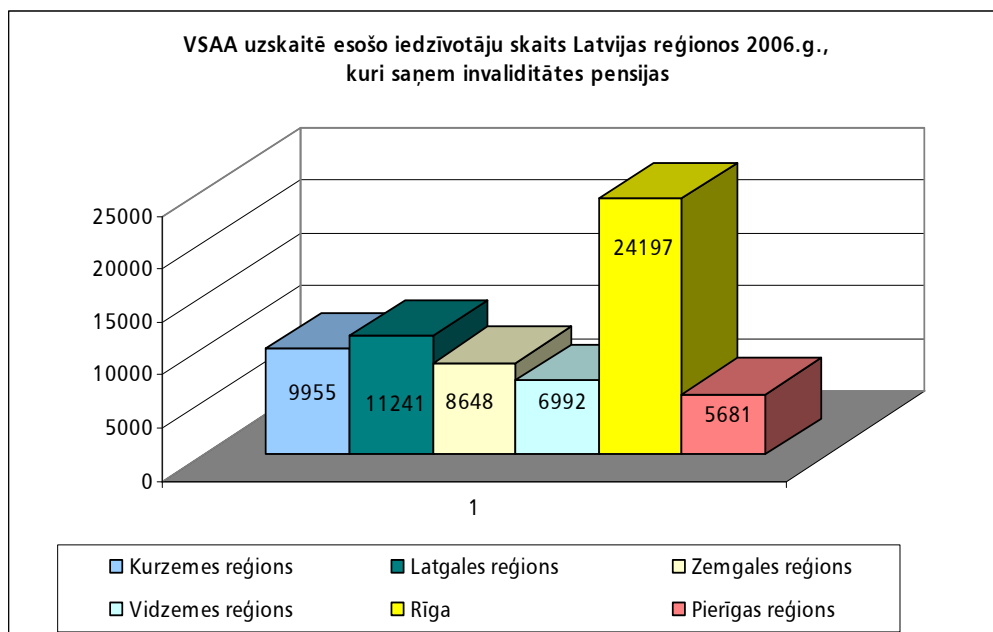
¹⁶ VSAA sniegtā informācija, Pētījuma gala ziņojuma Pielikums Nr.5

pensionāri, bet no rajoniem - Liepājas rajonā, kur dzīvo 18 099 pensionāri, Valmieras rajonā - 12 726, Ogres rajonā - 12 490 un Jelgavas rajonā 12 316 pensionāri.

2.3.7. attēls Valsts vecuma pensiju saņēmēju skaits
Latvijas reģionos 2006.gadā

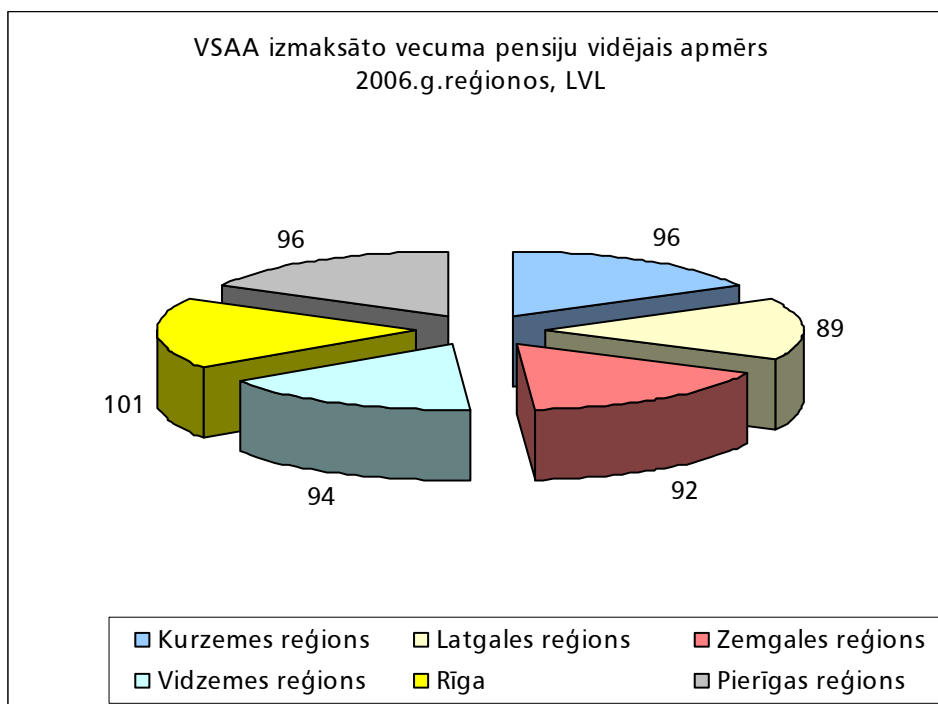
Līdzīgi vecuma pensionāru skaita sadalījumam pa reģioniem, arī valsts invaliditātes pensiju saņēmēju lielākais skaits (pēc Rīgas reģiona) ir Latgales reģionā (11 241 iedzīvotāji), un mazākais – Vidzemes reģionā (6992 iedzīvotāji) (skat. 2.3.7. attēlu). Salīdzinot republikas rajonus, lielākais invaliditātes pensiju saņēmēju īpatsvars ir Daugavpils rajonā - 3022 iedzīvotāji, Talsu rajonā - 2416 iedzīvotāji, Liepājas rajonā - 2188 iedzīvotāji un Jēkabpils rajonā - 1853 iedzīvotāji (Sīkāk skat. Pielikumu Nr.5).

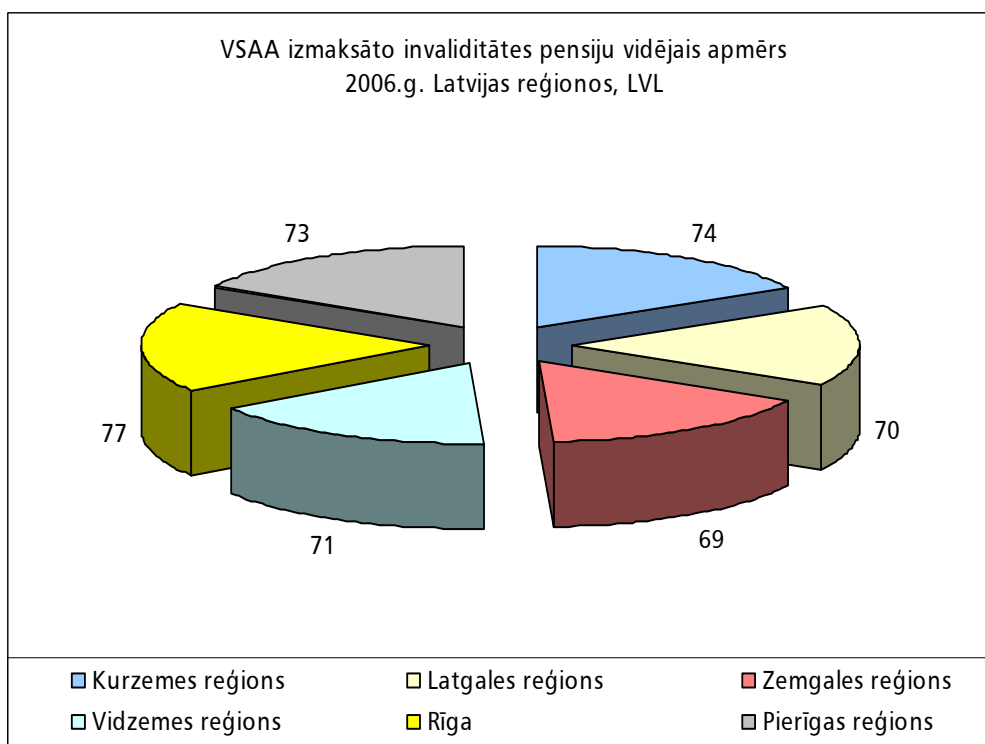
2.3.8. attēls Invaliditātes valsts pensiju saņēmēju skaits
Latvijas reģionos 2006.gadā

2006.gadā izmaksāto valsts vecuma pensiju lielums svārstās no vidēji 89 LVL Latgales reģionā līdz vidēji 96 LVL Kurzemes reģionā, kas nozīmē, ka Latvijas vecuma pensionāru vidējie ienākumi ir zem valstī noteiktā iztikas minimuma – LVL 121,83¹⁷ līmeņa (skat. 2.3.8. attēlu). Zem iztikas minimuma robežas ir arī 2006.gadā izmaksāto valsts invaliditātes pensiju apmēri – no vidēji 69-70 LVL Zemgales un Latgales reģionos līdz vidēji 74 LVL Kurzemes reģionā (skat. 2.3.9. attēlu).

¹⁷ Latvijā noteiktais iztikas līmenis uz 2006.gada decembri, Latvijas statistikas gadagrāmata 2006

2.3.9. Attēls Vidējais vecuma pensiju izmaksu apmērs 2006.gadā

2.3.10. Attēls Vidējais invaliditātes pensiju izmaksu apmērs 2006.gadā

No 2006.gada kopējā vecuma pensiju saņēmēju skaita 33.9% pensionāru vecuma pensiju apmērs bija no 90,01 LVL līdz 100,00 LVL, bet 37,9% vecuma pensiju saņēmēju vecuma pensija bija lielāka par 100,00 LVL. 2006.g. vērojama

pozitīva tendence samazināties to pensionāru skaitam, kuri saņem mazās pensijas, proti, vecuma pensionāru skaits, kuru pensijas apmērs nepārsniedz 60,- LVL, salīdzinot ar 2005.gadu ir samazinājies 4 reizes (Skat 2.3.10. tabulu).

Pensija, LVL	2005		2006	
	Skaits	Īpatsvars,%	Skaits	Īpatsvars,%
30.01-40.00	274	0,06	-	-
40.01-50.00	10 892	2,29	73	0,02
50.01-60.00	24 772	5,21	8 522	1,80
60.01-70.00	99 162	20,85	17 760	3,76
70.01-80.00	201 245	42,31	22 425	4,75
80.01-90.00	64 412	13,54	84 547	17,91
90.01-100.00	21 956	4,62	160 107	33,91
100.01-150.00	35 010	7,36	153 540	32,52
150.01-200.00	11 520	2,42	15 133	3,21
200.01-400.00	5 339	1,12	8 737	1,85
virs 400.01	1 041	0,22	1 296	0,27
kopā:	475 623	100,00	472 140	100,00

**2.3.11. Tabula Vecuma pensiju saņēmēju sadalījums
pēc valsts vecuma pensiju izmaksu apmēriem 2006.gadā**

Pēc CSP 2006.gadā veiktā apsekojuma datiem par iedzīvotāju ienākumiem un dzīves apstākļiem Latvijā, nabadzības riskam pakļauti 19 % iedzīvotāju. No pensionāru kopējā skaita tam pakļauti 24%, pie tam jāņem vērā, ka ievērojami lielāks nabadzības risks ir starp 65 gadus sasniegušajiem un vecākiem vientuļiem pensionāriem – nabadzības riskam pakļauti 45% no to kopējā skaita¹⁸.

2.4. Nodarbinātība un bezdarbs Latvijas reģionos^{19 20}

Pastāvīgais iedzīvotājs. Pastāvīgie iedzīvotāji ir visi iedzīvotāji, kuru deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgā administratīvā teritorija, ieskaitot tos, kas tautas skaitīšanas vai apsekojuma brīdī bija pagaidu prombūtnē.

Pastāvīgo iedzīvotāju galvenās vecuma grupas tiek noteiktas atbilstoši attiecīgo gadu likumdošanā noteiktajam darbības un pensijas vecumam.

¹⁸ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. R: LR Centrālās Statistikas pārvalde, 2007

¹⁹ Turpat.

²⁰ Nodarbinātības valsts aģentūras informācija. <http://www.nva.gov.lv>

Darbspējas vecums. Darbspējas vecums, kas lietots CSP apkopotajās iedzīvotāju vecuma struktūras tabulās 2006. gada 1. janvārī: vīriešiem 15-61 gads un sievietēm - 15-59 gadi, savukārt pensijas vecums vīriešiem 62 un vairāk gadi, sievietēm - 60 un vairāk gadi. Vecuma grupa līdz darbspējas vecumam, ietver visus Latvijas iedzīvotājus – bērnus un jauniešus, kuru vecums apsekojuma brīdī sasniedza 0 -15 gadiem. Pastāvīgo iedzīvotāju kategorija virs darbspējas vecuma ietver iedzīvotājus pensijas vecumā, kurā tiek ieskaitīti vīrieši virs 62 gadiem un sievietes – virs 60 gadiem.

Ekonomiski aktīvais iedzīvotājs. Par ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem tiek uzskatītas abu dzimumu personas, kas pārskata periodā piedāvā savu darbu materiālo vērtību ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sastāv no nodarbinātajiem un nestrādājošiem iedzīvotājiem, kuri aktīvi meklē darbu (gan reģistrētie Nodarbinātības valsts aģentūrā, gan neregistrētie).

Ekonomiski neaktīvais iedzīvotājs. Par ekonomiski neaktīviem iedzīvotājiem tiek uzskatītas abu dzimumu personas neatkarīgi no vecuma, ieskaitot personas, kas jaunākas par darbspējas vecumu, kuras nevar pieskaitīt ne pie nodarbinātajiem, ne arī pie darba meklētājiem (mājsaimnieces, nestrādājošie invalīdi, mācību iestāžu audzēkņi un studenti darbspējas vecumā, kas nestrādā un nemeklē darbu, nestrādājošie pensionāri u.c.)

Nodarbinātā persona. Par nodarbinātām tiek uzskatītas visas tās personas, kas kalendārās nedēļas laikā vismaz vienu stundu veica kādu darbu par samaksu vai ar mērķi gūt ienākumus, peļņu vai arī saražot produkciju personīgajam patēriņam. Nodarbināto skaitā iekļautas arī personas, kuras pārskata periodā dažādu iemeslu dēļ (atvaļinājums, slimība, darbs maiņās, mācības, bērna kopšanas atvaļinājums līdz 3 mēnešiem) nestrādāja, kaut arī tām bija darbs.

Par nodarbinātajiem tiek uzskatītas visas tās personas 15-74 gadu vecumā (līdz 2001. gadam 15 gadi un vairāk), kas pārskata nedēļā veica jebkuru darbu vai nu par samaksu naudā vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos. Par nodarbinātajiem uzskata arī pašnodarbinātās personas uzņēmējdarbībā, lauku saimniecībā vai profesionālajā praksē. Obligātajā militārajā dienestā iesauktie, kuri pārskata nedēļā veica kādu darbu par samaksu vai atlīdzību, netiek uzskatīti par

nodarbinātiem. Savukārt personas, kas atrodas nacionālos bruņotos spēkos virsdienestā, saņemot par to atalgojumu, tiek uzskatīti par nodarbinātām. Personas, kuras atrodas pagaidu prombūtnē no darba sakarā ar grūtniecības vai dzemdību atvaļinājumu, kā arī bērna kopšanas atvaļinājumā līdz 3 mēnešiem, uzskata par nodarbinātām, ja pēc atvaļinājuma beigšanās personai ir garantija atgriezties iepriekšējā darba vietā.

Nodarbināto skaitā, atbilstoši Starptautiskās darba organizācijas (ILO) definīcijām, ietver arī tās personas, kas strādā, lai iegūtu produkciju pašu patēriņam, ja tas ir nozīmīgs iztikas avots personai vai tās ģimenei.

Darba meklētājs. Par darba meklētājiem (gan reģistrētie Nodarbinātības valsts aģentūrā, gan arī neregistrētie) tiek uzskatītas personas, kas nestrādā un nav pagaidu prombūtnē no darba, aktīvi meklē darbu un tā atrašanas gadījumā ir gatavas sākt strādāt. Darba meklētāju skaitā ietilpst arī tās personas, kuras darbu nemeklēja, jo darbu jau bija atradušas un uzsākts strādāt tuvāko trīs mēnešu laikā.

Par darba meklētājiem uzskatāmas personas vecumā no 15 līdz 74 gadiem, kas pārskata nedēļā nekur nestrādāja un nebija pagaidu prombūtnē no darba (atvaļinājums, slimība, bērna kopšanas atvaļinājums līdz 3 mēnešiem u.c.), pēdējo četru nedēļu laikā aktīvi meklēja darbu un darba atrašanas gadījumā bija gatavas tuvāko divu nedēļu laikā sākt strādāt. Turklāt minētās personas varēja būt vai arī nebūt reģistrētas Nodarbinātības valsts aģentūrā.

Reģistrētais bezdarbnieks. Darba spējīgs nestrādājošs LR pilsonis vai nepilsonis, vai ārvalstnieks (bezvalstnieks), kurš saņēmis pastāvīgas uzturēšanās atļauju, ir darbaspējas vecumā, kurš neveic uzņēmējdarbību, meklē darbu un ir reģistrēts Nodarbinātības valsts aģentūrā pēc pamatdzīvesvietas un vismaz reizi mēnesī griežas šajā dienestā. Saskaņā ar „Bezdarbnieku un darba meklētāju likumu” bezdarbnieka statusu var iegūt persona, kas saņēmusi termiņuzturēšanās atļauju un ir LR pilsoņa vai nepilsoņa, vai arī pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmušās personas laulātais.

Ilgstošais bezdarbnieks. Ilgstošais bezdarbnieks ir reģistrēts bezdarbnieks, kas nevar atrast darbu ilgāk kā 12 mēnešus.

Bezdarbnieka pabalsta saņēmējs. Bezdarbnieka pabalsta saņēmēji ir personas, kas saņem bezdarbnieka pabalstu. Bezdarbnieka pabalstu saņem personas ar apdrošināšanas stāžu ne mazāku par vienu gadu, kurām ir piešķirts bezdarbnieka statuss, ja par viņām LR ir veiktas obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam ne mazāk kā deviņus mēnešus pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas. Kopējais bezdarbnieka pabalsta saņemšanas laiks ir deviņi mēneši 12 mēnešu laikā no pabalsta piešķiršanas dienas.

2.4.1. Iedzīvotāju sadalījums līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās

Saskaņā ar CSP datu bāzes uzskaites reģistru, visi Latvijas iedzīvotāji tiek iedalīti trīs vecuma grupās : līdz darbspējas vecumam (no 0-15 g.v.), darbspējas vecumā (no 15 g.v. līdz vecuma pensijas vecumam) un virs darbspējas vecuma (iedzīvotāji, kas sasnieguši valsts noteikto vecuma pensijas vecumu).

Pamatojoties uz CSP informāciju par 2005.g. un 2006.g. (sk. 2.4.1.1. tabulu), 2006.gadā iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam bija 328 547 cilvēki vai 14.3% no iedzīvotāju kopskaita. Savukārt 2005.gadā līdz darbspējas vecumam Latvijā bija 341 415 iedzīvotāji, kas sastādīja 14.8% no iedzīvotāju kopskaita. 2006.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam (t.i.bērni un jaunieši vecumā līdz 15.g.) ir samazinājies par 3.8% vai 12 868 cilvēkiem.

2006.gadā Latvijā bija 1 477 108 iedzīvotāji darbspējas vecumā (64.4% no kopējā iedzīvotāju skaita), bet 2005.gadā - 1 473 805 iedzīvotāji (63.9%), kas savukārt liecina par to, ka iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā 2006.gadā ir pieaudzis par 0.5% vai 3303 cilvēkiem.

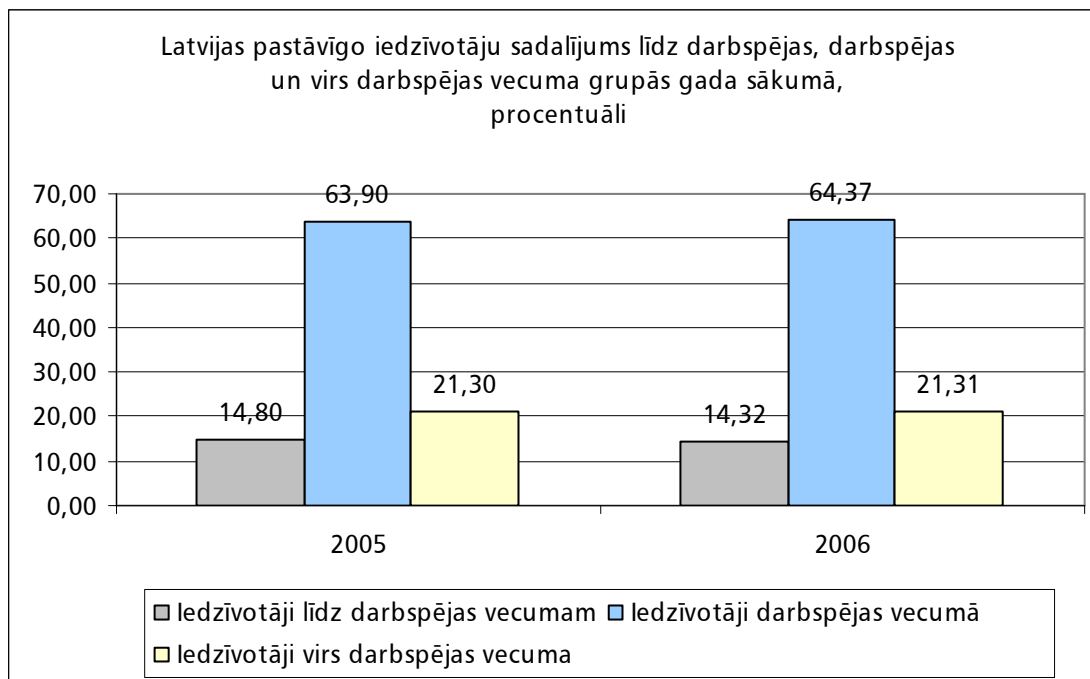
Iedzīvotāju īpatsvars virs darbspējas vecuma svārstās minimāli. Salīdzinot ar 2005.gadu, 2006.gadā virs darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 2279 cilvēkiem, un to kopskaits sasniedza 488 935 vai 21,3% no visiem iedzīvotājiem.

Gads	Iedzīvotāju kopskaits	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecuma	Līdz darbspējas vecumam %	Darbspēja s vecumā %	Virs darbspēja s vecuma %
2005	2 306 434	341 415	1 473 805	491 214	14.8	63.9	21.3
2006	2 294 590	328 547	1 477 108	488 935	14.3	64.4	21.3

2.4.1.1. tabula Pastāvīgo iedzīvotāju sadalījums līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās gada sākumā

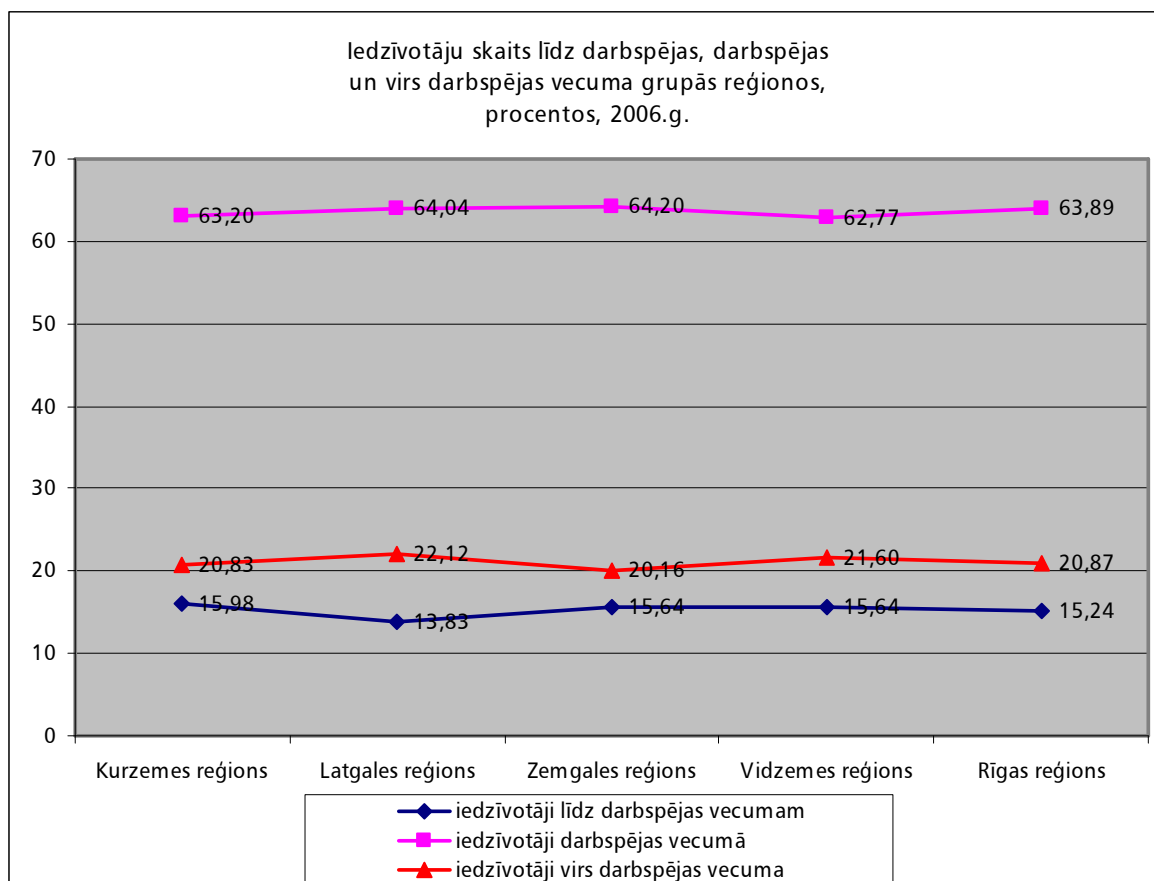
Kā liecina CSP apkopotā informācija, 2005.gada sākumā 63,90% Latvijas iedzīvotāju bija darbspējas vecumā, 14,80% līdz darbspējas vecumam un 21,30% virs darbspējas vecuma. Uz 2006.gada sākumu iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā pieauga līdz 64,37%, savukārt iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam samazinājās līdz 14,32%. Gandrīz nemainīgs palicis iedzīvotāju skaits virs darbspējas vecuma. (skat. 2.4.1.2. attēlu).

Vērojama pieauguma tendence darbspējīgo iedzīvotāju grupā, toties samazinās iedzīvotāju skaits zem darbspējas vecuma un virs darbspējas vecuma. Šie rādītāji nav absolūti, jo to izmaiņas būtiski ietekmē pensijas vecuma ikgadējās izmaiņas (paaugstinot likumā noteiktajā kārtībā), līdz ar to darbspējas vecuma iedzīvotāju grupa teorētiski ar katru gadu paliek vecāka.

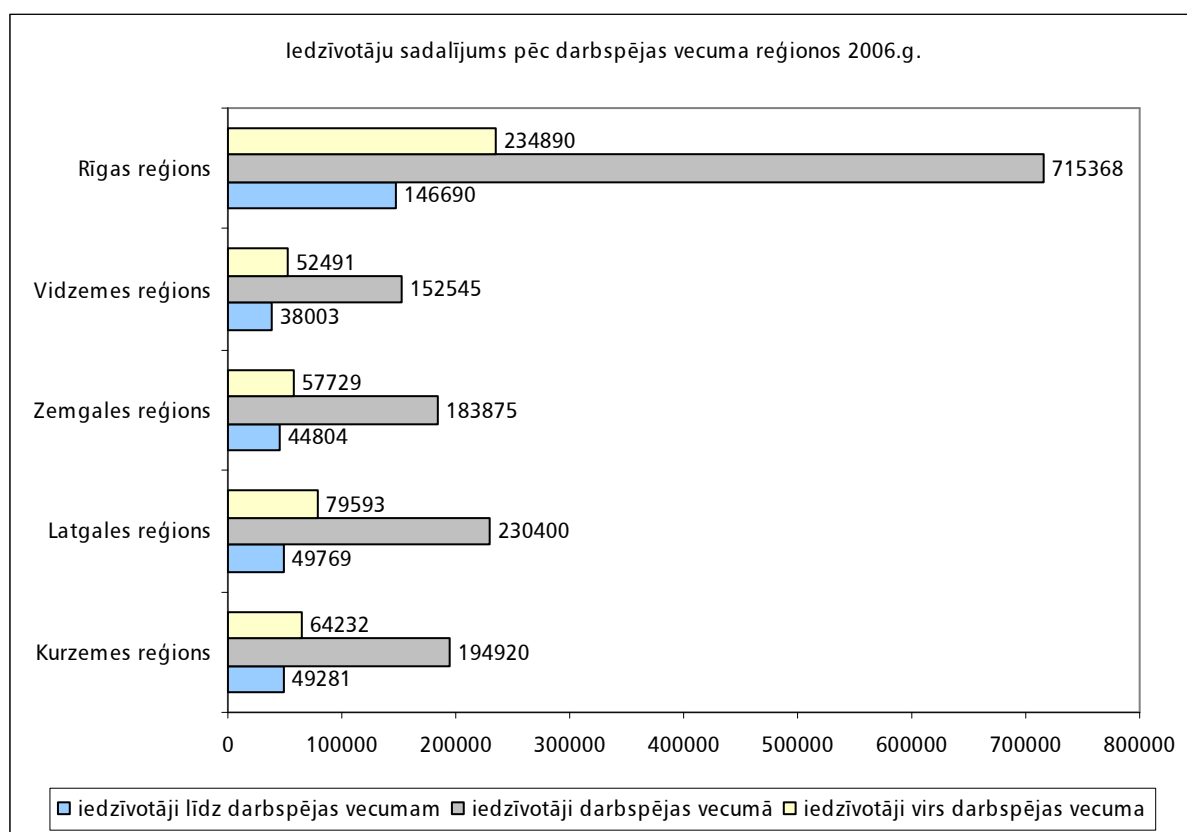
2.4.1.2. attēls Iedzīvotāju sadalījums līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās 2005. un 2006.gadā

Aplūkojot iedzīvotāju sadalījumu vecuma grupās reģionu griezumā, vērojama sekojoša situācija : salīdzinot darbaspējas vecuma grupas īpatsvaru attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu attiecīgajā reģionā, procentuālā attiecība vidēji svārstās no 62.77% līdz 65.53 %, iedzīvotāju grupa virs darbaspējas vecuma – no 20.16% līdz 22.12%, bet iedzīvotāju grupa līdz darbaspējas vecumam – no 12.92% līdz 15.98% (sk 2.4.1.3.attēlu). Procentuālajā vērtējumā augstāki darbaspējas vecuma rādītāji attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu reģionā ir Zemgales reģionā – 64.20% no kopējā iedzīvotāju skaita; zemākais rādītājs vērojams Vidzemes reģionā, t.i. 62.77%. Salīdzinot kategorijā iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma, izvirzās Zemgales reģions – 20.16% no kopējā iedzīvotāju skaita, savukārt Latgales reģionā šis rādītājs ir visaugstākais – 22.12%. Arī kategorijā iedzīvotāji līdz darbaspējas vecumam vērojama līdzīga situācija : zemākie rādītāji Latgales reģionā - 13.83%, augstākie rādītāji – 15.98% no kopējā iedzīvotāju skaita - Zemgales reģionā.

2.4.1.3. attēls Iedzīvotāju sadalījums līdz darbaspējas, darbaspējas un virsdarbaspējas vecuma grupās pa reģioniem 2006.gadā, %

Vērtējot iedzīvotāju sadalījumu vecuma grupās reģionu ietvaros skaitliskā izteiksmē, lielākie rādītāji vērojami Rīgas reģionā, kur dzīvo 234 890 iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam, darbspējas vecumā 715 368 iedzīvotāji, virs darbspējas vecumā - 146 690 iedzīvotāji. Otrajā vietā izvirzās Latgales reģions, kur ir lielākais iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā - 230 400 iedzīvotāji no kopējā reģionā dzīvojošo skaita, līdz darbspējas vecumam - 49 769, un virs darbspējas vecuma – 79 593. Mazākais darbspējīgo iedzīvotāju skaits ir Vidzemes reģionā -152 545 iedzīvotāji. Arī lielākais iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam un virs darbspējas vecuma ir novērojams Latgales reģionā – 79 593 iedzīvotāji virs darbspējas vecuma un 49 769 iedzīvotāju līdz darbspējas vecumam (Skat. 2.4.1.4. attēlu).

2.4.1.4. attēls Iedzīvotāju sadalījums darbspējas vecuma grupās reģionos

2.4.2. Nodarbinātība Latvijas reģionos

Viens no būtiskākajiem vērtēšanas kritērijiem projekta ietvaros ir nodarbinātības rādītāji kopumā valstī un reģionos.

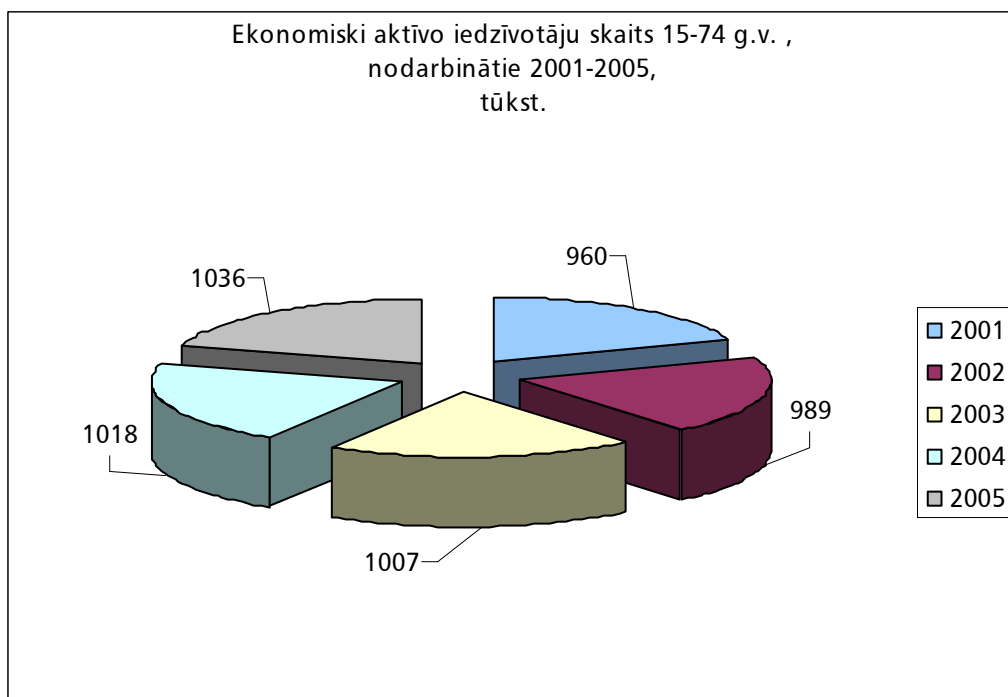
Nodarbinātības rādītāju izpētei projekta ietvaros tika izmantota Nodarbinātības Valsts Aģentūras statistikas informācija par 2005. un 2006.gadu (sk. 2.4.3.tabulu). Saskaņā ar NVA statistikas datiem kopējais ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits 2005.gadā vecuma grupā no 15 līdz 74g.v. bija 1 135 tūkstošus iedzīvotāju, no kuriem nodarbināti bija 1 036 tūkstoši, bet darba meklētāju skaits sastādīja 99 tūkstošus. Darba meklētāju īpatsvars no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem bija 8.7 %. 2006.gadā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits vecuma grupā 15-74g.v. - 1 167 tūkstoši iedzīvotāju, no tiem nodarbināti 1 088 tūkstoši iedzīvotāju, darba meklētāji 80 tūkstoši iedzīvotāju. Darba meklētāju īpatsvars attiecībā pret ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu samazinājies līdz 6.9 %. Uzskatāmības nolūkā sniegta arī apkopotā informācija par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju grupu vecumā no 15-64g.v., bet sīkāk šo grupu neanalizēsim tā kā šīs pašas kategorijas iedzīvotāji ietilpst arī iedzīvotāju grupā no 15-74 g.v. Jāatzīmē, ka projekta izstrādes gaitā esam saskārušās ar situāciju, kad atsevišķos rādītājos NVA apkopotā informācija nav izmantojama salīdzināšanas nolūkos ar CSP apkopoto informāciju datu atšķirīgas uzskaites un klasificēšanas dēļ.

	Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji, tūkst.		t.sk. nodarbinātie, tūkst.		t.sk. darba meklētāji, tūkst.		Darba meklētāji, %	
	15-74 g.v.	15-64g.v.	15-74g.v.	15-64g.v.	15-74g.v.	15-64g.v.	15-74g.v.	15-64g.v.
2005	1 135	1 101	1 036	1 004	99	97	8.7	8.8
2006	1 167	1 126	1 088	1 047	80	79	6.9	7.0

2.4.2.1.tabula Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits

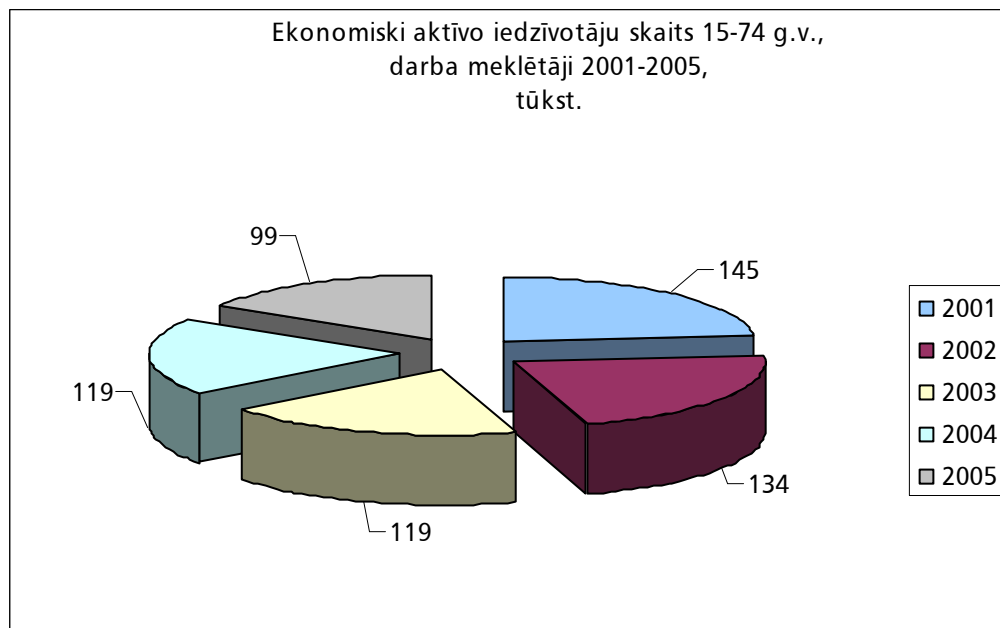
Kopējie nodarbinātības rādītājiem piecu gadu griezumā ir progresējoša līkne – ja 2001.g.no ekonomiski aktīvo Latvijas iedzīvotāju kopskaita 960 tūkst. cilvēku bija nodarbināti, tad jau 2005.g. nodarbināto skaits sasniedza 1 milj. 036 tūks. iedzīvotāju. Protams, pieauguma temps piecu gadu intervālā 7.91% nav īpaši

augsts, bet jāņem vērā nopietns arguments – darbspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās iedzīvotāju migrācijas iespaidā peļņas nolūkos ārpus Latvijas.

2.4.2.2.attēls Nodarbināto skaits tūkst.15-74.g.v.,
laika periodā 2001-2005

Kā rāda CSP apkopotā informācija piecu gadu intervālā , kopumā valstī ir vērojamas pozitīvas tendences, tas ir – ja 2001.g. starp ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 15-74 g.v. 145 tūkst. cilvēku bija darba meklētāju statusā, tad jau 2005.g. darba meklētāju skaits attiecībā pret 2001.g. ir sarucis par 31.72%, t.i. 99 tūkst. cilvēku. Ņemot vērā faktu, ka valstī kopumā trūkst darba roku, šiem rādītājiem nākamajos gados būtu jāsarūk vēl straujāk.

2.4.2.3.attēls Darba meklētāju skaits tūkst.15-74.g.v.,
laika periodā 2001-2005

Jāatzīmē, ka CSP un VNA datu bāzēs publiskotā informācija atsevišķos gadījumos sagādā grūtības objektīvi izanalizēt un apvienot sniegto informāciju datu nesakritības dēļ.

Pamatojoties uz CSP apkopoto un publicēto aktuālāko informāciju 2007.gada 22.martā www.CSP.gov.lv. **Darbaspēka apsekojuma rezultāti 2006.g.**, kopumā valstī bija nodarbināti 1087,6 tūkst. cilvēku (60,1% no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15 līdz 74 gadiem). Tikai 3,8 % no tiem dažādu iepriekš minēto iemeslu dēļ nestrādāja. Savā lauku saimniecībā, ar mērķi saražot produkciju personiskajam patēriņam, bija nodarbināti 8,1 tūkst. cilvēku (0,7 % no nodarbināto kopskaita). Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2006.gadā palielinājās gan nodarbināto iedzīvotāju skaits (2005.gadā tas bija 1035,9 tūkst. cilvēku), gan nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (2005.gadā šis rādītājs bija 57,1%).

2006.gadā nodarbināto kopskaitā vīriešu bija nedaudz vairāk kā sievietes, attiecīgi 51,4% un 48,6%.

No visiem nodarbinātajiem katrs sestais (15,6%) strādāja tirdzniecībā, tikpat daudz bija nodarbināti apstrādes rūpniecībā, katrs devītais (10,8%) - lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā, katrs desmitais (9,5%) –

būvniecībā, katrs vienpadsmitais (9,3%) strādāja transporta un sakaru nozarē, katrs divpadsmitais (8,1%) - valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, tikpat daudz bija nodarbināti izglītības jomā, katrs astoņpadsmitais (5,6%) strādāja operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas, datorpakalpojumu, zinātnes un citu komercpakalpojumu jomā, tikai 4,7% bija nodarbināti veselības un sociālas aprūpes sfērā, nedaudz mazāk (4,5%) strādāja sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sfērā.

Darba likumā noteiktais nedēļas darba laiks ir 40 stundas. Apsekojuma dati liecina, ka gandrīz trīs piektdaļas (57,5%) nodarbināto strādāja likumdošanā noteiktās 40 stundas nedēļā, katrs astotais (12,9%) strādāja mazāk par 40 stundām nedēļā (pārsvarā tās bija sievietes), bet katrs ceturtais (25,8%) - vairāk par oficiālo darba nedēļu (savukārt šajā grupā lielākā daļa bija vīrieši). Tas liecina, ka daudzi cenšas iegūt papildus ienākumus, strādājot ilgākas darba stundas pamatdarbā.

Pavisam valstī nepilnu darba laiku strādāja 70,2tūkst. cilvēku. Trešdaļa (34,3%) no tiem bija spiesti strādāt īsākas darba stundas, jo nevarēja atrast darbu pilnai darba dienai, katrs piektajam (19,8%) darba dienas ilgumu ietekmēja dažādi personiski vai ģimenes apstākļi (vajadzēja pieskatīt bērnus, aprūpējamu pieaugušo u.c.), katrs sestais (16,1%) nemaz negribēja strādāt darbu ar pilnu darba laiku, desmitā daļa (10,2%) nodarbināto papildus vēl mācījās, tādēļ nevarēja veikt darbu ar pilnu slodzi. Pašreizējos ekonomiskos apstākļos visai bieži vienā darba vietā nopelnītā samaksa nav pietiekama, tādēļ iedzīvotāji meklē iespēju papildināt savus ienākumus, strādājot vēl kādu darbu. Aptaujas rezultāti liecina, ka 2006.gadā 62,6 tūkst. cilvēku (5,8% no nodarbināto kopskaita) bija papilddarbs. Taču iespējams, ka to skaits bija lielāks, jo ne katrs aptaujātais vēlas atklāt savu papilddienākumu avotu un sfēru, kurā darbojoties tie iegūti.

CSP sniegtā informācija par 2006.g. nodarbinātības un darba meklētāju rādītājiem, kas iegūti apsekošanas rezultātā, liecina par sekojošu situāciju: ka 2006.gadā Latvijā bija 79,9 tūkst. darba meklētāju jeb 6,8% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (nodarbinātajiem un darba meklētājiem). Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2006.gadā samazinājies gan darba meklētāju skaits (2005.gadā tas bija 99,1 tūkst. cilvēku), gan darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā (2005.gadā šis rādītājs bija 8,7%). Darba meklētāju – vīriešu

īpatsvars ekonomiski aktīvo vīriešu skaitā valstī 2006.gadā bija augstāks nekā sievietēm (attiecīgi ekonomiski aktīvo sieviešu skaitā), veidojot 7,2% un 6,4%. Gandrīz divas piektdaļas (37,8%) bija ilgstošie darba meklētāji.

Nedaudz vairāk kā pusei (54,1%) darba meklētāju bija iepriekšējā darba pieredze. Jāatzīmē, ka apsekojumā saskaņā ar starptautisko metodoloģiju, ja darba meklētājs pārtraucis strādāt ilgāk nekā pirms astoņiem gadiem, tad viņa iepriekšējā nodarbinātība netiek uzskatīta par darba pieredzi.

Kā galvenais bezdarba iemesls tika minēta atbrīvošana no darba sakarā ar darbinieku skaita samazināšanu (26,1%), pie tam šo iemeslu kā galveno uzrādīja 29,1% vīriešu un 22,4% sieviešu. Dažādu personisku vai ģimenes apstākļu dēļ no darba aizgāja 16,2% vīriešu un 25,5% sieviešu. Katram septītajam (14,2%) vīrietim un sestdaļai (15,6%) sievietei saskaņā ar līgumu darbs bija paredzēts uz noteiktu laiku.

Meklējot darbu, parasti tiek izmantoti vairāki tā meklēšanas veidi. Aptaujāto atbildes liecina, ka 2006.gadā četras piektdaļas darba meklētāju iztaujāja radniekus, draugus, arodbiedrības utt., tikpat daudz interesentu pētīja darba piedāvājumus presē vai internetā, nedaudz mazāk darba meklētāju ievietoja sludinājumus vai atbildēja uz darba piedāvājumiem presē, trīs piektdaļas darba meklējumos devās tieši pie darba devējiem, divas piektdaļas darba meklētāju mēģināja dabūt atļaujas, licences vai finanses, lai uzsāktu uzņēmējdarbību, nedaudz mazāk darba meklētāju kontaktējās ar Nodarbinātības valsts aģentūru.

Bez nodarbinātajiem un darba meklētājiem ir daļa iedzīvotāju, kas netiek uzskatīti par darbaspēku - tie ir ekonomiski neaktīvi. 2006.gadā ekonomiski neaktīvi bija 642,1 tūkst. cilvēku, un, salīdzinot ar iepriekšējo gadu (2005.gadā rādītājs bija 678,2 tūkst.), to skaits ir samazinājies par 5,3%. 2006.gadā divas piektdaļas (40,2%) no tiem veidoja pensionāri, gandrīz trešo daļu (30,1 %) - skolnieki un studenti, kas mācījās dienas nodaļā un pārskata nedēļā nestrādāja, divpadsmitā daļa (8,1%) ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju bija ilgstoši slimojoši iedzīvotāji vai invalīdi, nedaudz mazāk (8%) sevi uzskatīja par māsaimnieku/-ci.

Īpaša uzmanība šajā grupā jāpievērš personām, kas ir potenciālie darba meklētāji, bet kuri ir zaudējuši cerības atrast darbu vai arī nezina, kur un kā to meklēt. Apsekojuma rezultāti liecina, ka 2006.gadā valstī tādu cilvēku, kas ir zaudējuši

cerības atrast darbu, bija 25,5 tūkst., tas ir 4% no ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita. To skaits, salīdzinot ar 2005.gadu, ir samazinājies par 5,8 tūkst.

Saskaņā ar CSP sniegto informāciju par nodarbinātības līmeni un darba meklētāju īpatsvaru Baltijas valstīs 2006.g.pa ceturkšņiem, tā norāda uz samērā līdzīgām tendencēm visās trijās valstīs. Visaugstākais nodarbinātības līmenis ir Igaunijā, viszemākais – Lietuvā, kaut gan 4.cet. pēdējā vietā izvirzās Latvija. Savukārt darba meklētāju īpatsvara ziņā viszemākie rādītāji ir Lietuvai, savukārt visaugstākie – Latvijai.

	Nodarbinātības līmenis, %				Darba meklētāju īpatsvars, %			
	2006.gada				2006.gada			
	1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.	1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.
Latvija	58,4	59,2	61,8	60,8	7,8	7,2	6,2	6,2
Lietuva	56,5	57,1	57,6	63,6	6,4	5,6	5,7	5,6
Igaunija	60,8	62,3	62,2	67,7	6,4	6,2	5,4	5,9

**2.4.2.4.tabula Nodarbinātības un darba meklētāju īpatsvars
Baltijas valstīs**

Kopējo reģistrētā bezdarba līmeni valstī fiksē Nodarbinātības valsts aģentūra, kura apkopo reģistrēto un bezdarbnieka statusu ieguvušo īpatsvaru no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopējā skaita. Taču NVA sniegtā informācija neatspoguļo kopējo darba meklētāju skaitu valstī.

Saskaņā ar Nodarbinātības Valsts Aģentūras sniegto informāciju par 2006.g.un 2005.g., bezdarba līmenis valstī kopumā samazinās. Bezdarba līmenis valstī kopumā 2006.gada decembra beigās sastādīja 6.5%, t.i. bezdarbnieku skaits ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā. Valstī mēneša laikā bezdarba līmenis, salīdzinājumā ar 2006.gada novembri, samazinājies par 0,1 procenta punktu. Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra sākumā bija 69705, decembra beigās – 68944 bezdarbnieki. Savukārt bezdarba līmenis, atskaitot no kopējā bezdarbnieku skaita tos, kuri nav pieejami darba tirgum, jo

ilgstoši atrodas aktīvās nodarbinātības pasākumos (profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanasursos, veic algotos pagaidu sabiedriskos darbus vai ir nodarbināti pasākumos noteiktu personu grupām), decembrī bija 6,2%. Salīdzinājumam ar 2005.g.rādītājiem, bezdarba līmenis valstī 2005.g.decembrī bija 7.5% no kopējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita, tas bija 78 482 iedzīvotāji. Savukārt bezdarba līmenis, atskaitot no kopējā bezdarbnieku skaita tos, kuri nav pieejami darba tirgum, jo ilgstoši atrodas aktīvās nodarbinātības pasākumos, 2005.g.decembrī sastādīja 6,9%. Kā liecina NVA apkopotā informācija, bezdarbnieku skaitam ir tendence samazināties (sk.2.4.2.5. tabulu). Salīdzinot 2005.g. un 2006.g. bezdarbnieku skaita rādītājus, bezdarbnieku skaits ir samazinājies par 9 538 cilvēkiem vai 12.15%.

	Bezdarbnieku skaits	t.sk. ilgstošo bezdarbnieku skaits (vairāk par 1 gadu)	t.sk. bezdarbnieku pabalstu saņēmēju skaits
2005	78 482	20 581	37 961
2006	68 944	15 917	34 756

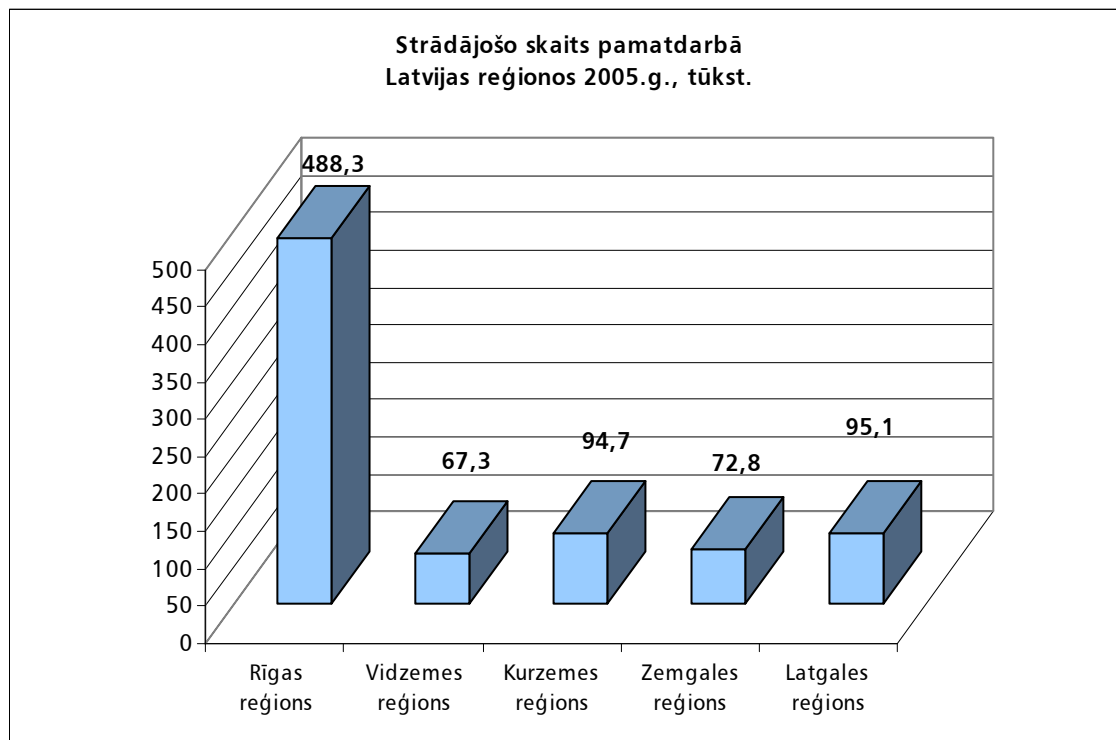
2.4.2.5..tabula Bezdarbnieku skaits gada beigās

2005.gadā valstī strādājošo skaits sastādīja tikai nepilnus 36 %, t.i. 818.3 tūkstošus cilvēku (sk. 2.4.2.6. Tabulu), no kuriem 65.8% bija nodarbināti privātajā sektorā un 34.2% sabiedriskajā sektorā. Zemgales reģionā privātajā sektorā nodarbināti gandrīz divreiz vairāk strādājošie (65,2%) nekā sabiedriskajā sektorā (34,8). Zemgales reģionā kopumā ir nodarbināti tikai 25.42% no reģiona iedzīvotāju kopskaita. Latgales reģionā sabiedriskajā sektorā nodarbināti 48.0%, bet privātajā sektorā – 52.0% no strādājošo kopskaita.

	2005		
	Tūkst. cilvēku	sabiedriskajā sektorā, % no kopskaita	privātajā sektorā, % no kopskaita
LATVIJA	818.3	34.2	65.8
Rīgas reģions	390.0	28.6	71.4
Pierīgas reģions	98.3	33.1	66.9
Vidzemes reģions	67.3	39.7	60.3
Kurzemes reģions	94.7	34.8	65.2
Zemgales reģions	72.8	41.4	58.6
Latgales reģions	95.1	48.0	52.0

2.4.2.6.tabula Strādājošo skaits pamatdarbā Latvijas reģionos

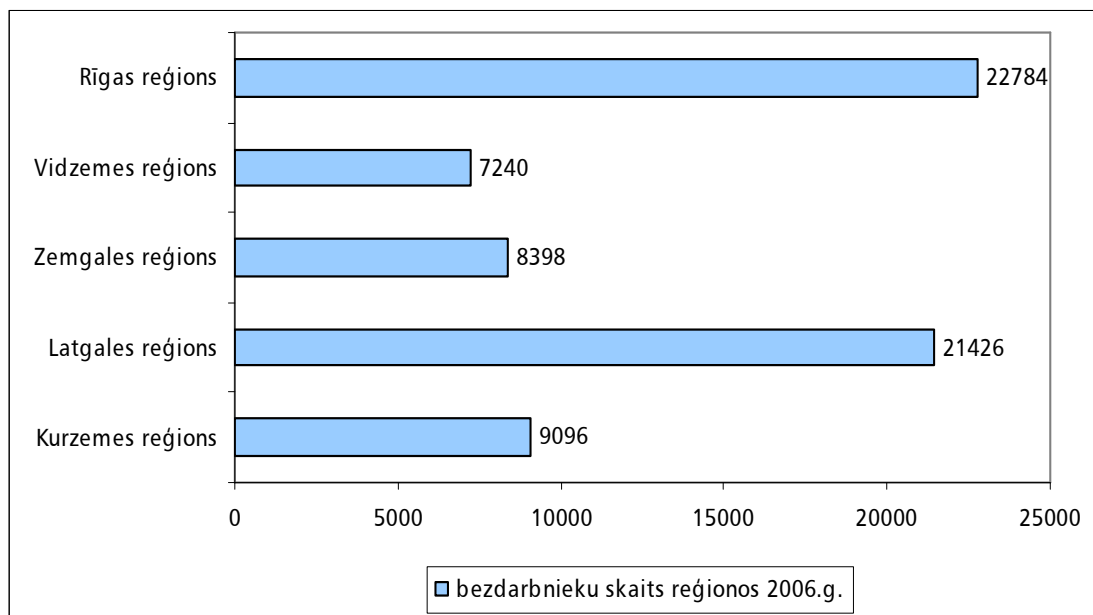
Kā liecina CSP apkopotā informācija, vislielākais pamatdarbā strādājošo skaits 2005.g. registrēts Rīgas reģionā, kopā 488,3 tūkstoši iedzīvotāju. Mazākais strādājošo skaits pamatdarbā ir Vidzemes reģionā, tikai 67,3 tūkst. iedzīvotāju, savukārt lielākais reģionu vērtējumā 95,1 tūkstotis iedzīvotāju – Latgales reģionā (sk.2.4.2.7. attēlu).

2.4.2.7.attēls Strādājošo skaits pamatdarbā Latvijas reģionos, tūkst

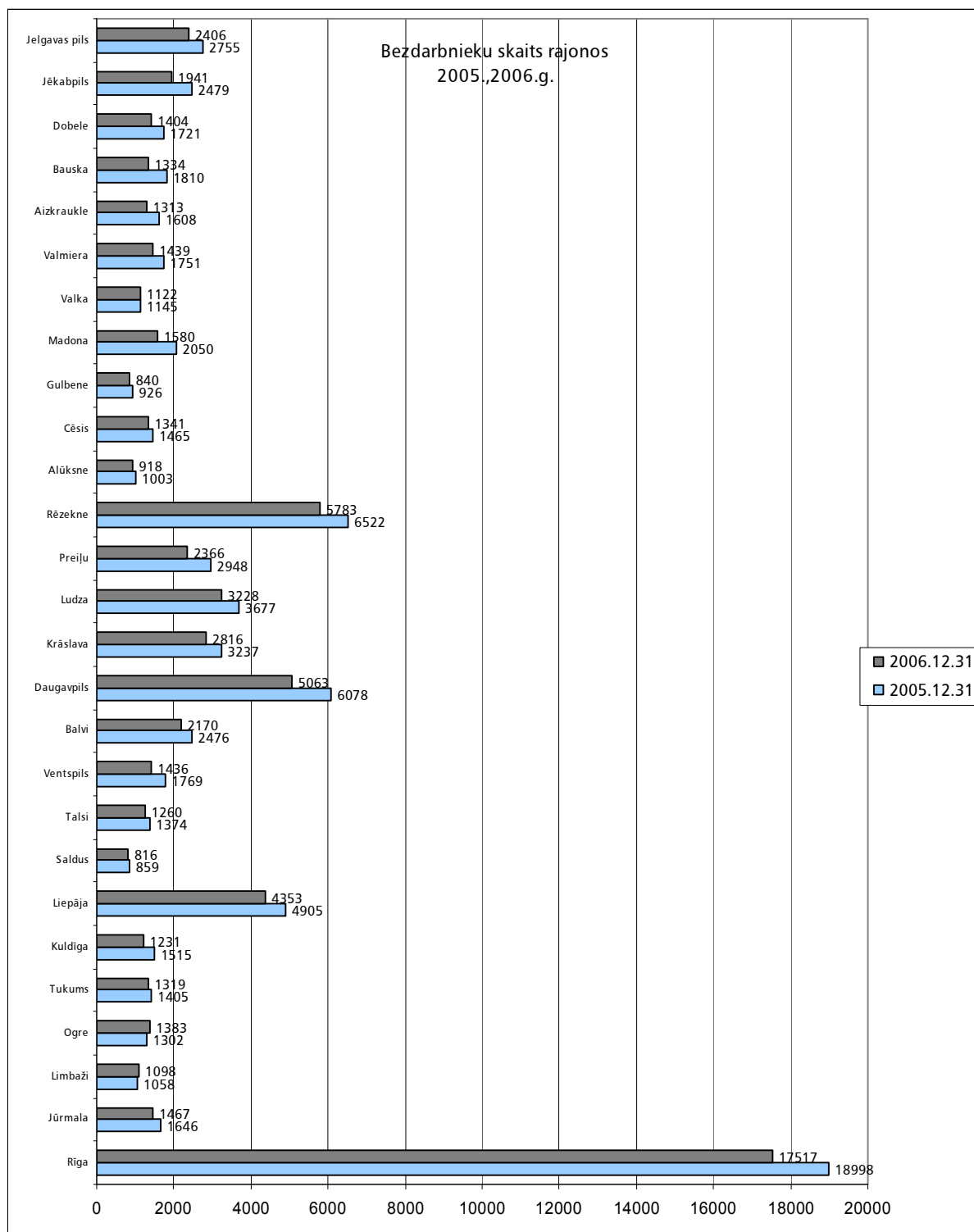
Saskaņā ar NVA sniegto informāciju, 2006.gadā augstākais bezdarba rādītājs registrēts Rīgas reģionā - 22 784 bezdarbnieki, kas attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu reģionā sastāda 2.08%, bet attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu 3.18%. Otrajā vietā ir Latgales reģions ar 21 426 bezdarbniekiem, kas ir 5.96% no kopējā iedzīvotāju skaita un 9.30% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita reģionā. Trešajā vietā ir Kurzemes reģions ar 9096 bezdarbniekiem, kas veido 2.95% no kopējā iedzīvotāju skaita un 4.67% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita reģionā, tālāk Zemgales reģions – 8398 cilvēki, kas sastāda 2.93% no iedzīvotāju skaita un 4.57% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Mazākais bezdarbnieku skaits – 7240 iedzīvotāji – registrēts Vidzemes reģionā, kas ir 2.98% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā un 4.75% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. 2006.gada beigās Latvijā registrēti 68 944

bezdarbnieki vai 3.00% no iedzīvotāju kopskaita valstī un 4.67% no kopējā darbaspējīgo iedzīvotāju skaita.

2.4.2.8.attēls Bezdarbnieku skaits reģionos 2006.g.

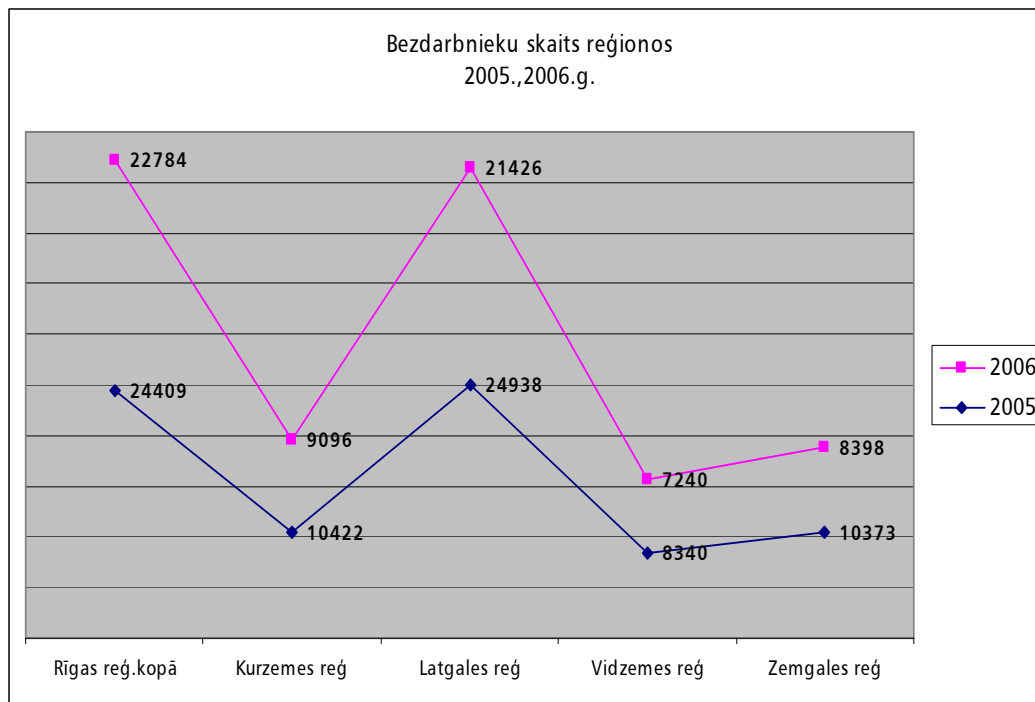
Pievērojot uzmanību bezdarbnieku skaita tendences samazinājumam un salīdzinot pilsētu un rajonu griezumā, vērojama situācija, ka visos rajonos un pilsētās, salīdzinot 2005.g. un 2006.g. reģistrētos bezdarba rādītājus, vērojama bezdarbnieku skaita samazināšanās. Izņēmums ir Ogres rajons un Limbažu rajons, kuros tomēr ir vērojama neliela bezdarbnieku skaita palielināšanās (sk. 2.4.12.attēlu). Analizējot 2006.g. rādītājus pa rajoniem, visaugstākais bezdarba līmenis – 5783 cilvēki – fiksēts Rēzeknes rajonā. Daugavpils ar 5063 cilvēkiem ierindojas otrajā vietā. Trešajā vietā - Liepājas rajons, kur reģistrēti 4353 bezdarbnieki. Vismazākais bezdarbnieku skaits – 816 cilvēki – Saldus rajonā.

2.4.2.9.attēls Bezdarbnieku skaits pilsētās un rajonos 2005., 2006.g.

Ir vērojams bezdarba ikgadējais samazinājums. Visaugstākais bezdarba rādītājs gan 2005., gan 2006.gadā ir bijis Rīgas reģionā – 24 409 (2005.) un 22 784 (2006.) bezdarbnieki, bet kopumā Rīgas reģionā bezdarbnieku skaits samazinājies tikai par 6.66%. Latgales reģionā – 2005.gadā reģistrēti 24 938 bezdarbnieki un 2006.gadā

21 426 bezdarbnieki. Mazākais bezdarbnieku skaits gan 2005.g., gan 2006.g. ir reģistrēts Vidzemes reģionā – attiecīgi 8340 un 7240 iedzīvotāji. Salīdzinot 2006.gadā attiecībā pret 2005.gadu bezdarba līmenis ir samazinājies visos reģionos: straujāks kritums ir Zemgales reģionā – par 19.04%. Mazāks bezdarba samazinājums ir Kurzēmē – par 12.77% (skat. pielikumu Nr.5).

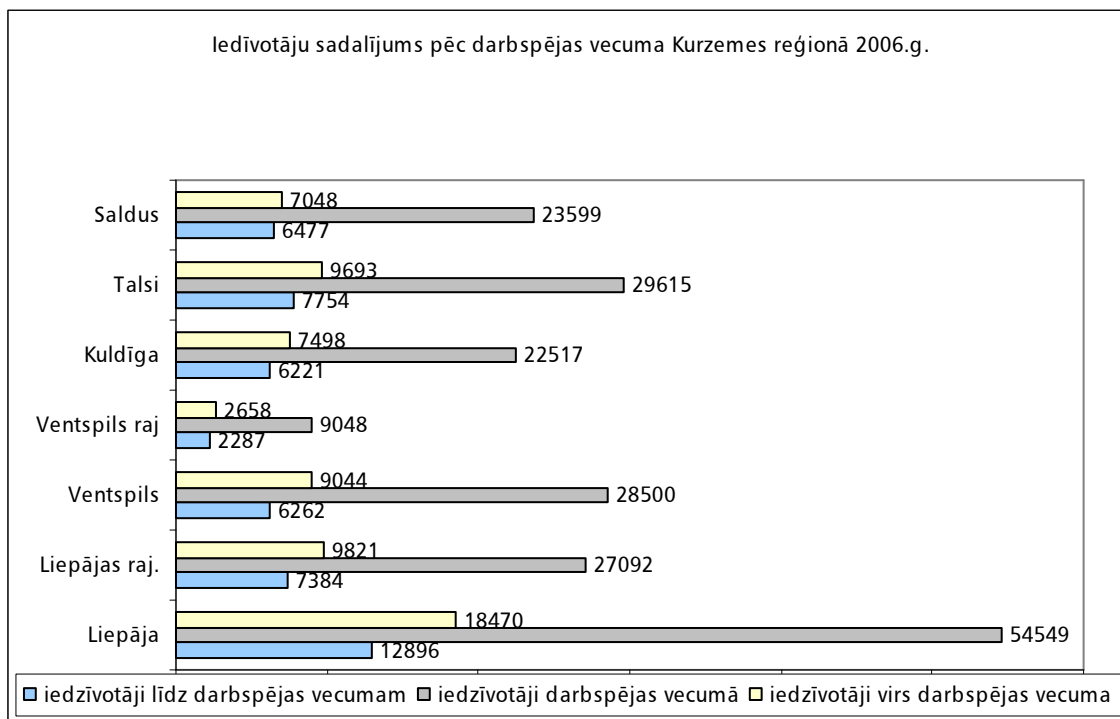
2.4.2.10.attēls Bezdarbnieku skaits 2005., 2006.g. reģionos kopā

2.5. Nodarbinātība un bezdarbs reģionos

2.5.1. Nodarbinātība un bezdarbs Kurzemes reģionā

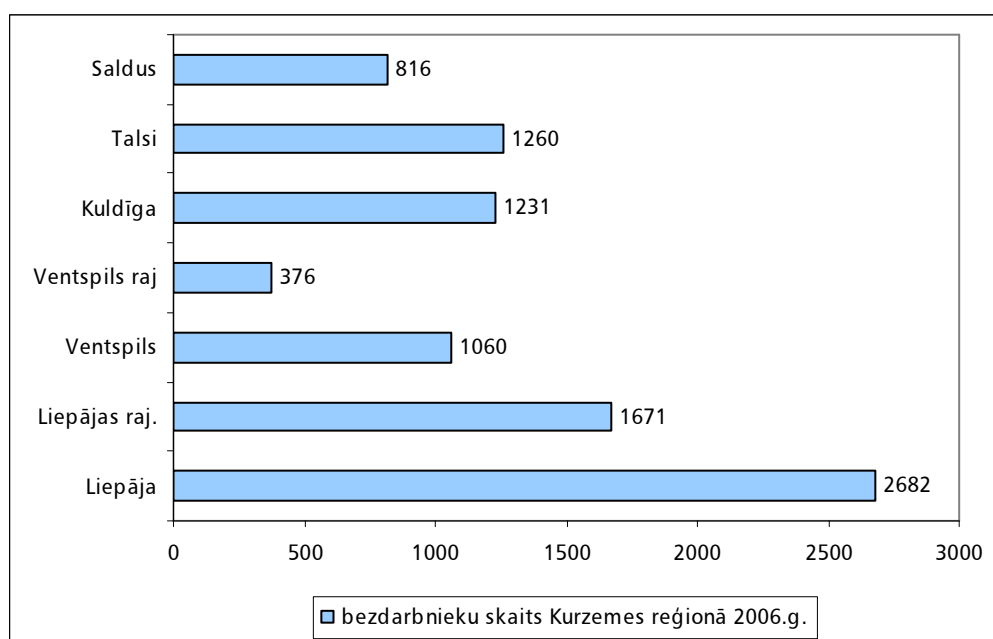
2006.g. Kurzemes reģionā reģistrētais iedzīvotāju skaits sastāda 308 433 cilvēki. Analizējot iedzīvotāju sadalījumu darbības vecuma grupās, Kurzemes reģionā iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam ir 49 281 iedzīvotājs, kas attiecībā pret kopējo skaitu reģionā sastāda 15.98%. Iedzīvotāju skaits darbības vecumā 194 920 iedzīvotāji, kas attiecīgi atbilst 63.20% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Savukārt iedzīvotāji virs darbības vecuma sastāda 64 232, kas atbilst 20.83% no kopējā iedzīvotāju skaita. (skat. Pielikums Nr.5). Analizējot Kurzemes reģionu pilsētu un rajonu griezumā, pirmajā vietā izvirzās Liepājas pilsēta, kur darbības vecumā reģistrēti 54 549 iedzīvotāji, kas atbilst 63.49% no kopējā

iedzīvotāju skaita, līdz darbības vecumam 12 896 iedzīvotāji, virs darbības vecuma – 18 470 iedzīvotāji. Otrajā vietā ierindojas Talsu rajons – attiecīgi iedzīvotāji līdz darbības vecumam 7754 cilvēki, iedzīvotāji darbības vecumā – 29 615, kas atbilst 62.93% no kopējā iedzīvotāju skaita, iedzīvotāji virs darbības vecuma – 9693. Trešajā vietā ierindojas Ventspils pilsēta – attiecīgi iedzīvotāji līdz darbības vecumam 6262, iedzīvotāji darbības vecumā – 28 500, iedzīvotāji virs darbības vecuma – 9044. Jāpiezīmē, ka Ventspils pilsētā ir visaugstākais darbības iedzīvotāju koeficients Kurzemes reģionā attiecībā pret iedzīvotāju skaitu pilsētā – 65.06%. Zemākie rādītāji fiksēti Ventspils rajonā – iedzīvotāji līdz darbības vecumam 2287, iedzīvotāji darbības vecumā 9048, iedzīvotāji virs darbības vecuma – 2658, protams, jāņem vērā arī tāds faktors kā iedzīvotāju kopējais skaits, kas 2006.g. sastādīja 13 993 iedzīvotājus. Kopumā procentuālajā vērtējumā reģionā vērojams salīdzinoši līdzsvarota situācija – iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam svārstās robežās no 15.01% līdz 17.45%, iedzīvotāju skaits darbības vecumā no 61.16% līdz 65.06%, iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma no 18.99% līdz 22.17%

2.5.1.1.attēls Iedzīvotāju sadalījums pēc darbības vecuma Kurzemes reģionā

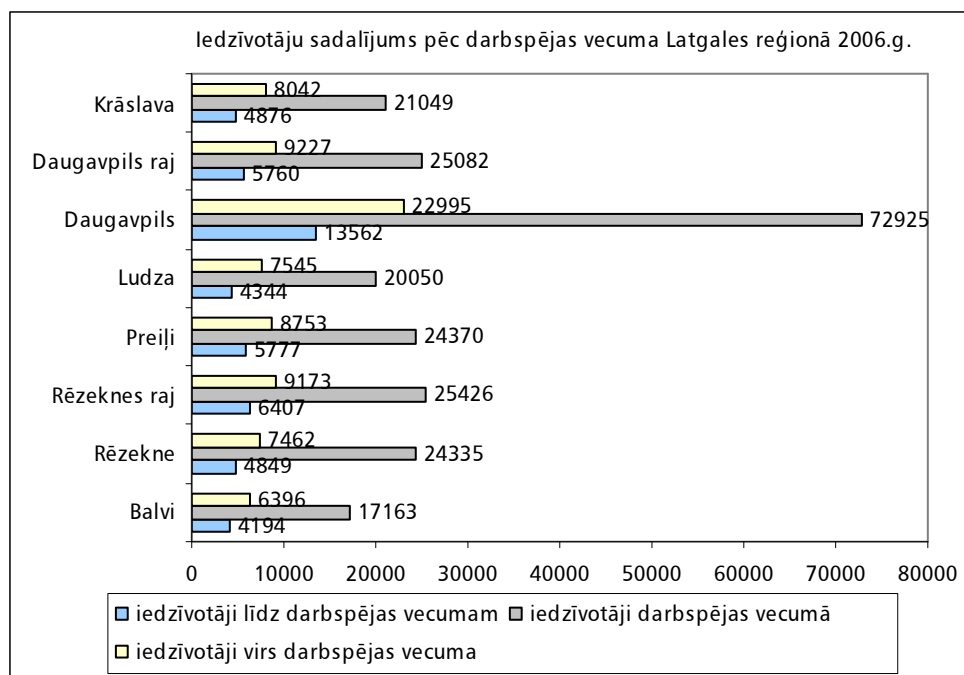
Analizējot bezdarbnieku skaitu reģionos, vērojama sekojoša situācija: salīdzinot 2005.g. un 2006.g.rādītājus uz 31.decembri, bezdarbnieku skaits kopumā Kurzemes reģionā samazinājies par 12.72 %, skaitliski tas ir no 10 422 uz 9096 iedzīvotājiem. 2006.g. no kopējā reģionā dzīvojošo skaita bezdarbnieku statuss piešķirts 2.95% iedzīvotāju, kas savukārt atbilst 4.67% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Vislielākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Liepājas pilsētā – 2682 iedzīvotāji, kas kopumā sastāda 3.12% no kopējā iedzīvotāju skaita pilsētā, kas atbilst 4.92% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Arī Liepājas rajonā ir augsts rādītājs – 1671 iedzīvotājs, tas ir 3.77% no kopējā rajonā dzīvojošo iedzīvotāju skaita un 6.17% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita rajonā. Jāatzīmē, ka procentuālajā attiecībā Liepājas rajonā ir visaugstākais bezdarba līmenis. Savukārt viszemākais – 2.20% no kopējā iedzīvotāju skaita un 3.46% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita – reģistrēts Saldus rajonā, kur kopējais bezdarbnieku skaits sastādīja 816 cilvēkus. Skaitliski viszemākais rādītājs reģistrēts Ventspils rajonā – 376 iedzīvotāji, bet procentuālajā ziņā attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu šis rādītājs sastāda 2.69% un 4.16% attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu, kas nebūt nav zemākais Kurzemes reģionā.

2.5.1.2.attēls Bezdarbnieku skaits Kurzemes reģionā 2006.g.

2.5.2. nodarbinātība un bezdarbs Latgales reģionā

2006.g. Latgales reģionā reģistrētais iedzīvotāju skaits sastāda 359 762 cilvēki. Analizējot iedzīvotāju sadalījumu darbspējas vecuma grupās, Latgales reģionā iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam ir 49 769 iedzīvotājs, kas attiecībā pret kopējo skaitu reģionā sastāda 13.83%. Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā 230 400 iedzīvotāji, kas attiecīgi atbilst 64.04% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Savukārt iedzīvotāji virs darbspējas vecuma sastāda 79 593, kas atbilst 22.12% no kopējā iedzīvotāju skaita. Jāpiezīmē, ka Latgales reģionā procentuālajā attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu reģionā ir vērojama vislielākais iedzīvotāju skaita īpatsvars virs darbspējīgā vecuma (skat. Pielikums Nr.5). Analizējot Latgales reģionu pilsētu un rajonu griezumā, pirmajā vietā izvirzās Daugavpils pilsēta, kur darbspējas vecumā reģistrēti 72 925 iedzīvotāji, kas atbilst 66.61% no kopējā iedzīvotāju skaita un vienlaicīgi ir augstākais rādītājs reģionā, līdz darbspējas vecumam 13 562 iedzīvotāji, procentuāli 12.39% no kopējā iedzīvotāju skaita, virs darbspējas vecuma – 22 995 iedzīvotāji, kas savukārt sastāda 21% no kopējā iedzīvotāju skaita. Jāpiebilst, ka procentuālajā izteiksmē Latgales reģiona griezumā Daugavpils pilsētai ir viszemākais rādītājs vecuma grupā līdz darbspējas vecumam, kā arī viszemākais rādītājs vecuma grupā virs darbspējas vecuma. Otrajā vietā ierindojas Daugavpils rajons – attiecīgi iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam 5760, iedzīvotāji darbspējas vecumā – 25 082, iedzīvotāji virs darbspējas vecuma – 9227. Trešajā vietā izvirzās Rēzeknes rajons - attiecīgi iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam 6407 cilvēki, iedzīvotāji darbspējas vecumā – 25 426, kas atbilst 62.01% no kopējā iedzīvotāju skaita, iedzīvotāji virs darbspējas vecuma – 9173. Zemākie rādītāji fiksēti Balvu rajonā – iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam 4194, iedzīvotāji darbspējas vecumā 17 163, iedzīvotāji virs darbspējas vecuma – 6396. Balvu rajonā reģistrēts zemākais iedzīvotāju skaits Latgales reģionā - 27 753 iedzīvotāji.

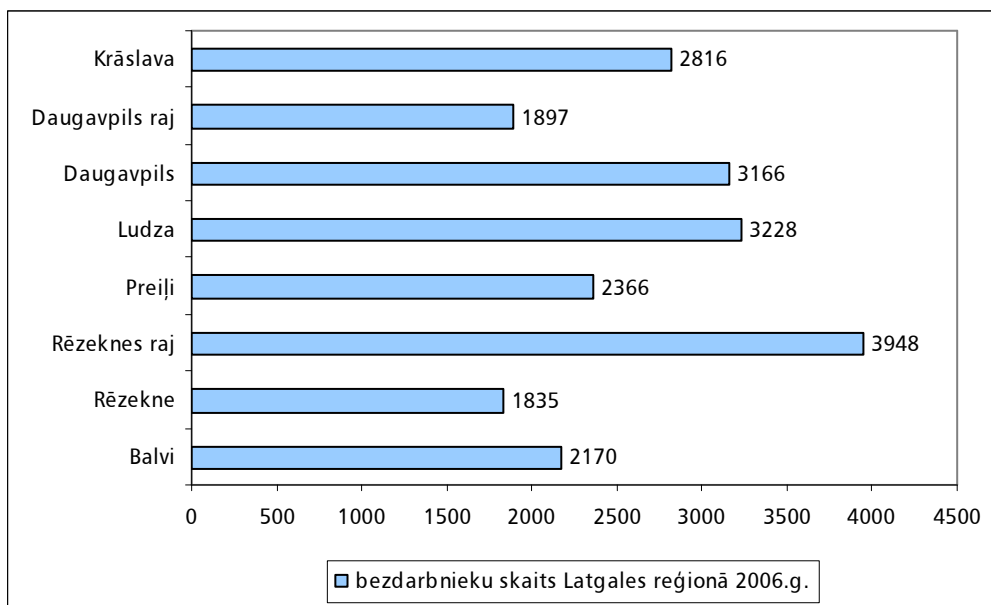

2.5.2.1.attēls Iedzīvotāju sadalījums pēc darbības vecuma Latgales reģionā

Procentuālajā vērtējumā reģionā vērojams salīdzinoši līdzsvarota situācija – iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam svārstās robežās no 12.39% līdz 15.62%, iedzīvotāju skaits darbības vecumā no 61.84% līdz 66.61%, iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma no 20.36% līdz 23.68%.

Latgales reģionā ir lielākais bezdarbnieku skaits pēc Rīgas reģiona. Salīdzinot ar 2005.gadu, 2006.gada decembrī bezdarbnieku skaits reģionā ir samazinājies par 14.08%, skaitliski tas ir no 24 938 uz 21 426 iedzīvotājiem. 2006.g. no kopējā reģionā dzīvojošo skaita bezdarbnieku statuss piešķirts 5.96 % iedzīvotāju un vienlaicīgi atbilst 9.30% no kopējā darbaspējīgo iedzīvotāju skaita reģionā, kas visas Latvijas mērogā ir visaugstākais rādītājs. Vislielākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Rēzeknes rajonā – 3948 iedzīvotāji, kas kopumā sastāda 9,63% no kopējā iedzīvotāju skaita rajonā un 15.53% no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita. Otrais augstākais bezdarba rādītājs ir Ludzas rajonā – 3228 iedzīvotāji, tas ir 10.11% no kopējā rajonā dzīvojošo iedzīvotāju skaita un 16.10% no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita; vienlaicīgi augstākais rādītājs gan reģiona griezumā, gan Latvijā kopumā. Jāpiezīmē, ka, salīdzinot ar 2005.g. Ludzas rajonā ir vērojamas nelielas pozitīvas tendences, jo 2005.g. šis rādītājs bija 11.27% no kopējā iedzīvotāju skaita rajonā.

Savukārt 2006.g. viszemākais – 2.89% no kopējā iedzīvotāju skaita un 4.34% no darbspējīgo skaita – reģistrēts Daugavpils pilsētā, kur kopējais bezdarbnieku skaits sastādīja 3166 cilvēkus. Skaitliski viszemākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Rēzeknes pilsētā – 1835 iedzīvotāji, bet procentuālajā ziņā attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu šis rādītājs sastāda 5.01% un attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu savukārt 7.54%.

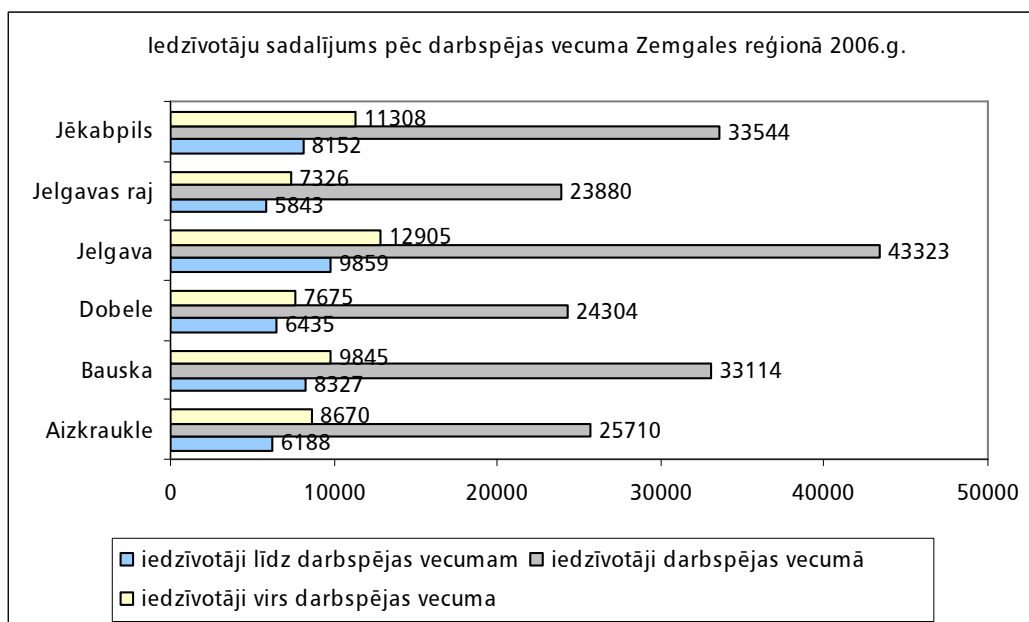

2.5.2.2.attēls Bezdarbnieku skaits Latgales reģionā 2006.g.

2.5.3. Nodarbinātība un bezdarbs Zemgales reģionā

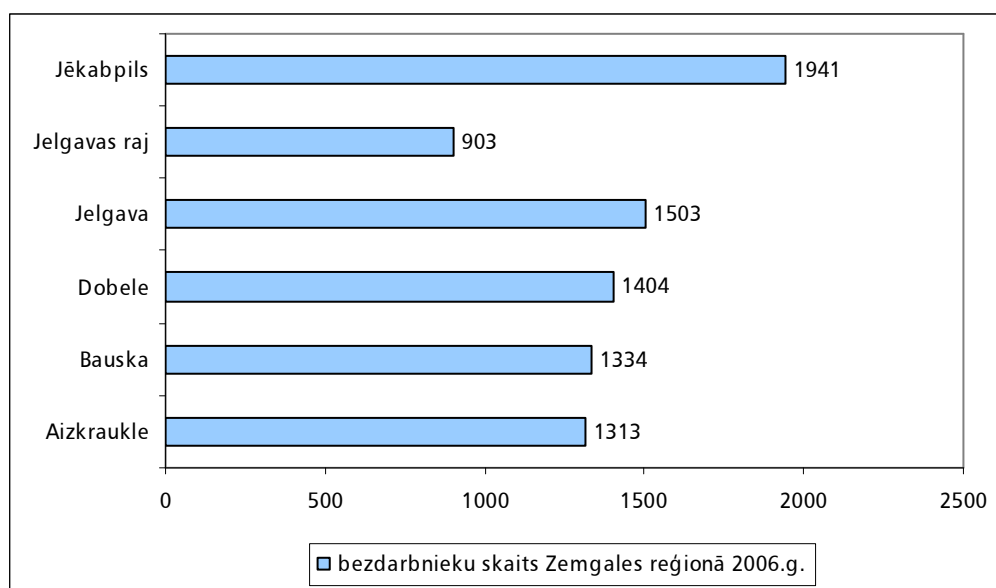
2006.g. Zemgales reģionā reģistrētais iedzīvotāju skaits sastāda 286 408 cilvēki. Analizējot iedzīvotāju sadalījumu darbspējas vecuma grupās, Zemgales reģionā iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam ir 44 804 iedzīvotājs, kas attiecībā pret kopējo skaitu reģionā sastāda 15.64%. Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā 183 875 iedzīvotāji, kas attiecīgi atbilst 64.20% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Savukārt iedzīvotāji virs darbspējas vecuma sastāda 57 729, kas atbilst 20.16% no kopējā iedzīvotāju skaita. Ja neņem vērā Rīgas reģionu, attiecībā pret pārējiem Latvijas reģioniem, Zemgales reģionā ir visaugstākais iedzīvotāju īpatsvars darbspējas vecumā (skat. Pielikums Nr.5). Analizējot Zemgales reģionu pilsētu un rajonu griezumā, pirmajā vietā izvirzās Jelgavas pilsēta, kur darbspējas vecumā reģistrēti 43323 iedzīvotāji, kas atbilst 65.55% no kopējā iedzīvotāju skaita un

vienlaicīgi ir augstākais rādītājs reģionā, līdz darbaspējas vecumam 9859 iedzīvotāji, procentuāli 14.92% no kopējā iedzīvotāju skaita, virs darbaspējas vecuma – 12 905 iedzīvotāji, kas savukārt sastāda 19.53% no kopējā iedzīvotāju skaita. Procentuālajā izteiksmē Zemgales reģiona griezumā Jelgavas rajonā ir viszemākais rādītājs vecuma grupā līdz darbaspējas vecumam, kā arī otrs zemākais rādītājs vecuma grupā virs darbaspējas vecuma. Otrajā vietā ierindojas Jēkabpils rajons – attiecīgi iedzīvotāji līdz darbaspējas vecumam 8152, iedzīvotāji darbaspējas vecumā – 33 544, iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma – 11 308. Trešajā vietā izvirzās Bauskas rajons - attiecīgi iedzīvotāji līdz darbaspējas vecumam 8327 cilvēki, iedzīvotāji darbaspējas vecumā – 33 114, iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma – 9845. Skaitliski zemākie rādītāji fiksēti Jelgavas rajonā– iedzīvotāji līdz darbaspējas vecumam 5843, iedzīvotāji darbaspējas vecumā 23 880, iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma – 7326. Jāpiezīmē, ka Jelgavas rajonā reģistrēts zemākais iedzīvotāju skaits Zemgales reģionā - 37 049 iedzīvotāji. Procentuālajā vērtējumā reģionā vērojama vislīdzsvarotākā situācija – iedzīvotāju skaits līdz darbaspējas vecumam svārstās robežās no 14.92%(Jelgavas pilsēta) līdz 16.75% (Dobeles rajons), iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā no 63.27% (Dobeles rajons) līdz 65.55%(Jelgavas pilsēta), iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma no 19.20% (Bauskas rajons) līdz 21.37% (Aizkraukles rajons).

2.5.3.1..attēls Iedzīvotāju sadalījums pēc darbaspējas vecuma Zemgales reģionā

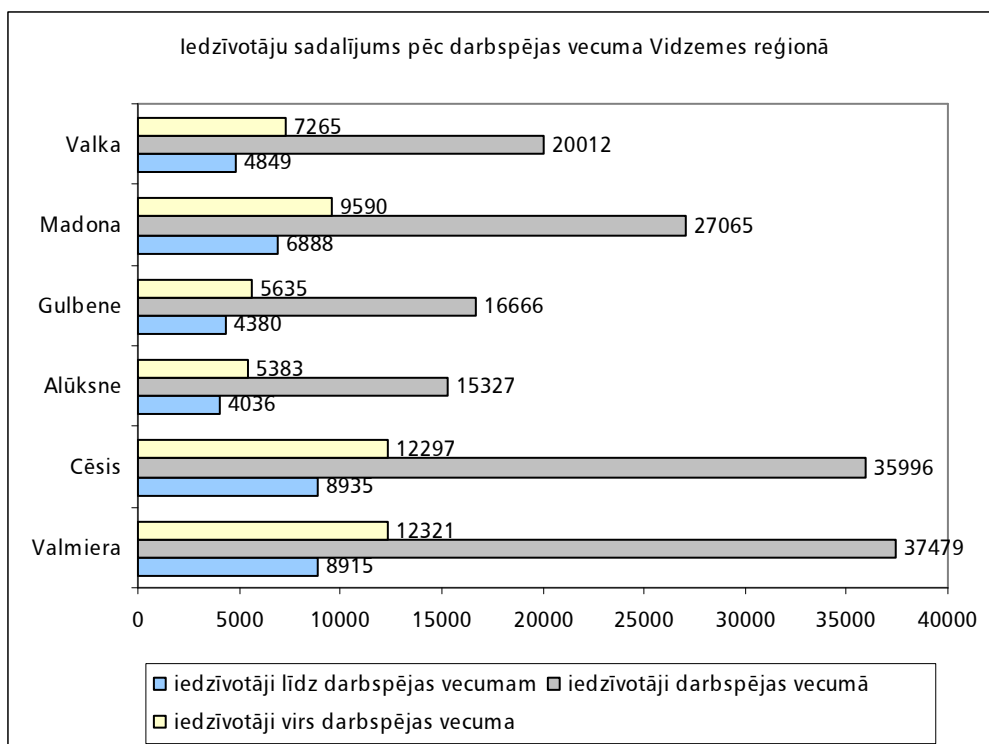
Zemgales reģions bezdarbnieku skaita ziņā ir otrs zemākais rādītājs valstī. Salīdzinot 2005.g. un 2006.g. rādītājus uz 31.decembri, bezdarbnieku skaits kopumā reģionā samazinājies par 19.04%, kas kopumā ir visaugstākais rādītājs starp reģioniem, skaitliski bezdarbnieku skaits ir samazinājies no 10373 bezdarbniekiem 2005.g. uz 8398 bezdarbniekiem 2006.g. Kopumā Zemgales reģionā 2006.g. no kopējā reģionā dzīvojošo skaita bezdarbnieku statuss piešķirts 2.93 % iedzīvotāju un atbilst 4.57% no darbaspējīgo skaita reģionā, kas visas Latvijas mērogā ir otrs zemākais rādītājs pēc Rīgas reģiona. Vislielākais bezdarbnieku skaits – 1941 iedzīvotājs - reģistrēts Jēkabpils rajonā, kas kopumā sastāda 3.66% no kopējā iedzīvotāju skaita rajonā un 5.79% no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita. Vienlaicīgi Jēkabpils rajonā ir augstākais bezdarba rādītājs Zemgales reģiona griezumā. Otrais augstākais bezdarba rādītājs ir Jelgavas pilsētā – 1503 iedzīvotāji, tas ir 2.27% no kopējā pilsētā dzīvojošo iedzīvotāju skaita un 3.47% no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita - vienlaicīgi zemākais rādītājs reģionā. Skaitliski viszemākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Jelgavas rajonā – 903 iedzīvotāji, bet procentuālajā ziņā attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu šis rādītājs sastāda 2.44%, bet attiecībā pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu 3.78%, kas ir otrais zemākais rādītājs reģionā pēc Jelgavas pilsētas. Procentuāli visaugstākais bezdarbnieku skaits attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu 3.66% un 5.79% pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu - reģistrēts Jēkabpils rajonā un savukārt 3.65% un 5.78% - Dobeles rajonā.

2.5.3.2.attēls Bezdarbnieku skaits Zemgales reģionā 2006.g.

2.5.4.Nodarbinātība un bezdarbs Vidzemes reģionā

2006.g. Vidzemes reģionā reģistrētais iedzīvotāju skaits sastāda 243 039 cilvēki. Analizējot iedzīvotāju sadalījumu darbības vecuma grupās, Vidzemes reģionā iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam ir 38 003 iedzīvotājs, kas attiecībā pret kopējo skaitu reģionā sastāda 15.64%. Iedzīvotāju skaits darbības vecumā 152 545 iedzīvotāji, kas attiecīgi atbilst 62.77% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Savukārt iedzīvotāji virs darbības vecuma sastāda 52 491, kas atbilst 21.60% no kopējā iedzīvotāju skaita. Vidzemes reģionā ir viszemākais iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā attiecībā pret reģionā dzīvojošo iedzīvotāju skaitu kopumā Latvijā (skat. Pielikums Nr.5). Analizējot Vidzemes reģionu pilsētu un rajonu griezumā, pirmajā vietā izvirzās Valmieras rajons, kur darbības vecumā reģistrēti 37 479 iedzīvotāji, kas atbilst 63.83% no kopējā iedzīvotāju skaita un vienlaicīgi ir augstākais rādītājs reģionā, līdz darbības vecumam 8915 iedzīvotāji, procentuāli 15.09% no kopējā iedzīvotāju skaita, virs darbības vecuma – 12 321 iedzīvotāji, kas savukārt sastāda 20.98% no kopējā iedzīvotāju skaita. Procentuālajā izteiksmē Vidzemes reģiona griezumā Valmieras rajonā ir viszemākais rādītājs vecuma grupā virs darbības vecumam. Otrajā vietā ierindojas Cēsu rajons – attiecīgi iedzīvotāji līdz darbības vecumam 8935, iedzīvotāji darbības vecumā – 35 996, iedzīvotāji virs darbības vecuma – 12 297. Trešajā vietā izvirzās Madonas rajons - attiecīgi iedzīvotāji līdz darbības vecumam 6888 cilvēki, iedzīvotāji darbības vecumā – 27 065, iedzīvotāji virs darbības vecuma – 9590. Skaitliski zemākie rādītāji – Alūksnes rajonā – iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam 4036, iedzīvotāju skaits darbības vecumā 15 327, iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma – 5383. Protams, Alūksnes rajonā reģistrēts viszemākais iedzīvotāju skaits reģionā - 24 746 iedzīvotāji.

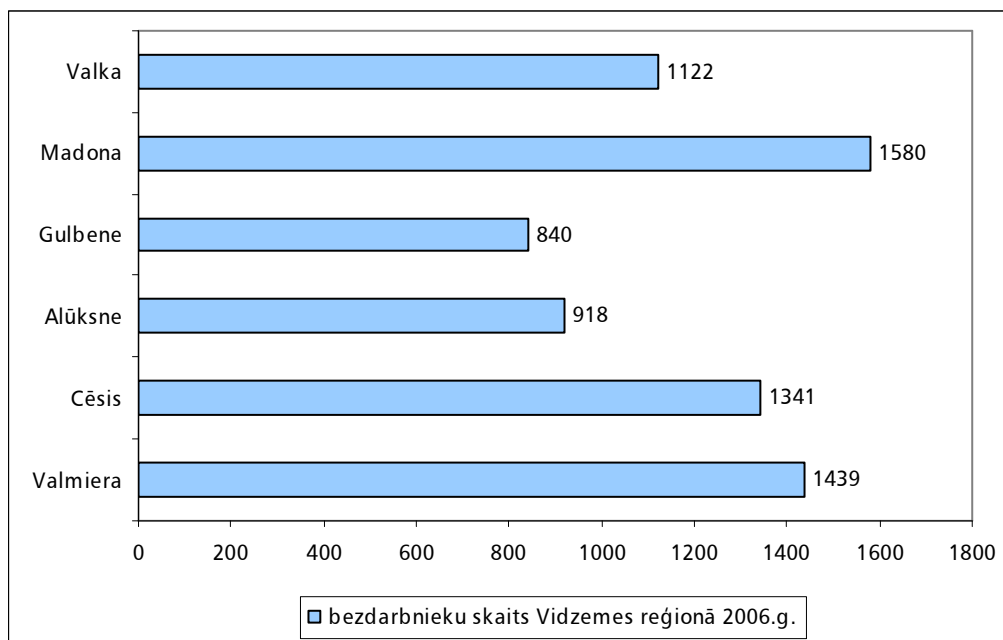

2.5.4.1.attēls Iedzīvotāju sadalījums pēc darbības vecuma
Vidzemes reģionā

Procentuālajā vērtējumā reģionā vērojama līdzsvarota situācija – iedzīvotāju skaits līdz darbības vecumam svārstās robežās no 15.09% (Valkas rajons) līdz 16.42% (Gulbenes rajons), iedzīvotāju skaits darbības vecumā no 61.94% (Alūksnes rajons) līdz 63.83% (Valmieras rajons), iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma no 20.98% (Valmieras rajons) līdz 22.61% (Valkas rajons).

Vidzemes reģionā skaitliski reģistrēts zemākais bezdarbnieku skaits reģionu griezumā. Salīdzinot 2005.g. un 2006.g.rādītājus uz 31.decembri, bezdarbnieku skaits kopumā reģionā samazinājies par 13.19%, skaitliskā izteiksmē bezdarbnieku skaits ir samazinājies no 8340 bezdarbniekiem 2005.g. uz 7240 bezdarbniekiem 2006.g. Kopumā Vidzemes reģionā 2006.g. no kopējā reģionā dzīvojošo skaita bezdarbnieku statuss piešķirts 2.98 % iedzīvotāju, kas atbilst 4.75% no kopējā darbības vecuma skaita. Vislielākais bezdarbnieku skaits – 1580 iedzīvotāji - reģistrēts Madonas rajonā, kas kopumā sastāda 3.63% no kopējā iedzīvotāju skaita rajonā un 5.84% no darbības vecuma iedzīvotāju skaita. Bezdarbnieku skaita ziņā Madonas rajonā ir arī augstākais rādītājs Vidzemes reģionā. Otrais augstākais bezdarba rādītājs Vidzemes reģionā ir Valmieras rajonā – 1439 iedzīvotāji, tas ir 2.45% no kopējā

rajonā dzīvojošo iedzīvotāju skaita un 3.84% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Skaitliski zemākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Gulbenes rajonā – 840 iedzīvotāji, bet procentuālajā ziņā attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu šis rādītājs sastāda 3.15% un attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu 5.04%. Procentuālajā vērtējumā visaugstākais bezdarbnieku skaits attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu – 3.71% un attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu 5.99% - reģistrēts Alūksnes rajonā, savukārt bezdarbnieku skaits Alūksnes rajonā tikai 918. Zemākais bezdarba līmenis attiecībā pret iedzīvotāju skaitu rajonā– 2.34% un attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu 3.73% - reģistrēts Cēsu rajonā, kur bezdarbnieku skaits – 1341 iedzīvotājs.

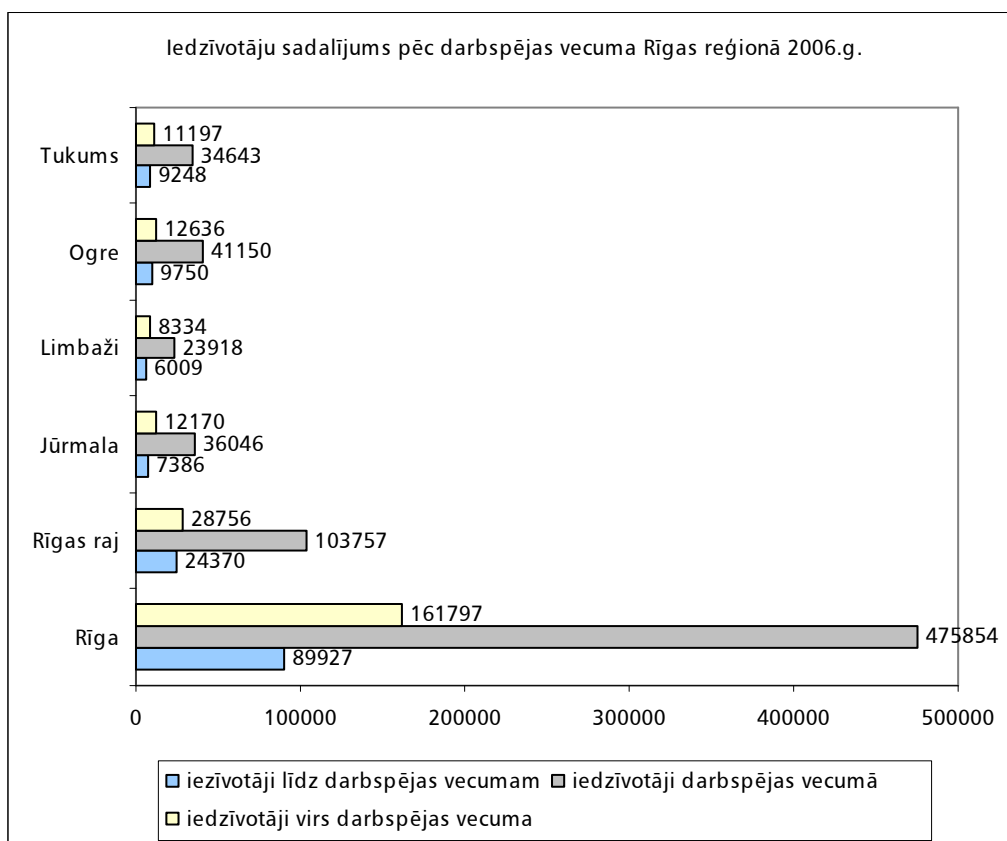

2.5.4.2.attēls Bezdarbnieku skaits Vidzemes reģionā 2006.g.

2.5.5.Nodarbinātība un bezdarbs Rīgas reģionā

Informācijai un salīdzinājumam tika apkopoti un izanalizēti nodarbinātības un bezdarba dati Rīgas reģionā, kur uz 2006.gada sākumu dzīvoja 1 096 948 iedzīvotāju. Rīgas reģionā iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam ir 146 690 iedzīvotāji, kas attiecībā pret kopējo skaitu reģionā sastāda 13.37%. Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā 1 477 108 iedzīvotāji, kas attiecīgi atbilst 65.21% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Savukārt iedzīvotāji virs darbspējas vecuma

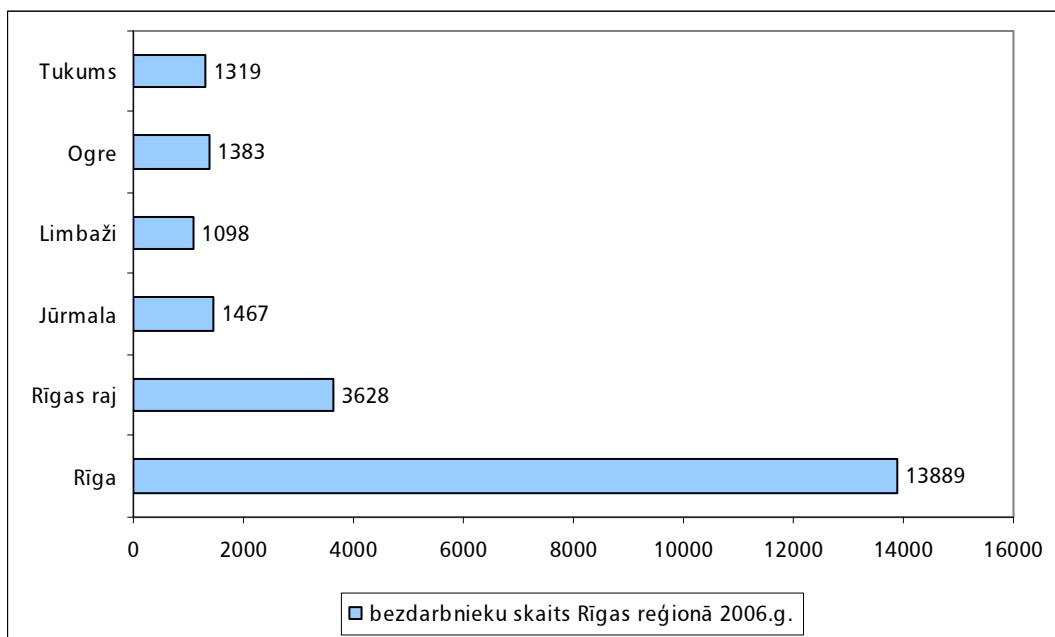
sastāda 488 935, kas atbilst 21.41% no kopējā iedzīvotāju skaita. (skat. Pielikums Nr.5). Rīgas reģionā visaugstākie rādītāji reģistrēti Rīgas pilsētā, kur darbaspējas vecumā reģistrēti 475 854 iedzīvotāji, līdz darbaspējas vecumam 89 927 iedzīvotāji, virs darbaspējas vecuma – 161 797 iedzīvotāji. Viszemākie rādītāji – Limbažu rajonā – iedzīvotāju skaits līdz darbaspējas vecumam 6009, iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā 23 918 cilvēki, iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma - 8334. Procentuālajā vērtējumā Rīgas reģionā vērojamas nelīdzsvarotība, svārstības ir diezgan ievērojamas sadalījumā pa iedzīvotāju grupām – iedzīvotāju skaits līdz darbaspējas vecumam svārstās robežās no 12.36%(Rīgas pilsēta) līdz 16.79% (Tukuma rajons), iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā no 62.51% (Limbažu rajons) līdz 66.14%(Rīgas rajons), iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma no 18.33% (Rīgas rajons) līdz 22.24% (Rīgas pilsēta).

2.5.5.1.attēls Iedzīvotāju sadalījums pēc darbaspējas vecuma Rīgas reģionā

Visaugstākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Rīgas pilsētā – 13 889 iedzīvotāji, kas attiecībā pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu sastāda tikai 2.92%, savukārt pret pilsētā dzīvojošo skaitu – 1.91%. Vismazākais bezdarbnieku skaits

reģistrēts Limbažu rajonā – 1098 iedzīvotāji, kas, savukārt attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu rajonā sastāda visaugstāko proporciju – 4.59% reģionā, savukārt attiecībā pret iedzīvotāju skaitu Limbažu rajonā – 2.74%. Tukuma rajonā un Ogres rajonā reģistrēts salīdzinoši vienāds bezdarbnieku skaits – attiecīgi 1319 Tukuma rajonā, kas sastāda 3.81% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita, un attiecīgi Ogres rajonā 1383 iedzīvotāji, kas sastāda 3.36% no darbspējīgo iedzīvotāju skaita rajonā (skat. 2.5.5.2.attēlu).

2.5.5.2.attēls Bezdarbnieku skaits Rīgas reģionā 2006.g.

2.6. Personu, kurām ir tiesības saņemt valsts garantētu finansiālu atbalstu juridiskās palīdzības (turpmāk – Palīdzība) saņemšanai, īpatsvars Latvijas reģionos

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums nosaka kritērijus un tiem atbilstošo personu loku, kurām ir tiesības uz valsts nodrošināto juridisko palīdzību (turpmāk – juridiskā palīdzība). Tiesības pieprasīt juridisko palīdzību un izdarīt grozījumus sākotnējā juridiskās palīdzības pieprasījumā ir:

- 1) Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, bezvalstniekiem, ES pilsoņiem, kas nav LR pilsoņi, bet tiesiski uzturas LR, tādu valstu pilsoņiem, kas nav ES dalībvalsts, ja viņi tiesiski uzturas LR un ir saņēmuši pastāvīgās uzturēšanās atļauju, personām, kurām atbilstoši LR noslēgtam starptautiskajam līgumam ir tiesības uz LR nodrošināto juridisko

palīdzību, patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss LR, ja šīs personas, ievērojot to īpašo situāciju, īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni, nav spējīgas daļēji vai pilnībā nodrošināt savu tiesību aizsardzību²¹.

- 2) Jebkurai personai, kas ir ieguvusi trūcīgas vai maznodrošinātās personas statusu²².
- 3) Personai, kurai saskaņā ar likumu ir tiesības uz aizstāvību vai pārstāvību krimināllietā²³.

Personas īpašo situāciju, īpašuma stāvokli un ienākuma līmeni, kuri ļauj pretendēt uz valsts garantēto finansiālo atbalstu juridiskās palīdzības saņemšanai nosaka 04.07.2006. Ministru kabineta noteikumi Nr.558 „Noteikumi par personas īpašās situācijas, īpašuma stāvokļa un ienākuma līmeņa atbilstību valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanai”. Šo noteikumu izpratnē par īpašu personas situāciju uzskata šādus gadījumus:

- 1) persona pēkšņi nonākusi situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tai liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (piemēram, stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai no personas neatkarīgu apstākļu dēļ);
- 2) persona atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā;
- 3) personai valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība ir nepieciešama patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros.

Valsts nodrošināto juridisko palīdzību piešķir arī tādā gadījumā, ja personas īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni uzskata par tādu, kas tai liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību²⁴. Šo noteikumu izpratnē personas īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni uzskata par atbilstošu juridiskās palīdzības piešķiršanai, ja:

- 1) personas vidējie ienākumi pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz juridiskās palīdzības pieprasīšanas dienā valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru un personai nepieder kustamais vai nekustamais īpašums, kuru var izmantot ienākumu gūšanai, vai personas īpašumā esošais kustamais un

²¹ Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums, 3.pants

²² Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums, 3.pants

²³ Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums, 17.-18.pants

²⁴ Noteikumi par personas īpašās situācijas, īpašuma stāvokļa un ienākumu līmeņa atbilstību valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanai Nr.558, 5.punkts

nekustamais īpašums ir nepieciešams personas un tās ģimenes locekļu pamatvajadzību nodrošināšanai, vai esošā kustamā vai nekustamā īpašuma atsavināšana nav samērojama ar nepieciešamās juridiskās palīdzības apmēru;

2) šajos noteikumos minētais vidējais ienākumu apmērs var būt lielāks par 50 procentiem par katru šādu apgādībā esošu personu:

- nepilngadīgs bērns;
- bērns, kas turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai;
- nestrādājošs laulātais;
- nestrādājoši vecāki un vecvecāki;
- brālis, māsa, kas ir jaunāki par 18 gadiem, ja viņiem nav vecāku darbspējīgā vecumā;
- persona, kuras labā pēc tiesas sprieduma no juridiskās palīdzības pieprasītāja tiek piedzīta uzturņauda (alimentu);
- aizgādībā esošas personas;
- šo noteikumu 1) apakšpunktā minētais vidējais ienākumu apmērs var būt lielāks sakarā ar apgādībā esošu personu, ja šai personai nav piešķirta pensija saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" (izņemot apgādnieka zaudējuma pensiju).

Ņemot vērā minēto, tiesības pieprasīt valsts nodrošināto juridisko palīdzību ir šādām personu grupām:

- 1) personām, kas ir nonākušas īpašā situācijā un materiālajā stāvoklī (piemēram, stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai no personas neatkarīgu apstākļu dēļ);
- 2) personām, kas atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā;
- 3) personām, kurām juridiskā palīdzība ir nepieciešama patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros;
- 4) personām, kuru īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis liedz tām nodrošināt savu tiesību aizsardzību;
- 5) personām, kuras ir ieguvušas trūcīgas personas statusu;
- 6) personām, kuras ir ieguvušas maznodrošinātās personas statusu;

7) personām, kurām ir tiesības uz aizstāvību vai pārstāvību krimināllietā.

No tiesību aktos uzskaitītajām personu grupām, kuras atbilst visiem kritērijiem valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai, tikai atsevišķu personu grupu gribu un iespējas pieprasīt minēto palīdzību ietekmēs Juridiskās palīdzības administrācijas reģionālo struktūrvienību izveidošana. Pie šādām personu grupām pieskaitāmas personas, kuru īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis liedz tām nodrošināt savu tiesību aizsardzību, un personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas vai maznodrošinātās personas statusu. Tādējādi trūcīgu un maznodrošināto personu un personu, kuru īpašuma stāvoklis un ienākumi liedz tām nodrošināt savu tiesību aizsardzību, īpatsvars reģionā, tajā ietilpstošajos rajonos un pilsētās var kalpot par vērtējamu kritēriju Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienības izvietojšanas areāla noteikšanai.

Citu personu, kurām ir tiesības uz valsts nodrošināto juridisko palīdzību, īpatsvara analīze nevar kalpot par kritēriju struktūrvienību izveidošanas lietderīguma izvērtēšanai, jo to skaits ir nenosakāms (īpašā situācijā un materiālajā stāvoklī nonākušās personas) vai arī to iespējas saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību neietekmēs reģionālo struktūrvienību izveidošana (valsts vai pašvaldību apgādībā esošās personas, patvēruma meklētāji, personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību un pārstāvību krimināllietā), t.i. šīs personas saņems valsts nodrošināto juridisko palīdzību ar iestāžu amatpersonu un citu darbinieku starpniecību vai palīdzību.

2.6.1. Trūcīgas personas^{25 26}

Persona atzīstama par **trūcīgu**, ja tās ienākumi uz katru ģimenes locekli pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz 50% no attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās darba algas valstī un ja:

- tai nepieder naudas līdzekļu uzkrājumi kredītiestādēs;
- tai nepieder vērtspapīri (izņemot privatizācijas un kompensācijas sertifikātus);

²⁵ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. R: LR Centrālā Statistika spārvalde, 2006

²⁶ Atbilstība trūcīgas ģimenes (personas) statusam un personu skaita un saņemto pabalsta summu sadalījums pa ienākumu līmeņiem uz vienu ģimenes locekli mēnesī 2005.gadā, <http://www.spf.lv/lv/?a=418>

- tai nepieder īpašums, kuru var izmantot ienākumu gūšanai;
- visiem tās apgādniekiem nav citu ienākumu, izņemot valsts pabalstus un pensijas, apgādnieku ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz minimālās darba algas apmēru uz katru apgādnieka ģimenes locekli;
- tā nav noslēgusi uztura līgumu;
- tā neatrodas pilnā valsts un pašvaldības apgādībā;
- tā nav izsniegusi aizdevumu²⁷.

Ģimenes (personas) ienākumu un materiālā stāvokļa atbilstību trūcīgas personas statusam novērtē un lēmumu par tā piešķiršanu pieņem tās pašvaldības sociālais dienests vai pašvaldības dome (padome), kuras teritorijā ģimene (persona) reģistrējusi savu dzīvesvietu.

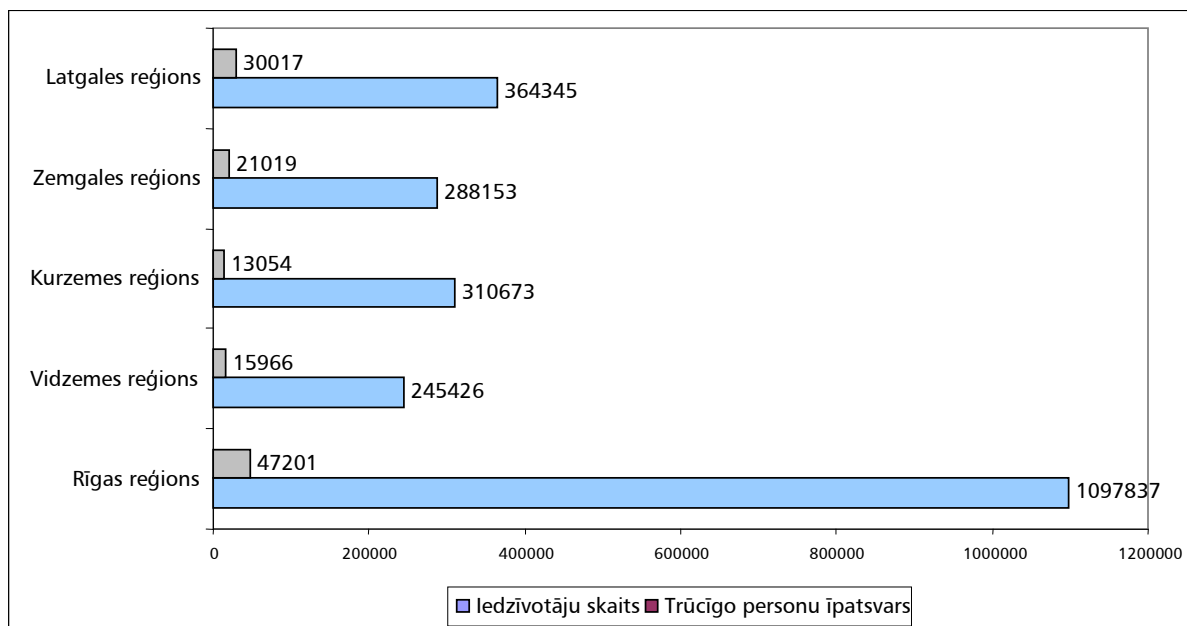
Atbilstība trūcīgas personas statusam ir viens no Garantētā minimālā ienākuma pabalsta saņemšanas kritērijiem²⁸. Atbilstoši Latvijā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem personām, kuras atzītas par trūcīgam, noteikti vēl vairāki atvieglinājumi citās jomās, tāpēc iedzīvotāji bieži vēršas pie pašvaldībām ar iesniegumu par atbilstības novērtēšanu trūcīgas personas statusam, lai uzlabotu smago dzīves situāciju.

Latvijā 2005.gadā personas atbilstība trūcīgas ģimenes statusam konstatēta 44 921 ģimenei, kurās dzīvo 127 257 personas, vai 5,5% no Latvijas iedzīvotājiem. 47 201 vai 37% mitinās Rīgas reģionā (Rīga, Jūrmala, Rīgas rajons, Limbažu rajons, Ogres rajons, Tukuma rajons). 78,8 % no Rīgas reģiona trūcīgajiem ir Rīgas un Rīgas rajona iedzīvotāji. Lielākais trūcīgu personu skaits pēc Rīgas reģiona ir Latgalē - trūcīgas personas statusu ieguvušas 30 017 personas vai 23,6%. Vismazāk trūcīgas personas statusam atbilstošo personu dzīvo Kurzemes reģionā – 13 054 vai 10,3%. Savukārt, Zemgales reģionā atbilstība trūcīgas personas statusam konstatēta 21 019 personām vai 16,5% un Vidzemes reģionā – 15 966 vai 12,6%. Latgales reģionā ir lielākais trūcīgu personu īpatsvars attiecībā pret visiem Latgales reģiona

²⁷ Kartībā, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu, MK noteikumi Nr.97, 2.,19.-20.punkts

²⁸ Kārtība, kādā piešķirams, aprēķināms un izmaksājams pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, MK noteikumi Nr.96, 25.02.2003., 2.punkts

iedzīvotājiem – 8,24%, bet mazākais Kurzemes reģionā – 4,2% no visiem Kurzemes reģiona iedzīvotājiem.

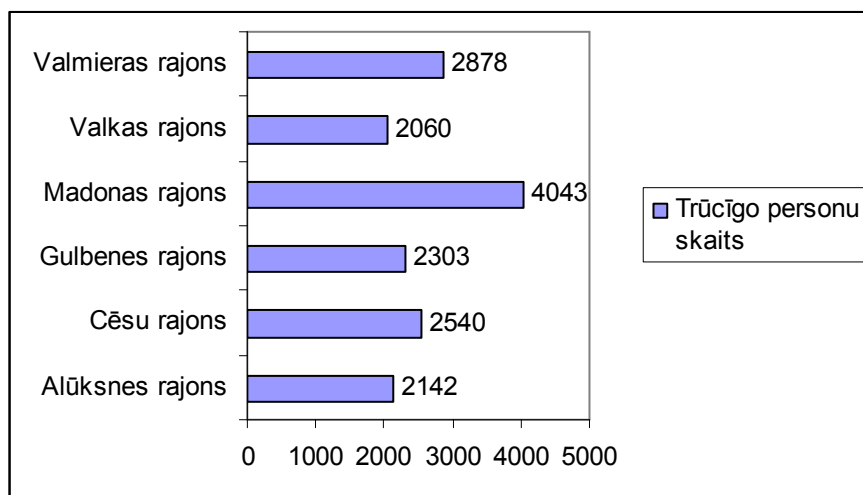

2.6.1.1. Attēls Trūcīgu personu īpatsvars reģionos 2005. gadā

Reģions	Iedzīvotāji	Trūcīgas personas statusam atbilstošās personas	Trūcīgas personas statusam atbilstošo personu īpatsvars, %
Rīgas reģions	1097837	47201	4,3
Vidzemes reģions	245426	15966	6,5
Kurzemes reģions	310673	13054	4,2
Zemgales reģions	288153	21019	7,29
Latgales reģions	364345	30017	8,24
Latvija	2306434	127257	5,5

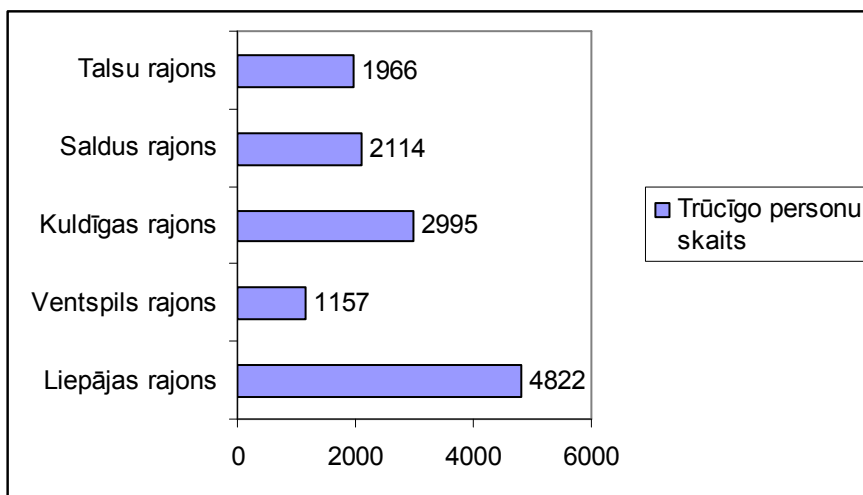
2.6.1.2. Tabula Atbilstība trūcīgas personas statusam Latvijas reģionos 2005. gadā

No 15966 Vidzemes reģionā dzīvojošām trūcīgajām personām 25,3% trūcīgas personas statusu ieguvušas Madonas rajonā un 18% - Valmieras rajonā. Pārējos reģiona rajonos trūcīgu personu skaits svārstās no 12,9% (Valkas rajonā) līdz 16% (Cēsu rajonā) (sīkāk sk. Pielikumu Nr.5).

2.6.1.3. Attēls Atbilstība trūcīgas personas statusam Vidzemes reģionā 2005.gadā

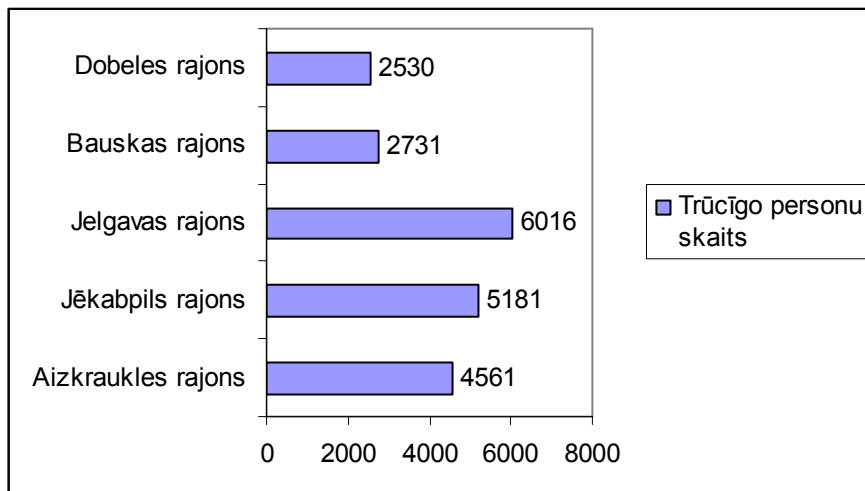
Kurzeme izceļas ar vismazāko reģistrēto trūcīgu personu skaitu un to īpatsvaru attiecībā pret pārējiem reģiona iedzīvotājiem. Tomēr trūcīgas personas statusam atbilstošo personu izvietojums reģiona rajonos nav vienmērīgs. Tā, piemēram, Liepājas pilsētā un Liepājas rajonā kopā atbilstība trūcīgas personas statusam konstatēta gandrīz 37% no visiem Kurzemes reģiona maznodrošinātajiem, bet Ventspilī un Ventspils rajonā – tikai 8,8% (sīkāk sk. Pielikumu Nr.5).

2.6.1.4. Attēls Atbilstība trūcīgas personas statusam Kurzemes reģionā 2005.gadā

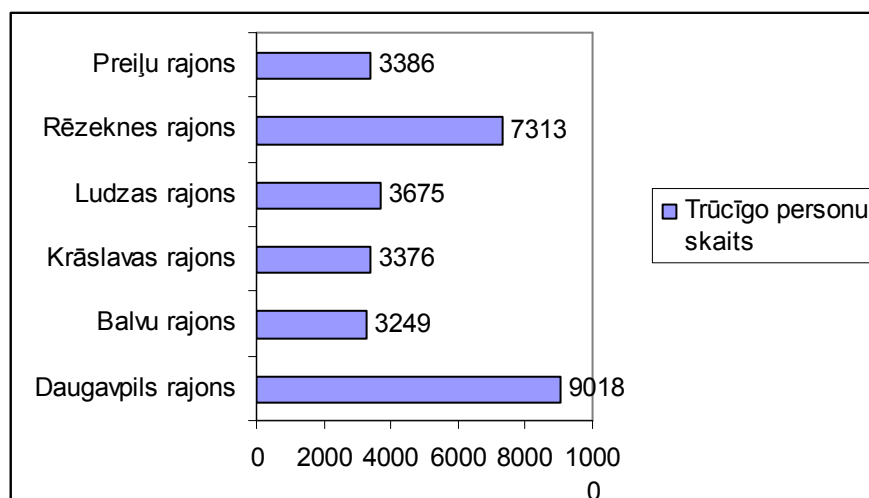
28,7% personu, kurām konstatēta atbilstība trūcīgas personas statusam Zemgales reģionā, dzīvo Jelgavas pilsētā un Jelgavas rajonā, un 24,6 % Jēkabpils rajonā. Minētie rajoni izceļas ar lielo trūcīgu personu skaitu ne vien Zemgales

reģiona kontekstā, bet arī attiecībā pret citu reģionu rādītājiem (sīkāk sk. Pielikumu Nr.5).

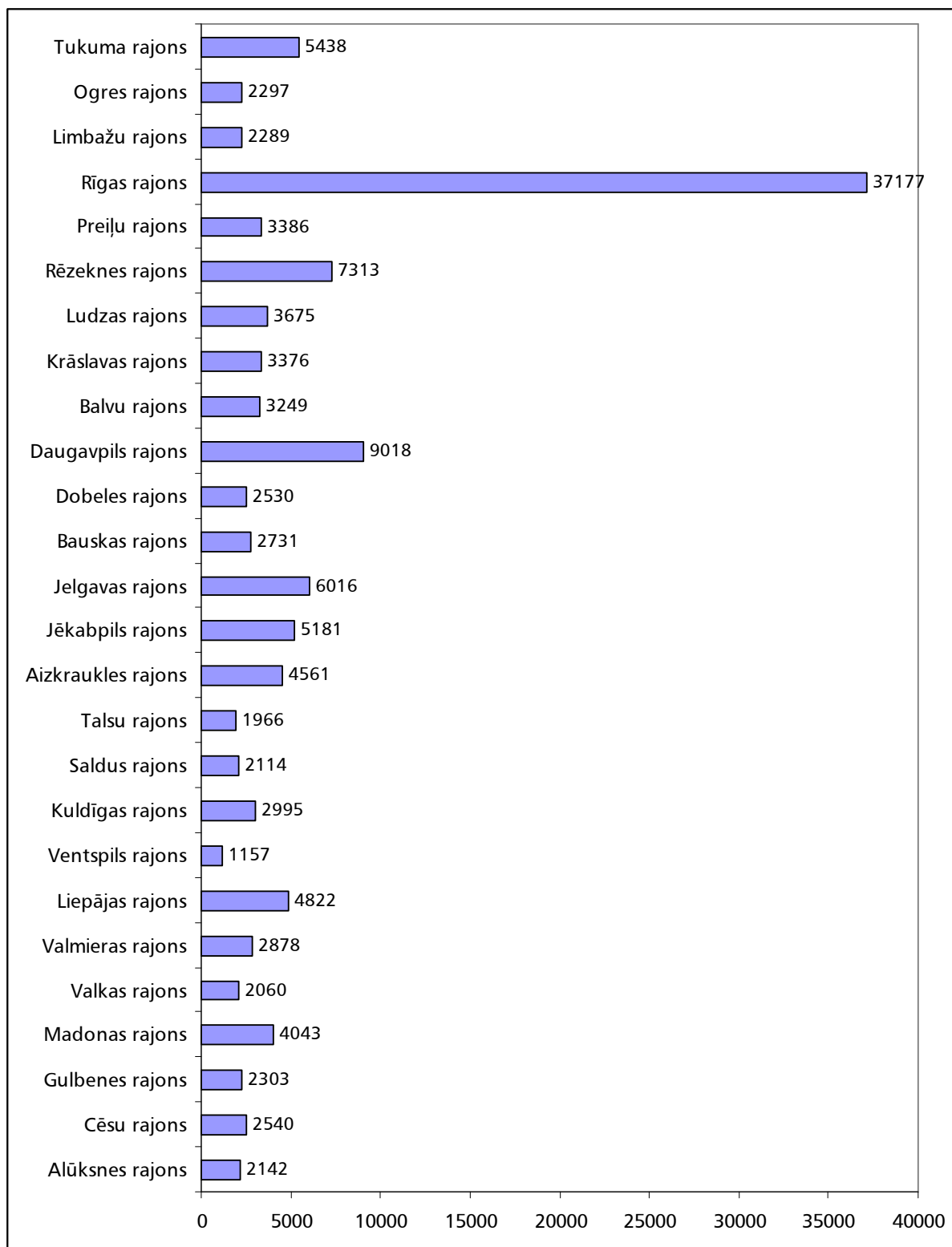
2.6.1.5. Attēls Atbilstība trūcīgas personas statusam Zemgales reģionā

Latgales reģions trūcīgu personu skaita ziņā ir otrais pēc Rīgas reģiona. Tā teritorijā mitinās 23,6% no Latvijā reģistrētajām trūcīgajām personām, bet pēc trūcīgu personu īpatsvara attiecībā pret visiem reģionā dzīvojošajiem, Latgalē ir visaugstākais rādītājs – 8,24% no visiem iedzīvotājiem atbilst trūcīgas personas statusam. Gandrīz viena trešdaļa vai 30% Latgales reģiona trūcīgu iedzīvotāju dzīvo lielākajā Latgales pilsētā Daugavpilī un tās rajonā, 24,3% - Rēzeknē un Rēzeknes rajonā. Četros pārējos Latgales reģiona rajonos personu skaits sadalās līdzīgi – no 10,8% līdz 12,3% (sīkāk sk. Pielikumu Nr.5)

2.6.1.6. Attēls Atbilstība trūcīgas personas statusam Latgales reģionā

Trūcīgu personu īpatsvars Latvijas nomalēs ir lielāks nekā valsts centrālajā daļā (izņemot Rīgu). Katrā no reģioniem iezīmējas vismaz divi rajoni, kuros trūcīgu skaits dominē attiecībā pret pārējiem reģionā ietilpstošajiem rajoniem. Vidzemē visaugstākie rādītāji ir Madonas un Valmieras rajonā, Zemgales reģionā – Jelgavas rajonā un Jēkabpils rajonā, Kurzemes reģionā Liepājas rajons, kam ar 7% atšķirību seko Kuldīgas rajons, bet Latgales reģionā izvirzās Daugavpils rajons un Rēzeknes rajons.

2.6.1.7. Attēls Atbilstība trūcīgas personas statusam Latvijas rajonos 2005.gadā

Klasificējot Latvijas rajonus pēc trūcīgu personu īpatsvara kritērija, visaugstākie rādītāji salīdzinājumā ar citiem rajoniem, izņemot Rīgas reģionu,

uzrādās Daugavpils rajonā (9018), Rēzeknes rajonā (7313), Jelgavas rajonā (6016), Jēkabpils rajonā (5181) un Liepājas rajonā (4822) (skat. 2.6.2.7.attēlu).

Lai noskaidrotu pašvaldībās reģistrēto personu skaitu, kurām konstatēta atbilstība trūcīgas personas statusam 2006.gadā,* tika veikta Latvijas 529 pašvaldību (tajā skaitā pilsētas (novada) domes un pagastu padomes) aptauja. Atbildes uz jautājumiem par ģimenēm (personām), kuras attiecīgā pašvaldība atzinusi par atbilstošām trūcīgas personas statusam, sniegušas 249 pašvaldības vai 47%, tajā skaitā 29 Rīgas reģiona pašvaldības, 51 Vidzemes reģiona pašvaldība, 46 Kurzemes reģiona pašvaldības, 46 Zemgales reģiona pašvaldības un 77 Latgales reģiona pašvaldības. No visām pašvaldībām, kas atbildējušas uz jautājumiem, 213 ir sniegušas precīzu informāciju par personu skaitu, kas atzītas par atbilstošām trūcīgas personas statusam 2006.gadā, pārējās – sniedza informāciju par trūcīgu ģimeņu skaitu vai arī neprecizēja statusam atbilstošo subjektu.

Apkopojot pašvaldību sniegtās atbildes par pašvaldības teritorijā reģistrēto trūcīgu personu skaitu, 249 aptaujā piedalījušos pašvaldību teritorijā trūcīgas personas statuss 2006.gadā ir piešķirts 53 838 iedzīvotājiem, tajā skaitā Rīgas reģionā - 23 240 iedzīvotājiem vai 43% no visiem trūcīgajiem, kas dzīvo atbildes sniegušo pašvaldību teritorijā (53838), Latgales reģionā - 10 197 iedzīvotājiem vai 19% no aptaujas rezultātiem, Zemgales reģionā - 9235 iedzīvotājiem vai 17% no aptaujas rezultātiem, Vidzemes reģionā 7014 iedzīvotājiem (13%) un vismazākais trūcīgu personu skaits bijis Kurzemes reģionā – 4152 personas vai 8% no aptaujas rezultātiem.

Uz jautājumu „kāda ir procentuālā attiecība starp trūcīgu personu statusu ieguvušajām personām un pārējām pašvaldībā dzīvojošām personām”, atbildi sniegušās pašvaldības ir informējušas par sekojošu situāciju, kas reģionu griezumā norāda : Rīgas reģionā par atbilstošām trūcīgas personas statusam vidēji atzīti 7,5% no reģiona iedzīvotāju kopskaita, Vidzemes reģionā – vidēji 9,7% no reģiona iedzīvotāju kopskaita, Kurzemes reģionā vidēji 9,4% no visiem iedzīvotājiem atzīti par atbilstošiem trūcīgas personas statusam, Zemgales reģionā trūcīgu personu procentuālā attiecība pret iedzīvotāju kopskaitu sasniedz 8,8%, bet Latgales

* SPP statistika par atbilstību trūcīgas ģimenes (personas) statusam 2006.gadā pētījuma uzsākšanas laikā (31.01.07.) nav publicēta

reģionā ir vislielākais trūcīgu personu skaits – vidēji 11,5% no visiem Latgales iedzīvotājiem (skat. 2.6.2.8. tabulu).

Reģions	Rajons	Trūcīgu personu īpatsvars attiecībā pret iedzīvotāju skaitu, %
Rīgas reģions	Rīgas rajons	14%
	Tukuma rajons	7%
	Ogres rajons	7%
	Limbažu rajons	3%
Vidzemes reģions	Madonas rajons	7%
	Cēsu rajons	15%
	Valmieras rajons	7%
	Valkas rajons	15%
	Alūksnes rajons	7%
	Gulbenes rajons	7%
Kurzemes reģions	Talsu rajons	10%
	Ventspils rajons	5%
	Kuldīgas rajons	12%
	Saldus rajons	6%
	Liepājas rajons	14%
Zemgales reģions	Aizkraukles rajons	11%
	Bauskas rajons	12%
	Dobeles rajons	6%
	Jēkabpils rajons	10%
	Jelgavas rajons	5%
Latgales reģions	Balvu rajons	10%
	Daugavpils rajons	9%
	Krāslavas rajons	15%
	Ludzas rajons	8%
	Preiļu rajons	9%
	Rēzeknes rajons	28%

2.6.1.8.Tabula Trūcīgu personu īpatsvars Latvijas reģionos un rajonos 2006.gadā*

Salīdzinot Pētījuma ietvaros veiktās pašvaldību aptaujas datus, kas norāda uz trūcīgas personas statusu ieguvušo personu īpatsvaru reģionos 2006.gadā ar 2005.gada statistikas datiem, atbilstība trūcīgas personas statusam 2006.gadā ir konstatēta vidēji par 2,8% lielākam iedzīvotāju skaitam nekā iepriekšējā gadā. Lai gan minētais pieaugums nav absolūts rādītājs, jo neaptver pilnīgi visu Latvijas pašvaldību informāciju par trūcīgajiem, bet tikai to, kas saņemta pētījuma gaitā, tas norāda uz to, ka trūcīgu personu īpatsvars nesamazinās, bet saglabā sasniegto līmeni.

* SIA “Somese” veiktā pašvaldību aptauja, 2007

2.6.2. Maznodrošinātās personas²⁹

Jēdziens „maznodrošināta persona” definēts likuma „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” 14.panta sestajā daļā – par **maznodrošinātu** ir atzīstama persona, kuras ienākumi un materiālais stāvoklis nepārsniedz attiecīgās pašvaldības domes(padomes) noteikto līmeni, kas savukārt nedrīkst būt zemāks par trūcīgas personas ienākumu un materiālā stāvokļa līmeni, kādu, pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, noteicis Ministru kabinets.

Lēmumu par personas atbilstību maznodrošinātās persona statusam pieņem tā pašvaldības deleģētā institūcija, kura saskaņā ar likuma „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” 4.pantu pieņem lēmumu par pašvaldības palīdzības sniegšanu dzīvokļa jautājuma risināšanā³⁰.

Atbilstība maznodrošinātās personas statusam sniedz vairākām iedzīvotāju grupām (ģimenes ar bērniem, ģimenes ar pensijas vecuma personām vai invalīdiem u.c.) aizsardzību un pašvaldību atbalstu situācijās, kad persona saskaras ar problēmām mājokļa jautājumu risināšanā. Saskaņā ar likumu „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” un attiecīgās pašvaldības domes (padomes) izdotiem saistošajiem noteikumiem, personai, kuras deklarētos ienākumus un materiālo stāvokli pašvaldība vai pašvaldības deleģētā institūcija (piemēram, Sociālais dienests) ir atzinusi par atbilstošu maznodrošinātās personas statusam, ir tiesības pretendēt uz pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā pie nosacījuma, ja šī persona ir reģistrēta attiecīgās pašvaldības palīdzības reģistrā.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 personas. No tām:

- republikas nozīmes pilsētu pašvaldībās (Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Ventspils) reģistrētas 62 713

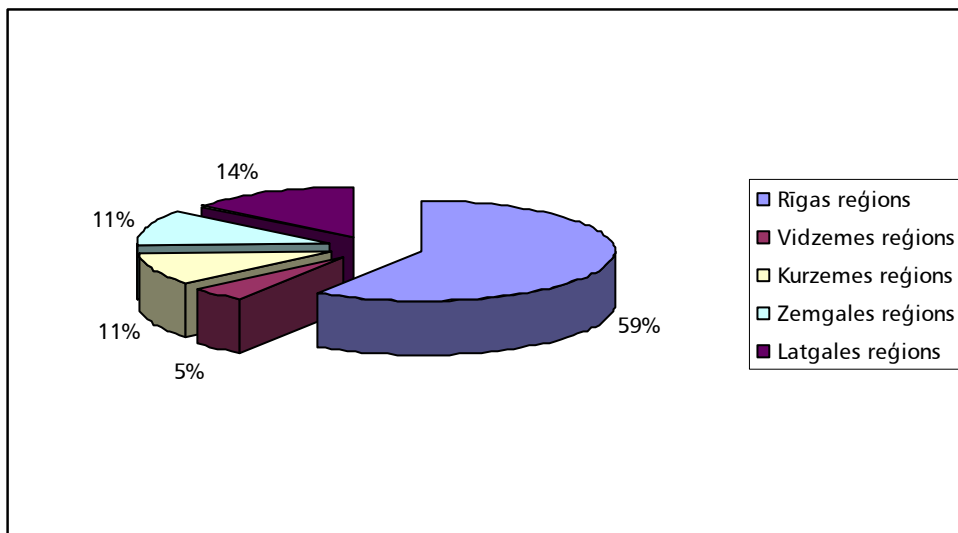
²⁹ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. R: LR Centrālā Statistikas pārvalde, 2006
VA Mājokļu aģentūra ziņojums par aptauju „Par pašvaldības autonomās funkcijas nodrošināšanu dzīvokļu jautājumu risināšanā” 2005.gadā, www.ma.gov.lv

³⁰ Kārtība, kādā novērtējami maznodrošinātās personas ienākumi un materiālais stāvoklis, MK noteikumi Nr.502, 2.punkts

personas/ģimenes jeb 73% no reģistrēto kopskaita (no tām 43703 personas jeb 51% Rīgā);

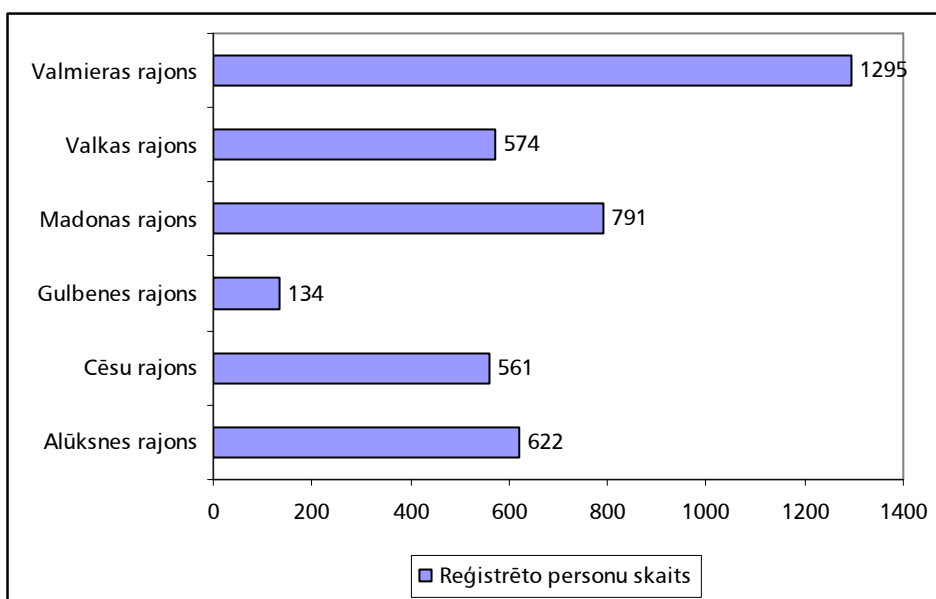
- rajonos 22 729 personas/ģimenes jeb 27% no reģistrēto kopskaita.

Sadalījumā pa reģioniem vislielākais pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits bija reģistrēts Rīgas reģionā – 50490 vai 59,09% no visiem palīdzības reģistros reģistrētajiem, Latgales reģionā – 12308 personas vai 14,4% un Zemgales reģionā 9413 personas vai 11,2% (sīkāk sk. Pielikumu Nr.5).

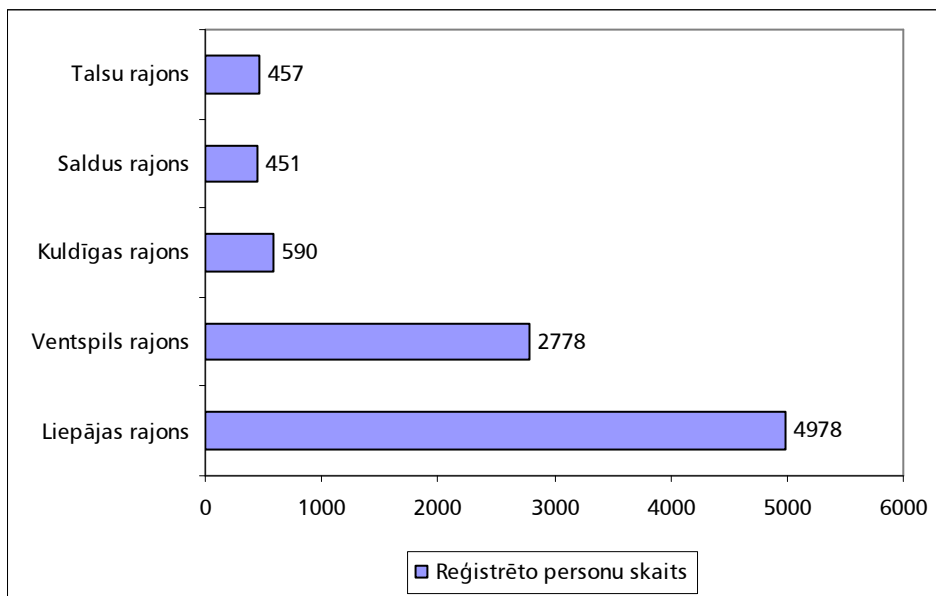
2.6.2.1.Attēls Pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu sadalījums pa reģioniem 2005.gadā

Vidzemes reģionā vislielākais pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto skaits ir Valmieras rajonā – 1295 personas un Madonas rajonā 791 persona.

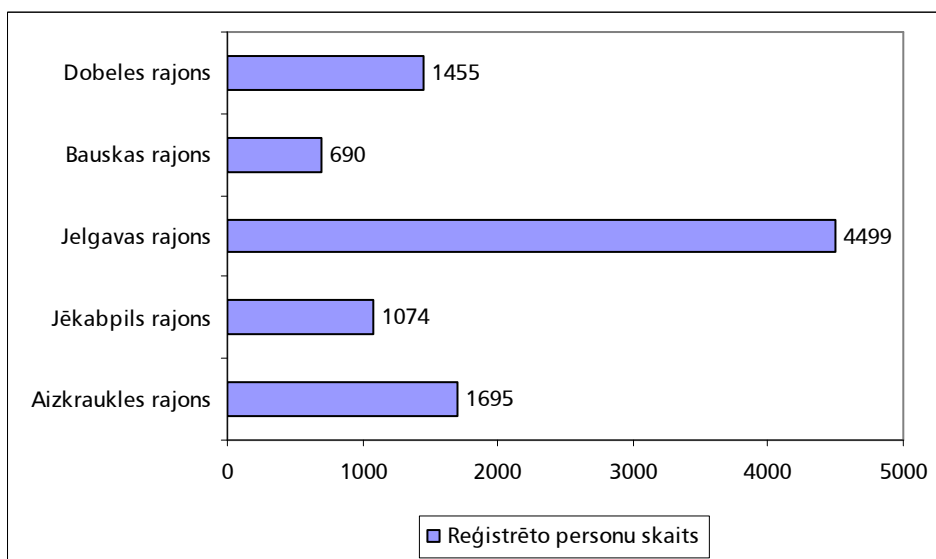
2.6.2.2.Vidzemes reģiona pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits

Kurzemē pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai ir pieteikušās 9254 personas, no kurām 4978 dzīvo Liepājā un Liepājas rajonā, un 2778 personas – Ventspilī un Ventspils rajonā. Kuldīgas, Saldus un Talsu rajonā kopā pašvaldību palīdzības reģistros reģistrētas 1498 maznodrošinātās personas.

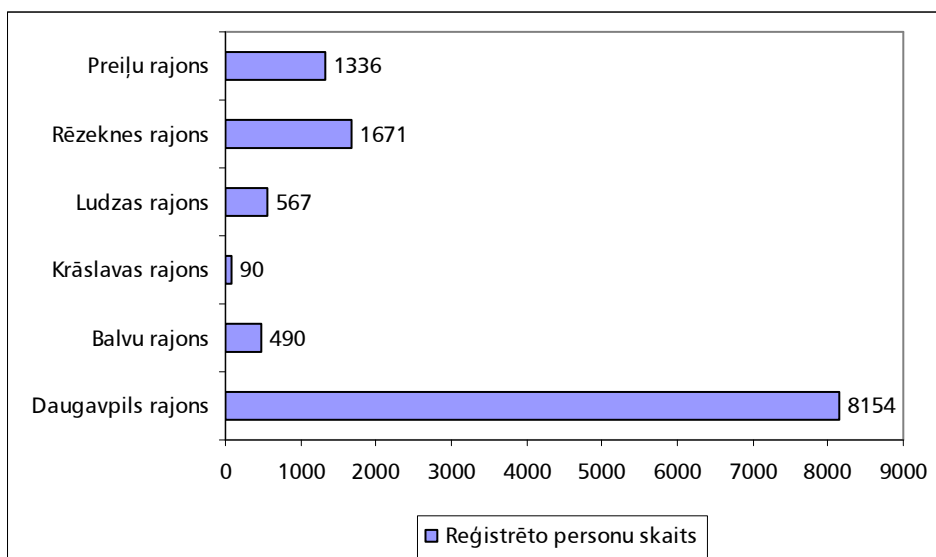
2.6.2.3. Attēls Kurzemes reģiona pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits

Zemgales reģionā pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits ir ievērojami lielāks par reģiona vidējo – 4499 personas, pārējos reģiona rajonos šis skaitlis svārstās no 690 līdz 1695.

2.6.2.4. Attēls Zemgales reģiona pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits 2005.gadā

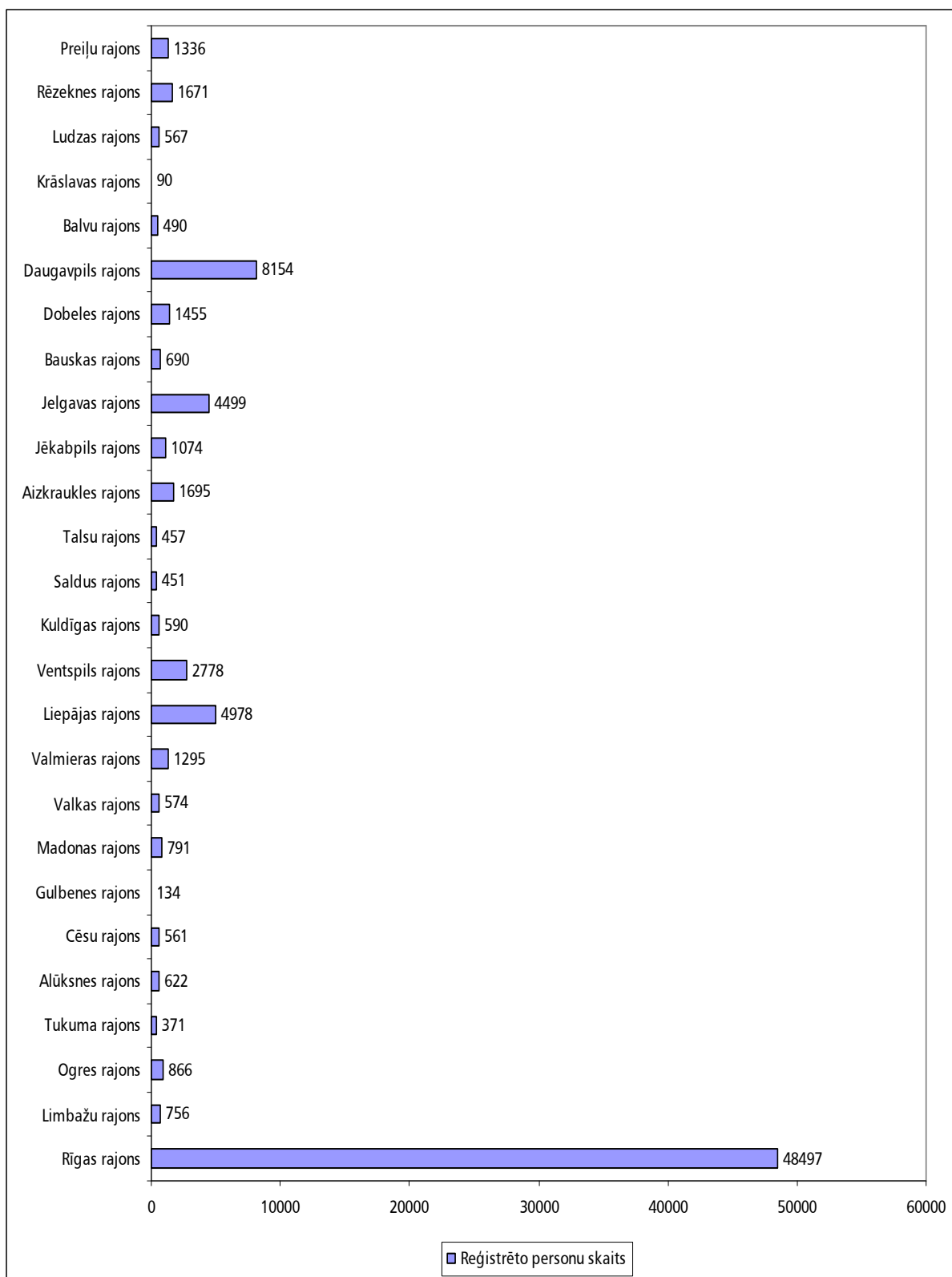
Latgalē līdzīgi trūcīgu personu īpatsvara augstajiem rādītājiem ir lielākais maznodrošināto personu skaits, kas reģistrētas pašvaldību reģistros dzīvokļu jautājumu risināšanai. Viennozīmīgi lielākais reģistrēto personu skaits ir Daugavpilī un Daugavpils rajonā – 8154 personas.

2.6.2.5.Attēls Latgales reģiona pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits 2005.gadā

No visiem Latvijas iedzīvotājiem 3,7% ir reģistrēti pašvaldību reģistros palīdzības saņemšanai dzīvokļu jautājumu risināšanai, t.i. ir maznodrošinātās personas „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” 14.panta izpratnē. Rīgas reģionā tās ir 4,6% no visiem reģiona iedzīvotājiem, Zemgalē – 3,27%, bet Latgalē tikai 2,58% (sīkāk sk. Pielikumu Nr. 5)

Pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto maznodrošināto personu dati visu republikas rajonu griezumā atspoguļo tos rajonus, kuri maznodrošināto personu īpatsvara ziņā atšķiras ar īpaši lielo reģistrēto personu skaitu. Proti, Rīgas rajons (ieskaitot Rīgu), kura pašvaldību reģistros ir reģistrētas 48497 maznodrošinātās personas, Daugavpils rajons (ieskaitot Daugavpili) – 8154 personas, Liepājas rajons (ieskaitot Liepāju) – 4978 un Jelgavas rajons (ieskaitot Jelgavu) ar 4499 reģistrētajām personām (sk. 2.6.2.6.Attēlu).

2.6.2.6. Attēls Latvijas rajonu pašvaldību palīdzības reģistros reģistrēto personu skaits 2005.gadā

2.7. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme, to sasniedzamība reģiona ietvaros, izņemot Rīgas reģionu

2.7.1. Latvijas reģionu administratīvo teritoriju funkcionālā loma

Apdzīvoto vietu funkcionālo lomu raksturo darba vietu daudzveidība un pārstāvēto iestāžu/ uzņēmumu piederība primārajam, sekundārajam vai terciārajam tautsaimniecības sektoram, kā arī iespējas piedāvāt dažādus, tostarp sociālos un pārvaldes iestāžu pakalpojumus, sasniedzamība, novietojums pret citām apdzīvotām vietām u.c. faktori. To kapacitāti, t.i. spēju veikt dažādas funkcijas, noteic arī to iedzīvotāju skaits, savukārt dzīves vides pievilcību iedzīvotājiem ietekmē arī apbūves un neapbūvētās “brīvās” telpas (ielu un laukumu, apstādījumu, mežu, ūdeņu) proporcijas, daudzveidība un estētiskās kvalitātes³¹.

Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem Latvijā apdzīvotās vietas tiek iedalītas pilsētās un lauku apdzīvotajās vietās, kas savukārt iedalās ciemos un viensētās.

Ievērojot finanšu resursu ierobežojumu un pieņemot, ka Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienības tiks veidotas pamatojoties uz JPA līdzšinējās kapacitātes vērtējumu, pētījuma mērķu sasniegšanai tiek aprakstīta reģionu lielāko pilsētu funkcionālā loma.

Katra pilsēta veido ap sevi noteiktu tieces areālu. Tas lielā mērā ir saistīts ar pilsētas centralitātes funkciju. Galvenie faktori, kas nosaka tieces uz pilsētu intensitāti ir iedzīvotāju vispārējā mobilitāte, darba un izglītības (mācību) migrācija, kā arī saimnieciskie sakari.

2.7.2. Latgales reģions³²

Galvenais Latgales reģiona apdzīvojuma struktūras komponents ir pilsētas. Kopā ar lielajiem lauku ciemiem tās veido Latgales reģiona pilsētu tīklu un ir apdzīvojuma sistēmas atbalsta centri, kuros koncentrētas galvenās funkcijas-mājoklis, biznesa aktivitātes, atpūtas iespējas, tirdzniecība un dažādi pakalpojumi,

³¹ Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums I daļa Esošā situācija, Rīga, 2007.gada februāris, www.rigaregion.lv

³² Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums, I daļa Telpiskās struktūras apraksts, www.latgale.lv

nodrošinot arī apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem darba, izglītības atpūtas un arī kvalitatīvas dzīves vides iespējas.

Aptuveni 58% Latgales reģiona iedzīvotāju dzīvo pilsētās. Ap 70% Latgales pilsētu iedzīvotāju dzīvo Daugavpilī un Rēzeknē, pārējie 30% – 15 mazpilsētās.

Apdzīvoto vietu administratīvo funkcionalitāti raksturo tajās esošo valsts pārvaldes iestāžu un institūciju, kā arī pašvaldību administratīvo pārvaldes iestāžu skaits.

Daugavpilī un Rēzeknē atrodas vairums galveno valsts pārvaldes iestāžu reģionālo nodaļu: Valsts Zemes dienesta, Reģionālā Vides pārvaldes, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, valsts aģentūras „Sabiedrības veselības aģentūra” filiāle, Daugavpils Zonālā Valsts arhīva (tā darbības zona ir Daugavpils pilsēta un rajons, Krāslavas un Preiļu rajons), Rēzeknes Zonālā Valsts arhīva (tā darbības zona ir Rēzeknes pilsēta un rajons un Ludzas rajons), Latgales apgabaltiesa un tās pastāvīgā sesija, Latgales tiesas apgabala prokuratūras (gan Daugavpilī, gan Rēzeknē) u.c.

Reģionā ekonomiskā aktivitāte ir koncentrēta Rēzeknē un Daugavpilī. Par reģiona jaunajiem attīstības centriem varētu veidoties Krāslava, Balvi, Ludza, Preiļi un Līvāni.

Abās reģiona lielākajās pilsētās ir labi attīstīts pilsētas sabiedriskais transports. Visās reģiona nozīmes pilsētās ir autoostas, un autobusu satiksme nodrošina savstarpējās saites gan rajonā, gan ar galvaspilsētu, taču nepietiekami attīstījušies pārvadājumi starp reģiona pilsētām.

Saskaņā ar likumu „Par Latvijas administratīvo teritoriju noteikšanu un apdzīvoto vietu statusa piešķiršanu” visas pilsētas iedalītas trīs grupās: nacionālas nozīmes, rajonu pilsētas un vietējie centri. Latgalē ir seši rajonu centri (Balvi, Daugavpils, Krāslava, Ludza, Preiļi un Rēzekne), divas no tām ir nacionālas nozīmes pilsētas – Daugavpils un Rēzekne, bet pārējās ir vietējas nozīmes centri.

Daugavpils pilsēta (110 379 iedzīvotāji) ir lielākais urbānais centrs, kur dzīvo 30% no Latgales iedzīvotājiem. Tās svarīgumu nosaka arī apstāklis, ka Daugavpils ir nozīmīgs transporta mezgls un tur izvietoti tādi lielle ražošanas uzņēmumi ar specifiskām ekonomiskām funkcijām, kas ievērojami pārsniedz reģionālo līmeni.

Arī Rēzeknes pilsētas (36 798 iedzīvotāji) lomu nosaka tās izvietojums svarīgo transporta koridoru mezglu punktā, un pilsētas industriālais potenciāls.

Latgales reģionā ir 4 rajona nozīmes pilsētas, un tās visas arī rajonu administratīvie centri – Balvi, Ludza, Krāslava un Preiļi. Balvi atrodas 78 kilometru attālumā no Rēzeknes un 173 kilometru attālumā no Daugavpils, Ludza – 30 kilometru attālumā no Rēzeknes un 122 kilometru attālumā no Daugavpils, attālums no Krāslavas līdz Daugavpilij ir 44 kilometri, bet līdz Rēzeknei – 89 kilometri, bet Preiļi atrodas 53 kilometru attālumā no Rēzeknes un 55 kilometru attālumā no Daugavpils. Tādējādi visu reģionu rajonu iedzīvotājiem ir pieejami vienas vai otras nacionālas nozīmes pilsētas pakalpojumu klāsts.

Latgales reģionā pārdomāti izveidots autoceļu un dzelzceļu tīkls, kas ir galvenais priekšnoteikums tā sasniedzamībai un ekonomiskajai attīstībai.

Latgali šķērso trīs nacionālas un arī starptautiskas nozīmes autoceļi A6 Rīga-Daugavpils-Krāslava-Baltkrievijas robeža (Pāternieki), A12 Jēkabpils-Rēzekne-Ludza-Krievijas robeža (Terehova), kas ir Eiropas ceļu tīkla E22 (Holiheda-Ventspils-Rīga-Velikiye Luki-Maskava-Vladimira-Nižnij Novgorod) daļa, A13 Krievijas robeža (Grebņeva)-Rēzekne-Daugavpils-Lietuvas robeža (Medumi), kas ir Eiropas ceļu tīkla E 262 (Kauņa-Ukmerģe-Daugavpils-Rēzekne-Ostrova) daļa.

Valsts 1. un 2. šķiras ceļu tīkls savieno galvenos apdzīvojuma centrus ar zemāka līmeņa centriem. Visi pašvaldību centri savienoti vismaz ar valsts 2. šķiras autoceļiem. Daudzas apdzīvotās vietas atrodas pie svarīgākajiem ceļiem, bet starp mazajiem centriem, kas izvietoti perifērijā, ir slikta satiksme.

Sabiedriskos pasažieru pārvadājumus Latgalē nodrošina vairāki autotransporta uzņēmumi un a/s “Pasažieru vilciens”.

Latgales reģionu šķērso trīs dzelzceļa līnijas, no tām neviena nav elektrificēta, pasažieru pārvadājumi notiek pa divām dzelzceļa līnijām. Taču pasažieru vilcienu reisu ir samērā maz, ar vilcienu no Rīgas var aizbraukt uz šādām Latgales reģiona pilsētām – Daugavpili, Rēzekni, Viļāniem, Līvāniem, Ludzu, Zilupi.

Vietējo pasažieru vilcienu stacijas maršrutā *Zilupe-Rīga* ir Zilupē, Briģos, Nirzā, Istalsnā, Ludzā, Cirmā, Taudejānos, Rēzekne-2, Sakstagalā un Viļānos. Pa maršrutu *Daugavpils-Rīga* pasažieru vilcienu stacijas ir Daugavpilī, Mežciemā, Līksna, Vabolē, Nīcgalē, Jersikā un Līvānos.

Rajonu iekšējos maršrutus apkalpo Latgales reģiona autopārvadātāji, kā arī pašvaldību uzņēmumi, specializētas mācību iestādes, paju sabiedrības, individuālie uzņēmumi. Autoostas ir visās Latgales reģiona pilsētās.

Kopumā reģiona iedzīvotājiem ar sabiedrisko transportu (iekšējie autobusu pārvadājumi) ir sasniedzamas abas lielākās pilsētas Daugavpils un Rēzekne.

2.7.3. Kurzemes reģions³³

Kurzemes reģionā ietilpst divu republikas nozīmes pilsētu – Liepājas un Ventspils pašvaldības, piecu rajonu - Kuldīgas rajona, Liepājas rajona, Saldus rajona, Talsu rajona un Ventspils rajona pašvaldības un tajos ietilpstošās vietējās pašvaldības.

Kurzemes reģionā ir otrs lielākais pilsētas iedzīvotāju īpatsvars (61,8%) aiz Rīgas reģiona.

Teritoriāli pilsētas ir izvietotas vienmērīgi – vidējais attālums starp reģiona pilsētām ir apmēram 25 km.

Visas reģiona apdzīvotās vietas ir vienlīdz nozīmīgas to iedzīvotājiem, bet no funkcionālā viedokļa šeit tiek pieņemts, ka vietas ar relatīvi lielu iedzīvotāju koncentrāciju un ciešu saistību ar apkārtnes lauku teritorijām, pildot īpašu lomu pakalpojumam vai darba vietu nodrošinājumā, tiek sauktas par *centriem*. Pēc teritoriālās ietekmes plašuma, vai saikņu rakstura centri savā nozīmīgumā atšķiras un tiek savstarpēji pakārtoti, pēc nozīmības ieņemot vairākus atšķirīgus līmeņus.

Kurzemes plānošanas reģiona telpiskajā (teritorijas) plānojumā izdalīti 4 centru līmeņi. Pēc nozīmības augstākajā līmenī klasificēti reģiona (pakalpojumu) centri ar pārreģionālu pakalpojumu funkcijām (Liepāja un Ventspils), tam seko reģiona (pakalpojumu) centri (Kuldīga, Saldus, Talsi), lauku (pakalpojumu centri) un vietējie (pakalpojumu centri).

Kurzemes reģiona telpiskās struktūras apraksta izpratnē par reģiona centriem tiek klasificētas tās apdzīvotās vietas - pilsētas, kur ir lielāka iedzīvotāju koncentrācija, lielāks darba vietu nodrošinājums, plašāks un daudzveidīgāks pakalpojumu klāsts, kā arī lielāks valsts pārvaldes institūciju reģionālo vienību izvietojums.

³³ Kurzemes plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums I daļa Esošā telpiskā struktūra, 2005, www.kurzeme.lv

Pēc kvantitatīviem rādītājiem kā reģiona lielākie centri izceļas abas republikas nozīmes pilsētas – Liepāja un Ventspils. Liepājā darbojas 16 valsts pārvaldes reģionālo institūciju administrācijas, bet Ventspilī darbojas 10 valsts pārvaldes reģionālo institūciju administrācijas.

Taču reģiona mērogā no iedzīvotāju aspekta tik pat nozīmīgas vietas ir arī trīs rajonu centru pilsētas – Kuldīga, Saldus un Talsi. Šo pilsētu un tām apkārtesošās teritorijas neietilpst abu lielo pilsētu funkcionālās ietekmes areālos. No pakalpojumu saņemšanas viedokļa iedzīvotāji šajos centros var kārtot lielāko daļu lietu, lai arī pārvaldes institūcijas administrācija atrodas citur (piemēram, VZD, SVA). Galvenā atšķirība, kas mazina šo centru nozīmību, ka tajos nav augstākās izglītības iestāžu. Tai pašā laikā šo centru priekšrocība salīdzinājumā ar Ventspili un Liepāju ir mazāks attālums līdz Rīgai, kas Latvijas situācija ir ļoti nozīmīgs faktors.

Reģionā kopumā autoceļu tīkls ir labi attīstīts, tomēr nelielas atšķirības autoceļu blīvumā starp rajoniem, tā arī starp pagastiem viena rajona robežās nosaka Kurzemes apdzīvoto vietu izvietojums, mežainība, ūdensteces un reģiona vēsturiskā attīstība, kā arī attālums līdz augstākās kategorijas autoceļiem.

Teritorijas novietojums un centru attīstība noteikuši ceļu tīkla konfigurāciju. Centratieces ceļi savieno Kurzemes pilsētas ar Rīgu, kas ir izteikts koncentrisks centrs attiecībā pret Kurzemi, un ar pārreģionālu ietekmi. Ir 2 valsts galvenie autoceļi un to sazarojumi – A10 (Rīga-Ventspils) un A9 (Rīga-Liepāja). Galveno autoceļu pamatfunkcija Kurzemes gadījumā ir savienot lielākās reģiona pilsētas ar Rīgu.

Rajonu centri (Liepāja, Ventspils, Talsi, Saldus un Kuldīga) ir labi savienoti ar galveno autoceļu tīklu. Reģiona un vietējas nozīmes ceļi sniedz pieeju un savieno reģiona mazpilsētas un ciemus, tāpat arī dod izeju uz hierarhiski augstāka līmeņa ceļiem. Kurzemes rajonu pilsētu vienmērīgais telpiskais izvietojums un radiālā ceļu struktūra attiecībā pret šiem centriem nosaka samērā labu rajona centru sasniedzamību (lielākā daļa reģiona teritoriju ir pusstundas brauciena attālumā).

Kurzemes plānošanas reģiona teritoriju šķērso stratēģiskas nozīmes austrumu - rietumu dzelzceļa koridora iecirkņi Tukums- Ventspils (129,5km), Jelgava - Liepāja (196,6km), Glūda- Reņģe (60km). kā arī reģionālas nozīmes dzelzceļa iecirkņi Liepāja - Priekule (39,3km) un Kalēti - Priekule - Vaiņode (47,4km).

Dzelzceļa līnijā Rīga- Jelgava - Liepāja tiek veikti pasažieru pārvadājumi ar dīzeļvilcieniem. Dzelzceļš kalpo kā ērts pasažieru satiksmes savienojums ar Rīgu.

Sabiedriskā autotransporta maršruti aptver visu reģiona teritoriju, bet vislabāk iedzīvotāji ar sabiedriskā autotransporta pakalpojumiem ir nodrošināti ap galvenajiem valsts autoceļiem.

Pasažieru dzelzceļa satiksme reģionā līdz 2006.gadam bija slēgta. Izņēmums - tikai maršrutā Rīga – Rēņģe.

2.7.4. Vidzemes reģions³⁴

Apdzīvoto vietu izvietojumam Vidzemē ir vairākas īpatnības. Abas reģiona lielākās pilsētas – Valmiera un Cēsis - izvietotas pie transporta koridora, kas tām nodrošina tiešu un ērtu satiksmi ar Rīgu. Arī Valka atrodas uz šī koridora, taču lielais attālums līdz Rīgai un vājās saites ar citiem centriem radījušas nomales efektu, ko pastiprina gan nekvalitatīvā transporta infrastruktūra, gan sliktais ceļu stāvoklis.

Vidzemes apdzīvojuma struktūru veido dažāda lieluma un rakstura pilsētas un lauku apdzīvotās vietas. Katras apdzīvotās vietas nozīmi kopējā apdzīvojuma struktūrā nosaka tās lielums, novietojums, sasniedzamības rādītāji, kā arī veiktās funkcijas un saikne ar citām apdzīvotām vietām.

Vidzemes plānošanas reģionā sastopamas tikai rajona pilsētas un pilsētas ar lauku teritoriju, kā arī pilsētas, kas iekļāvušās jaunizveidoto novadu pašvaldību teritorijā, kopā sešpadsmit.

Ceturtā daļa pilsētu un ciemu iedzīvotāju dzīvo apdzīvotajās vietās, kurās iedzīvotāju skaits pārsniedz 10000 iedzīvotājus – faktiski tās ir divas pilsētas: Cēsis un Valmiera.

Apdzīvojuma centru nozīme neaprobežojas ar to administratīvajām robežām. Katrs centrs veido ap sevi tieces arālu. Galvenie faktori, kas nosaka intensīvas pilsētu tieces veidošanos, ir iedzīvotāju vispārējā mobilitāte, darba un izglītības (mācību) migrācija, kā arī saimnieciskie sakari, saistīta komunālā un transporta infrastruktūra. Pilsētas ietekmes areāls ir atkarīgs ne tikai no tās lieluma, bet arī no tai raksturīgo funkciju spektra, piemēram, administratīvās, ekonomiskās, apkalpes, kultūras un

³⁴ Vidzemes plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums I daļa Esošā telpiskā struktūra, 2005. <http://www.vidzemes-regions.lv>

citas funkcijas, kā arī sakariem ar apkārtējo teritoriju. Reģionā ekonomiski aktīvi ir vairāki rajonu centri – Valmiera, Cēsis, Alūksne, Madona, Gulbene, kā arī Smiltene. Strauji attīstās Valmiera, kas nākotnē varētu attīstīties kā spēcīgs ekonomiskās attīstības centrs. Vidzemes reģiona teritorijas plānojuma izpratnē Valmiera tiek atzīmēta kā Vidzemes plānošanas reģiona nacionālas nozīmes centrs, bet Cēsis tiek raksturotas kā reģionālās nozīmes centrs. Kā potenciālie reģionālās nozīmes centri norādītas Alūksne, Madona, Gulbene un Valka.

Vidzemes plānošanas reģiona nacionālas nozīmes centrs – Valmiera – ar saviem pakalpojumiem 100 km rādiusā nodrošina tikai daļu no plānošanas reģiona teritorijas. Daļēji nenosegtas paliek Alūksnes, Madonas un Gulbenes rajonu teritorijas. Daļai no šiem rajoniem ir sasniedzami Rēzeknes sniegtie pakalpojumi. Ja pieņem, ka ar laiku nacionālas nozīmes centra statusu varētu iegūt Jēkabpils pilsēta, tad tiktu atrisināta Madonas rajona apkalpe ar šāda līmeņa pakalpojumiem, taču vēl joprojām sliktākā situācijā paliktu Alūksnes rajona iedzīvotāji.

Kopumā lielākajai daļai plānošanas reģiona iedzīvotāju ir pieejami nacionālas nozīmes centru sniegtie pakalpojumi, bet ar reģionālās nozīmes centriem situācija ir atšķirīga.

Visās reģiona nozīmes pilsētās ir organizēts iekšējais sabiedriskais transports - autobusu maršruti, kas savieno pilsētas mikrorajonus ar centru un ar apdzīvotajām vietām pilsētas tuvākajā apkārtnē.

Visās reģiona nozīmes pilsētās ir autoostas, un autobusu satiksme nodrošina savstarpējās saites reģiona iekšienē un ar galvaspilsētu, taču nepietiekoši ir attīstīti pārvadājumi starp reģiona pilsētām un daudzus neapmierina ceļā pavadītā laika ilgums. Nav pārdomāta un organizēta dažādu satiksmes veidu transporta mezglu izveide un saskaņotība maršrutu organizēšanā. Visām reģiona nozīmes pilsētām nav tiešo maršrutu ar reģiona centru Valmieru, vai arī to skaits un ceļā pavadītais laiks ar pārsēšanos nenodrošina pietiekamu iedzīvotāju mobilitāti.

Reģionu šķērso divi valsts nozīmes galvenie autoceļi - A2 (Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža Veclaicēnē (no 2000.gada – E77) un A3 (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža), kas ietilpst arī TEN autoceļu tīklā: (nākotnē VIA HANSEATICA).

Visumā reģiona iekšējais ceļu tīkls ir labi attīstīts un pietiekoši blīvs. Reģiona pilsētas un lielākos centrus savieno valsts pirmās un otrās šķiras ceļu tīkls. Visi

pašvaldību centri ir savienoti vismaz ar otrās šķiras ceļiem. Pie lielākajiem ceļiem ir izvietotas daudzas apdzīvotās vietas, sliktāka ir satiksme starp mazajiem centriem perifērijā - pierobežā.

Ceļu tīkls “pa vertikāli” (ar Rīgu) ir labāks nekā “pa horizontāli” (starp galvenajām apdzīvotajām vietām reģionā).

Pašlaik Vidzemē ir viens no valstī zemākajiem dzelzceļa tīkla pārklājumiem.

Trīs galvenās dzelzceļa līnijas Vidzemes reģionā ir:

- Rīga – Lugaži, (Rīga-Valka-Tartu-Tallina); Pleskava - Pēterburga (ietilpst TINA dzelzceļu tīklā)
- Rīga – Gulbene - Pitalova;
- Rīga – Ērgļi.

2.7.5. Zemgales reģions³⁵

Par Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskās un sociālās attīstības centriem var uzskatīt Jelgavu un Jēkabpili, kas ir arī Zemgales reģiona nacionālās nozīmes pilsētas. Nozīmīgs attīstības potenciāls ir arī Bauskai, Aizkrauklei un Dobelei, kas nodrošina priekšnosacījumu policentriskai attīstībai, balstoties uz esošajiem rajonu centriem un mazpilsētām.

Zemgalē paplašinās sadarbība starp pilsētām un laukiem, sāk veidoties attīstības un sadarbības tīkli administratīvās pārvaldes un pakalpojumu attīstības jomā starp Jelgavu, Jēkabpili, Aizkraukli, Bausku un Dobeli.

Zemgales reģionu šķērso nozīmīgi transporta koridori – starptautiskie autoceļi, kas dod izeju rietumu – austrumu (E22 Rīga – Maskava) un ziemeļu – dienvidu virzienos (E57 VIA Baltica). Zemgales plānošanas reģionā ir blīvākā autoceļu infrastruktūra valstī. To šķērso pieci valsts nozīmes autoceļi: A6 (Rīga – Daugavpils – Krāslava – Baltkrievijas robeža), A7 (Rīga – Bauska – Lietuvas robeža), A8 (Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža), A9 (Rīga – Skulte – Liepāja) un A12 (Jēkabpils – Rēzekne – Ludza – Krievijas robeža).

³⁵ www.zemgale.lv

Zemgali šķērso arī nozīmīgas dzelzceļa līnijas: ziemeļu – dienvidu virzienā un rietumu – austrumu virzienā. Svarīgi dzelzceļa mezgli ir Jelgava, Dobeles, Jēkabpils, Pļaviņas.

Viena no lielākajām Zemgales reģiona priekšrocībām ir galvaspilsētas sasniedzamība. Visi reģiona rajonu centri, izņemot Jēkabpili, atrodas mazāk nekā 100 kilometru attālumā no Rīgas, tādējādi rajonu iedzīvotājiem galvaspilsēta ir sasniedzama 1 līdz 1,5 stundu laikā.

Lai gan Zemgale izceļas ar attīstītu ceļu un dzelzceļu tīklu, reģionā iezīmējas tādas problēmas kā neoperatīva pārvietošanās ar sabiedrisko transportu reģiona robežās, kā arī nav pietiekamas sadarbības starp pasažieru pārvadātājiem. Piemēram, Jēkabpils dome norāda, ka Jēkabpils iedzīvotāju iespējas nokļūt tādās reģiona nozīmes pilsētās kā Dobeles, Bauska vai Jelgava ar sabiedriskās transporta palīdzību ir ļoti ierobežotas, kā vienīgo reģiona pilsētu, ar kuru satiksme ir apmierinoša Jēkabpils pašvaldība min Aizkraukli. Citas Zemgales reģiona pilsētu pašvaldības norāda, ka to teritorijā dzīvojošie iedzīvotāji labprāt dodas saņemt specifiskos pakalpojumus uz Rīgu, jo ar galvaspilsētu ir visērtākā un ātrākā sabiedriskā transporta satiksme.

Zemgales plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2003-1010 gadam kā viens no reģiona attīstības virzieniem tiek minēts transporta un sakaru infrastruktūras attīstība, bet kā viens no šī pasākuma mērķiem tiek minēts sabiedriskā transporta pieejamības nodrošināšana un kustības sarakstu saskaņošana. No minētā var secināt, ka Zemgales attīstības aģentūra ir ieguldījusi ievērojamu darbu transporta infrastruktūras izpētē un problēmu identificēšanā, bet neskatoties uz to, kā svarīgākos reģiona attīstības centru noteikusi Jelgavu un Jēkabpili, tādējādi akcentējot šo pilsētu lielāko funkcionalitāti un pieejamību.

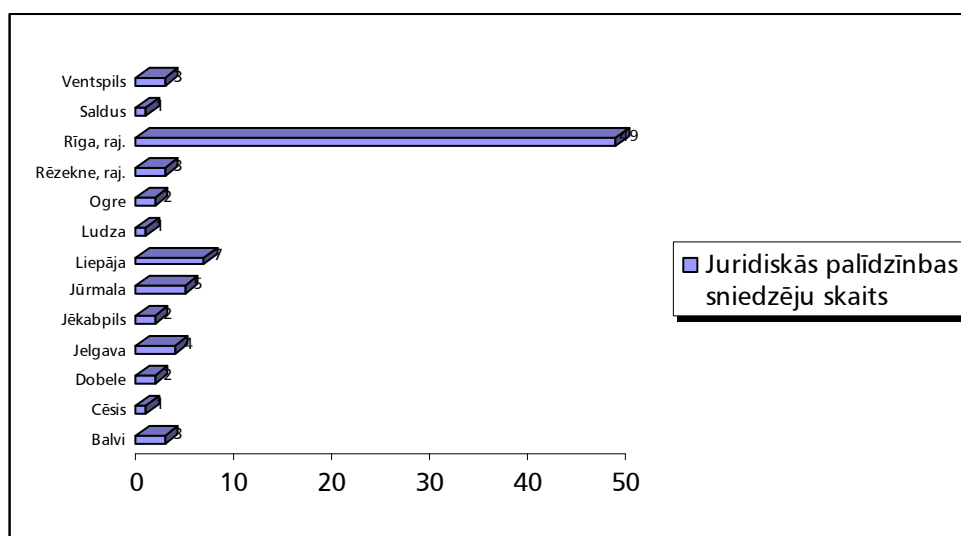
2.8. Juridiskās palīdzības sniedzēji

Ievērojot to, ka valsts apmaksātās juridiskās palīdzības sniegšana neaprobežojas ar pieteikuma iesniegšanu JPA, tā izskatīšanu un JPA lēmuma pieņemšanu, bet saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 19.pantu un 33.pantu tiek realizēta ar kriminālprocesa virzītāja uzaicināto pārstāvja, ja persona patstāvīgi nav uzaicinājusi pārstāvi, vai JPA norīkotā juridiskās palīdzības

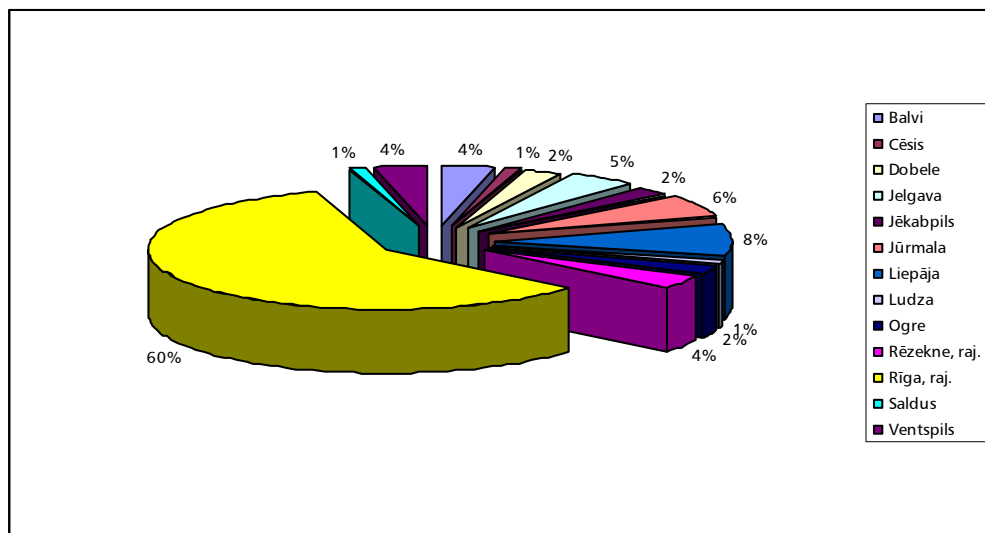
sniedzēja starpniecību, veidojot JPA reģionālās struktūrvienības, jāņem vērā, vai konkrētajā pilsētā ir pieejami juridiskās palīdzības sniedzēji. Pretējā gadījumā reģionālo struktūrvienību darbs var izrādīties mazāk efektīvs nekā ieplānots, jo JPA izmaksas palielināsies par pasta sūtījumu izmaksām, juridiskās palīdzības sniedzēja ceļa, viesnīcas izdevumiem un tamlīdzīgi, savukārt pieteicēja izmaksas var palielināties sakarā ar ceļa izdevumiem, naktsmājām un tamlīdzīgiem izdevumiem.

Juridiskās palīdzības sniedzējs – persona, kura saskaņā ar Advokatūras likuma 4.pantu var būt par advokātu Latvijas Republikā, zvērināts notārs, zvērināts tiesu izpildītājs, valsts atzīta augstskola, kas ne mazāk kā piecus gadus nepārtraukti īsteno akreditētu studiju programmu, kuras apguves rezultātā tiek piešķirta jurista kvalifikācija un kurā juridiskās palīdzības sniegšanai izveidoto kursu vai vienību vada tiesību zinātņu doktors, rīcībspējīga persona, kura ir apguvusi akreditētu tiesību zinātņu studiju programmu augstskolā, prot valsts valodu, ir ar nevainojamu reputāciju, ir ieguvusi vismaz piecus gadus ilgu darba pieredzi, strādājot kādā no juridiskajām specialitātēm, un kura ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumu ar JPA.

Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem. 60% zvērinātu advokātu prakses vietas ir Rīgas rajonā, 8% Liepājā, 6% Jūrmalā, 5% Jelgavā, pa 4% - Ventspilī, Rēzeknē un Balvos, pa 2% - Dobelē, Jēkabpilī un Ogrē, pa 1%, t.i. pa vienam cilvēkam – Cēsis, Ludza un Saldus (skat.2.8.2.attēlu).

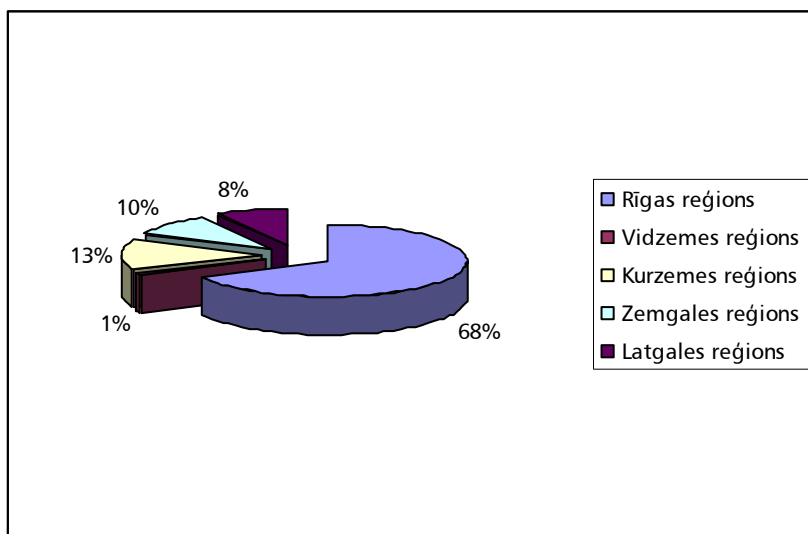

2.8.1.Attēls Juridiskās palīdzības sniedzēji uz 31.01.2007., skaits

2.8.2. Attēls Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits rajonos uz 31.01.2007, %

Tādējādi Rīgas reģionā praktizē 68% juridiskās palīdzības sniedzēju, Vidzemes reģionā – 1%, Kurzemes reģionā – 13%, Zemgales reģionā – 10%, Latgales reģionā – 8%.

2.8.3. Attēls Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits reģionos 31.01.2007, %

Pašreizējā situācijā veidojot reģionālo nodaļu Vidzemes reģionā būtu jāpārdomā, vai pieteikumu pieņemšana un lēmumu pieņemšana reģionālajā nodaļā veicinātu ātrāku un lētāku valsts garantētās juridiskās palīdzības sniegšanu Vidzemes reģiona iedzīvotājiem, ja juridiskās palīdzības sniedzējs būtu meklējams Rīgas reģionā. No otras puses, reģionālās nodaļas personālam būtu lielākas izredzes

noslēgt juridiskās palīdzības līgumu ar attiecīgā reģiona teritorijā praktizējošiem juristiem. Minētais attiecināms arī uz Latgali.

2.9. Noziedzības līmenis Latvijas reģionos un vardarbīgos noziedzīgos nodarījumos cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu statistikas analīze

Viena no Juridiskās palīdzības administrācijas funkcijām ir līdzekļu apsaimniekošana, kas paredzēti valsts kompensācijām cietušajiem³⁶, bet lai nodrošinātu funkciju izpildi, administrācija papildus juridiskās palīdzības likumā minētajiem uzdevumiem veic valsts kompensāciju cietušajiem izmaksu kriminālprocesu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kā arī normatīvajos aktos par valsts kompensācijām cietušajiem noteiktajā kārtībā³⁷.

Personai, kura Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par cietušo (turpmāk - cietušais), ir tiesības saņemt valsts kompensāciju par tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu (turpmāk - kaitējums), ja noziedzīgais nodarījums bijis vērsts pret personas dzīvību vai veselību un ir iestājusies personas nāve vai cietušajam nodarīti smagi, vidēja smaguma miesas bojājumi vai noziedzīgais nodarījums bijis vērsts pret personas dzimumneaizskaramību (turpmāk - vardarbīgs noziedzīgs nodarījums)³⁸.

Lai saņemtu valsts kompensāciju, gada laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo, iesniedz Juridiskās palīdzības administrācijai valsts kompensācijas pieprasījumu. Savukārt Juridiskās palīdzības administrācija 30 dienu laikā pēc valsts kompensācijas pieprasījuma saņemšanas pieņem lēmumu par valsts kompensācijas izmaksāšanu likumā noteiktajos gadījumos.³⁹

Likums „Valsts kompensāciju cietušajiem” stājās spēkā 2006.gada 20.jūnijā. Pēc minētā likuma spēkā stāšanās jau 2006.gada jūlijā 3 personas izmantoja tiesības vērsties Juridiskās palīdzības administrācijā ar valsts kompensācijas pieprasījumu. Nākamajos 2006.gada mēnešos vērojams cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu skaita pieaugums.

³⁶ Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums MK 25.11.2005. noteikumi Nr.869, 2.2.punkts

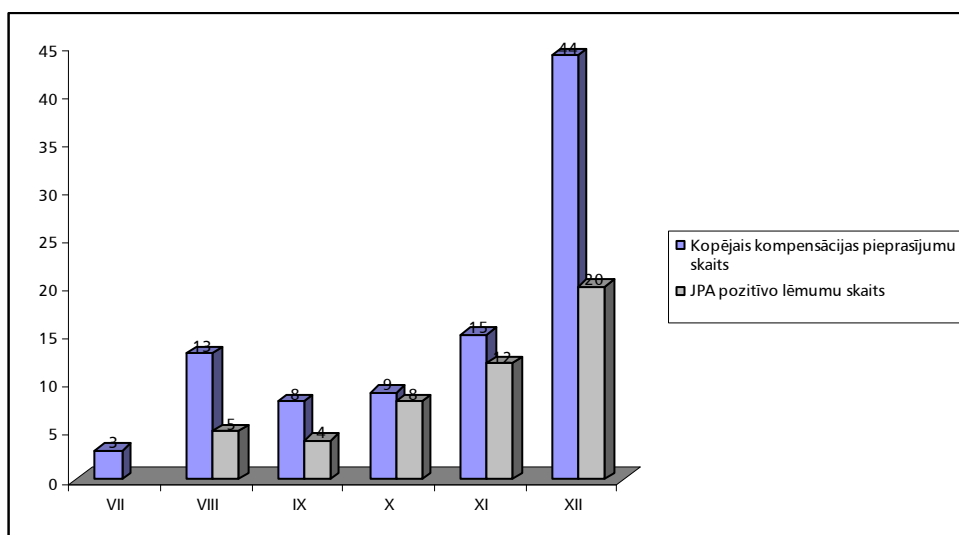
³⁷ Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums MK 25.11.2005. noteikumi Nr.869, 3.punkts.

³⁸ Likums „Par valsts kompensāciju cietušajiem” 1.pants

³⁹ Likums „Par valsts kompensāciju cietušajiem” 9.,10.panti

Mēneši	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kopā
Kopējais pieprasījumu skaits	3	13	8	9	15	44	92
Pozitīvi JPA lēmumi*		5	4	8	12	20	49
Smagi miesas bojājumi		1	2	2	3	4	12
Aizskarta dzimumneaizskaramība		1	0	2	2	2	7
Cietušā nāve		3	1	5	7	14	30

2.9.1.Tabula Valsts kompensācija cietušajiem 2006.gadā⁴⁰

2.9.2.Attēls Kopējais kompensācijas pieprasījumu skaits un JPA pozitīvo lēmumu skaits 2006.gada 6 mēnešos

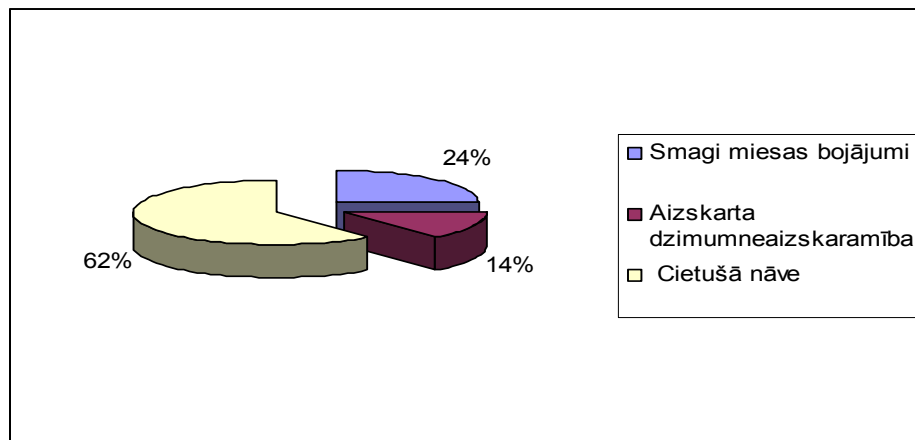
2006.gadā Juridiskās palīdzības administrācija pieņēma 49 lēmumus par valsts kompensācijas izmaksu cietušajiem, kas ir 53% no kopējā valsts kompensācijas cietušajiem pieprasījumu skaita.

No Juridiskās palīdzības administrācijas pieņemtajiem lēmumiem par kompensācijas izmaksu pieprasījumu īpatsvaru veido valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušā nāvi – 62 %, tālāk seko 24% - valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušajam nodarītajiem smagiem miesas bojājumiem un

* Juridiskās palīdzības administrācija ir pieņēmusi lēmumu par valsts kompensācijas izmaksāšanu

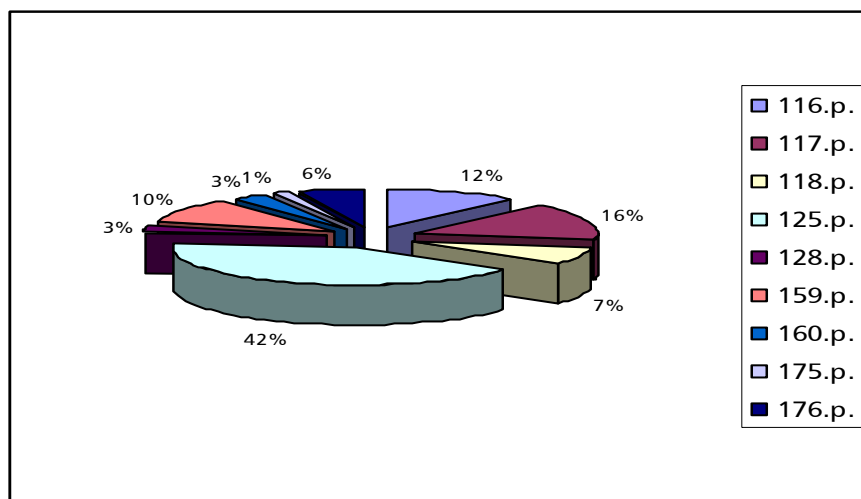
⁴⁰ Juridiskās palīdzības administrācijas statistika. <http://www.jpa.gov.lv>

14% - valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušā aizskarto dzimumneaizskaramību (skat. 2.9.3.attēlu).

2.9.3.Attēls Juridiskās palīdzības administrācijas pieņemto lēmumu sadalījums pēc noziedzīgo nodarījumu veidiem 2006.gadā

JPA ir sniegusi informāciju par 68 cietušo kompensācijas izmaksas gadījumiem, minot Krimināllikuma pantus, pēc kuriem kvalificēti noziedzīgie nodarījumi, kuros cietusī persona pieprasījusi valsts kompensāciju. Ievērojot to, ka 2006.gada 5 mēnešos ir pieņemti 49 JPA pozitīvi lēmumi valsts kompensāciju jautājumā, pieņemam, ka JPA sniegtā informācija ietver arī 2007.gadā pieņemto pozitīvo lēmumu skaitu. Tādējādi analīzes rezultātā gūtie secinājumi ir relatīvi un izmantojami tikai tendenču vērtējumam. No 68 valsts kompensāciju izmaksu gadījumiem 42% gadījumu kompensācija izmaksāta cietušajiem sakarā ar tiem nodarītajiem tīšiem smagiem miesas bojājumiem (KL 125.pants), 16% gadījumu – sakarā ar slepkavību pastiprinošos apstākļos (KL 117.pants), bet 12% - slepkavība, kas kvalificēta pēc Krimināllikuma 116.panta (sk. 2.9.4.attēlu).

2.9.4.attēls Cietušo valsts kompensāciju izmaksu sadalījums
pa noziedzīgo nodarījumu veidiem, %

Statistika par personām, kuras Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā atzītas par cietušām noziedzīgajos nodarījumos, sadalījumā pa Krimināllikuma pantiem, pēc kuriem ir kvalificēti noziedzīgi nodarījumi, netiek apkopota un tās nav Centrālās statistikas pārvaldes rīcībā. Kā vienīgā Centrālās Statistikas Pārvaldes rīcībā esošā publikācija cietušo statistikas analīzes kontekstā ir izmantojama publikācija „Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits attiecīgajā gadā”. Ievērojot to, ka statistika par noziedzīgajiem nodarījumiem 2006.gadā pētījuma veikšanas brīdī nav publicēta, ir izmantota LR Iekšlietu ministrijas Informācijas centra apkopotā statistika par noziedzīgajiem nodarījumiem 2006.gadā.

Papildus minētajam, informāciju, kas norāda uz noziedzīgos nodarījumos cietušo personu īpatsvara tendencēm sadalījumā pa noziedzīgo nodarījumu veidiem, sniedz Tiesu administrācijas Statistikas pārskats par krimināllietu izskatīšanu pirmajā instancē Latvijas tiesās 2006.gadā.

Personu par cietušo atzīst procesa virzītājs vai izmeklēšanas grupas dalībnieks ar savu lēmumu, ko var uzrakstīt arī rezolūcijas veidā⁴¹ vai ar tiesneša lēmumu par kriminālprocesa uzsākšanu Kriminālprocesa likuma 102.pantā noteiktajā kārtībā. Cietušajam ir tiesības uz valsts kompensāciju arī tad, ja kriminālprocess nav pabeigts, bet viņa rīcībā ir likuma „Par valsts kompensāciju cietušajiem” 8.panta otrās daļas noteikumiem atbilstoša procesa virzītāja izziņa, vai arī ja kriminālprocess

⁴¹ Kriminālprocesa likums, 96.pants

ir pabeigts vai stājies spēkā procesa virzītāja lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu personu nereabilitējošu apstākļu dēļ un cietušā rīcībā ir spēkā stājies galīgais procesa virzītāja nolēmums.⁴² Tādējādi tiesā saņemto un izskatīto krimināllietu statistikas dati ir relatīvi, jo neaptver, piemēram, tās personas, kuras atzītas par cietušajām noziedzīgajos nodarījumos, par kuriem kriminālprocesa ietvaros pieņemts procesa virzītāja lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu personu nereabilitējošu apstākļu dēļ. Tomēr Statistikas pārskata par krimināllietu izskatīšanu pirmajā instancē Latvijas tiesās 2006.gadā daļā par tiesai nodoto lietu skaitu norāda uz cietušo skaitu, kuri vadoties pēc noziedzīgo nodarījumu kvalificējošo Krimināllikuma pantu kritērija varētu vērsties ar valsts kompensācijas pieprasījumu pie Juridiskās palīdzības administrācijas.

Noziedzīgā nodarījuma veidi		Saņemto lietu skaits
pēc Latvijas Kriminālkodeksa pantiem	pēc Krimināllikuma pantiem	
98.	116.pants. Slepkavība	42
99.	117.pants. Slepkavība pastiprinošos apstākļos 118.pants. Slepkavība sevišķi pastiprinošos apstākļos	54
100.-103.	119.pants. Jaundzimuša bērna slepkavība 120.pants. Slepkavība, kas izdarīta stipra psihiska uzbudinājuma stāvoklī 121.pants. Slepkavība, pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas 122.pants. Slepkavība, pārkāpjot personas aizturēšanas nosacījumus 123.pants. Nonāvēšana aiz neuzmanības	15
105.	125.pants. Tīšs smags miesas bojājums	209
121.	159.pants. Izvarošana	58
121. ¹ -124.	160.pants. Vardarbīga dzimumtieksmes apmierināšana 161.pants. Dzimumsakari, pederastija un lesbiānisms ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu 162.pants. Pavešana netiklībā	64

2.9.5.tabula Statistikas pārskatā par krimināllietu izskatīšanu pirmajā instancē Latvijas tiesās 2006.gadā iekļautā informācija⁴³

⁴² Likums „Par valsts kompensāciju cietušajiem”, 8.panta trešā daļa

⁴³ Tiesu administrācijas Statistikas pārskats par krimināllietu izskatīšanu pirmajā instancē Latvijas tiesās 2006.gadā, http://www.ta.gov.lv/UserFiles/krim_1i_LV_06.xls

Kopā rajonu (pilsētu) tiesās 2006.gadā ir saņemtas 442 lietas, kurās par cietušajiem atzītās personas varētu vērsties pie Juridiskās palīdzības administrācijas ar valsts kompensācijas pieprasījumu, kas ir nepilnas 5 reizes vairāk par 2006.gadā iesniegto cietušo kompensācijas pieprasījumu skaitu. Tabulā Nr.2.9.5. norādīto tiesai nodoto lietu skaits cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu kontekstā ir relatīvs, jo nesatur precīzu lietu sadalījumu pēc Krimināllikuma pantiem, turklāt Krimināllikuma 96.pants nosaka, ka personu par cietušo var atzīt tikai ar pašas vai tās pārstāvja rakstveida piekrišanu, kas nozīmē, ka starp uzskaitītajām lietām var būt arī tādas, kurās persona nav devusi piekrišanu tās atzīšanai par cietušo. Tomēr vērtējot lietu īpatsvaru pēc attiecīgajiem Krimināllikuma pantiem salīdzinājumā ar Juridiskās palīdzības administrācijas datiem, ir vērojamas kopsakarības, proti, vislielākais kompensācijas pieprasījumu skaits apmierināts gadījumos, kad persona ir cietusi noziedzīgā nodarījumā, kas kvalificēts pēc Krimināllikuma 125. panta (28 gadījumi), kas ir tikai 13% no tiesai nodoto pēc minētā panta kvalificēto lietu skaita. Lai gan salīdzināmie dati ir relatīvi, no minētā varētu izdarīt secinājumus, ka potenciālais pieteicēju skaits, kuriem ir nodarīti tīši smagi miesas bojājumi varētu būt aptuveni 7 reizes lielāks nekā JPA saņemto pieteikumu skaits. Savukārt valsts kompensāciju apmierināto pieprasījumu slepkavības lietās (KL 116.-118.pants) skaits ir 4 reizes mazāks nekā 2006.gadā tiesai nodoto lietu skaits. Kā vienu no iemesliem tik ievērojamai atšķirībai starp iesniegto pieprasījumu skaitu un iespējamo pieteicēju skaitu varētu minēt valsts kompensācijas izmaksas institūta neilgo pastāvēšanas vēsturi (kopš 2006.gada jūnija) un personu lēnu savu tiesību apzināšanās procesu. Palielinoties informācijas plūsmai par valsts kompensācijas saņemšanas iespējām, personas kļūs vairāk izglītotas un proporcionāli savu tiesību apzināšanās līmeņa pieaugumam aizvien biežāk izmantos savas tiesības pieprasīt valsts kompensāciju tiesību aktos noteiktajos gadījumos. Viens no iemesliem, kas varētu sekmēt kompensācijas pieprasījumu skaita palielināšanos un ievērojami pietuvināt to tiesai nodoto lietu skaitam jau tuvākajā laikā, ir Juridiskās palīdzības administrācijas sagatavotais informatīvais buklets „Valsts kompensācija cietušajiem”.

Jāmin vēl viens būtisks avots, kas būtu ņemams vērā analizējot informāciju par noziedzīgos nodarījumos cietušajām personām, - Centrālās statistikas pārvaldes pārskati par reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu. Šī pētījuma kontekstā dati nav salīdzināmi ne ar Juridiskās palīdzības administrācijas datiem par 2006.gadu par saņemto un izskatīto kompensācijas pieprasījumu skaitu, ne arī Tiesu administrācijas pārskata dati par tiesu darbu, jo sakarā ar to, ka 2005.gada 1.oktobrī stājās spēkā Kriminālprocesa likums, kura ietvaros tika ieviesta jauna Noziedzīgu nodarījumu reģistrācijas sistēma, 2005.gada dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem gadiem.⁴⁴

Savstarpēji salīdzināma ir Iekšlietu ministrijas Informācijas centra sniegtā informācija par reģistrētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem 2005. un 2006.gadā.

2005.gadā pavisam ir reģistrēti* 51 435 noziedzīgi nodarījumi,⁴⁵ no kuriem 127 ir tīšas slepkavības (KL 116.-118.pants), 1100 ir smagi miesas bojājumi (KL 125.pants) bet 242 - izvarošanas (KL 159.pants). Tādējādi 2005.gadā ir reģistrēti 1469 noziedzīgi nodarījumi, kuros cietušās personas teorētiski varētu uzskatīt par tiesīgām vērsties pēc valsts kompensācijas.

2006.gadā pavisam reģistrēti 62328 noziedzīgi nodarījumi, no kuriem 148 ir tīšas slepkavības (KL 116.-118.pants), 1549 tīši miesas bojājumi (KL 125.pants) un 123 izvarošanas (KL 159.pants). Tādējādi 2006.gadā ir reģistrēti 1820 noziedzīgi nodarījumi, kuros cietušajām personām pastāv teorētiska iespēja griezties ar pieprasījumu JPA sakarā ar kompensācijas izmaksu.

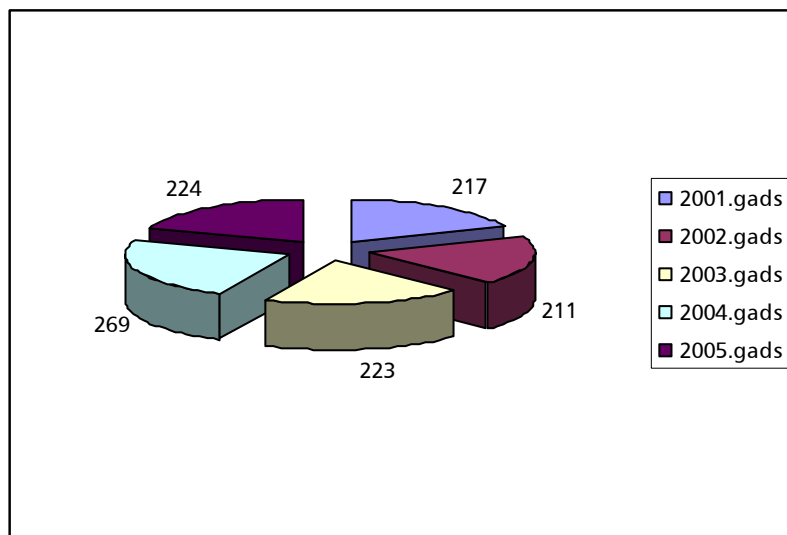
Salīdzinot ar 2005.gadu reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu, kas kvalificēti pēc Krimināllikuma 116.-118., 125. un 159.pantiem ir pieaudzis gandrīz par 20%. Šis straujais pieaugums vērtējams kritiski un izskaidrojams ar to, ka 2005.gada 1.oktobrī stājoties spēkā Kriminālprocesa likumam, tika grozīti noziedzīgo nodarījumu reģistrācijas noteikumi, līdz ar ko 2005.gada pēdējo 3 mēnešu statistikas dati tiek aplūkoti kopā ar 2006.gada statistikas datiem. Tomēr 2006.gada rādītāji ir stabili attiecībā pret 2005.gadu, t.i. nav vērojams noziedzīgo

⁴⁴ Latvijas statistikas gadagrāmata 2006, R: LR Centrālā Statistikas pārvalde, 2006. 217.lpp.

* Reģistrētie noziedzīgi nodarījumi ir kriminālpārkāpumi un noziegumi, par kuriem ziņots tiesību aizsardzības iestādēm un par kuriem ierosināta krimināllieta (Statistikas gadagrāmata 2006 lietotā definīcija)

⁴⁵ www.ic.iem.gov.lv

nodarījumu skaita samazinājums, kas norāda uz JPA darba apjoma valsts kompensāciju izmaksas jautājumos pieaugumu. Minēto apliecina arī fakts, ka pēdējo piecu gadu laikā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu īpatsvara uz 10 000 iedzīvotāju svārstības ir nebūtiskas, nav pamata prognozēt, ka nākamajos gados reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits strauji samazināsies, līdz ar to samazinoties tajos cietušo personu skaitam (sk. 2.9.6.attēlu).

2.9.6.attēls Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotāju, 2001-2005⁴⁶

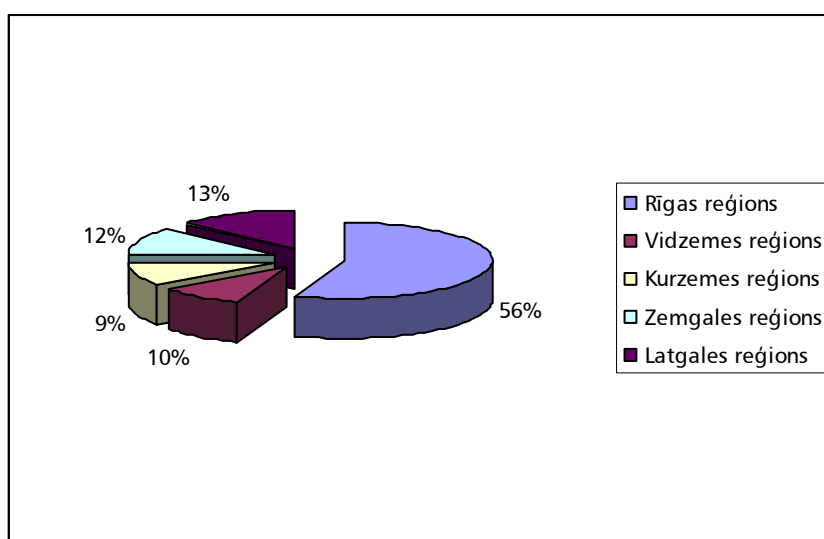
Reģionālajā griezumā noziedzīgajos nodarījumos cietušo personu pieauguma vai samazinājuma tendences var vērot un analizēt tikai kopsakarā ar informāciju par reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu un noziedzības līmeni attiecīgajā reģionā. Kā tika minēts iepriekš ne 2004.gada, ne 2005.gada statistikas dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem gadiem sakarā ar veiktajām izmaiņām noziedzīgo nodarījumu reģistrācijas sistēmā, tādēļ 2005.gada statistikas informācija ir iekļauta pētījumā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu sadalījuma pa reģioniem ilustrācijai, kas ļauj izdarīt secinājumus attiecībā uz nākotnē izmantojamām iespējām analizēt statistikas datus par vardarbīgos nodarījumos cietušo personu skaita sadalījumu pa Latvijas reģioniem plānojot Juridiskās palīdzības administrācijas darbu.

No 2005.gadā Latvijā reģistrētajiem 51 435⁴⁷ noziedzīgiem nodarījumiem 56% reģistrēti Rīgas reģionā (tajā skaitā Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā, Limbažu

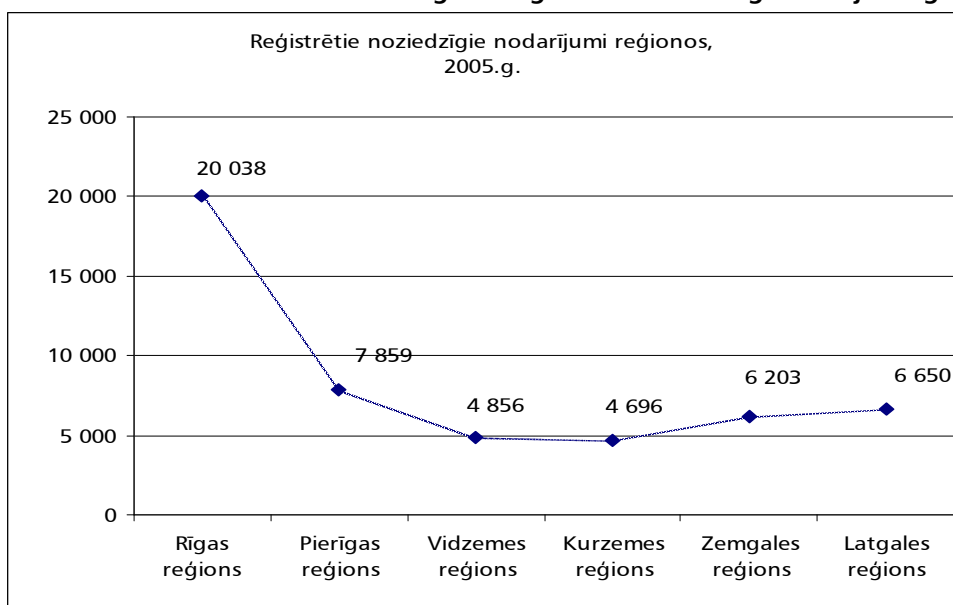
⁴⁶ Statistikas gadagrāmata 2006, 217.lpp

⁴⁷ Statistikas gadagrāmata 2006, 219.lpp

rajonā, Ogres rajonā un Tukuma rajonā), Vidzemes reģionā (tajā skaitā Alūksnes rajonā, Cēsu rajonā, Gulbenes rajonā, Madonas rajonā, Valkas rajonā un Valmieras rajonā) reģistrēti 10% no visiem reģistrētajiem noziedzīgiem nodarījumiem. Kurzemes reģionā (tajā skaitā Kuldīgas rajonā, Liepājas rajonā, Saldus rajonā, Talsu rajonā un Ventspils rajonā) - 9% no kopējā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaita, Zemgales reģionā (tajā skaitā Aizkraukles rajonā, Bauskas rajonā, Dobeles rajonā, Jelgavas rajonā un Jēkabpils rajonā) –12%, bet Latgales reģionā (tajā skaitā Balvu rajonā, Daugavpils rajonā, Krāslavas rajonā, Preiļu rajonā un Krāslavas rajonā) ir 13% no visiem reģistrētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

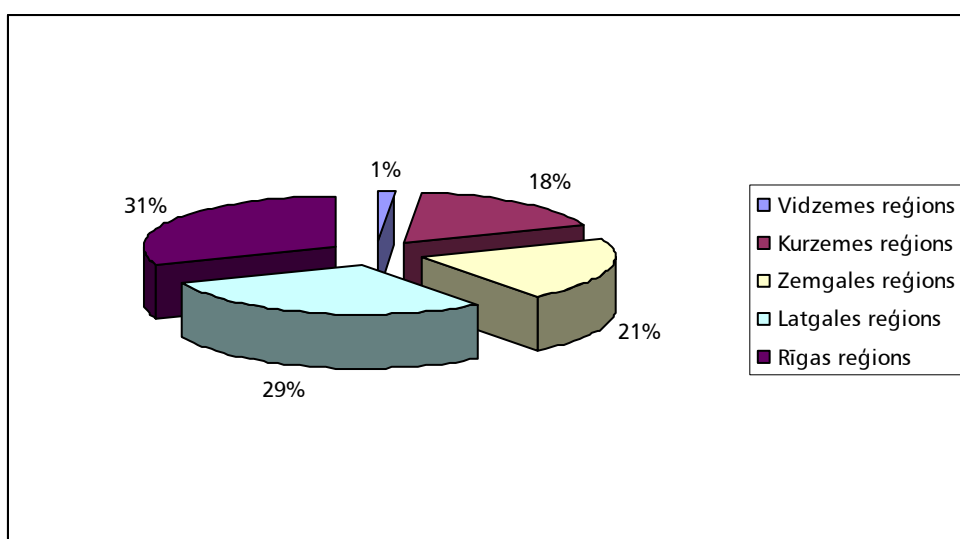
2.9.7. 2005.gadā reģistrētie noziedzīgie Latvijas reģionos, %

2.9.8. 2005.gadā reģistrētie noziedzīgie Latvijas reģionos, skaits

Atbilstoši reģistrēto noziedzīgo nodarījumu procentuālā un skaitliskā sadalījuma tendencēm varētu izvirzīt pieņēmumu, ka arī noziedzīgos nodarījumos cietušo personu lielākais īpatsvars ir koncentrēts Rīgas reģionā (ietver Rīgu un Pierīgu), nākamie ir Latgales un Zemgales reģioni.

Saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, 31% no visiem valsts kompensāciju saņēmēšajiem dzīvo Rīgas reģionā, 29% - Latgales reģionā, un tikai 1% - Vidzemes plānošanas reģionā (sk. 2.9.9.attēlu).

2.9.9.attēls Valsts kompensāciju saņēmēšo personu sadalījums pa reģioniem

Visvairāk cietušo kompensācijas ir pieprasījuši Rīgas pilsētas un rajona iedzīvotāji (17), Daugavpils pilsētas un rajona iedzīvotāji (11), Aizkraukles un Bauskas rajonu iedzīvotāji – katrā pa 4 (skat. 2.9.10. Tabulu).

Pilsētas, rajoni, reģioni	Cietušo kompensāciju saņēmēšo skaits
Alūksnes rajons	0
Cēsu rajons	0
Gulbenes rajons	0
Madonas rajons	0
Valkas rajons	0
Valmieras rajons	1
Vidzemes reģions	1
Liepāja	2

Ventspils	2
Kuldīgas rajons	1
Liepājas rajons	2
Saldus rajons	3
Talsu rajons	1
Ventspils rajons	1
Kurzemes reģions	12
Aizkraukles rajons	4
Jēkabpils rajons	2
Jelgava	0
Jelgavas rajons	2
Bauskas rajons	4
Dobeles rajons	2
Zemgales reģions	14
Daugavpils	10
Daugavpils rajons	1
Balvu rajons	3
Krāslavas rajons	0
Ludzas rajons	1
Rēzekne	1
Rēzeknes rajons	1
Preiļu rajons	3
Latgales reģions	20
Rīga	16
Rīgas rajons	1
Jūrmala	0
Limbažu rajons	2
Ogres rajons	1
Tukuma rajons	1
Rīgas reģions	21
Kopā:	68

2.9.10.tabula Kompensācijas saņēmušo personu skaits pa reģioniem

Minētais apliecina iepriekš izvirzīto pieņēmumu par cietušo personu lielāko koncentrāciju Rīgas reģionā, taču vienlaicīgi norāda uz ievērojamu noziedzīgos nodarījumos cietušo personu īpatsvara atrašanos ārpus Rīgas reģiona robežām. Lielai cietušo personu daļai (piemēram, Kurzemes un Latgales iedzīvotājiem) salīdzinot ar citu reģionu iedzīvotājiem ir jāvelta lielākas pūles un jāuzņemas lielāki izdevumi, lai realizētu savas normatīvajos aktos noteiktās tiesības.

2.10. Pašvaldību aptaujas rezultāti⁴⁸

Lai gan daļēji pašvaldību aptaujas rezultātu analīze tika veikta Pētījuma sadaļā par trūcīgas personas statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem, pašvaldības kā JPA darbības nodrošināšanā iesaistītās valsts pārvaldes iestādes, atbildēja uz vairākiem jautājumiem, kas skar JPA struktūrvienību veidošanas nepieciešamību, lietderību un izvietojumu reģionā.

Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 122 pašvaldības (49% no kopējā saņemto atbilžu skaita). Uz minēto jautājumu ir atbildējušas 16 Rīgas reģiona pašvaldības, 30 Vidzemes reģiona pašvaldības, 25 Kurzemes reģiona pašvaldības, 22 Zemgales reģiona pašvaldības un 29 Latgales reģiona pašvaldības. 104 pašvaldības (85 % no atbildējušām uz jautājumu pašvaldībām) ir atbildējušas apstiprinoši, 12 pašvaldības (10%) atbildēja ar „nē”, bet 6 pašvaldības (5%) nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu.

Pozitīvu atbildi sniegušas pašvaldības sekojošos reģionos: Rīgas plānošanas reģionā – 14 pašvaldības, Vidzemes plānošanas reģionā - 24, Kurzemes plānošanas reģionā - 23, Zemgales plānošanas reģionā - 15, Latgales plānošanas reģionā - 28. Lielākā atsaucība un norāde uz nepieciešamību veidot reģionālo struktūrvienību reģionā ir bijusi Latgalē, kas līdzās citiem reģionu raksturojošiem kritērijiem norāda uz Latgales reģionā dzīvojošo personu ierobežotām iespējām saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību gan lielā ģeogrāfiskā attāluma dēļ no Rīgas, gan arī finanšu līdzekļu trūkuma dēļ. Vienlaicīgi Latgales reģionā ir liels valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības subjektu īpatsvars vai nabadzības riskam pakļauto personu skaits (bezdarbnieki, pensionāri, invalīdi, arī strādājošie, kuru ienākumi neļauj tiem aizsargāt savas tiesības). No Latgales reģiona atšķirībā no citiem reģioniem nav saņemta neviena noraidošā atbilde.

Nepieciešamību veidot JPA reģionālās struktūrvienības ir pamatoti argumentējušas vairākas pilsētu, kas ir rajona centri, domes. Lielāka interese un pamatotāki argumenti bija sniegti to pilsētu domju atbildēs, kuras šķir ģeogrāfiski lielākais attālums no galvaspilsētas.

⁴⁸ Rajona nozīmes pilsētu domju viedoklis Pielikums Nr.5

Iemesli nepieciešamībai veidot JPA struktūrvienību Kurzemes reģiona pilsētās, pārsvarā ir sekojoši. Liepājas pilsētas dome uzskata, ka JPA nodaļas izveidošana Liepājā būtu nepieciešama un pat vēlama, jo šādas nodaļas izveidošana mazinās šobrīd pilsētā izveidojušos spriedzi – juridisku palīdzību iedzīvotājiem sniedz personas, kurām nav attiecīgas izglītības, nereti šādas konsultācijas nav pareizas, no kā cieš iedzīvotāji. Liepājas pilsētas dome min arī to, ka neskatoties uz to, ka Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums stājās spēkā 2005.gadā, informācija un kārtība, kādā saņemama valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība Latvijas iedzīvotājiem līdz šim ir bijusi minimāla.

Ventspils pilsētas dome pauž viedokli, ka katrai otrai Ventspils pašvaldības teritorijā dzīvojošai trūcīgai vai maznodrošinātai ģimenei ir kāda juridiska rakstura problēma, kas saistīta ar alimentu, uzturlīdzekļu, piedzīšanas, īpašuma tiesību nostiprināšanas un aizstāvēšanas jautājumos; katrai ceturtajai – nepieciešamas konsultācijas administratīvajās un civillietās. Zemais ienākumu līmenis un naudas līdzekļu trūkums liedz šiem iedzīvotājiem saņemt pilsētā pieejamos juridiskos pakalpojumus par samaksu. JPA struktūrvienības izveidošana būtu risinājums šai problēmai. Dome ir veikusi iedzīvotāju informēšanas pasākumus par JPA un tās funkcijām, tomēr iedzīvotājus no šīs iespējas izmantošanas atturot JPA atrašanās Rīgā (lielais attālums, ceļa izdevumi un viņuprāt sarežģītais problēmas izklāsta veids).

Savukārt Saldus pilsētas dome kā pamatojumu JPA struktūrvienības veidošanai Kurzēmē min maznodrošināto iedzīvotāju skaita pieaugumu, līdz ar to arī tiem raksturīgo juridisko problēmu skaita palielināšanos.

Jēkabpils pašvaldība kā svarīgāko iemeslu JPA struktūrvienības izveidošanai Jēkabpilī vai Aizkrauklē min satiksmes nodrošināšanas problēmu, t.i. satiksme starp Jēkabpili un Zemgales reģiona pilsētām Dobeli un Jelgavu nav nodrošināta vispār, bet ar Bausku ir reta un neizdevīga.

Valmieras pilsētas dome norāda, ka vairumā gadījumu pilsētas iedzīvotāji neizmanto viņiem piedāvāto iespēju saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību tā iemesla dēļ, ka šī pakalpojuma sniegšana ir organizēta galvaspilsētā. Tādēļ būtu lietderīgi nodrošināt JPA funkciju izpildi Vidzemes reģiona teritorijā. Līdzīgs viedoklis ir arī Preiļu novada, Alūksnes pilsētas un Balvu pilsētas domei – kā lielāko

ierobežojumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai pašvaldības norāda lielo attālumu līdz Rīgai un ceļa izdevumus.

Savukārt lielākais negatīvu atbildi uz jautājumu par nepieciešamību veidot JPA reģionālās struktūrvienības sniegušo pašvaldību skaits ir Zemgales reģionā. 6 Zemgales reģiona pašvaldības uzskata, ka viņu teritorijā dzīvojošiem iedzīvotājiem nav nepieciešama valsts garantētā juridiskā palīdzība. Šāda situācija izskaidrojama ar apstākli, ka Zemgales reģiona pašvaldību iedzīvotājiem ir vieglāk un ātrāk pieejama Rīga (visas rajonu pilsētas atrodas līdz 100 km attālumā no galvaspilsētas, izņemot Jēkabpili). Šādas tendences vērojamas arī citu Zemgales reģionu raksturojošo kritēriju analīzē – iedzīvotāji pēc specifiskiem pakalpojumiem dodas uz Rīgu.

Arī Vidzemes reģionā 4 pagasta pašvaldības ir atbildējušas noraidoši. Pa vienai negatīvai atbildei ir saņemtas no Rīgas reģiona un Kurzemes reģiona pašvaldībām. Jāatzīmē, ka nevienu noliedzošu atbildi neesam saņēmuši no Latgales reģiona pašvaldībām.

Pašvaldībām tika jautāts, vai personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas personas statusu, vērsas pašvaldībā pēc palīdzības juridisko jautājumu risināšanā. Uz šo jautājumu no 249 pašvaldībām ir atbildējušas 189 pašvaldības, tas ir 76%. No kopējā saņemtā atbilžu skaita apstiprinošu atbildi sniedza 140 pašvaldības, t.i. 74%, noraidošu – 49 pašvaldības (26%). Reģionu griezumā šī informācija sadalās sekojoši: Rīgas reģionā no 26 atbildēm saņemtas 22 apstiprinošas un 4 noliedzošas atbildes, Vidzemes reģionā no 46 atbildēm saņemtas 37 apstiprinošas un 9 noliedzošas atbildes, Kurzemes reģionā no 36 atbildēm saņemtas 23 apstiprinošas un 13 noliedzošas atbildes, Zemgales reģionā no 31 atbildes saņemtas 23 apstiprinošas un 8 noliedzošas atbildes, Latgales reģionā no 50 atbildēm saņemtas 35 apstiprinošas un 15 noliedzošas atbildes.

Minētie rezultāti norāda uz to, ka reģionos dzīvojošiem Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības subjektiem – trūcīgajām personām – ir juridiska rakstura problēmas, un personas mēģina tās risināt ar pašvaldību palīdzību, jo pašvaldības administrācija ir tuvākā iedzīvotājiem pieejamā valsts pārvaldes iestāde. Daudzas pašvaldības vienlaicīgi norādīja uz to, ka ir algojušas juristu, lai sniegtu pašvaldības iedzīvotājiem juridiskās konsultācijas bez atlīdzības.

Tā, piemēram, 8 pašvaldības – rajonu centri (tajā skaitā: Bauskas, Valkas, Ludzas, Tukuma, Limbažu, Saldus, Liepājas, Daugavpils pilsētu domes) un Jūrmalas pilsētas dome ir norādījušas, ka pašvaldība nodrošina bezmaksas juridiskās konsultācijas ne vien trūkumā nonākušajām, bet arī visām citām pašvaldības teritorijā dzīvojošām personām. Konsultācijas sniedz vai nu pilsētas domes algots jurists vai domes sociālo dienestu speciālisti.

Pašvaldību iespēju robežās lūdzām norādīt arī, kādos jautājumos vēršusies pēc palīdzības pašvaldībā dzīvojošās personas, tai skaitā trūcīgas. Visbiežāk tika sniegtas sekojošas atbildes:

- 1) prasību sagatavošana tiesai ;
- 2) pieteikumu sagatavošana par prasības nodrošinājumu civillietā ;
- 3) bērnu tiesību jautājumu risināšana/uzturlīdzekļu, alimentu piedzīšana ;
- 4) valsts sociālo garantiju jautājumu risināšana;
- 5) dzīvokļu tiesību jautājumu risināšana/īpašuma tiesību risināšana;
- 6) darba tiesību jautājumu risināšana;
- 7) noziedzīgā nodarījumā cietušai personai savu tiesību un pienākumu noskaidrošanai, pieteikuma sastādīšanai un kompensācijas saņemšanai;

Papildus iepriekš uzdotajiem jautājumiem, pašvaldībām tika lūgts paust savu viedokli, kura no attiecīgā reģiona pilsētām ir ērtāk un ar mazākām izmaksām pieejama konkrētās pašvaldības teritorijā dzīvojošām personām. Uz šo jautājumu tika saņemtas 156 atbildes no visām atbildi sniegušajām pašvaldībām, kas kopsummā sastāda 63% no kopējā atbildi sniegušo pašvaldību skaita. Saskaņā ar veiktās aptaujas rezultātiem konkrētu pilsētu, kurā būtu jābūt JPA struktūrvienībai, norādīja 23 Rīgas reģiona pašvaldības, 38 Vidzemes reģiona pašvaldības, 32 Kurzemes reģiona pašvaldības, 25 Zemgales reģiona pašvaldības, 38 Latgales reģiona pašvaldības. No Vidzemes reģiona pašvaldībām kā vēlamā JPA struktūrvienības atrašanās vietu norādījušas: Valmieras pilsētu - 7 pašvaldības, Cēsu pilsētu - 6 pašvaldības, Smiltenes pilsētu - 5 pašvaldības, Gulbenes pilsētu - 4 pašvaldības. Kurzemes plānošanas reģiona pašvaldības kā atbilstošāko vietu JPA struktūrvienības izveidošanai minēja: Kuldīgas pilsētu - 10 pašvaldības (31% respondentu), Liepājas pilsētu - 8 pašvaldības (25% respondentu), Ventspils pilsētu - 5 pašvaldības, Saldus pilsētu - 4 pašvaldības. Zemgales reģiona pašvaldību

viedoklis ir ļoti atšķirīgs – norādītas gandrīz visas reģiona pilsētas un nav vērojama dominējošā pilsēta: Aizkraukles pilsēta tika minēta 6 pašvaldības vēstulēs, Bauskas pilsēta un Jēkabpils pilsēta katra minētā 5 pašvaldību vēstulēs, Dobeles pilsētu ieteikušas 4 pašvaldības. Savukārt no Latgales reģiona pašvaldību sniegtajām atbildēm ir vērojama tendence izvirzīt konkrētu Latgales reģiona pilsētu, un proti - 34% pašvaldību norāda Rēzeknes pilsētu – 13 no atbildi sniegušajām pašvaldībām, Daugavpils pilsētu norāda 5 pašvaldības, 4 pašvaldības iesaka Krāslavas vai Preiļu pilsētas. No Rīgas reģiona pašvaldībām kā vēlamo JPA struktūrvienības atrašanās vietu norādījušas Rīgas pilsētu 7 pašvaldības, Ogres pilsētu 4 pašvaldības, Tukuma pilsētu 3 pašvaldības. Jāatzīst, ka rajona pilsētu pašvaldības pārsvarā ir norādījušas šīs pašas pilsētas administratīvo teritoriju, atsevišķos gadījumos – reģionālos centrus. Savukārt pagastu pašvaldības visbiežāk norādīja rajona centrus kā vēlamo JPA atrašanās vietu. Bet atsevišķos gadījumos, piemēram, Alūksnes pilsētas dome, kura ģeogrāfiski atrodas nomaļus no visiem citiem rajonu centriem uzskata, ka būtu lietderīgi nodrošināt JPA funkciju izpildi visos rajonu centros, JPA struktūrvienības atrašanās kādā no reģiona centriem būtu tikai daļējs risinājums Alūksnes rajona iedzīvotāju nodrošināšanai ar valsts apmaksāto juridisko palīdzību.

Ir vērojama liela pašvaldību ieinteresētība jautājumā par valsts apmaksāto juridisko palīdzību maznodrošinātajiem iedzīvotājiem. SIA „Somese” pētījuma ietvaros veiktā aptauja izraisīja interesi par šo jomu un tās valsts nodrošinātajām iespējām. Papildus pasta un elektroniskajiem sūtījumiem ir saņemti daudzu pašvaldību, to sociālo darbinieku telefonu zvani ar jautājumiem, kas saistīti ar valsts apmaksāto juridisko palīdzību. Ir bijuši arī tādi zvani, kuru gaitā pašvaldību darbinieki vēlējās noskaidrot, kā var saņemt šo juridisko palīdzību, kāda ir JPA adrese, kur var saņemt veidlapas.

Pašvaldību atbildes nereti norāda uz nepietiekamu izpratni par JPA struktūrvienību funkciju un uzdevumu saturu – vairākas pašvaldības uzskata, ka JPA sniedz bezmaksas juridiskās konsultācijas, atsevišķas uzskata, ka no tām tiek sagaidīta konsultatīvo dienestu izveide (piemēram, Ludzas pilsētas dome norāda, ka tai nav līdzekļu tāda dienesta izveidei un uzturēšanai...).

Minētais liecina par to, ka interese par JPA darbības jomu ir un tai ir pieaugoša tendence. Ņemot vērā to, ka JPA izveidota salīdzinoši nesen, informācija

par tās darbību izplatās lēni, un arī izpratne par JPA nodrošinātām iespējām veidojas lēni. Balstoties uz pētījumā gūtajiem rezultātiem un pieredzi, varētu ieteikt kontaktēties ar pašvaldībām sūtot tām regulāri ierakstītos sūtījumus ar vienkāršiem, viegli uztveramiem jautājumiem: piemēram, cik personām ceturkšņa laikā tika izskaidrota iespēja griezties JPA, cik veidlapas ir izdalītas pašvaldības teritorijā dzīvojošām personām un tamlīdzīgi. Interese par pašvaldībā notiekošo un regulāra atgādināšana veicina izpratnes veidošanos par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības institūtu un uzticību JPA.

Izvērtējot pašvaldību aptaujas datus secinām, ka Latvijas reģionos ir pieprasījums pēc valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības, tās pieprasīšanas un saņemšanas lielākais šķērslis ir JPA atrašanās Rīgā (attālums, ceļa izmaksas), katrā reģionā ir nepieciešama vismaz viena JPA struktūrvienība, kas nodrošina JPA pamatuzdevumus un funkcijas. Pašvaldības kā vēlamo JPA atrašanās vietu visbiežāk min: Vidzemes reģionā – Valmieru, Kurzemes reģionā – Kuldīgu un Liepāju, Zemgales reģionā – Aizkraukli, Latgalē – Rēzekni.

2.11. Juridiskās Palīdzības Administrācijas struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ietvaros veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti

Pētījuma mērinstruments

Pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ietvaros kā mērinstruments tika izmantota vien no aptaujas metodēm – anketēšana. Anketēšana kā mērinstruments tika izvēlēta balstoties uz ierobežotajiem laika resursiem pētījuma veikšanai, tā ir operatīva masveida informācijas iegūšanas metode, kā arī tā sniedz iespēju veikt iegūto datu statistisko apstrādi.

Atbilstoši pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” mērķiem un uzdevumiem, tika izvirzīts anketēšanas vispārējais mērķis: noskaidrot galvenās tendences valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jomā saistībā ar to Latvijas iedzīvotāju vajadzībām, kuru materiālais stāvoklis liedz vai ierobežo iespēju saņemt juridisko palīdzību. Vadoties no anketēšanas vispārējā mērķa tika izvirzīti tās konkrētie mērķi:

- iegūt informāciju par to personu īpatsvaru, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību;
- apzināt respondentu informētības līmeni par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām;
- apzināt respondentu vajadzības juridiskās palīdzības jomā;
- apzināt juridiskās palīdzības nepieciešamību Latvijas reģionos;
- noskaidrot respondentu viedokli par iespējamo Juridiskās Palīdzības Administrācijas reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu.

Lai sasniegtu anketēšanas konkrētos mērķus, anketā tika iekļauti 18 jautājumi.

Anketēšanas rezultātā iegūto datu apstrāde tika veikta izmantojot datu statistiskās apstrādes programmu *SPSS for Windows* vidē.

Pētījuma dalībnieku izvēles raksturojums

Atbilstoši anketēšanas mērķauditorijai, pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ģenerālā kopa ir visi

Latvijas reģionu iedzīvotāji, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, un kuri apmeklē iestādes, kurās, reģistrējot savu īpašo statusu, var saņemt palīdzību un materiālo pabalstu.

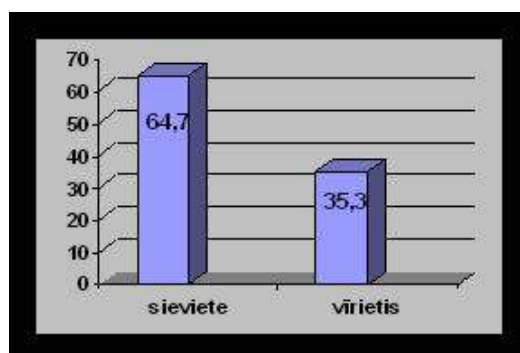
Ņemot vērā pētījuma ģenerālkopas lielumu, pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” **dalībnieku izlase tika veidota, izmantojot nevarbūtīgās izlases metodi - ērtuma metodi.** Izlases kopā tika iekļauti pētījuma dalībnieki, kuri ir Valsts Nodarbinātības Aģentūru un Sociālo dienestu apmeklētāji 25 rajona nozīmes pilsētās visos Latvijas reģionos (izņemot Rīgu).

Anketēšana tika veikta laika posmā no 2007.gada 9.marta līdz 2007.gada 23.martam.

Izlases dalībnieki tika aptaujāti, izmantojot tieša kontakta nodibināšanu starp respondentu un intervētāju.

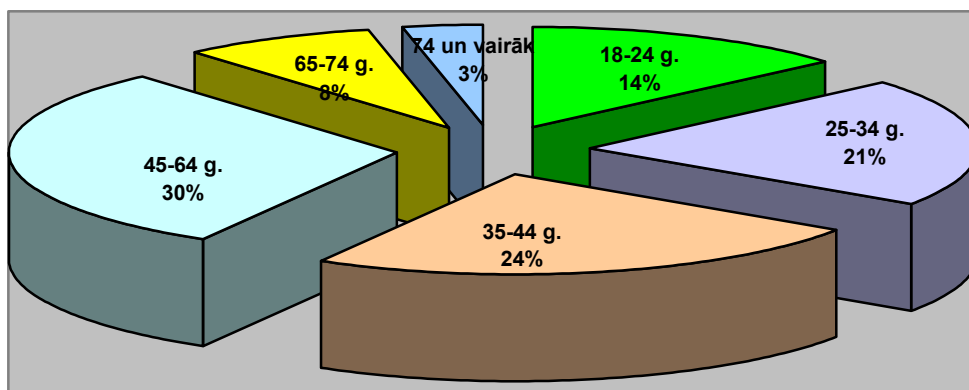
Pētījuma rezultāti

Pētījumā piedalījās 1552 respondenti no visiem Latvijas reģioniem. Vairāk kā puse (64,7%) aptaujāto ir sievietes, vairāk kā trešdaļa (35,3%) ir vīrieši (skat.1.diagramma).

1.digramma. Respondentu dzimums

Respondentu vecuma analīze norāda, ka krāsas atšķirības starp aptaujāto vecumu grupām nav saskatāmas, tomēr vismazāk (3,2%) ir pārstāvēta vecuma grupa no „74 gadiem un vairāk”, kam seko „65 – 74 gadi” (8,2%) un vecuma grupa no „18-24 gadiem” (13,6%) (skat.2.diagramma).

2.diagramma. Respondentu vecums

Gandrīz visi (89,1%) aptaujātie pētījuma dalībnieki ir Latvijas pilsoņi, savukārt 10,3% respondentu pārstāv Latvijas nepilsoņu grupu (skat. 1.tabula).

Respondentu statuss			
	Frekvence	%	Derīgie %
Latvijas pilsonis (-e)	1354	87,2	89,1
Latvijas nepilsonis (-e)	157	10,1	10,3
Bezvalstnieks (-e)	2	,1	,1
Citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonis (-e)	3	,2	,2
Citas valsts pilsonis (-e), tiesiski uzturaties Latvijas Republikā un esat saņēmis (-usi) uzturēšanās atļauju	4	,3	,3
Kopā	1520	97,9	100,0
Trūkstošie nav atbildes	32	2,1	
Kopā	1552	100,0	

1.tabula. Respondentu statuss

Izvērtējot respondentu dzīvesvietu sadalījumu pa rajoniem, krasas atšķirības nav vērojamas, tomēr rezultāti rāda, visvairāk (7,4%) aptaujāto respondentu pārstāv Talsu rajonu, savukārt pilsētu sadalījumā respondenti visvairāk iezīmējas no Daugavpils (5,6%), Cēsīm (5,1%) , Bauskas (5,5%), Liepājas (5,4%) un Ventspils (5,3%) (skat. 2. un 3. tabula).

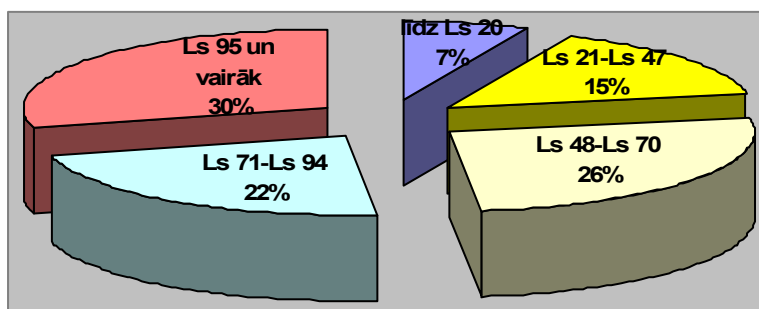
Respondentu dzīvesvieta (rajonu sadalījums)			
	Frekvence	%	Derīgie %
Talsu raj.	114	7,3	7,4
Kuldīgas raj.	59	3,8	3,8
Ventspils raj.	48	3,1	3,1
Saldus raj.	60	3,9	3,9
Liepājas raj.	62	4,0	4,0
Dobeles raj.	60	3,9	3,9
Jelgavas raj.	60	3,9	3,9
Bauskas raj.	59	3,8	3,8
Jēkabpils raj.	61	3,9	4,0
Ogres raj.	56	3,6	3,6
Aizkraukles raj.	60	3,9	3,9
Valmieras raj.	61	3,9	4,0
Valkas raj.	60	3,9	3,9
Cēsu raj.	61	3,9	4,0
Alūksnes raj.	61	3,9	4,0
Madonas raj.	59	3,8	3,8
Gulbenes raj.	48	3,1	3,1
Tukuma raj.	60	3,9	3,9
Limbažu raj.	60	3,9	3,9
Rēzeknes raj.	62	4,0	4,0
Krāslavas raj.	72	4,6	4,7
Ludzas raj.	58	3,7	3,8
Preiļu raj.	53	3,4	3,4
Daugavpils raj.	63	4,1	4,1
Balvu raj.	66	4,3	4,3
Kopā	1543	99,4	100,0
Trūkstošie nav norādīts	9	,6	
Kopā	1552	100,0	

2. tabula. Respondentu dzīvesvieta/rajonu sadalījums

Respondentu dzīvesvieta (pilsētu sadalījums)			
	Frekvence	%	Derīgie %
Talsi	20	1,3	2,2
Kuldīga	31	2,0	3,4
Ventspils	48	3,1	5,3
Saldus	37	2,4	4,1
Liepāja	49	3,2	5,4
Tukums	39	2,5	4,3
Dobele	27	1,7	3,0
Jelgava	46	3,0	5,1
Bauska	50	3,2	5,5
Jēkabpils	36	2,3	4,0
Ogre	35	2,3	3,8
Aizkraukle	20	1,3	2,2
Valmiera	32	2,1	3,5
Valka	41	2,6	4,5
Limbaži	37	2,4	4,1
Alūksne	20	1,3	2,2
Cēsis	46	3,0	5,1
Madona	28	1,8	3,1
Gulbene	33	2,1	3,6
Rēzekne	37	2,4	4,1
Krāslava	35	2,3	3,8
Ludza	38	2,4	4,2
Preiļi	37	2,4	4,1
Balvi	37	2,4	4,1
Daugavpils	51	3,3	5,6
Kopā	910	58,6	100,0
Trūkstošie	642	41,4	
Kopā	1552	100,0	

3. tabula. Respondentu dzīvesvieta/pilsētu sadalījums

Respondentu mēnešu vidējo ienākumu (uz rokas) uz vienu ģimenes locekli analīze rāda, ka ļoti krāsas atšķirības starp ienākumu līmeņu grupām nav vērojamas, tomēr rezultāti atklāj, ka procentuāli lielāks īpatsvars ir ienākumu līmenim tieši no „Ls 95 un vairāk” – to norādījuši 30% aptaujāto (skat.3.diagrama).

3.diagramma. Respondentu mēneša vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli

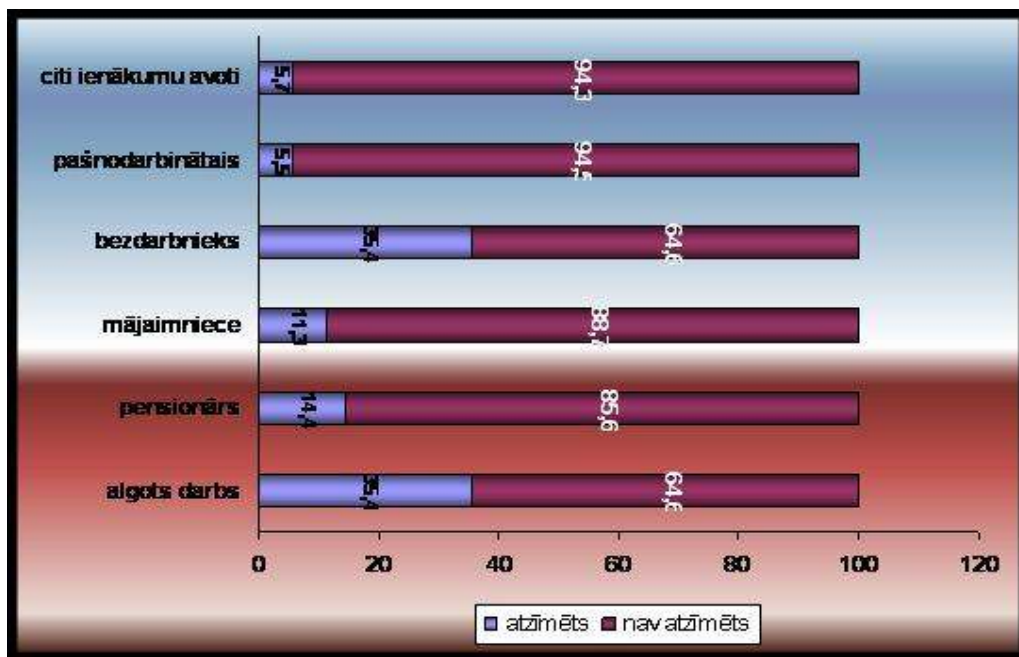
Iedzīvotāju aptaujas rezultāti rāda, ka 70,7% aptaujāto iedzīvotāju atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību (skat.4.tabula).

Mēneša vidējie ienākumi (uz rokas) uz vienu ģimenes locekli

	Frekvence	%	Derīgie %	Kumulatīvie %
līdz Ls 20	102	6,6	6,7	6,7
Ls 21 - Ls 47	231	14,9	15,2	21,9
Ls 48 - Ls 70	403	26,0	26,5	48,3
Ls 71 - Ls 94	341	22,0	22,4	70,7
Ls 95 un vairāk	446	28,7	29,3	100,0
Kopā	1523	98,1	100,0	
Trūkstošie nav atbildes	29	1,9		
Kopā	1552	100,0		

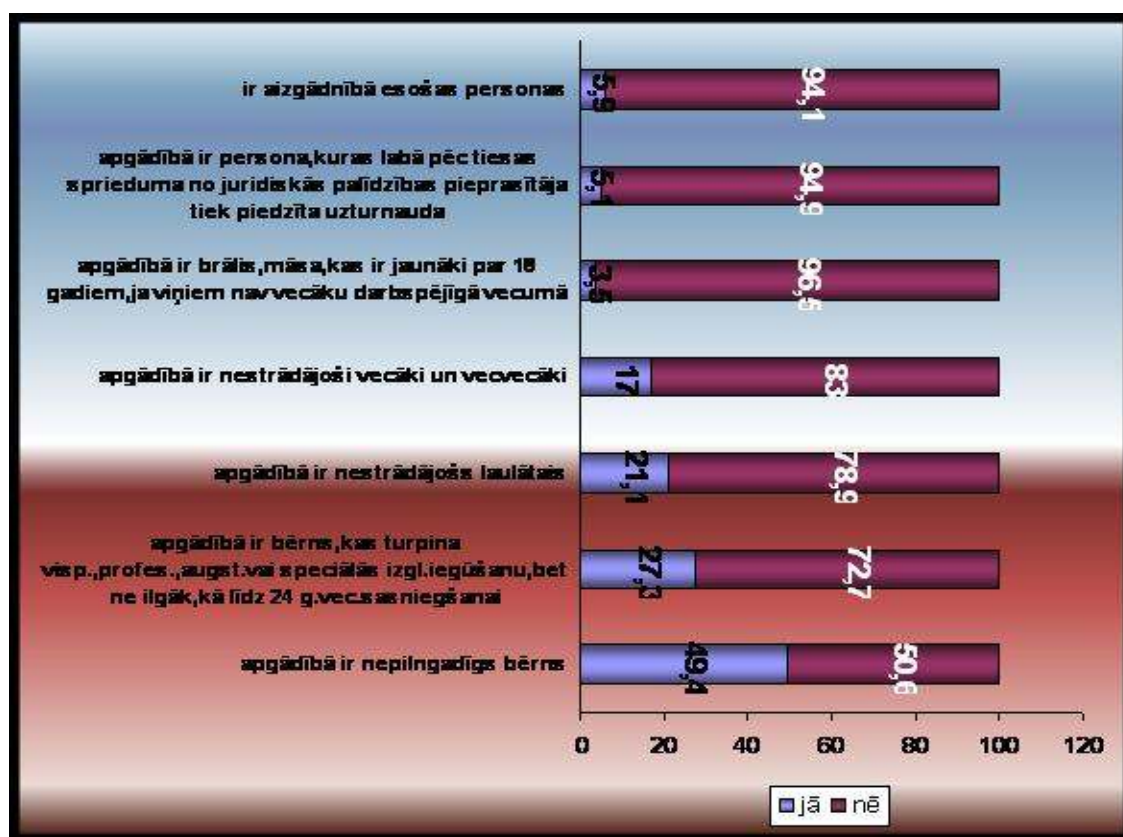
4. tabula. Respondentu ienākumu līmeņa atbilstība juridiskās palīdzības saņemšanai

Izvērtējot respondentu norādītās pamatnodarbošanās, var secināt, ka 35,4% respondentu kā savu pamatnodarbošanos ir atzīmējuši „bezdarbnieks” un „algots darbs” (skat.4.diagramma).

4. diagramma. Respondentu pamatnodarbošanās

Apkopotā informācija par respondentu apgādībā un aizgādībā esošām personām norāda, ka gandrīz pusei (49,4) respondentu apgādībā ir nepilngadīgs bērns, savukārt 27,3% aptaujāto apgādībā ir bērns, kas turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai (skat.5 diagramma).

5. diagramma. Respondentu apgādībā un aizgādībā esošas personas

Pētījumā konstatēts, ka tikai 15,2% respondentu ir atzinuši, ka viņiem piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes statuss (skat.5 tabula), savukārt, analizējot piešķirtā statusa sadalījumu pēc respondentu norādītajiem mēneša vidējiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli, var secināt, ka piešķirto maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes statusu ieguvušo īpatsvaram būtu jābūt lielākam. Par to liecina fakts, ka šis statuss ir piešķirts tikai 9,4% respondentu ar ikmēneša ienākumiem robežās no Ls 71 –

Ls 94, 16,4% respondentu ar ienākumu līmeni no Ls 48 – Ls 70, bet 36,1% respondentu ar ienākumu līmeni no Ls 21 -Ls 47 (skat. 4.tabula). Tas liek arī secināt, ka ne visi respondenti, kuru materiālais stāvoklis atbilst maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes piešķiršanas kritērijiem, vērsas savā pašvaldībā ar lūgumu to piešķirt.

		Vai Jums/Jūsu ģimenei ir piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes statuss?	
		jā, ir piešķirts	nē, nav piešķirts
		%	%
Mēneša vidējie ienākumi (uz rokas) uz vienu ģimenes locekli	līdz Ls 20	40,4%	59,6%
	Ls 21 - Ls 47	36,1%	63,9%
	Ls 48 - Ls 70	16,4%	83,6%
	Ls 71 - Ls 94	9,4%	90,6%
	Ls 95 un vairāk	2,3%	97,7%
Kopā		15,2%	84,8%

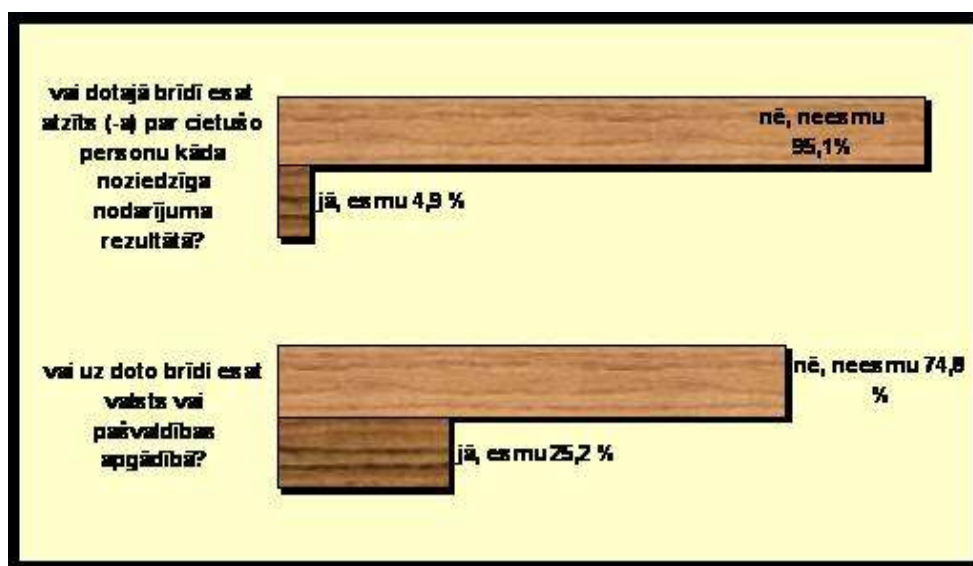
5.tabula. Maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes piešķirtais statusa sadalījums pēc vidējiem ikmēneša ienākumiem un 1 ģimenes locekli

Aptaujātie pētījuma dalībnieki ir arī atklājuši, vai dotajā brīdī viņu materiālais stāvoklis atļauj nodrošināt savu tiesību aizsardzību. Kā redzams 6. tabulā, tad to respondentu materiālās iespējas savu tiesību aizsardzībai ir ļoti zemas – tikai 25,1% aptaujāto materiālais stāvoklis atļauj savu tiesību aizsardzību, no kuriem procentuāli lielākais respondentu īpatsvars (15,2%) ir ar ikmēneša ienākumiem no Ls 95 un vairāk. Diemžēl šis ienākumu līmenis vairs neatbilst kritērijam, lai varētu pretendēt uz maznodrošinātas vai trūcīgas personas/ģimenes statuss piešķiršanu, līdz ar to arī nespēj pretendēt uz valsts apmaksātu juridisko palīdzību.

			Mēneša vidējie ienākumi (uz rokas) uz vienu ģimenes locekli					Kopā
			līdz Ls 20	Ls 21 - Ls 47	Ls 48 - Ls 70	Ls 71 - Ls 94	Ls 95 un vairāk	
Vai dotajā brīdī Jūsu materiālais stāvoklis atļauj nodrošināt savu tiesību aizsardzību?	jā, materiālais stāvoklis to atļauj	Skaits	7	6	64	71	229	377
		% Kopā	,5%	,4%	4,3%	4,7%	15,2%	25,1%
	nē, materiālais stāvoklis to neatļauj	Skaits	91	222	335	269	209	1126
		% Kopā	6,1%	14,8%	22,3%	17,9%	13,9%	74,9%
Kopā		Skaits	98	228	399	340	438	1503
		% Kopā	6,5%	15,2%	26,5%	22,6%	29,1%	100,0%

6.tabula. Respondentu materiālās iespējas nodrošināt savu tiesību aizsardzību attiecībā pret mēneša vidējiem ienākumiem

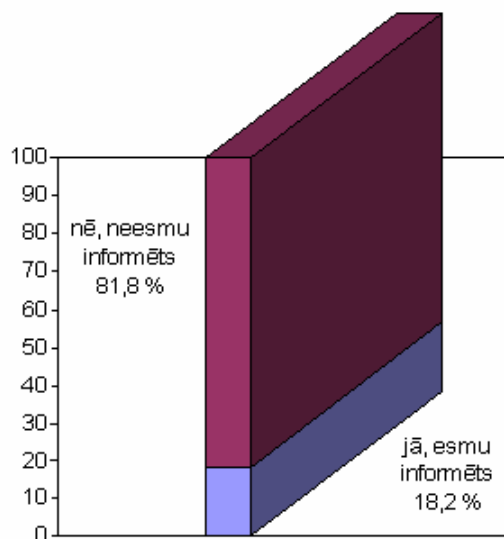
Iedzīvotāju aptaujāšanas rezultātā no pētījuma dalībniekiem tika iegūta informācija arī uz tādiem jautājumiem, kā „Vai uz doto brīdi Jūs esat valsts vai pašvaldības apgādībā?” un „Vai dotajā brīdī Jūs esat atzīts (-a) par cietušo personu kāda noziedzīga nodarījuma rezultātā?” Respondentu skaits, kuri tikuši atzīti par cietušo personu kāda noziedzīga nodarījuma rezultātā, ir visnotaļ niecīgs – 4,9%, savukārt ceturtdaļa (25,2%) aptaujāto norādījuši, ka dotajā brīdī atrodas valsts vai pašvaldības apgādībā (skta.6.diagramma).

6.diagramma. Atzīto noziedzīgā nodarījumā cietušo personu skaits. Valsts vai pašvaldības apgādībā esošo skaits.

Izvērtējot respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu „Vai Jūs esat informēts (-a) par iespēju Rīgā saņemt valsts apmaksātu juridisko

palīdzību?”, diemžēl jāsecina, ka informāciju par šāda pakalpojuma iespēju nav sasniegusi 81,8% aptaujāto pētījuma dalībnieku (skat. 7.diagramma).

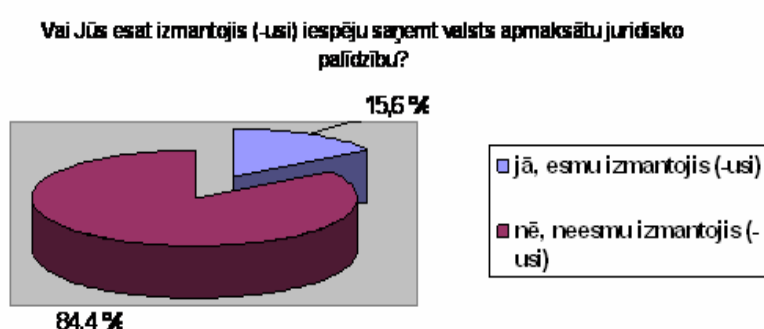
7. diagramma. Respondentu informētības līmenis par iespēju Rīgā saņemt valsts apmaksātu juridisko palīdzību

Iemesli šādi izveidojušais situācijai var daudz un dažādi. Iespējams nav sniegta pietiekama informācija vai arī tā nav sasniegusi tās institūcijas vai iestādes, kuru apmeklētāji ir šī pakalpojuma potenciālā vai esošā sociālā grupa. Tas nozīmē, ka ir nepieciešama dziļāka šī jautājuma izpēte, lai noskaidrotu informācijas trūkuma iemeslus, tādējādi uzlabojot Latvijas iedzīvotāju informētību par iespēju saņemt valsts apmaksātu juridisko palīdzību.

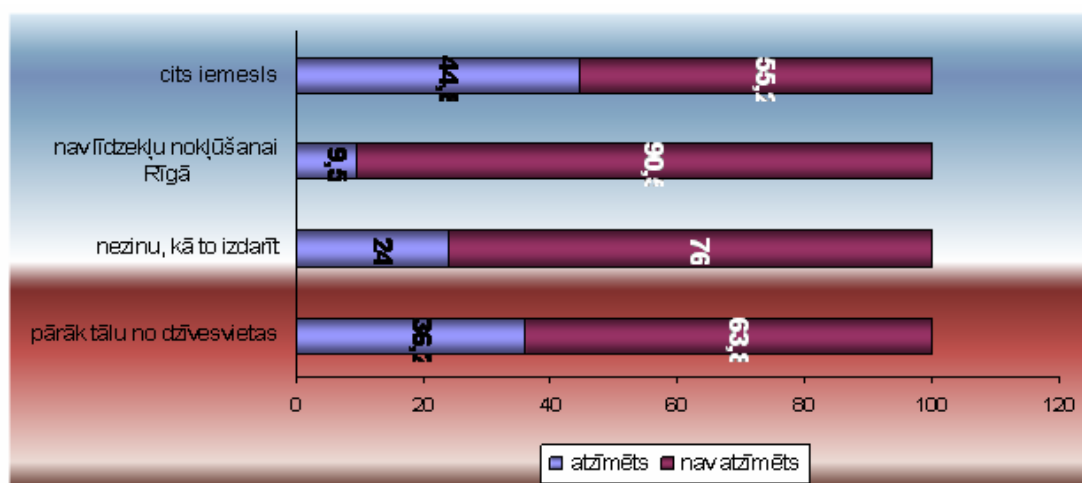
Pētījuma gaitā tika noskaidrots arī to respondentu īpatsvars, kuriem bijusi informācija par iespēju saņemt valsts apmaksātu juridisko palīdzību, un kura arī tikusi izmantota. Tāpat pētījuma rezultāti atklāja šīs iespējas neizmantošanas galvenos iemeslus.

Iegūtie rezultāti apliecina, ka 15,6% „informēto” respondentu ir izmantojuši iespēju saņemt valsts apmaksātu juridisko palīdzību (skat. 8.diagramma), savukārt 9.diagrammā ir apkopoti šīs iespējas neizmantošanas iemesli.

Analizējot 9.diagrammā attēlotos rezultātus var secināt, ka materiālo līdzekļu trūkums nokļūšanai līdz Rīgai ir visnenožīmīgākais iemesls šīs iespējas neizmantošanai. Tikai 9,5% respondentu atzīmējuši „nav līdzekļu nokļūšanai Rīgā”. Kā būtiskākais iemesls iezīmējas „cits iemesls”, ko atzīmējuši 44,8% aptaujāto pētījuma dalībnieku (skat.9.diagramma). Kā redzams 7.tabulā, tad 73,7% respondentu šādas iespējas neizmantošanai „nav bijusi nepieciešamība”.

8.diagramma. Respondentu skaits, kuri izmantojuši iespēju saņemt valsts apmaksāto juridiskās palīdzību

9.diagramma. Iemesli, kādēļ neizmanto iespēju saņemt valsts apmaksāto juridisko palīdzību

cits iemesls

	Frekvence	%	Derīgie %
būs drīz jāizmanto	1	1,0	1,0
cenšas informāciju iegūt no preses	1	1,0	1,0
cenšos iztikt bez juridiskās palīdzības	1	1,0	1,0
gatavojos to darīt	1	1,0	1,0
nav bijusi nepieciešamība	2	2,0	2,0
nav bijusi nepieciešamība	73	73,7	73,7
nav cerību, ka palīdzēs	1	1,0	1,0
nav nepieciešams, jo ir juridiskā izglītība	1	1,0	1,0
nav piešķirts maznodrošinātā statuss	1	1,0	1,0
nav piešķirts maznodrošinātās ģimenes statuss	1	1,0	1,0
nav vēlēšanās	1	1,0	1,0
nezina, kādēļ	1	1,0	1,0
pārāk sarežģīts process	1	1,0	1,0
Kopā	86	100,0	100,0

7.tabula. Respondentu norādītie iemesli, kādēļ nav izmantojuši iespēju saņemt valsts apmaksātu juridisko palīdzību

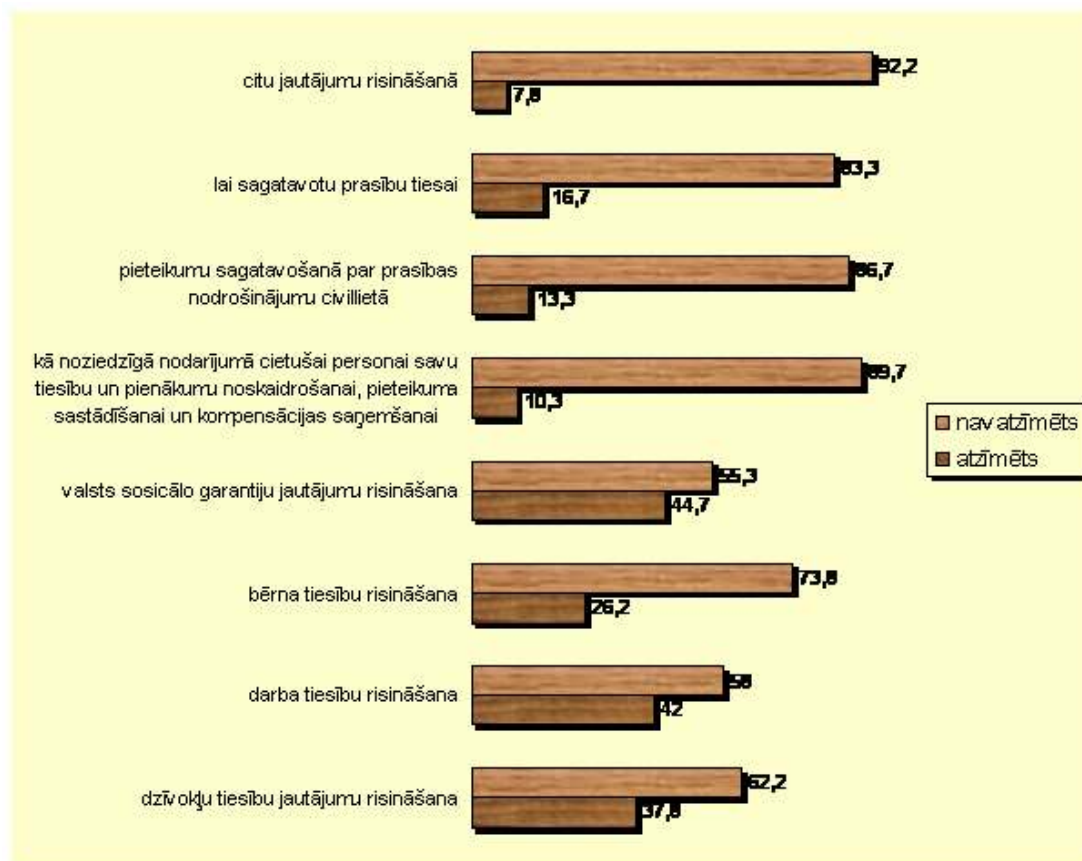
Viens no anketēšanas nozīmīgākajiem mērķiem ir rast atbildi uz jautājumu, vai aptaujātajiem respondentiem ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? Kā vērojams 8.tabulā, tad apkopotie respondentu viedokļi nav viennozīmīgi – tikai puse (50,4%) aptaujāto ir apgalvojuši, ka viņiem ir nepieciešama šī palīdzība savu tiesību aizsardzībai.

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?

	Frekvence	%	Derīgie %
jā, ir nepieciešama	759	48,9	50,4
nē, nav nepieciešama	748	48,2	49,6
Kopā	1507	97,1	100,0
Trūkstošie nav atbildes	45	2,9	
Kopā	1552	100,0	

8.tabula. Nepieciešamība pēc valsts apmaksātās juridiskās palīdzības

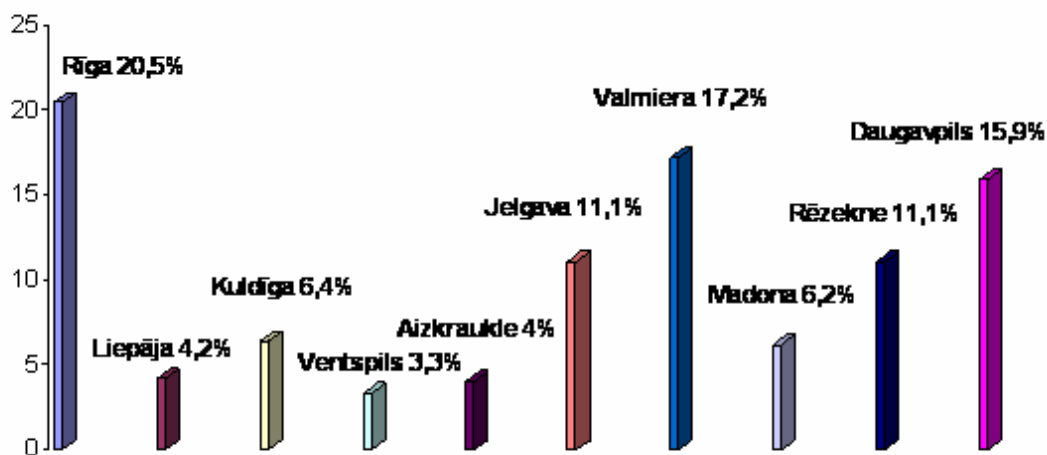
10.diagrammā vērojams nepieciešamības gadījumā risināmo jautājumu sadalījums. Kā redzams, tad 44,7% visaktuālākā ir valsts sociālo garantiju jautājumu risināšana, kam tūlīt seko darba tiesību jautājumu (42%) un dzīvokļa tiesību (37,8%) jautājumu risināšana (skat.10.diagramma).

10.diagramma. Respondentu skatījumā valsts apmaksātās juridiskās palīdzības nepieciešamības gadījumā risināmie jautājumi

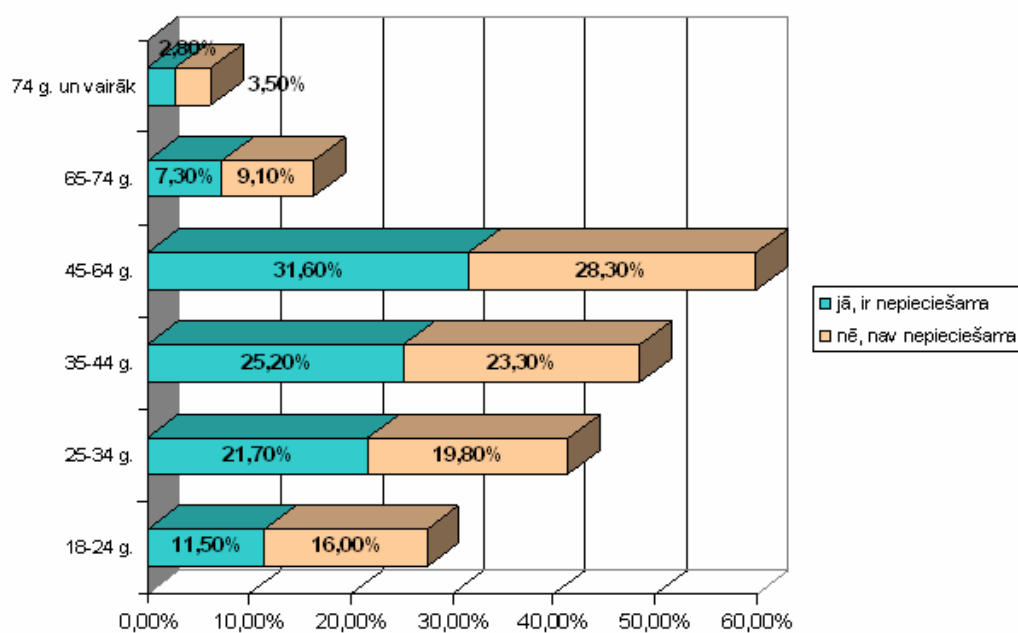
Pētījuma gaitā tika apkopots arī respondentu viedoklis par pilsētām, kurās nepieciešamības gadījumā aptaujātie iedzīvotāji vēlētos nokārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumus. 11.diagramma vērojams, respondentu skatījumā tā ir Rīga (20,5%), Vidzemes reģionā - Valmiera (17,2%), Latgales reģionā - Daugavpils (15,9%) un Zemgales reģionā – Jelgava (11,1%). Diemžēl neviena no Kurzemes reģiona pilsētām (Liepāja,

Kuldīga, Ventspils) nav iezīmējusies kā potenciālā Kurzemes reģiona Juridiskās Palīdzības Administrācijas struktūrvienības pilsēta.

11.diagramma. Pilsētas, kurās nepieciešamības gadījumā respondenti vēlētos nokārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumus

Pētījumā ietvaros svarīgs aspekts ir to iegūto rezultātu analīze, kurā atklāts respondentu loks, kuriem ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība. Iegūto rezultātu analīze pēc vecuma grupām atklāj, ka valsts apmaksātā juridiskā palīdzība visvairāk (31,6%) ir nepieciešama respondentiem vecumā no 45 -64 gadiem, kam seko aptaujātie vecumā no 35-44 gadiem (25,2%) un vecumā no 25-34 gadiem (21,7%) (skat.12.diagramma).

12.diagramma. Respondentu vecums attiecībā pret valsts apmaksātās juridiskās palīdzības nepieciešamību

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * Respondentu dzīvesvieta/rajonu sadalījums

		Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?			
		jā, ir nepieciešama		nē, nav nepieciešama	
		% Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?		% Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	
	Skaitis		Skaitis		
Respondentu dzīvesvieta	Talsu raj.	51	6,7%	52	7,0%
	Kuldīgas raj.	31	4,1%	28	3,8%
	Ventspils raj.	19	2,5%	28	3,8%
	Saldus raj.	25	3,3%	35	4,7%
	Liepājas raj.	23	3,0%	36	4,8%
	Dobeles raj.	35	4,6%	24	3,2%
	Jelgavas raj.	33	4,3%	25	3,4%
	Bauskas raj.	25	3,3%	33	4,4%
	Jēkabpils raj.	33	4,3%	28	3,8%
	Ogres raj.	24	3,2%	28	3,8%
	Aizkraukles raj.	26	3,4%	34	4,6%
	Valmieras raj.	24	3,2%	37	5,0%
	Valkas raj.	43	5,7%	17	2,3%
	Cēsu raj.	18	2,4%	42	5,7%
	Alūksnes raj.	23	3,0%	32	4,3%
	Madonas raj.	31	4,1%	28	3,8%
	Gulbenes raj.	14	1,8%	32	4,3%
	Tukuma raj.	52	6,9%	8	1,1%
	Limbažu raj.	44	5,8%	16	2,2%
	Rēzeknes raj.	25	3,3%	35	4,7%
	Krāslavas raj.	53	7,0%	19	2,6%
	Ludzas raj.	24	3,2%	30	4,0%
	Preiļu raj.	22	2,9%	28	3,8%
	Daugavpils raj.	40	5,3%	23	3,1%
	Balvu raj.	21	2,8%	45	6,1%
Kopā		759	100,0%	743	100,0%

9.tabula. Respondentu dzīvesvieta

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * Respondentu dzīvesvieta/pilsētu sadalījums

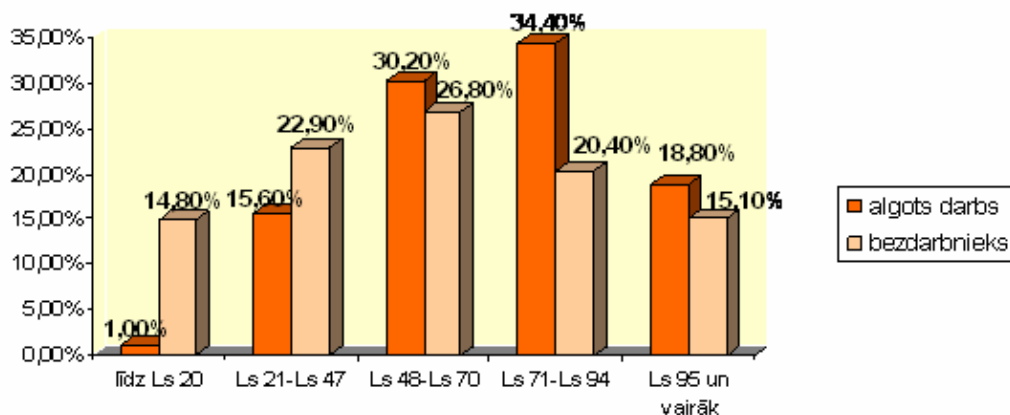
		Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?			
		jā, ir nepieciešama		nē, nav nepieciešama	
		% Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?		% Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	
	Skaitis		Skaitis		
Respondentu dzīvesvieta	Talsi	13	2,9%	7	1,6%
	Kuldīga	20	4,4%	11	2,5%
	Ventspils	19	4,2%	28	6,4%
	Saldus	16	3,5%	21	4,8%
	Liepāja	19	4,2%	28	6,4%
	Tukums	33	7,3%	6	1,4%
	Dobele	15	3,3%	11	2,5%
	Jelgava	23	5,1%	21	4,8%
	Bauska	19	4,2%	31	7,1%
	Jēkabpils	17	3,7%	19	4,3%
	Ogre	16	3,5%	17	3,9%
	Aizkraukle	9	2,0%	11	2,5%
	Valmiera	13	2,9%	19	4,3%
	Valka	29	6,4%	12	2,7%
	Limbaži	25	5,5%	12	2,7%
	Alūksne	10	2,2%	8	1,8%
	Cēsis	13	2,9%	33	7,5%
	Madona	13	2,9%	15	3,4%
	Gulbene	9	2,0%	22	5,0%
	Rēzekne	20	4,4%	15	3,4%
	Krāslava	26	5,7%	9	2,1%
	Ludza	15	3,3%	20	4,6%
	Preiļi	20	4,4%	16	3,7%
	Balvi	10	2,2%	27	6,2%
	Daugavpils	32	7,0%	19	4,3%
Kopā		454	100,0%	438	100,0%

10.tabula. Respondentu dzīvesvieta

9. tabulā redzams, ka vislielākā nepieciešamība pēc valsts apmaksātās juridiskās palīdzības vērojama Krāslavas (7%), Tukuma (6,9%) un Talsu (6,7%) rajonā, savukārt vismazāk šāda palīdzība ir nepieciešama Gulbenes (1,8%), Cēsu (2,4%), Preiļu (2,9%) un Balvu (2,8%) rajonā. Iegūto rezultātu analīze pēc pilsētu sadalījuma ļauj secināt, ka Kurzemes reģiona pilsētās nepieciešamība pēc šīs palīdzības nav tik liela. Visvairāk valsts juridiskās palīdzības nepieciešamību atzinuši Tukuma (7,3%), Daugavpils (7,0%), Valkas (6,4%), Krāslavas (5,7%), Limbažu (5,5%) un Jelgavas (5,1%) pilsētā dzīvojošie aptaujātie respondenti (skat.10.tabula).

Izvērtējot respondentu atzīmētās pamatnodarbošanās, var secināt, ka juridiskā palīdzība visvairāk nepieciešama aptaujātajiem iedzīvotājiem, kuri atzīmējuši, ka ir bezdarbnieki (39%), kā arī aptaujātie, kuri strādā algotu darbu (32,4%) (skat.1.attēlu).

Datu filtrēšanas rezultātā ir iegūta informācija par to aptaujāto iedzīvotāju mēneša vidējiem ikmēneša ienākumiem, kuri kā savu pamatnodarbošanos atzīmējuši „algots darbs” un „bezdarbnieks” un kuriem ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība. Analizējot 13.diagrammā attēlotos rezultātus, var secināt, šo respondentu mēneša vidējie ienākumi uz 1 ģimenes locekli ir atbilstoši, lai saņemtu valsts apmaksātu juridisko palīdzību, jo tikai 18,8% „algota darba” respondentiem un 15,10% respondentiem „bezdarbnieku” ikmēneša vidējie ienākumi ir „Ls 95 un vairāk”. (skat.13.diagramma).

**13.diagramma. Mēneša vidējie ienākumi uz 1 ģimenes locekli.
„Algots darbs” un „bezdarbnieku” respondentu atbildes,
kuriem nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība.**

Šo situāciju apstiprina arī iegūtie rezultāti par respondentu materiālām iespējām nodrošināt savu tiesību aizsardzību. 11.tabulā apkopotie rezultāti atklāj, ka ļoti lielam aptaujāto respondentu īpatsvaram (84,6%), kuriem šāda veida palīdzība ir nepieciešama, materiālās iespējas diemžēl nav pietiekamas, lai varētu nodrošināt savu tiesību aizsardzību.

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * algots darbs				
		algots darbs		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	246	513	759
		32,4 %	67,6 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	291	457	748
		38,9 %	61,1 %	100,0 %
Kopā		537	970	1 507
		35,6 %	64,4 %	100,0 %

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * pensionārs				
		pensionārs		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	96	663	759
		12,6 %	87,4 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	119	629	748
		15,9 %	84,1 %	100,0 %
Kopā		215	1 292	1 507
		14,3 %	85,7 %	100,0 %

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * mājsaimniece				
		mājsaimniece		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	101	658	759
		13,3 %	86,7 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	67	681	748
		9,0 %	91,0 %	100,0 %
Kopā		168	1 339	1 507
		11,1 %	88,9 %	100,0 %

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * bezdarbnieks				
		bezdarbnieks		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	296	463	759
		39,0 %	61,0 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	241	507	748
		32,2 %	67,8 %	100,0 %
Kopā		537	970	1 507
		35,6 %	64,4 %	100,0 %

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * pašnodarbinātais				
		lauksaimnieks, utt.)		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	37	722	759
		4,9 %	95,1 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	48	700	748
		6,4 %	93,6 %	100,0 %
Kopā		85	1 422	1 507
		5,6 %	94,4 %	100,0 %

Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība? * citi ienākuma avoti				
		citi ienākuma avoti		Kopā
		atzīmēts	nav atzīmēts	
Vai Jums ir nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība?	jā, ir nepieciešama	43	716	759
		5,7 %	94,3 %	100,0 %
	nē, nav nepieciešama	42	706	748
		5,6 %	94,4 %	100,0 %
Kopā		85	1 422	1 507
		5,6 %	94,4 %	100,0 %

1.attēls. Respondentu pamatnodarbošanās attiecībā pret valsts juridiskās palīdzības nepieciešamību

Vai dotajā brīdī Jūsu materiālais stāvoklis atļauj nodrošināt savu tiesību aizsardzību?

		Frekvence	%	Derīgie %
Derīgie	jā, materiālais stāvoklis to atļauj	116	15,3	15,4
	nē, materiālais stāvoklis to neatļauj	639	84,2	84,6
	Kopā	755	99,5	100,0
Trūkstošie	nav atbildes	4	,5	
Kopā		759	100,0	

11.tabula. Respondentu materiālās iespējas nodrošināt savu tiesību aizsardzību attiecībā pret valsts apmaksātās juridiskās palīdzības nepieciešamību

Saistībā ar padziļinātu pētījumā iegūto rezultātu analīzi, tika noskaidrots, kas „veido” to 84,6% respondentu daļu (skat.11.tabula), kurai ir nepieciešama juridiskā palīdzība, taču materiālais stāvoklis nav pietiekams šīs vajadzības nodrošināšanai. Kā vērojams 12.tabulā, 82,8% respondentu mēneša vidējo ienākumu līmenis ir atbilstošs valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanai.

Mēneša vidējie ienākumi (uz rokas) uz vienu ģimenes locekli

		Frekvence	%	Derīgie %	Kumulatīvie %
Derīgie	līdz Ls 20	54	8,5	8,6	8,6
	Ls 21 - Ls 47	125	19,6	19,9	28,5
	Ls 48 - Ls 70	192	30,0	30,6	59,1
	Ls 71 - Ls 94	149	23,3	23,7	82,8
	Ls 95 un vairāk	108	16,9	17,2	100,0
	Kopā	628	98,3	100,0	
Trūkstošie	nav atbildes	11	1,7		
Kopā		639	100,0		

12.tabula. Respondentu atbildes, kuriem nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība un materiālais stāvoklis neatļauj savu tiesību aizsardzību

Analizējot rezultātus pēc respondentu dzīvesvietām (rajoniem) šī paša jautājuma kontekstā, var secināt, ka visvairāk (7,8%) šo respondentu pārstāv

Talsu rajonu, kam seko Krāslavas (7,4%), Tukuma (7,2%) un Valkas (6,4%) rajons (skat.13.tabula).

Savukārt mazliet savādāka situācija vērojama 14.tabulā, kurā, datu filtrēšanas rezultātā, ir iegūta informācija par tiem Latvijas rajoniem, kur tajos dzīvojošo aptaujāto iedzīvotāju mēneša vidējie ikmēneša ienākumi ir atbilstoši valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanai. Kā redzams, tad Talsu (7,5%)

Respondentu dzīvesvieta/rajonu sadalījums

	Frekvence	%	Derīgie %
Derīgie			
Talsu raj.	50	7,8	7,8
Kuldīgas raj.	27	4,2	4,2
Ventspils raj.	16	2,5	2,5
Saldus raj.	22	3,4	3,4
Liepājas raj.	16	2,5	2,5
Dobeles raj.	35	5,5	5,5
Jelgavas raj.	31	4,9	4,9
Bauskas raj.	22	3,4	3,4
Jēkabpils raj.	24	3,8	3,8
Ogres raj.	19	3,0	3,0
Aizkraukles raj.	23	3,6	3,6
Valmieras raj.	23	3,6	3,6
Valkas raj.	41	6,4	6,4
Cēsu raj.	14	2,2	2,2
Alūksnes raj.	21	3,3	3,3
Madonas raj.	27	4,2	4,2
Gulbenes raj.	5	,8	,8
Tukuma raj.	46	7,2	7,2
Limbažu raj.	35	5,5	5,5
Rēzeknes raj.	17	2,7	2,7
Krāslavas raj.	47	7,4	7,4
Ludzas raj.	21	3,3	3,3
Preiļu raj.	17	2,7	2,7
Daugavpils raj.	25	3,9	3,9
Balvu raj.	15	2,3	2,3
Kopā	639	100,0	100,0

13.tabula. Respondentu atbildes kuriem nepieciešama valsts apmaksātā juridiskā palīdzība un materiālais stāvoklis neatļauj savu tiesību aizsardzību

Respondentu dzīvesvieta/rajonu sadalījums

	Frekvence	%	Derīgie %
Derīgie			
Talsu raj.	80	7,4	7,5
Kuldīgas raj.	46	4,3	4,3
Ventspils raj.	23	2,1	2,2
Saldus raj.	36	3,3	3,4
Liepājas raj.	35	3,2	3,3
Dobeles raj.	50	4,6	4,7
Jelgavas raj.	53	4,9	5,0
Bauskas raj.	38	3,5	3,6
Jēkabpils raj.	43	4,0	4,0
Ogres raj.	24	2,2	2,2
Aizkraukles raj.	43	4,0	4,0
Valmieras raj.	48	4,5	4,5
Valkas raj.	52	4,8	4,9
Cēsu raj.	40	3,7	3,7
Alūksnes raj.	54	5,0	5,1
Madonas raj.	48	4,5	4,5
Gulbenes raj.	38	3,5	3,6
Tukuma raj.	46	4,3	4,3
Limbažu raj.	41	3,8	3,8
Rēzeknes raj.	27	2,5	2,5
Krāslavas raj.	54	5,0	5,1
Ludzas raj.	35	3,2	3,3
Preiļu raj.	32	3,0	3,0
Daugavpils raj.	42	3,9	3,9
Balvu raj.	41	3,8	3,8
Total	1069	99,3	100,0
Trūkstošie nav norādīts	8	,7	
Kopā	1077	100,0	

14.tabula. Respondentu atbildes, kuru ikmēneša vidējie ienākumi ir atbilstoši valsts juridiskās palīdzības saņemšanai

un Krāslavas (5,1%) rajons paliek nemainīgs, tomēr šajā gadījumā ir iezīmējies arī Alūksnes (5,1%) un Jelgavas (5,0%) rajons (skat.14.tabula).

13. un 14.tabulā redzamie rezultāti atklāj, ka ir vērojamas zināmas atšķirības starp respondentiem, kuru skatījumā ir nepieciešama šī palīdzība un materiālais stāvoklis neatļauj šāda pakalpojuma nodrošinājumu, un respondentiem, kuru norādītie ikmēneša vidējie ienākumi ir atbilstīgi, lai varētu pieprasīt juridiskās palīdzības pakalpojuma nodrošinājumu no valsts.

Izvērtējot pētījumā iegūtos rezultātus, var apgalvot, ka izvirzītie anketēšanas konkrētie mērķi ir sasniegti:

1. Ir iegūta informācija par to personu īpatsvaru, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību: **iedzīvotāju aptaujas rezultāti rāda, ka 70,7% aptaujāto iedzīvotāju atbilst šīm prasībām (skat.4.tabula).**

2. Ir apzināts respondentu informētības līmenis par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām: **81,8% respondentu nav informēti, savukārt 18,2% respondentu ir informēti par šādas iespējas pastāvēšanu (skat.7.diagramma).**

3. Ir apzinātas respondentu vajadzības juridiskās palīdzības jomā: **kā galvenās iezīmējas valsts sociālo garantiju un darba tiesību jautājumu risināšana (skat.10.diagramma).**

4. Ir apzināta juridiskās palīdzības nepieciešamība Latvijas reģionos: **pētījuma rezultāti apliecina, ka Tukuma rajonā ir visaugstākais procentuālais respondentu, kam nepieciešama šī palīdzība, īpatsvars (86,7%). Pēc tam seko Krāslavas (73,6%), Limbažu (73,3%) un Valkas rajons (71,7%).**

5. Ir noskaidrots respondentu viedoklis par iespējamo Juridiskās Palīdzības Administrācijas reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu: **aptaujāto pētījumu dalībnieku skatījumā tā ir Rīga, Valmiera, Daugavpils un Jelgava.**

3.Kopsavilkums un budžeta izdevumu provizoriskie aprēķini

Pētījumā uzdoto kritēriju analīze atspoguļo reģionālo struktūrvienību veidošanas nepieciešamības un lietderības sociāli ekonomiskos aspektus. Savukārt, kritēriju analīzes rezultāti norāda uz to, ka JPA funkciju efektīvākai nodrošināšanai un Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā izvirzīto mērķu īstenošanai ir nepieciešama integrēta reģionālā valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības un noziedzīgajos nodarījumos cietušo valsts kompensāciju administrēšanas struktūra.

3.1. Reģionālo nodaļu veidošanas nepieciešamības pamatojums

1. Iedzīvotāji. 2006.gada sākumā Latvijā dzīvoja 2 294 590 iedzīvotāji, no kuriem 48% dzīvoja Rīgas reģionā (Rīga, Rīgas rajons, Limbažu rajons, Ogres rajons, Tukuma rajons). Pārējie 52% no iedzīvotāju kopskaita dzīvoja Latvijas reģionos, tajā skaitā – 11% Vidzemes reģionā, 13% Kurzemes reģionā, 12% Zemgales reģionā un 16% Latgales reģionā. Minētais norāda, ka JPA administrētā joma ir grūtāk sasniedzama 52% iedzīvotāju. Grūtības ir saistāmas gan ar sabiedriskā transporta kustības grafikiem un izmaksām, gan arī psiholoģiskām barjerām, apsverot iespēju saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību tikai galvaspilsētā. Īpaši tas attiecināms uz Latgales un Kurzemes reģiona iedzīvotājiem, kuru dzīvesvieta atrodas vairāku simtu kilometru attālumā no Rīgas. Latvijā iedzīvotāju skaits ikgadēji samazinās (2006.gadā – vidēji par 0,51%, Latgalē – par 1,26%), kas norāda uz to, ka izmaiņas reģionu demogrāfiskajā stāvoklī nav tik straujas, lai iedzīvotāju sadalījuma proporcijas tuvāko gadu laikā krasi izmainītos, tādēļ aptuveni 50% iedzīvotāju arī turpmāk mitināsies ārpus Rīgas reģiona robežām.

2. Iedzīvotāju ienākumi. Iedzīvotāju ienākumu līmeņa rādītāji atspoguļo attiecīgā reģiona darbspējas vecuma (no 15 līdz 64 gadiem) un virs darbspējas vecuma (no 64 gadiem) iedzīvotāju vidējo ikmēneša ienākumu – atalgojums un valsts pensijas – apjomu, kas norāda uz reģiona iedzīvotāju vispārēju labklājības līmeni un risku nonākt situācijā, kad ikmēneša ienākumi lieldz vai ierobežo

iespējas aizsargāt savas tiesības. Lielākā strādājošo vidējā darba samaksa 2006.gadā ir bijusi bruto 347 LVL Rīgā un Rīgas rajonā. Pārējā Rīgas reģiona daļā (Limbažu rajons, Ogres rajons, Tukuma rajons) tā sasniedza bruto 288 LVL. Ārpus Rīgas reģiona robežām strādājošo vidējā darba samaksa ir bijusi no bruto 214 LVL mēnesī Latgales reģionā līdz bruto 249 LVL Kurzemes reģionā.

Otrs nozīmīgs Latvijas iedzīvotāju ienākumu avots ir valsts pensijas. 2006.gada beigās valsts pensiju saņēma 576,1 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju. Lielākā daļa pensiju saņēmēju ir vecuma pensionāri (82%). Otra lielākā pensionāru grupa ir invalīdi (11,5%). Rīgas reģionā dzīvo 48% no visiem vecuma pensionāriem un 44,8% no visiem invaliditātes pensionāriem. Pārējie 52% vecuma pensionāri samērā vienlīdzīgā sadalījumā 11-13%, (izņemot Latgali, kur dzīvo 16% no visiem Latvijas vecuma pensionāriem) dzīvo citos Latvijas reģionos. Arī 55,2% invaliditātes pensionāri dzīvo ārpus Rīgas reģiona – 15% Kurzemes reģionā, 16,8% Latgales reģionā, 13% dzīvo Zemgales reģionā un 10,4% - Vidzemes reģionā. Vidējais VSAA izmaksāto vecuma pensiju apmērs 2006.gadā svārstās no 89 LVL Latgales reģionā līdz 101 LVL Rīgā un Rīgas rajonā, bet vidējais VSAA izmaksāto invaliditātes pensiju apmērs 2006.gadā svārstās no 69 LVL Zemgales reģionā līdz 77 LVL Rīgā un Rīgas rajonā.

Minētais ļauj secināt, ka Latvijas iedzīvotājiem, kuri dzīvo un strādā ārpus Rīgas reģiona robežām, ievērojot to vidējos ikmēneša ienākumus no algota darba, ir lielāks risks nonākt situācijā, kad tiesību aizsardzība un ar to saistīto juridisko pakalpojumu saņemšana ir apgrūtināta vai neiespējama finansiālā stāvokļa dēļ. Bet Latvijas iedzīvotāji, kuru vienīgais ienākumu avots ir valsts invaliditātes pensija, teorētiski visi ir uzskatāmi par potenciālajiem valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības subjektiem, ja vien to finanšu situācija, īpašuma stāvoklis un vajadzības atbilst attiecīgajos tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, bet tikai Rīgas reģionā dzīvojošiem invaliditātes pensionāriem (44,8% no kopskaita) ir iespēja personīgi griezties JPA pēc palīdzības.

3. Bezdarbs. Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra beigās bija 68 944 bezdarbnieki, no kuriem 33% dzīvoja Rīgas reģionā, 31% - Latgales reģionā, pa 13% - Kurzemes un Zemgales reģionā, bet Vidzemes reģionā dzīvoja 10% no reģistrēto bezdarbnieku kopskaita. Darba

zaudējums nozīmē personas ikmēneša ienākumu samazinājumu (ja bezdarba situācija ir īslaicīga) vai to pilnīgu neesamību vai neregularitāti, ja bezdarbs ir ilgstošs. Zaudējot darbu, samazinās personas iespējas saglabāt dzīves kvalitāti, veikt ikmēneša maksājumus, kā arī nepieciešamības gadījumā algot juristu. Vienlaicīgi augstie bezdarba rādītāji norāda uz sociālās atstumtības pazīmēm, kad persona ilgstoši nespējot atrast piemērotu darbu, zaudē iemaņas, prasmes un cerību atgriezties un pilnvērtīgi piedalīties ekonomiskajā aprītē. Jo lielāks bezdarbnieku skaits, jo lielāka varbūtība, ka starp tiem ir personas, kuru materiālais un īpašuma stāvoklis liedz tām iespēju aizsargāt savas intereses tiesā. Iepriekš tika norādīts, ka Rīgas reģionā dzīvo tikai 33% no reģistrēto bezdarbnieku kopskaita, pārējie – citos Latvijas reģionos.

4. Trūcīgas un maznodrošinātas personas. Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumam, tiesības pieprasīt juridisko palīdzību ir Jebkurai personai, kas ir ieguvusi trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu. Latvijā 2005.gadā personas atbilstība trūcīgas ģimenes statusam konstatēta 44 921 ģimenei, kurās dzīvo 127 257 personas, vai 5,5% no Latvijas iedzīvotājiem, no kurām 37% mitinās Rīgas reģionā, Latgalē - trūcīgas personas statusu ieguvušas 23,6% no trūcīgu personu kopskaita, Kurzemes reģionā – 10,3%. Savukārt, Zemgales reģionā - 16,5% un Vidzemes reģionā –12,6%.

Atbilstība maznodrošinātas personas statusam sniedz vairākām iedzīvotāju grupām (ģimenes ar bērniem, ģimenes ar pensijas vecuma personām vai invalīdiem u.c.) aizsardzību un pašvaldību atbalstu situācijās, kad persona saskaras ar problēmām mājokļa jautājumu risināšanā. Saskaņā ar likumu „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” un attiecīgās pašvaldības domes (padomes) izdotiem saistošajiem noteikumiem, personai, kuras deklarētos ienākumus un materiālo stāvokli pašvaldība vai pašvaldības deleģētā institūcija (piemēram, Sociālais dienests) ir atzinusi par atbilstošu maznodrošinātas personas statusam, ir tiesības pretendēt uz pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā pie nosacījuma, ja šī persona ir reģistrēta attiecīgās pašvaldības palīdzības reģistrā.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 personas, no kurām 59% reģistrēti Rīgas reģionā, bet pārējie 41% – citos Latvijas reģionos (no 5% - Vidzemē līdz 14% - Latgalē).

Personu, kuras ir ieguvušas trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu gribu un iespējas pieprasīt (saņemt) valsts nodrošināto juridisko palīdzību varētu ietekmēt JPA reģionālo struktūrvienību izveidošana, jo:

- 1) šo personu grupu materiālais stāvoklis un ienākumu līmenis ir tik zems, ka tām rodas nepieciešamība griezties pie pašvaldībām pēc palīdzības sociālo jautājumu risināšanā;
- 2) to ienākumi, pieejamais informācijas apjoms un iespējas saņemt pakalpojumus galvaspilsētā var atturēt no tādu jautājumu risināšanas, kas saistīti ar šo personu tiesību aizskārumiem;
- 3) pat tad, ja pašvaldība izsniedz šādai personai valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieteikuma veidlapu, bez papildus palīdzības un skaidrojumiem, personai varētu būt apgrūtināti pareizi noformēt pieteikumu un pievienot nepieciešamos dokumentus, bet zvanīšana un konsultēšanās ar Rīgas biroja darbiniekiem varētu radīt psiholoģisku diskomfortu.

Lai gan nebūtu pareizi domāt, ka ikvienai trūcīgai vai maznodrošinātai personai tuvākajā laikā radīsies kāda juridiska rakstura problēma, kura risināma ar JPA starpniecību, teorētiski visi šai personu grupai piederīgie iedzīvotāji ir potenciālie JPA klienti. Tāpēc būtu tikai taisnīgi, ja visiem trūcīgajiem un maznodrošinātajiem, neatkarīgi no tā, vai tie dzīvo Rīgas reģionā vai ārpus tā, būtu pieejamas konsultācijas tiešo kontaktu veidā, turklāt tās būtu iespējams saņemt no vietējiem speciālistiem.

5. REĢIONU PILSĒTU ADMINISTRATĪVĀ UN EKONOMISKĀ NOZĪME UN SASNIEDZAMĪBA. Apdzīvoto vietu funkcionālo lomu raksturo darba vietu daudzveidība un pārstāvēto iestāžu/uzņēmumu piederība primārajam, sekundārajam vai terciārajam tautsaimniecības sektoram, kā arī iespējas piedāvāt dažādus, tostarp sociālos un pārvaldes iestāžu pakalpojumus, sasniedzamība, novietojums pret citām apdzīvotām vietām u.c. faktori. To kapacitāti, t.i. spēju veikt dažādas funkcijas, noteic arī to iedzīvotāju skaits, savukārt dzīves vides pievilcību iedzīvotājiem ietekmē arī apbūves un

neapbūvētās “brīvās” telpas (ielu un laukumu, apstādījumu, mežu, ūdeņu) proporcijas, daudzveidība un estētiskās kvalitātes. Neskatoties uz to, ka galvaspilsētā ir koncentrējies lielākais pakalpojumu klāsts un tā ir nozīmīga sociālo un pārvaldes iestāžu pakalpojumu saņemšanas vieta ikvienam Latvijas iedzīvotājam, katrā Latvijas reģionā ir viena vai vairākas pilsētas, kurām ir nozīmīga funkcionālā loma reģiona ietvaros. Vidzemē tā ir Valmiera, Kurzemē – Liepāja un Ventspils, Zemgalē tās ir Jelgava un Jēkabpils, bet Latgalē – Daugavpils un Rēzekne. Reģionu attīstības programmās tiek uzsvērtā integrētā plānošana, kuru izstrādājot ņem vērā teritorijas sociālos, ekonomiskos, vides un telpiskos aspektus, kā arī sociālo partneru un grupu vajadzības ilgtermiņa attīstības veicināšanai. Viens no reģionālas politikas pamatnostādņu rīcības virzieniem ir valsts pārvaldes reģionālās struktūras sakārtošana atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām un reģionālo pašvaldību teritorijām. Tādejādi JPA reģionālo nodaļu veidošana, nodrošinot vienlīdzīgas iespējas saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību visu reģionu iedzīvotājiem, veicinās reģionālās politikas mērķu īstenošanu.

6. Juridiskās palīdzības sniedzēji. Ievērojot to, ka valsts apmaksātās juridiskās palīdzības sniegšana neaprobežojas ar pieteikuma iesniegšanu JPA, tā izskatīšanu un JPA lēmuma pieņemšanu, bet saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 19.pantu un 33.pantu tiek realizēta ar kriminālprocesa virzītāja uzaicinātā aizstāvja, ja persona patstāvīgi nav uzaicinājusi aizstāvi, vai JPA norīkotā juridiskās palīdzības sniedzēja starpniecību, veidojot JPA reģionālās struktūrvienības, jāņem vērā, vai konkrētajā pilsētā (reģionā) ir pieejami juridiskās palīdzības sniedzēji. Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku (31.01.2007.) JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem. 60% zvērinātu advokātu prakses vietas ir Rīgas rajonā, 8% Liepājā, 6% Jūrmalā, 5% Jelgavā, pa 4% - Ventspilī, Rēzeknē un Balvos, pa 2% - Dobelē, Jēkabpilī un Ogrē, pa 1%, t.i. pa vienam cilvēkam – Cēsis, Ludza un Saldus. Izveidojot JPA reģionālās iestādes, rastos papildus iespējas veidot sadarbību ar reģiona teritorijā praktizējošiem juridisko profesiju pārstāvjiem. Ja juridisko palīdzību sniegs vietējie juridiskās palīdzības sniedzēji, kurus iedzīvotāji var patstāvīgi sasniegt, varētu prognozēt juridisko pakalpojumu sniedzēju komandējuma izdevumu samazināšanos (ceļa, viesnīcas

izdevumi). Iedzīvotājiem, savukārt, varētu izrādīties morāli komfortablāk risināt savas juridiskās problēmas ar vietējo speciālistu.

7.CIETUŠO KOMPENSĀCIJU PIEPRASĪJUMI. Viena no Juridiskās palīdzības administrācijas funkcijām ir līdzekļu apsaimniekošana, kas paredzēti valsts kompensācijām cietušajiem. Likums „Valsts kompensāciju cietušajiem” stājās spēkā 2006.gada 20.jūnijā. Pēc minētā likuma spēkā stāšanās jau 2006.gada jūlijā 3 personas izmantoja tiesības vērsties Juridiskās palīdzības administrācijā ar valsts kompensācijas pieprasījumu. Nākamajos 2006.gada mēnešos vērojams cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu skaita pieaugums.

2006.gadā Juridiskās palīdzības administrācija pieņēma 49 lēmumus par valsts kompensācijas izmaksu cietušajiem. No Juridiskās palīdzības administrācijas pieņemtajiem lēmumiem par kompensācijas izmaksu pieprasījumu īpatsvaru veido valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušā nāvi – 62 %, tālāk seko 24% - valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušajam nodarītajiem smagiem miesas bojājumiem un 14% - valsts kompensācijas pieprasījumi sakarā ar cietušā aizskarto dzimumneaizskaramību. 2006.gadā pavisam Latvijā reģistrēti 62328 noziedzīgi nodarījumi, no kuriem 148 ir tīšas slepkavības (KL 116.-118.pants), 1549 tīši miesas bojājumi (KL 125.pants) un 123 izvarošanas (KL 159.pants). Tādējādi 2006.gadā ir reģistrēti 1820 noziedzīgi nodarījumi (8% tīšas slepkavības, 85% tīši miesas bojājumi, 7% - izvarošanas), kuros cietušajām personām pastāv teorētiska iespēja griezties ar pieprasījumu JPA sakarā ar kompensācijas izmaksu. Kā vienu no iemesliem tik ievērojamai atšķirībai starp iesniegto pieprasījumu skaitu un iespējamo pieteicēju skaitu varētu minēt valsts kompensācijas izmaksas institūta neilgo pastāvēšanas vēsturi (kopš 2006.gada jūnija) un personu lēnu savu tiesību apzināšanās procesu. Palielinoties informācijas plūsmai par valsts kompensācijas saņemšanas iespējām, personas kļūs vairāk izglītotas un proporcionāli savu tiesību apzināšanās līmeņa pieaugumam aizvien biežāk izmantos savas tiesības pieprasīt valsts kompensāciju tiesību aktos noteiktajos gadījumos. Analizējot cietušo valsts kompensāciju pieprasījumu sadalījumu pa Latvijas reģioniem, saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, jāsecina, ka 31% no visiem valsts kompensāciju saņēmušajiem dzīvo Rīgas reģionā,

29% - Latgales reģionā, 21% Zemgales reģionā, 18% Kurzemes reģionā un tikai 1% - Vidzemes plānošanas reģionā.

Nemot vērā minēto, ir pamats prognozēt, ka cietušo kompensāciju pieprasījumu skaits palielināsies, pakāpeniski tuvojoties reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitam (pa veidiem). Neskatoties uz to, ka Rīgas reģionā ir lielākais kompensāciju pieprasījumu iesniedzēju skaits, vairāk nekā puse no cietušo kompensāciju pieprasījumu iesniedzējiem dzīvo citos Latvijas reģionos.

8. Pašvaldību viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru. Lai gan daļēji pašvaldību aptaujas rezultātu analīze tika veikta Pētījuma sadaļā par trūcīgas personas statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem, pašvaldības kā JPA darbības nodrošināšanā iesaistītās valsts pārvaldes iestādes, atbildēja uz vairākiem jautājumiem, kas skar JPA struktūrvienību veidošanas nepieciešamību, lietderību un izvietojumu reģionā.

Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 122 pašvaldības (49% no kopējā saņemto atbilžu skaita). Uz minēto jautājumu ir atbildējušas 16 Rīgas reģiona pašvaldības, 30 Vidzemes reģiona pašvaldības, 25 Kurzemes reģiona pašvaldības, 22 Zemgales reģiona pašvaldības un 29 Latgales reģiona pašvaldības. 104 pašvaldības (85 % no atbildējušām uz jautājumu pašvaldībām) ir atbildējušas apstiprinoši, 12 pašvaldības (10%) atbildēja ar „nē”, bet 6 pašvaldības (5%) nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu.

Pozitīvu atbildi sniegušas pašvaldības sekojošos reģionos: Rīgas plānošanas reģionā – 14 pašvaldības, Vidzemes plānošanas reģionā - 24, Kurzemes plānošanas reģionā - 23, Zemgales plānošanas reģionā - 15, Latgales plānošanas reģionā - 28. Lielākā atsaucība un norāde uz nepieciešamību veidot reģionālo struktūrvienību reģionā ir bijusi Latgalē, kas līdzās citiem reģionu raksturojošiem kritērijiem norāda uz Latgales reģionā dzīvojošo personu ierobežotām iespējām saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību gan lielā ģeogrāfiskā attāluma dēļ no Rīgas, gan arī finanšu līdzekļu trūkuma dēļ.

Nepieciešamību veidot JPA reģionālās struktūrvienības ir pamatoti argumentējušas vairākas pilsētu, kas ir rajona centri, domes (Liepājas, Ventspils,

Saldus, Jēkabpils, Valmieras). Lielāka interese un pamatotāki argumenti bija sniegti to pilsētu domju atbildēs, kuras šķir ģeogrāfiski lielākais attālums no galvaspilsētas.

Iemesli nepieciešamībai veidot JPA struktūrvienību Kurzemes reģiona pilsētās, pārsvarā ir sekojoši. Liepājas pilsētas dome uzskata, ka JPA nodaļas izveidošana Liepājā būtu nepieciešama un pat vēlama, jo šādas nodaļas izveidošana mazinās šobrīd pilsētā izveidojušos spriedzi – juridisku palīdzību iedzīvotājiem sniedz personas, kurām nav attiecīgas izglītības, nereti šādas konsultācijas nav pareizas, no kā cieš iedzīvotāji. Liepājas pilsētas dome min arī to, ka neskatoties uz to, ka Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums stājās spēkā 2005.gadā, informācija un kārtība, kādā saņemama valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība Latvijas iedzīvotājiem līdz šim ir bijusi minimāla.

Ventspils pilsētas dome pauž viedokli, ka katrai otrai Ventspils pašvaldības teritorijā dzīvojošai trūcīgai vai maznodrošinātai ģimenei ir kāda juridiska rakstura problēma, kas saistīta ar alimentu, uzturlīdzekļu, piedzīšanas, īpašuma tiesību nostiprināšanas un aizstāvēšanas jautājumos; katrai ceturtajai – nepieciešamas konsultācijas administratīvajās un civillietās. Zemais ienākumu līmenis un naudas līdzekļu trūkums liedz šiem iedzīvotājiem saņemt pilsētā pieejamos juridiskos pakalpojumus par samaksu. JPA struktūrvienības izveidošana būtu risinājums šai problēmai. Dome ir veikusi iedzīvotāju informēšanas pasākumus par JPA un tās funkcijām, tomēr iedzīvotājus no šīs iespējas izmantošanas atturot JPA atrašanās Rīgā (lielais attālums, ceļa izdevumi un, viņuprāt, sarežģītais problēmas izklāsta veids).

Savukārt Saldus pilsētas dome kā pamatojumu JPA struktūrvienības veidošanai Kurzēmē min maznodrošināto iedzīvotāju skaita pieaugumu, līdz ar to arī tiem raksturīgo juridisko problēmu skaita palielināšanos.

Jēkabpils pašvaldība kā svarīgāko iemeslu JPA struktūrvienības izveidošanai Jēkabpilī vai Aizkrauklē min satiksmes nodrošināšanas problēmu, t.i. satiksme starp Jēkabpili un Zemgales reģiona pilsētām Dobeli un Jelgavu nav nodrošināta vispār, bet ar Bausku ir reta un neizdevīga.

Valmieras pilsētas dome norāda, ka vairumā gadījumu pilsētas iedzīvotāji neizmanto viņiem piedāvāto iespēju saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību tā iemesla dēļ, ka šī pakalpojuma sniegšana ir organizēta galvaspilsētā. Tādēļ būtu

lietderīgi nodrošināt JPA funkciju izpildi Vidzemes reģiona teritorijā. Līdzīgs viedoklis ir arī Preiļu novada, Alūksnes pilsētas un Balvu pilsētas domei – kā lielāko ierobežojumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai pašvaldības norāda lielo attālumu līdz Rīgai un ceļa izdevumus.

Savukārt lielākais negatīvu atbildi uz jautājumu par nepieciešamību veidot JPA reģionālās struktūrvienības sniegušo pašvaldību skaits ir Zemgales reģionā. 6 Zemgales reģiona pašvaldības uzskata, ka viņu teritorijā dzīvojošiem iedzīvotājiem nav nepieciešama valsts garantētā juridiskā palīdzība. Šāda situācija izskaidrojama ar apstākli, ka Zemgales reģiona pašvaldību iedzīvotājiem ir vieglāk un ātrāk pieejama Rīga (visas rajonu pilsētas atrodas līdz 100 km attālumā no galvaspilsētas, izņemot Jēkabpili). Šādas tendences vērojamas arī citu Zemgales reģionu raksturojošo kritēriju analīzē – iedzīvotāji pēc specifiskiem pakalpojumiem dodas uz Rīgu.

Pašvaldībām tika jautāts, vai personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas personas statusu, vēršas pašvaldībā pēc palīdzības juridisko jautājumu risināšanā. Uz šo jautājumu no 249 pašvaldībām ir atbildējušas 189 pašvaldības, tas ir 76%. No kopējā saņemtā atbilžu skaita apstiprinošu atbildi sniedza 140 pašvaldības, t.i. 74%, noraidošu – 49 pašvaldības (26%).

Minētie rezultāti norāda uz to, ka reģionos dzīvojošiem Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības subjektiem – trūcīgajām personām – ir juridiska rakstura problēmas, un personas mēģina tās risināt ar pašvaldību palīdzību, jo pašvaldības administrācija ir tuvākā iedzīvotājiem pieejamā valsts pārvaldes iestāde. Daudzas pašvaldības vienlaicīgi norādīja uz to, ka ir algojušas juristu, lai sniegtu pašvaldības iedzīvotājiem juridiskās konsultācijas bez atlīdzības. Latvijas reģionos ir pieprasījums pēc valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības, tās pieprasīšanas un saņemšanas lielākais šķērslis ir JPA atrašanās Rīgā (attālums, ceļa izmaksas), katrā reģionā ir nepieciešama vismaz viena JPA struktūrvienība, kas nodrošina JPA pamatuzdevumus un funkcijas. **Pašvaldības kā vēlamā JPA atrašanās vietu visbiežāk min: Vidzemes reģionā – Valmieru, Kurzemes reģionā – Kuldīgu un Liepāju, Zemgales reģionā – Aizkraukli, Latgalē – Rēzekni.**

9. Reģionu iedzīvotāju viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru.
Pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai

Latvijas reģionos” ietvaros kā mērinstruments tika izmantota viena no aptaujas metodēm – anketēšana. Atbilstoši anketēšanas mērķauditorijai, pētījuma „Ekonomiskā pamatojuma izstrāde JPA struktūrvienību izveidošanai Latvijas reģionos” ģenerālā kopa ir visi Latvijas reģionu iedzīvotāji, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, un kuri apmeklē iestādes, kurās, reģistrējot savu īpašo statusu, var saņemt palīdzību un materiālo pabalstu. Izlases kopā tika iekļauti pētījuma dalībnieki, kuri ir Valsts Nodarbinātības Aģentūru un Sociālo dienestu apmeklētāji 25 rajona nozīmes pilsētās visos Latvijas reģionos (izņemot Rīgu).

Anketēšana tika veikta laika posmā no 2007.gada 9.marta līdz 2007.gada 23.martam. Pētījumā piedalījās 1552 respondenti no visiem Latvijas reģioniem.

Izvērtējot pētījumā iegūtos rezultātus, var apgalvot, ka izvirzīties anketēšanas konkrētie mērķi ir sasniegti:

1. Ir iegūta informācija par to personu īpatsvaru, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību: **iedzīvotāju aptaujas rezultāti rāda, ka 70,7% aptaujāto iedzīvotāju atbilst šīm prasībām.**
2. Ir apzināts respondentu informētības līmenis par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām: **81,8% respondentu ir informēti, savukārt 18,2% respondentu nav informēti par šādas iespējas pastāvēšanu.**
3. Ir apzinātas respondentu vajadzības juridiskās palīdzības jomā: **kā galvenās iezīmējas valsts sociālo garantiju un darba tiesību jautājumu risināšana.**
4. Ir apzināta juridiskās palīdzības nepieciešamība Latvijas reģionos: **pētījuma rezultāti apliecina, ka Tukuma rajonā ir visaugstākais procentuālais respondentu, kam nepieciešama šī palīdzība, īpatsvars (86,7%). Pēc tam seko Krāslavas (73,6%), Limbažu (73,3%) un Valkas rajons (71,7%).**
5. Ir noskaidrots respondentu viedoklis par iespējamo JPA reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu: **aptaujāto pētījumu dalībnieku skatījumā tā ir Rīga, Valmiera, Daugavpils un Jelgava.**

3.2. Lietu skaits

Atbilstoši Juridiskās palīdzības administrācijas (JPA) informācijai, 2006.gadā JPA ir reģistrējusi 1085 pieteikumus juridiskās palīdzības sniegšanai, 561 iesniegumu un 92 cietušo kompensācijas pieprasījumus; attiecīgi ir pieņemti 989 lēmumi sakarā ar juridiskās palīdzības pieprasījumiem, sniegtas 1656 atbildes uz personu iesniegumiem, kā arī pieņemti 57 lēmumi par noziedzīgos nodarījumos cietušo personu valsts kompensācijas pieprasījumiem. Vidēji viena mēneša laikā 2006.gadā JPA ir pieņēmusi 82 lēmumus par juridisko palīdzību, atbildējusi uz 138 personu iesniegumiem, un sākot ar 2006.gada augustu – pieņēmusi vidēji 12 lēmumus par valsts kompensāciju cietušajiem. Salīdzinot 2006.gada janvārī un februārī pieņemto lēmumu skaitu par juridisko palīdzību un izskatīto iesniegumu skaitu ar 2007.gada pirmajiem mēnešiem, vērojama būtiska JPA apstrādāto dokumentu skaita pieauguma tendence. Tā, piemēram, 2006.gada janvārī pieņemti 62 lēmumi par juridisko palīdzību (tajā skaitā pozitīvi un negatīvi), bet 2007.gada janvārī Administrācijas pieņemto lēmumu skaits ir sasniedzis - 80 vai par 22,5% vairāk nekā iepriekšējā gada janvārī. Būtiski pieaudzis ir Administrācijas apstrādāto iesniegumu skaits – salīdzinot ar 2006.gada janvāri, 2007.gada janvārī tika sniegtas atbildes uz 245 personu iesniegumiem, kas ir par 422% vairāk nekā iepriekšējā gada janvārī.

Juridiskās palīdzības administrācijas uzdevumos ietilpst līdzekļu apsaimniekošana, kas paredzēti valsts nodrošinātai juridiskajai palīdzībai un valsts kompensācijām cietušajiem, tāpēc papildus personu pieteikumu juridiskās palīdzības saņemšanai un iesniegumu apstrādei, lēmumu pieņemšanai un atbilžu sniegšanai par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jautājumiem, Administrācija kopš 2006.gada jūlija pieņem personu pieprasījumus valsts kompensācijas cietušajiem izmaksai. 2006.gada laikā tika saņemti 92 šādi pieprasījumi, par kuriem pieņemti 57 lēmumi. Bet 2007.gada janvārī un februārī jau ir pieņemti 56 lēmumi par valsts kompensācijas izmaksas pieprasījumiem (28 lēmumi katrā mēnesī). Salīdzinot ar 2006.gadu, kur vidējais viena mēneša laikā pieņemto lēmumu skaits

bija 12, 2007.gada pirmajos divos mēnešos pieņemto lēmumu skaits cietušo kompensācijas pieprasījumu lietās ir palielinājies par 67%.

Atbilstoši JPA struktūras shēmai⁴⁹, iepriekš minētos lēmumus un atbildes uz iesniegumiem sagatavo Juridiskās nodaļas un Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļas darbinieki, un klientu apkalpošana kopš 2006.gada aprīļa, notiek pārsvarā uz esošās personāla resursu bāzes, minimāli palielinot minēto JPA nodaļu darbinieku skaitu (Juridiskajā nodaļā 2007.gada janvārī strādāja 5 darbinieki, kas ir par 1 darbinieku vairāk nekā 2006.gada aprīlī, bet Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļā 2007.gada janvārī strādāja 10 darbinieki, kas ir par 3 darbiniekiem vairāk nekā 2006.gada aprīlī).

3.3. JPA organizācijas struktūras attīstības varianti

Analizējot JPA statistikas datus vien, jāsecina, ka 2007.gadā plānotais lietu skaits sakarā ar personu pieteikumiem valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanai, iesniegumiem un cietušo kompensācijas pieprasījumiem pieaugs vismaz par 30%. Lai sekmīgi realizētu tiesību aktos noteiktās JPA funkcijas, būtu vēlams pārveidot JPA organizācijas struktūru: vai nu izveidojot jaunas štata vietas esošās struktūras ietvaros (nepieciešamais papildus darbinieku skaits aprēķināms, balstoties uz pašreizējo darbinieku noslogotības analīzi), vai arī izveidojot divu līmeņu darba organizācijas struktūru, kuras ietvaros JPA funkcijas optimāli pārdalāmas starp centrālo aparātu un reģionālajām iestādēm.

JPA darbinieku skaita palielināšana daļēji atrisinātu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūta administrēšanas efektivitātes jautājumu, saglabājot JPA administratīvo kapacitāti. Taču tādā gadījumā neatrisināts paliktu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieejamības un sasniedzamības jautājums. Pārveidojot JPA darba organizācijas struktūru, jaunajā struktūrā jāpanāk līdzsvars starp JPA administratīvās kapacitātes stiprināšanas faktoru un JPA pieejamības un sasniedzamības faktoru. Viens no organizācijas variantiem, kurš varētu sekmēt JPA funkciju optimālu nodrošināšanu un tiesību aktos noteikto uzdevumu izpildi, ir divu

⁴⁹ http://www.jpa.gov.lv/lat/par_juridiskas_palidzibas_administraciju/struktura/

līmeņu darba organizācijas struktūras izveidošana: centrālais aparāts un reģionālās nodaļas.

Iepriekšējos valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jautājumiem veltītajos pētījumos ir uzsvērtā nepieciešamība veidot juridiskās palīdzības administrācijas reģionālās nodaļas, lai pilnvērtīgi realizētu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūta mērķus. Tā, piemēram, profesors Kims Ekonomidiss (*Kim Economides*) ir norādījis: „Juridiskās palīdzības administrēšana nav kaut kas tāds, kas būtu saistāms vienīgi ar politikas izstrādi centrā, un ir arī nepieciešams ņemt vērā tiesiskās vajadzības vietējā līmenī. Vēl viens attīstības virziens, kas varētu tikt apsvērts, ir Reģionālo juridisko pakalpojumu komiteju un/vai Sabiedrisko juridisko pakalpojumu partnerības izveide, lai sasaistītu un koordinētu centrālās un vietējās tiesiskās vajadzības.”⁵⁰ Solvita Harbaceviča savā ziņojumā „Juridiskā palīdzība Latvijā” ir uzsvērusi ne vien ekonomisko, bet arī sociālo un psiholoģisko faktoru ietekmi uz personu iespējām lūgt un saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību. Vērā ņemams ir viņas viedoklis jautājumā par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institucionālo attīstību: „Tāpat ir būtiski nodrošināt, lai struktūra, kas lemj par juridiskās palīdzības piešķiršanu, neatrastos tikai galvaspilsētā, bet tai būtu arī filiāles reģionos. Tiesu sistēmas pieejamība ir saistīta ne vien ar finansiālām, bet arī fiziskām un psiholoģiskām problēmām. Tāpēc ir svarīgi, ka cilvēki var rast vajadzīgo palīdzību pēc iespējas tuvāk savām dzīvesvietām.”⁵¹

Vērā ņemama ir arī citu Tieslietu ministrijas padotībā esošo valsts pārvaldes iestāžu prakse struktūras veidošanā. Tā, piemēram, Naturalizācijas pārvaldes struktūrā ietilpst 8 reģionālās nodaļas (Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē, Saldū, Ventspilī, Rīgas Vidzemes un Latgales nodaļa un Rīgas Pārdaugavas nodaļa). Reģionālās nodaļas tika izveidotas administratīvajās teritorijās ar lielu nepilsoņu skaitu, bet tām tika pakļautas filiāles tajos rajonos, kuros potenciālo pretendentu skaits bija mazs⁵². 1999.gadā tika veikta Valsts Zemes dienesta reorganizācija, kuras rezultātā tika izveidotas 8 reģionālās nodaļas: 1) Dienvidkurzemes reģionālā nodaļa (Liepājā); 2) Dienvidlatgales reģionālā nodaļa (Daugavpilī); 3) Latgales reģionālā

⁵⁰ Kims Ekonomidiss (Kim Economides) Salīdzinošā juridiskā palīdzība: pārskats par Eiropas modeļiem, 2003 www.tm.gov.lv

⁵¹ Solvita Harbaceviča Juridiskā palīdzība Latvijā, 2003 www.tm.gov.lv

⁵² www.np.gov.lv

nodaļa (Rēzeknē); 4) Lielrīgas reģionālā nodaļa (Rīgā); 5) Vidusdaugavas reģionālā nodaļa (Jēkabpilī); 6) Vidzemes reģionālā nodaļa (Valmierā); 7) Zemgales reģionālā nodaļa (Jelgavā); 8) Ziemeļkurzemes reģionālā nodaļa (Ventspilī)⁵³. Arī LR Uzņēmumu reģistram ir divu līmeņu darba organizācijas struktūra - UR ir centrālais aparāts (Rīgā) un astoņas reģionālās nodaļas citās Latvijas pilsētās: Bauskā (piekritība: Bauskas rajons, Jelgava, Jelgavas rajons), Daugavpilī (piekritība: Daugavpils, Daugavpils rajons, Krāslava, Preiļi), Jēkabpilī (piekritība: Jēkabpils rajons, Aizkraukles rajons, Madonas rajons), Liepājā (piekritība: Liepāja, Liepājas rajons), Rēzeknē (piekritība: Rēzekne, Rēzeknes rajons, Ludzas rajons, Balvu rajons), Saldū (piekritība: Saldus rajons, Dobeles rajons), Valmierā (piekritība: Valmieras rajons, Limbažu rajons, Cēsu rajons, Valkas rajons, Alūksnes rajons, Gulbenes rajons) un Ventspilī (piekritība: Ventspils, Ventspils rajons, Talsu rajons, Kuldīgas rajons). Minētie piemēri norāda uz to, ka iestādēm, kuru pakalpojumi ir vai var būt pieprasīti visā Latvijas teritorijā, tas ir, tiesības uz to saņemšanu ir jebkurā Latvijas administratīvajā teritorijā dzīvojošai personai, ja vien tā ir vai varētu būt attiecīgā normatīvā akta subjekts vai administratīvā procesa dalībnieks, ir pēc reģionālā principa veidotās nodaļas, kas aptver visas valsts administratīvās teritorijas.

⁵³ www.vzd.gov.lv

JPA darba organizācijas struktūras veidošana, ievērojot reģionālo principu, varētu tikt balstīta uz šajā pētījumā veikto reģionu vērtējumu - administratīvajās teritorijās ar lielu potenciālo pieteikumu un pieprasījumu iesniedzēju skaitu (personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu, noziedzīgajos nodarījumos cietušie), kā arī ar nozīmīgākajiem sociālās atstumtības rādītājiem (bezdarbs, iedzīvotāju ienākumu līmenis (no algota darba, valsts pensijām)) varētu veidot reģionālās nodaļas. Liela nozīme ir arī pilsētas izvēlei, kurai jābūt balstītai ne vien uz salīdzinoši mainīgo kritēriju analīzi (trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss tiek piešķirts uz noteiktu laiku, bet bezdarbs ir pārejošs darbaspējīgās personas stāvoklis), bet arī uz iedzīvotāju skaita, kā arī konkrētās pilsētas administratīvās un ekonomiskās nozīmes analīzi attiecīgajā reģionā, tās saiknes ar pieguļošajiem rajoniem un pilsētām.

Ievērojot, ka valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūts ir salīdzinoši jauns, sākotnēji būtu lietderīgi izveidot vismaz vienu nodaļu katrā reģionā. Atsevišķos reģionos, kuriem raksturīga policentriska attīstība, tas ir, reģionā ir izveidojušies vairāki nozīmīgi centri, kuros ir liela pakalpojumu koncentrācija, un tie ir sasniedzami lielam pieguļošo administratīvo teritoriju iedzīvotāju skaitam (piemēram, Kurzemes reģionā – Liepāja un Ventspils, Latgales reģionā – Rēzekne un Daugavpils, Zemgales reģionā – Jelgava un Jēkabpils), vienas nodaļas izveidošana tikai daļēji atrisinās pakalpojuma sasniedzamības jautājumu. Tas, vai viena reģiona ietvaros varētu izveidot vairākas nodaļas, būs atkarīgs no līdzekļu pieejamības šo mērķu īstenošanai.

Ievērojot personu pieteikumu, iesniegumu un kompensācijas pieprasījumu skaita straujo pieaugumu, JPA ir jāspēj apmierināt visu tās klientu vajadzības, nodrošinot to savlaicīgu un kvalitatīvu apkalpošanu atbilstoši tiesību aktu prasībām. Tā kā JPA kapacitāte, saskaņā ar iepriekšēju lietu skaita pieauguma analīzi, jau 2007.gadā var izrādīties nepietiekama, bet tās atrašanās tikai galvaspilsētā joprojām būs šķērslis (gan psiholoģisks, gan arī ģeogrāfisks) attālāko Latvijas rajonu iedzīvotāju tiesību īstenošanai valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā. Viens no risinājumiem būtu Juridiskās palīdzības administrācijas divu līmeņu darba organizācijas struktūras izveidošana, optimāli pārdalot JPA funkcijas starp:

- 1) 1.līmeņa iestādi - centrālo aparātu, kurā tiek izstrādāta un ieviesta metodika un stratēģija, kā arī tiek nodrošināta grāmatvedības uzskaitē, finanšu plānošana, kompensāciju izmaksa, personāla vadība, IT un komunikācijas, un
- 2) 2.līmeņa iestādēm – 5 reģionālajām nodaļām (Rīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales), kur notiek pieteikumu juridiskās palīdzība saņemšanai, cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu un iesniegumu pieņemšana, to pārbaude un attiecīgo lēmumu pieņemšana, kā arī tiek organizēta sadarbība ar juridiskās palīdzības sniedzējiem un veikta to sniegto pakalpojumu kvalitātes kontrole.

3.4. Reģionu administratīvo teritoriju (pilsētu) raksturojums, kurās būtu veidojamas JPA reģionālās nodaļas

3.4.1.Kurzemes reģions

1. Iedzīvotāji. 2006.gada sākumā Kurzemes reģionā dzīvoja 308 433 iedzīvotāji vai 13% no kopējā iedzīvotāju skaita Latvijā. Lielākais Kurzemes reģiona iedzīvotāju skaits (85 914) dzīvo Liepājas pilsētā, t.i. 28% no kopējā Kurzemes reģiona iedzīvotāju skaita. Nākamā apdzīvotākā administratīvā teritorija ir Talsu rajons, kurā reģistrēti 47 062 iedzīvotāju. Mazākais iedzīvotāju skaits Kurzemes reģionā ir Ventspils rajonā – 13 993 iedzīvotāji vai 5% no Kurzemes reģiona iedzīvotāju kopskaita. Vidējais iedzīvotāju blīvums reģionā ir 22.7 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Blīvāk apdzīvotā teritorija Kurzemes reģionā ir Liepājas pilsēta – 1422.4 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Vīszemākais iedzīvotāju blīvuma rādītājs ir Ventspils rajonā – 5.7 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru.
2. Iedzīvotāju ienākumi. Vidējā strādājošo darba samaksa Kurzemes reģionā 2006.gadā sastādīja bruto 249 LVL. Tā kā CSP neapkopo informāciju par darba samaksu privātajā sektorā reģionu rajonos un pilsētās, projekta ietvaros analīzei tika izmatota CSP sniegtā informācija par vidējo darba samaksu sabiedriskajā sektorā. Lielākā strādājošo vidējā darba samaksa Kurzemes reģionā 2006.gadā ir bijusi Ventspils pilsētā - bruto 352 LVL. Otra lielākā vidējā darba samaksa reģistrēta Liepājas pilsētā – bruto 301 LVL. Savukārt zemākā vidējā strādājošo darba samaksa reģistrēta Liepājas rajonā – bruto 235 LVL .

Otrs nozīmīgs Latvijas iedzīvotāju ienākumu avots ir valsts pensijas. Projekta ietvaros tiek analizēti 2 lielākās valsts pensiju saņēmēju grupas – valsts vecuma pensiju saņēmēji un invaliditātes pensiju saņēmēji. Lielākā pensionāru grupa ir valsts vecuma pensiju saņēmēji. 2006.gadā Kurzemes reģionā vidējais VSAA izmaksāto vecuma pensiju apmērs svārstās no LVL 90,18 līdz LVL 108,25, kas vidēji reģionā sastāda 95,75 LVL. Vidējā augstākā valsts vecuma pensija tika izmaksāta Ventspils pilsētā – 108,25 LVL, zemākā vidējā vecuma pensija reģistrēta Liepājas rajonā – 90,18 LVL. Otra lielākā pensionāru grupa ir invalīdi. No kopējā invaliditātes pensiju saņēmēju skaita Kurzemes reģionā reģistrēti 15%. Vidējā invaliditātes pensija Kurzemes reģionā sastādīja 73,99 LVL, savukārt invaliditātes pensiju vidējais apmērs svārstās no 69,34 LVL līdz 79,91 LVL. Augstākā invaliditātes pensija Kurzemes reģionā reģistrēta Ventspilī – 79,91 LVL. Otra vidēji augstākā invaliditātes pensija reģistrēta Liepājas pilsētā 76,31 LVL. Savukārt zemākās vidējās invaliditātes pensijas reģionā reģistrētas Kuldīgas rajonā 69,34 LVL - un Saldus rajonā 69,86 LVL .

3. Nodarbinātība un bezdarbs. Pamatojoties uz CSP sniegto informāciju, Kurzemes reģionā reģistrēti 194 920 iedzīvotāji darbspējas vecumā, kas sastāda 63.2% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Visvairāk iedzīvotāju darbspējas vecumā uzskaitīti Liepājas pilsētā – 54 549, vismazāk – Ventspils rajonā – 9048 iedzīvotāji. Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra beigās no kopējā bezdarbnieku skaita – 68 944 bezdarbnieki - 13% bezdarbnieku reģistrēti Kurzemes reģionā, kas kopsummā sastādīja 9096 iedzīvotāji. Visaugstākie bezdarba rādītāji reģionā 2006.g.beigās reģistrēti Liepājas pilsētā – 2682 bezdarbnieki, kas atbilst 3.12% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Otrs augstākais bezdarba rādītājs reģistrēts Liepājas rajonā – 1671 bezdarbnieks, kas atbilst 3.77% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita Liepājas rajonā un procentuāli attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu ir visaugstākais bezdarba rādītājs reģionā. Zemākais bezdarba rādītājs bija Ventspils rajonā - tikai 396 bezdarbnieki, kas atbilst 2.69 % no kopējā darbspējīgo skaita rajonā. Savukārt procentuāli viszemākais bezdarba rādītājs attiecībā pret iedzīvotāju skaitu Kurzemes reģionā reģistrēts Saldus rajonā – 2.20 %, kas atbilst 816 bezdarbniekiem.

4. Trūcīgas un maznodrošinātas personas. Latvijā 2005.gadā personas atbilstība trūcīgas ģimenes statusam konstatēta 44 921 ģimenei, kurās dzīvo 127 257 personas, no kurām Kurzemes reģionā dzīvoja 10,3% no kopējā skaita, kas atbilst 13 054 iedzīvotājiem. Vislielākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Kuldīgas rajonā – 2995 personas. Otrs augstākais trūcīgo personu rādītājs reģistrēts Liepājas pilsētā – 2160 iedzīvotāji. Savukārt vismazākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Ventspils pilsētā – 475 iedzīvotāji un Ventspils rajonā 682 personas.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 maznodrošinātas personas, no kurām 10.8% reģistrēti Kurzemes reģionā, kas atbilst 9254 iedzīvotājiem. Visvairāk no kopējā maznodrošināto personu skaita Kurzemes reģionā reģistrēts Liepājas pilsētā - 4421 maznodrošinātas personas, kas savukārt atbilst 48% no kopējā maznodrošināto skaita reģionā. Otrs augstākais maznodrošināto personu skaits reģistrēts Ventspils pilsētā – 2578 iedzīvotāji. Savukārt zemākais rādītājs – 200 iedzīvotāji – reģistrēts Ventspils rajonā. Salīdzinoši zemi rādītāji reģistrēti Talsu rajonā - 457 iedzīvotāji – un Saldus rajonā – 451 iedzīvotājs.

5. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme un sasniedzamība. Vērtējot Kurzemes reģiona pilsētu attīstības perspektīvas, kā arī pilsētu infrastruktūras attīstību koncepciju, reģionā dzīvojošo iedzīvotāju piekļūšanas iespējas un izmaksas, iedzīvotāju ienākuma līmeni un nodarbinātības rādītājus, Kurzemes reģionā ir nozīmīga funkcionālā loma reģiona ietvaros divām pilsētām - Liepājai un Ventspilij. Apkopojot projekta ietvaros detalizēti izanalizēto informāciju, JPA struktūrvienības izveidošana visvairāk būtu nepieciešama Liepājas pilsētā.
6. Juridiskās palīdzības sniedzēji. Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku (31.01.2007.) JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem, no kuriem 13% koncentrējušies Kurzemes reģionā un atbilst 11 zvērināto advokātu prakses vietām. No kopējā zvērinātu advokātu skaita, kas noslēguši līgumus ar JPA, zvērināto advokātu prakses vietu izvietojums Kurzemes reģionā ir sekojošs: 8% Liepājā (tas ir 7 advokāti), 4% - Ventspilī (tas ir 3 advokāti), 1% - kas atbilst vienam cilvēkam – Saldus rajonā.

7. Cietušo kompensāciju pieprasījumi, noziedzīgo nodarījumu rādītāji

Analizējot cietušo valsts kompensāciju pieprasījumu sadalījumu pa Latvijas reģioniem, saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, jāsecina, ka no visiem valsts kompensāciju saņēmēšajiem 18% dzīvo Kurzemes reģionā.

2005.gadā Latvijā bija reģistrēti 51 435 noziedzīgi nodarījumi. No kopējā noziedzīgo nodarījumu skaita Kurzemes reģionā reģistrēti 9.1%, kas atbilst 4696 noziedzīgajiem nodarījumiem. Lielākais reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits reģionā bija: Liepājas pilsētā (961) un Ventspils pilsētā (927). Mazākais noziedzīgo nodarījumu skaits 2005.gadā bija reģistrēts Ventspils rajonā (379). Tomēr salīdzinājumā pret iedzīvotāju skaitu uz 10 000 iedzīvotāju, Ventspils rajonā ir visaugstākais rādītājs – 270 reģistrētie noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotāju. Viszemākais noziedzības līmeņa rādītājs – 91 reģistrētais noziedzīgs nodarījums uz 10 000 iedzīvotāju bija Liepājas rajonā.

8. Pašvaldību un reģionu iedzīvotāju viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru. Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 25 Kurzemes reģiona pašvaldības. 23 pašvaldības ir atbildējušas apstiprinoši, 1 pašvaldība atbildēja ar „nē”, un 1 pašvaldības nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu. Kā JPA Kurzemes reģionālās iestādes veidošanas vietu visbiežāk tika minētas Kuldīgas un Liepājas pašvaldību administratīvās teritorijas.

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros aptaujāto respondentu viedoklis par pilsētu, kurā nepieciešamības gadījumā respondenti vēlētos nokārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumu, samērā vienmērīgi sadalījās starp Liepāju (4,2% respondentu), Kuldīgu (6,4%) un Ventspili (3,3%).

3.4.2. Latgales reģions

1. Iedzīvotāji. 2006.gada sākumā Latgales reģionā dzīvoja 359 762 iedzīvotāji vai 16 % no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita. Vislielākais Latgales reģiona iedzīvotāju skaits – 109 482 iedzīvotāji - apdzīvo Daugavpils pilsētu, kas ir

30 % no kopējā Latgales reģiona iedzīvotāju skaita. Otrā pēc iedzīvotāju skaita lielākā Latgales reģiona administratīvā teritorija ir Rēzeknes rajons, kurā dzīvo 41 006 iedzīvotāju. Savukārt mazākais iedzīvotāju skaits Latgales reģionā – 27 753 iedzīvotāji (7.7 % no kopējā Latgales reģionā dzīvojošo skaita) – ir Balvu rajonā. Latgales reģionu vidēji apdzīvo 24.7 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Visblīvāk apdzīvotākā vieta ir Rēzeknes pilsēta – 2094.1 iedzīvotājs uz vienu kvadrātkilometru. Nākamā ir Daugavpils pilsēta – 1510.1 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Retāk apdzīvots ir Balvu rajons, kur uz vienu kvadrātkilometru vidēji dzīvo 11.7 iedzīvotāji.

2. Iedzīvotāju ienākumi. Vidējā strādājošo darba samaksa Latgales reģionā 2006.gadā sastādīja bruto 214 LVL. Tā kā CSP neapkopo informāciju par darba samaksu privātajā sektorā reģionu rajonos un pilsētās, projekta ietvaros analīzei tika izmatota CSP sniegtā informācija par vidējo darba samaksu sabiedriskajā sektorā. Lielākā strādājošo vidējā darba samaksa Latgales reģionā 2006.gadā ir bijusi bruto 292 LVL Rēzeknes pilsētā. Otrā lielākā vidējā darba samaksa reģistrēta Daugavpils pilsētā – bruto 274 LVL. Zemākā vidējā strādājošo darba samaksa reģistrēta Rēzeknes rajonā – bruto 225 LVL un Daugavpils rajonā - bruto 229 LVL. Kopumā vidējā mēneša darba samaksa Latgales reģionā svārstās no 225 LVL līdz 292 LVL, kas vidēji reģionā ir 254 LVL.

Otrs nozīmīgs Latvijas iedzīvotāju ienākumu avots ir valsts pensijas. Projekta ietvaros tika analizētas 2 valsts pensiju saņēmēju grupas. Lielākā pensionāru grupa ir valsts vecuma pensiju saņēmēji. 2006.gadā Latgales reģionā vidējais VSAA izmaksāto vecuma pensiju apmērs svārstās no 86,40 LVL līdz 93,14 LVL, kas kopumā reģionā sastādīja vidēji 88,94 LVL. Vidējā augstākā valsts vecuma pensija reģistrēta Rēzeknes pilsētā – 93,14 LVL, zemākā vidējā vecuma pensija reģistrēta Preiļu rajonā – 86,40 LVL. Otrā lielākā pensionāru grupa ir invalīdi. No kopējā invaliditātes pensiju saņēmēju skaita Latgales reģionā reģistrēti 16.8 %. Invaliditātes pensiju vidējais apmērs Latgales reģionā svārstās no 66,87 LVL līdz 72,93 LVL, savukārt vidēji reģionā tiek uzrādīti 70,11 LVL. Augstākā invaliditātes pensija Latgales reģionā reģistrēta Daugavpils pilsētā – 72,93 LVL. Otrajā vietā vidēji augstākā

invaliditātes pensija reģistrēta Rēzeknes pilsētā 72,06 LVL. Savukārt zemākās vidējās invaliditātes pensijas rādītājs reģionā reģistrētas Preiļu un Rēzeknes rajonos – 67,41 LVL.

3. Nodarbinātība un bezdarbs. Latgales reģionā reģistrēti 230 400 iedzīvotāji darbaspējas vecumā, kas sastāda 64.4% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Visvairāk iedzīvotāju darbaspējas vecumā reģistrēti Daugavpils pilsētā (72 925), vismazāk – Balvu rajonā (17 163 iedzīvotāji). Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra beigās no kopējā bezdarbnieku skaita – 68 944 bezdarbnieki – 31 % (21 426) bezdarbnieku reģistrēti Latgales reģionā. Augstākie bezdarba rādītāji reģionā 2006.gada beigās reģistrēti Rēzeknes pilsētā – 3948 bezdarbnieki, kas atbilst 9.63 % no kopējā darbaspējīgo iedzīvotāju skaita pilsētā. Otrs augstākais bezdarba rādītājs reģistrēts Ludzas rajonā – 3228 bezdarbnieki, kas atbilst 10.11 % no kopējā darbaspējīgo iedzīvotāju skaita Ludzas rajonā un procentuāli attiecībā pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu ir visaugstākais bezdarba rādītājs reģionā. Zemākais bezdarba rādītājs bija Rēzeknes pilsētā, t.i. 1835 bezdarbnieki, kas atbilst 5.01 % no kopējā darbaspējīgo skaita pilsētā. Savukārt procentuāli viszemākais bezdarba rādītājs attiecībā pret darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu pilsētā/rajonā Latgales reģionā reģistrēts Daugavpils pilsētā – 2.89%, kas atbilst 3166 bezdarbniekiem.
4. Trūcīgas un maznodrošinātas personas. Latvijā 2005.gadā personas atbilstība trūcīgas ģimenes statusam konstatēta 44 921 ģimenei, kurās dzīvo 127 257 personas, no kurām Latgales reģionā dzīvoja 23.6 % (30 017). Vislielākais trūcīgu personu skaits reģistrēts Rēzeknes rajonā – 5182 personas. Otrs augstākais trūcīgo personu rādītājs reģistrēts Daugavpils pilsētā – 4624 iedzīvotāji. Savukārt vismazākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Rēzeknes pilsētā – 2131 iedzīvotāji.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 maznodrošinātas personas, no kurām 14,4% (12 308) reģistrēti Latgales reģionā. Visvairāk no kopējā maznodrošināto personu skaita Latgales reģionā reģistrēts Daugavpils pilsētā - 7448 maznodrošinātas personas vai 60.5% no kopējā maznodrošināto skaita reģionā. Otrs

augstākais maznodrošināto personu skaits reģistrēts Rēzeknes rajonā – 1617 iedzīvotāji. Savukārt zemākais rādītājs (54 iedzīvotāji) reģistrēts Rēzeknes pilsētā. Salīdzinoši zems rādītājs reģistrēts arī Krāslavas rajonā - 90 iedzīvotāji.

5. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme un sasniedzamība.

Vērtējot Latgales reģiona kopējās attīstības perspektīvas, kā arī pilsētu infrastruktūras attīstību koncepciju, reģionā dzīvojošo iedzīvotāju piekļūšanas iespējas un izmaksas, Latgales reģionā nozīmīga funkcionālā loma reģiona ietvaros ir divām pilsētām – Rēzeknei un Daugavpilij. Abas minētās pilsētas ir republikas nozīmes pilsētas un arī Latgales reģionālās plānošanas attīstības koncepcija virzīta uz abu minēto pilsētu straujāku attīstību gan reģiona griezumā, gan valsts mērogā. Izvērtējot projekta ietvaros izpētīto informāciju, mūsuprāt, Latgales reģionā būtu vēlams divu JPA struktūrvienības izveidošana – gan Rēzeknē, gan Daugavpilī. Prioritāra nozīme ir Daugavpilij, jo vislielākais iedzīvotāju skaits ir koncentrējies tieši Daugavpils pilsētā un tās apkaimē.

6. Juridiskās palīdzības sniedzēji. Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku (31.01.2007.) JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem, no kuriem tikai 8 % ir pieejami Latgales reģionā un atbilst 7 zvērināto advokātu prakses vietām. No kopējā zvērinātu advokātu skaita, kas noslēguši līgumus ar JPA, zvērināto advokātu prakses vietu izvietojums Latgales reģionā ir sekojošs: 4% Rēzeknē un Balvos (tas ir pa 3 advokātiem katrā), 1% - kas atbilst vienam cilvēkam – Preiļu rajonā. Uz 2007.gada 31.janvāri JPA nav noslēgusi nevienu līgumu ar juridiskās palīdzības sniedzēju, kura prakses vieta ir Daugavpils vai Daugavpils rajons!

7. Cietušo kompensāciju pieprasījumi, noziedzīgo nodarījumu rādītāji.

Analizējot cietušo valsts kompensāciju pieprasījumu sadalījumu pa Latvijas reģioniem, saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, jāsecina, ka no visiem valsts kompensāciju saņēmēšajiem 29% dzīvo Latgales reģionā, kuru īpatsvars dzīvo Daugavpilī un Daugavpils rajonā.

Latgales reģionā reģistrēti 12.9 % (6650 noziedzīgi nodarījumi) no kopējā Latvijā reģistrēto noziegumu skaita 2005.gadā. Lielākais reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits reģionā reģistrēts Daugavpils pilsētā (1969). zemākais rādītājs Krāslavas rajonā (503). Attiecībā pret 10 000 iedzīvotājiem, lielākais reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits ir reģistrēts Rēzeknes pilsētā – 218 noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotāju. Balvu rajonā ir reģistrēti 208 noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotājiem. Latgalē viszemākais noziedzības līmeņa rādītājs attiecībā pret 10 000 iedzīvotāju reģistrēts Krāslavas rajonā - 147 noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotāju.

8. Pašvaldību un reģionu iedzīvotāju viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru.

Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 29 Latgales reģiona pašvaldības. 28 pašvaldības ir atbildējušas apstiprinoši, neviena no atbildi sniegušajām pašvaldībām nav atbildējusi ar „nē”, un tikai 1 pašvaldība nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu. Pašvaldību aptaujā Rēzekne kā potenciālā JPA Latgales reģionālās iestādes atrašanās vieta tika norādīta visbiežāk.

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros, 15,9% respondentu norādījuši, ka Daugavpils ir tā pilsēta, kurā nepieciešamības gadījumā respondenti vēlētos nokārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumus, bet 11,1% respondentu – norādījuši Rēzekni.

3.4.3. Zemgales reģions

1. Iedzīvotāji. 2006.gada sākumā Zemgales reģionā dzīvoja 286 408 iedzīvotāji, kas sastāda 11 % no kopējā iedzīvotāju skaita Latvijā. 66 087 vai 23% no Zemgales iedzīvotāju kopskaita dzīvo Jelgavas pilsētā. Otra iedzīvotāju skaita ziņā lielākā administratīvā teritorija ir Jēkabpils rajons, kurā dzīvo 53 004 iedzīvotāju. Apdzīvotības ziņā visblīvāk apdzīvota ir Jelgavas pilsēta – 1096 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Savukārt vismazāk apdzīvots ir Aizkraukles rajons – 15.8 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru.

2. Iedzīvotāju ienākumi. Vidējā strādājošo darba samaksa Zemgales reģionā 2006.gadā sastādīja bruto 245 LVL. Tā kā CSP neapkopo informāciju par darba samaksu privātajā sektorā reģionu rajonos un pilsētās, projekta ietvaros analīzei tiek izmatota CSP sniegtā informācija par vidējo darba samaksu sabiedriskajā sektorā. Lielākā strādājošo vidējā darba samaksa Zemgales reģionā 2006.gadā sabiedriskajā sektorā strādājošiem ir bijusi bruto 323 LVL Jelgavas pilsētā. Samērā līdzīga situācija vērojama Bauskas rajonā, kur bruto samaksa sabiedriskajā sektorā sastādīja 278 LVL, Jelgavas rajonā bruto 276 LVL un Jēkabpils rajonā bruto 277 LVL. Savukārt zemākās vidējās strādājošo darba samaksa reģistrēta Dobeles rajonā – bruto 271 LVL un Aizkraukles rajonā 273 LVL. Kopumā vidējā darba samaksa Zemgales reģionā svārstās no 271 LVL līdz 323 LVL, kas vidēji reģionā sastāda bruto 283 LVL mēnesī.

Otrs būtisks iedzīvotāju ienākumu avots ir valsts pensijas. Projekta ietvaros tika analizētas 2 lielākās valsts pensiju saņēmēju grupas. Lielākā pensiju saņēmēju grupa ir vecuma pensionāri, kuri saņem valsts vecuma pensijas. 2006.gadā Zemgales reģionā vidējais VSAA izmaksāto vecuma pensiju apmērs svārstās no 87,95 LVL līdz 96,62 LVL, kas kopumā reģionā sastādīja vidēji 91,81 LVL. Vidējā augstākā valsts vecuma pensija reģistrēta Jelgavas pilsētā – 96,62 LVL, zemākā vidējā vecuma pensija reģistrēta Jelgavas rajonā – 87,95 LVL.

Otra lielākā pensionāru grupa ir invaliditātes pensiju saņēmēji. No kopējā invaliditātes pensiju saņēmēju skaita Zemgales reģionā reģistrēti 13 %. Invaliditātes pensiju vidējais apmērs Zemgales reģionā svārstās no 64,70 LVL līdz 72,12 LVL, savukārt vidēji reģionā tiek uzrādīti 69,49 LVL. Augstākā invaliditātes pensija Zemgales reģionā reģistrēta Bauskas rajonā – 72,12 LVL. Otra vidēji augstākā invaliditātes pensija reģistrēta Jelgavas pilsētā - 71,76 LVL. Savukārt **zemākās vidējās invaliditātes pensijas** rādītājs reģionā reģistrēts **Jēkabpils rajonā – 64,70 LVL mēnesī.**

3. Nodarbinātība un bezdarbs. Zemgales reģionā reģistrēti 183 875 iedzīvotāji darbspējas vecumā (64.2% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā). Visvairāk iedzīvotāju darbspējas vecumā uzskaitīti Jelgavas pilsētā – 43 323, vismazāk

– Jelgavas rajonā (23 880 iedzīvotāju), bet Dobeles rajonā – 24 304 iedzīvotāji. Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra beigās no kopējā valstī reģistrēto bezdarbnieku skaita (68 944 bezdarbnieki) 12 % (9398) bezdarbnieku reģistrēti Zemgales reģionā.

Attiecībā pret kopējo darbspējīgo skaitu reģionā bezdarbnieku skaits sastādīja 2.93%. **Visaugstākie bezdarba rādītāji** reģionā 2006.gada beigās **reģistrēti Jēkabpils rajonā – 1941 bezdarbnieks** (3.66% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita rajonā). Otrs augstākais bezdarba rādītājs reģistrēts Jelgavas pilsētā – 1503 bezdarbnieki (2.27 % no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita). Jelgavas pilsētā bezdarba koeficients attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu ir viszemākais Zemgales reģionā. Zemākais bezdarba rādītājs bija Jelgavas rajonā, t.i. 903 bezdarbnieki, kas atbilst 2.44 % no kopējā darbspējīgo skaita rajonā. Savukārt **lielākais bezdarba koeficients attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu pilsētā/rajonā Zemgales reģionā reģistrēts divos rajonos : Dobeles rajonā 3.65 % un Jēkabpils rajonā 3.66%.**

4. Trūcīgas un maznodrošinātas personas. Zemgales reģionā dzīvoja 16.5 % no Latvijas trūcīgu personu kopskaita, kas atbilst 21019 iedzīvotājiem. **Vislielākais trūcīgu personu skaits reģistrēts Jēkabpils rajonā – 5181 personas.** Otrs augstākais trūcīgo personu rādītājs reģistrēts Aizkraukles rajonā – 4561 iedzīvotāji. Savukārt vismazākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Dobeles rajonā – 2530 iedzīvotāji.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 maznodrošinātas personas, no kurām 11 % reģistrēti Zemgales reģionā, kas atbilst 9413 iedzīvotājiem. **Visvairāk no kopējā maznodrošinātu personu skaita Zemgales reģionā reģistrēts Jelgavas pilsētā - 4025 maznodrošinātas personas** (42.8 % no kopējā maznodrošināto skaita reģionā). Otrs augstākais maznodrošināto personu skaits reģistrēts Aizkraukles rajonā – 1695 iedzīvotāji. Savukārt zemākais rādītājs – 474 iedzīvotāji – reģistrēts Jelgavas rajonā. Salīdzinoši zems rādītājs reģistrēts arī Bauskas rajonā - 690 iedzīvotāji.

5. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme un sasniedzamība.

Vērtējot Zemgales reģiona kopējās attīstības perspektīvas, kā arī pilsētu infrastruktūras attīstību koncepciju, reģionā dzīvojošo iedzīvotāju piekļūšanas iespējas un izmaksas, iedzīvotāju koncentrāciju, **Zemgales reģionā nozīmīga funkcionālā loma reģiona ietvaros ir Jelgavas pilsētai**, kas atbilst republikas nozīmes pilsētas statusam. Tomēr jāatzīmē, ka, neskatoties uz pētījuma rezultātiem, mūsaprāt nebūtu lietderīgi izvietot JPA struktūrvienību Jelgavā, ņemot vērā Jelgavas rajonā dzīvojošo iedzīvotāju iespējas, ko nodrošina Jelgavas atrašanās Rīgas tiešā tuvumā, sabiedriskā transporta intensitāte un izmaksas. **Projekta pētījuma ietvaros visatbilstošākā JPA struktūrvienības izveidošanas vieta Zemgales reģionā būtu Jēkabpils**, kas Zemgales reģiona plānošanas un attīstības dokumentos tiek minēta kā otra nozīmīgākā reģiona pilsēta ar plašām attīstības perspektīvām. Tā atbilst JPA struktūrvienības izveidošanas prasībām gan pēc iepriekš uzskaitītajiem kritērijiem, gan arī vērtējot reģionā dzīvojošo iedzīvotāju pārvietošanās iespējas un izmaksas, t.i. tā ir sasniedzama gan lielajam Jēkabpils rajona iedzīvotāju skaitam, gan arī Aizkraukles rajona, Madonas rajona un daļēji arī Rēzeknes rajona iedzīvotājiem.

6. Juridiskās palīdzības sniedzēji. Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku (31.01.2007.) JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem, no kuriem 10 % ir pieejami Zemgales reģionā un atbilst 8 zvērināto advokātu prakses vietām. No kopējā zvērinātu advokātu skaita, kas noslēguši līgumus ar JPA, zvērināto advokātu prakses vietu izvietojums Zemgales reģionā ir sekojošs: **5% Jelgavā** (tas ir 4 advokāti), **pa 2% Dobeles un Jēkabpils rajonos**, kas atbilst pa diviem cilvēkiem katrā rajonā.

7. Cietušo kompensāciju pieprasījumi, noziedzīgo nodarījumu rādītāji

Analizējot cietušo valsts kompensāciju pieprasījumu sadalījumu pa Latvijas reģioniem, saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, jāsecina, ka 21% no visiem valsts kompensāciju saņēmušajiem dzīvo Zemgales reģionā.

2005.gadā Zemgales reģionā reģistrēti 12% (6203) no kopējā reģistrēto noziegumu skaita (51 435). Augstākais reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits reģionā reģistrēts: 1903 - Jelgavas pilsētā un 1045 - Bauskas rajonā. Zemākais rādītājs bija Dobeles rajonā (684). Tomēr salīdzinājumā pret iedzīvotāju skaitu uz 10 000 iedzīvotāju Jelgavas pilsētā ir visaugstākais rādītājs – 288 noziedzīgie nodarījumi. Viszemākais rādītājs attiecībā pret 10 000 iedzīvotāju Zemgales reģionā reģistrēts Dobeles rajonā - 177 noziedzīgie nodarījumi.

8. Pašvaldību un reģionu iedzīvotāju viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru. Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 22 Zemgales reģiona pašvaldības. 15 pašvaldības ir atbildējušas apstiprinoši, 6 no atbildi sniegušajām pašvaldībām ir atbildējušas ar „nē”, un 1 pašvaldības nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu. Pašvaldības kā potenciālo JPA Zemgales reģionālās iestādes veidošanas administratīvo teritoriju ir norādījušas Aizkraukli.

Iedzīvotāju aptaujā lielākais respondentu skaits – 11,1% kā pilsētu, kurā nepieciešamības gadījumā respondenti vēlētos kārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumus, ir norādījuši Jelgavu, bet 4% - Aizkraukli. Zīmīgi, ka Jēkabpils rajona iedzīvotāji visbiežāk ir norādījuši Daugavpili. Jēkabpils netika norādīta, jo, vadoties no sākotnējā Pētījuma pieņēmuma, ka JPA reģionālās nodaļas ir veidojamas pilsētās, kurās atrodas apgabaltiesas, Jēkabpils iedzīvotāju aptaujas anketā netika piedāvāta, kā iespējamā JPA reģionālās nodaļas atrašanās vieta.

3.4.4. Vidzemes reģions

1. Iedzīvotāji. 2006.gada sākumā Vidzemes reģionā dzīvoja 243 039 iedzīvotāji, vai 11 % no Latvijas iedzīvotāju kopskaita. Vidzemes reģions ir vismazāk apdzīvotais no visiem Latvijas reģioniem, tajā vienu kvadrātkilometru platības apdzīvo vidēji 15.9 iedzīvotāji. Lielākais Vidzemes reģiona iedzīvotāju skaits dzīvo Valmieras rajonā – 58 715 iedzīvotāji vai 24 % no kopējā reģiona

iedzīvotāju skaita. Otrais lielākais iedzīvotāju skaits reģionā – 57 228 iedzīvotāji ir reģistrēti Cēsu rajonā. Alūksnes rajonā dzīvo mazākais Vidzemes reģiona iedzīvotāju skaits – 24 746 iedzīvotāji. Visblīvāk apdzīvots ir Valmieras rajons – 24.7 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru. Apdzīvotības ziņā viszemākais rādītājs ir Alūksnes rajonā – 11 iedzīvotāji uz vienu kvadrātkilometru.

2. Iedzīvotāju ienākumi. Vidējā strādājošo mēneša darba samaksa Vidzemes reģionā 2006.gadā sastādīja bruto 235 LVL. Tā kā CSP neapkopo informāciju par darba samaksu privātajā sektorā reģionu rajonos un pilsētās, projekta ietvaros analīzei tiek izmatota CSP sniegtā informācija par vidējo darba samaksu sabiedriskajā sektorā. Lielākā strādājošo vidējā darba samaksa Vidzemes reģionā 2006.gadā sabiedriskajā sektorā strādājošiem ir bijusi bruto 313 LVL Valmieras rajonā. Cēsu rajons izvirzās otrajā vietā, kur bruto samaksa sabiedriskajā sektorā sastādīja 276 LVL. Savukārt **zemākās vidējās strādājošo darba samaksa reģistrēta Alūksnes rajonā** – bruto 254 LVL. Kopumā vidējā bruto darba samaksa Vidzemes reģionā svārstās robežās no 254 LVL līdz 313 LVL, kas vidēji reģionā veido bruto 274 LVL.

Otrs nozīmīgs Latvijas iedzīvotāju ienākumu avots ir valsts pensijas. Lielākā valsts pensiju saņēmēju grupa ir valsts vecuma pensiju saņēmēji. 2006.gadā Vidzemes reģionā vidējais VSAA izmaksāto vecuma pensiju apmērs svārstās no 90,17 LVL līdz 97,26 LVL, kas kopumā reģionā sastādīja vidēji 93,83 LVL. Vidēji augstākā valsts vecuma pensija reģistrēta Valmieras rajonā – 97,26 LVL, **zemākā vidējā vecuma pensija reģistrēta Gulbenes rajonā** – 90,17 LVL. Otra lielākā pensionāru grupa ir invaliditātes pensiju saņēmēji. No kopējā invaliditātes pensiju saņēmēju skaita Vidzemes reģionā reģistrēti 10.4 %. Invaliditātes pensiju vidējais apmērs Vidzemes reģionā svārstās no 67,38 LVL līdz 75,61 LVL, savukārt vidēji reģionā tiek uzrādīti 70,91 LVL. Augstākā invaliditātes pensija Vidzemes reģionā reģistrēta Valmieras rajonā – 75,61 LVL. Otra vidēji augstākā invaliditātes pensija – 72,74 LVL - reģistrēta Cēsu rajonā. Savukārt **zemākās vidējās invaliditātes pensijas rādītājs reģionā reģistrēts Valkas rajonā** – 67,38 LVL.

3. Nodarbinātība un bezdarbs. 2006.gada beigās Vidzemes reģionā reģistrēti 152 545 iedzīvotāji darbspējas vecumā vai 62.77% no kopējā iedzīvotāju skaita reģionā. Visvairāk iedzīvotāju darbspējas vecumā bija Valmieras rajonā (37 479), vismazāk – Alūksnes rajonā (15 327 iedzīvotāji). Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) uzskaitē 2006.gada decembra beigās no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita (68 944) 11 % bezdarbnieku reģistrēti Vidzemes reģionā, kas ir 7240 iedzīvotāji. Attiecībā pret kopējo darbspējīgo skaitu reģionā bezdarbnieku skaits sastādīja 2.98%. **Augstākie bezdarba rādītāji reģionā 2006.gada beigās reģistrēti Madonas rajonā – 1580 bezdarbnieki (3.63% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita Madonas rajonā). Otrs augstākais bezdarba rādītājs reģistrēts Valmieras rajonā – 1439 bezdarbnieki vai 2.45% no kopējā darbspējīgo iedzīvotāju skaita Valmieras rajonā.** Procentuāli viszemākais bezdarba rādītājs reģionā attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu rajonā ir Cēsu rajonā – 2.34%, kas ir ļoti tuvs Valmieras rajona rādītājam. Zemākais bezdarba rādītājs bija Gulbenes rajonā, t.i. 840 bezdarbnieki, kas atbilst 3.15% no kopējā darbspējīgo skaita rajonā. Savukārt procentuāli visaugstākais bezdarba rādītājs attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu pilsētā/rajonā Vidzemes reģionā reģistrēts Alūksnes rajonā 3.71 %, kur bezdarbnieku skaits sastāda 918 , arī Madonas rajonā ir samērā augsts bezdarba rādītājs attiecībā pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu – 3.63%.

4. Trūcīgas un maznodrošinātas personas. Latvijā 2005.gadā personas atbilstība trūcīgas ģimenes statusam konstatēta 44 921 ģimenei, kurās dzīvo 127 257 personas, no kurām Vidzemes reģionā dzīvoja 12.5% no kopējā skaita, kas atbilst 15.966 iedzīvotājiem. **Vislielākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Madonas rajonā – 4043 personas. Otrs augstākais trūcīgo personu rādītājs reģistrēts Valmieras rajonā – 2878 iedzīvotāji.** Savukārt vismazākais trūcīgo personu skaits reģistrēts Valkas rajonā – 2060 iedzīvotāji.

Latvijā 2005.gadā pašvaldību palīdzībai dzīvokļu jautājumu risināšanai bija reģistrētas 85 442 maznodrošinātas personas, no kurām 4.7 % reģistrēti Vidzemes reģionā, kas atbilst 3977 iedzīvotājiem. **Vislielākais maznodrošināto personu skaits Vidzemes reģionā reģistrēts Valmieras**

rajonā - 1295 maznodrošinātas personas, kas savukārt atbilst 32.6 % no kopējā maznodrošināto skaita reģionā. **Otrs augstākais maznodrošināto personu skaits reģistrēts Madonas rajonā – 791 iedzīvotāji.** Savukārt zemākais rādītājs – 134 iedzīvotāji – reģistrēts Gulbenes rajonā.

5. Reģionu pilsētu administratīvā un ekonomiskā nozīme un sasniedzamība.

Vērtējot Vidzemes reģiona kopējās attīstības perspektīvas, kā arī pilsētu infrastruktūras attīstību koncepciju, reģionā dzīvojošo iedzīvotāju piekļūšanas iespējas un izmaksas, Vidzemes reģionā nozīmīga funkcionālā loma reģiona ietvaros ir Valmierai un Cēsīm. **Valmiera ir vienīgā no reģiona pilsētām, kas atbilst reģionālās nozīmes pilsētas statusam.** Iztanalizējot JPA struktūrvienības izveidošanai nepieciešamos vērtēšanas kritērijus, kā arī Vidzemes reģiona teritoriālās plānojuma projektu, projekta pētījuma ietvaros visatbilstošākā JPA struktūrvienības izveidošanas vieta Vidzemes reģionā būtu Valmiera.

6. Juridiskās palīdzības sniedzēji. Uz šī pētījuma uzsākšanas laiku (31.01.2007.) JPA ir noslēgusi juridiskās palīdzības līgumus ar 83 juridiskās palīdzības sniedzējiem, no kuriem tikai 1 % ir pieejams Vidzemes reģionā. Arī zvērināto advokātu prakses vietu skaits šai reģionā ir tikai 1 un atrodas Cēsīs. Veidojot JPA reģionālo nodaļu Vidzemes reģionā, jāņem vērā zema Vidzemes reģiona teritorijā praktizējošo advokātu aktivitāte juridiskās palīdzības līgumu slēgšanas jautājumos.

7. Cietušo kompensāciju pieprasījumi, noziedzīgo nodarījumu rādītāji

Analizējot cietušo valsts kompensāciju pieprasījumu sadalījumu pa Latvijas reģioniem, saskaņā ar JPA sniegto informāciju par 68 valsts cietušo kompensācijas izmaksu gadījumiem, jāsecina, ka **tikai 1% no visiem valsts kompensāciju saņēmēšajiem dzīvo Vidzemes plānošanas reģionā.**

2005.gadā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits Latvijā kopumā sastādīja 51 435. Analizējot reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu reģionos 2005.gadā, Vidzemes reģionā reģistrēti 9% no kopējā reģistrēto noziegumu skaita, kas atbilst 4856 noziedzīgajiem nodarījumiem un ir mazākais skaits republikā reģionu griezumā. Augstākais reģistrēto noziedzīgo nodarījumu

skaits reģionā reģistrēts Valmieras rajonā (1283). Salīdzinoši augsts rādītājs ir arī Cēsu rajonā - 1170. Zemākais rādītājs – 494 – bija Gulbenes rajonā. Tomēr salīdzinājumā pret iedzīvotāju skaitu uz 10 000 iedzīvotāju lielākais noziedzības koeficients ir Alūksnes rajonā – 311 noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotāju. Viszemākais rādītājs attiecībā pret 10 000 iedzīvotāju Vidzemes reģionā reģistrēts Madonas rajonā - 143 noziedzīgie nodarījumi uz 10 000 iedzīvotāju.

8. Pašvaldību un reģionu iedzīvotāju viedoklis par nepieciešamību veidot JPA reģionālo struktūru. Uz jautājumu „vai Jūsu rajonā vai reģiona teritorijā būtu nepieciešama Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienība”, atbildi sniegušas 30 Vidzemes reģiona pašvaldības. 24 pašvaldības ir atbildējušas apstiprinoši, 4 no atbildi sniegušajām pašvaldībām ir atbildējušas ar „nē”, un 2 pašvaldības nevarēja sniegt precīzu atbildi uz minēto jautājumu. **Vidzemes pašvaldības, izsakot viedokli par JPA Vidzemes reģionālās nodaļas atrašanās vietu, visbiežāk norādīja Valmieru.**

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros, atbildot uz jautājumu par pilsētu, kurā nepieciešamības gadījumā respondenti vēlētos kārtot valsts apmaksātās juridiskās palīdzības jautājumus, **respondenti visbiežāk ir norādījuši Valmieru (17,2%), bet retāk, tas ir, 6,2% respondentu – Madonu.**

3.5. Izdevumi Juridiskās palīdzības administrācijas reģionālo struktūrvienību izveidošanai, uzraudzībai un uzturēšanai

Lai Juridiskās palīdzības administrācijas struktūrvienības Latvijas reģionos varētu sekmīgi pildīt JPA funkcijas: patstāvīgi pieņemt pieteikumus juridiskās palīdzības saņemšanai, pieprasījumus valsts kompensācijas izmaksai no cietušajām personām, izskatīt pieteikumus, pieprasījumus un citus dokumentus tiesību aktos noteiktajā kārtībā, pieņemt lēmumus, nozīmēt katrai lietai juridiskās palīdzības sniedzējus, kā arī nepieciešamības gadījumā sagatavot motivētus atteikumus, ir jānodrošina šo struktūrvienību valsts finansējums un jāizveido biroji Latvijas reģionu attiecīgajās pilsētās, kā arī ir nepieciešams izveidot papildus štata vietas katras reģionālās nodaļas funkciju izpildei. Katrā JPA reģionālajā nodaļā ir nepieciešams

izveidot piecas jaunas štata vietas, t.i., nodaļas vadītājs, 2 juristi, 1 referents, nodaļas administrators. Nepieciešamais darbinieku skaits aprēķināts, balstoties uz JPA pašreizējās struktūras analīzi, kā arī ņemts vērā fakts, ka Latvijas reģionos lielai daļai iedzīvotāju nav īstas skaidrības, kādu palīdzību un kādos jautājumos var saņemt no JPA, līdz ar to struktūrvienību pirmajā darbības gadā būs nepieciešams vēl lielāks darba ieguldījums un laika patēriņš (tajā skaitā Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma un ar to saistīto normatīvo aktu skaidrošana, palīdzība pieteikumu un pieprasījumu aizpildīšanā un tamlīdzīgi).

Aprēķinos plānotā darbinieka vidējā mēnešalga ir bruto 610 LVL, kā arī plānotas piemaksas, pabalsti un kompensācijas kopumā 2 mēnešalgu apmērā gada laikā. Tabulā Nr.3.5.1. uzrādīts izmaksu aprēķins vienas struktūrvienības uzturēšanai pusgadā un gadā.

Nr.p .k.	Vienas JPA struktūrvienības uzturēšanas izdevumi Budžeta izdevumu ekonomiskās klasifikācijas nosaukums	Summa 2007.g. (pusgads), LVL	Summa 2008.g. LVL
1	Atalgojums	18 300	36 600
2	Piemaksas	2 450	4 900
3	Pabalsti un kompensācijas	600	1 200
4	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās izmaksas	4 999	9 998
	<i>Atalgojuma izmaksas :</i>	<i>26 349</i>	<i>52 698</i>
5	Komandējumu un dienesta braucienu izdevumi	1 176	2 352
6	Pārējo sakaru pakalpojumu apmaksa (t.sk. interneta pieslēgums)	1 320	2 640
7	Pasta pakalpojumi	360	720
8	Personāla apmācības izdevumi	250	500
8	Darba devēja apmaksātie veselības pasākumi	750	1 500
9	Ar administrācijas darbības nodrošināšanu saistīto pakalpojumu apmaksa	720	1 440
10	Iekārtu, inventāra un aparatūras remonts, tehniskā apkalpošana	570	1 140
11	Kancelejas preces un materiāli	480	960

12	Mazvērtīgais inventārs un saimnieciskie izdevumi (līdz 50 LVL)	144	288
13	Telpu īre un noma	2 109	4 218
14	Komunālie izdevumi (siltums, elektrība, ūdens u.ml.)	510	1 020
15	Telpu uzkopšanas izdevumi	1200	2400
16	Kārtējā remonta un iestāžu uzturēšanas materiāli	72	144
17	Informācijas sistēmas un datu bāzes uzturēšanas izdevumi	2 400	4 800
	<i>Pastāvīgās izmaksas :</i>	<i>12 061</i>	<i>24 122</i>
18	Pamatlīdzekļi	9 849	-
19	Nemateriālie ieguldījumi (programmas, licences)	2 500	-
	<i>Vienreizējās izmaksas ilgtermiņa ieguldījumiem :</i>	<i>12 349</i>	<i>-</i>
	<i>Kopā :</i>	<i>50 759</i>	<i>76 820</i>

3.5.1. tabula Vienas JPA struktūrvienības uzturēšanas izdevumi

3.6. Netiešie izdevumi, kas saistīti ar papildus funkciju veikšanu

Pieaugot JPA funkcijām un darba apjomam, pieaug arī tām pakārtotās funkcijas un līdz ar to netiešās izmaksas. Pieaugot apstrādājamo dokumentu daudzumam, JPA struktūrvienībās ir nepieciešams nodrošināt efektīvu dokumentu apriti – t.i. ienākošo un izejošo dokumentu reģistrēšanu un uzglabāšanu. Tāpēc katrā struktūrvienībā būtu jābūt nodaļas administratoram, kas vienlaicīgi varētu apvienot administratora-lietveža štata vietu. Šo dievu amatu apvienošana struktūrvienībās ļautu izvairīties no papildus lietveža štata vietas katrā struktūrvienībā. Pētījumā netiek paredzēts katrā JPA reģionālajā nodaļā uzturēt štatā grāmatvedi, tomēr jāņem vērā, ka arī centralizētajā grāmatvedības nodaļā gaidāms darba apjoma pieaugums un būs nepieciešams izveidot vienu papildus grāmatveža darba vietu. Tas nozīmētu papildus izdevumus - darbinieka vidējā mēnešalga bruto 450 LVL, kā arī papildus plānotās piemaksas, pabalsti un kompensācijas kopumā 2 mēnešalgu apmērā gada laikā. Papildus grāmatveža atalgojuma fonds gadā sastādīs 7 818 LVL.

Lai nodrošinātu JPA funkciju izpildi, ir nepieciešamas telpas jaunu darba vietu iekārtošanai 5 darbiniekiem katrā struktūrvienībā. Vienas darba vietas iekārtošanai atbilstoši mūsdienu prasībām vidēji nepieciešami 10 m². Vienas JPA struktūrvienības biroja vajadzībām būtu nepieciešamas telpas ar kopējo platību ne mazāk kā 50 m². Finanšu aprēķinos ietverti 50 m² telpu nomas un uzturēšanas izdevumi. Tomēr jāņem vērā, ka papildus lietderīgi izmantojamajai platībai (birojs) būtu lietderīgi nomāt arī sekojošas palīgtelpas: apmeklētāju pieņemšanas telpa, atsevišķa arhīva un servera telpa, kas minimāli kopā būtu vēl apmēram 20 m². Tātad vēlamā kopējā platība, kas nepieciešama JPA struktūrvienībai, lai pilnvērtīgi veiktu tai uzticētos pienākumus, būtu jābūt vismaz 70m².

Atbilstoši nekustamo īpašumu tirgus pētījumiem, vidējā cena par vienu kvadrātmetru B klases birojam svārstās no 9-12 EUR/m². Aprēķinos izmantotā cena – 7,03 Ls/m². Vidējā komunālo pakalpojumu cena par 1m² svārstās no 1,30-1,80 LVL. Aprēķinos izmantotā cena – 1,70 LVL. Projekta aprēķinā nav plānots telpu kosmētiskais remonts, ņemot vērā šībrīža nekustamā īpašuma tirgus situāciju un plašo piedāvājumu.

3.7. Ilgtermiņa ieguldījumi

Lai aprīkotu vienu JPA struktūrvienības biroju, nepieciešams iegādāties sekojošas biroja mēbeles un iekārtas : piecus darba galdu, piecus biroja krēslus, piecus trīs-atvilkņu blokus, piecus plauktus, piecus datorus, vienu datu serveri, vienu multifunctionālo centru, piecus stacionāros telefonus. Apmeklētāju pieņemšanas telpā būtu nepieciešams vismaz viens apmeklētāju galds un vismaz 6 apmeklētāju krēsli.

Ilgtermiņa ieguldījumi – pamatīdzekļi		
1.Mēbeļu iegāde		2 164
1.1. Darbagaldi	5	650
1.2. Biroja krēsli	5	285
1.3. Trīs atvilkņu bloki	5	174

1.4. Plauktu skapji	5	640
1.5. Apmeklētāju galds	1	235
1.6. Apmeklētāju krēsli	6	180
2. Datortehnikas un aprīkojuma iegāde		7 557
2.1. Datu bāzes serveru iegāde	1	2 500
2.2. Datortehnikas iegāde	5	4 200
2.3. Multifunkcionālā centra iegāde (Xerox Work Centre X20i)		857
3. Sakaru tehnikas iegāde		128
3.1. Stacionārie telefoni (mazvērtīgs inventārs)	5	128
<i>Ilgtermiņa ieguldījumi-pamatlīdzekļi- kopā:</i>		9 849

3.7.1.tabula Ilgtermiņa ieguldījumu aprēķini

Kopējie izdevumi piecu JPA struktūrvienību uzturēšanai 2007.gada otrajā pusgadā sastādīs 192 050 LVL un vienreizējie ilgtermiņa ieguldījumi 61 745 LVL, kopsummā no valsts budžeta jāparedz 253 795 LVL. 2008.gadā piecu JPA struktūrvienību uzturēšana izmaksātu 384 100 LVL. Papildus izdevumus varētu radīt arī lēmums palielināt centralizētās grāmatvedības darbinieku štata vietu skaitu par vienu darbinieku, kas gadā sastādītu papildus 7 818 LVL.

4. Pētījuma galvenie kopsavilkuma secinājumi

2005.gada 17.martā Saeimā tika pieņemts Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums. Lai īstenotu likumā noteikto, 2006.gada 1.janvārī tika izveidota Juridiskās palīdzības administrācija, kuras galvenais uzdevums ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātai juridiskajai palīdzībai un valsts kompensācijām cietušajiem.

Juridiskās palīdzības administrācija ir nostrādājusi vienu gadu, tās funkcijas paplašinās un pieaug uzdevumu loks.

Gan operatīvās, gan stratēģiskās funkcijas šobrīd pilda viens birojs, kurš atrodas Rīgā. Saiknes ar reģioniem tiek nodrošinātas ar pašvaldību starpniecību, kurām ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma (turpmāk – Likums) 22.panta trešo daļu ir deleģēta viena no Administrācijas funkcijām - juridiskās palīdzības pieprasījuma veidlapu izsniegšana, kā arī informācijas par veidlapas aizpildīšanu un tai pievienojamiem dokumentiem sniegšana pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošām personām.

Pētījums tika veikts, ar mērķi noskaidrot, vai Juridiskās palīdzības administrācijas efektīvai funkciju realizācijai Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma mērķu īstenošanā, ir nepieciešama reģionālo struktūrvienību izveidošana. Tika izvirzīti pētījuma tuvākie mērķi jeb pamatuzdevumi: 1) pamatot nepieciešamību veidot JPA struktūrvienības Latvijas reģionos; 2) noteikt JPA reģionālo nodaļu izvietojumu reģionu administratīvajā teritorijā; 3) piedāvāt JPA darba organizācijas struktūras risinājumu un prognozēt iespējamās JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanas izmaksas.

Izvērtējot pētījumā iegūtos rezultātus, var apgalvot, ka izvirzītie pētījuma tuvākie mērķi ir sasniegti.

1. Ir iegūta informācija par to personu īpatsvaru, kuru materiālais stāvoklis atbilst Latvijas tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību:

a) statistikas dati rāda, ka:

- 52% Latvijas iedzīvotāju dzīvo ārpus Rīgas reģiona robežām, tajā skaitā 11% Vidzemes reģionā, 13% Kurzemes reģionā, 12% Zemgales reģionā un 16% Latgales reģionā;
- Iedzīvotāju vidējie ikmēneša ienākumi Latvijas reģionos ir zemāki nekā Rīgas reģionā;
- 67% NVA uzskaitē esošo bezdarbnieku dzīvo ārpus Rīgas reģiona robežām, tajā skaitā 10% Vidzemes reģionā, 13% Kurzemes reģionā, 13% Zemgales reģionā un 31% Latgales reģionā;

- No visām personām, kurām konstatēta atbilstība trūcīgas personas statusam 63% dzīvo ārpus Rīgas reģiona, tajā skaitā 12,6% Vidzemes reģionā, 10,3% Kurzemes reģionā, 16,5% Zemgales reģionā un 23,6% Latgales reģionā;
 - 59% maznodrošinātu personu reģistrēti Rīgas reģionā, bet pārējie 41% – citos Latvijas reģionos (no 5% - Vidzemē līdz 14% - Latgalē).
- b) pašvaldību pētījuma rezultāti rādi, ka 85% pašvaldību skatījumā (no 122 pašvaldībām, kuras ir izteikušas viedokli par JPA reģionālo struktūrvienību izveidošanas nepieciešamību) to rajona vai reģiona administratīvajā teritorijā ir nepieciešama JPA struktūrvienība;
- c) iedzīvotāju aptaujas rezultāti rāda, ka 70,7% aptaujāto iedzīvotāju atbilst Latvijas normatīvo aktu prasībām, lai saņemtu valsts apmaksāto juridisko palīdzību, taču ir apzināts arī respondentu informētības līmenis par valsts apmaksātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām: **81,8% respondentu nav informēti, savukārt 18,2% respondentu ir informēti par šādas iespējas pastāvēšanu.** Puse (50,4%) aptaujāto ir apgalvojusi, ka viņiem ir nepieciešama šī palīdzība savu tiesību aizsardzībai.

Pamatojoties uz minēto informāciju, ir secināts, ka pastāv objektīva nepieciešamība veidot JPA reģionālās struktūrvienības. Nepieciešamība ir pamatota gan ar to, ka personu īpatsvars, kurām teorētiski ir tiesības pieteikties uz valsts nodrošināto juridisko palīdzību, vienmērīgi apdzīvo visus Latvijas reģionus, un tām ir jānodrošina vienlīdzīgas iespējas saņemt to, gan izmantojot pasta pakalpojumus, gan arī tiešus kontaktus ar JPA konsultantiem.

2. Ir apzināta informācija par JPA 2006.gadā un 2007.gada janvārī un februārī paveiktā darba apjomu un veikta tās salīdzinošā analīze. Analīzes rezultāti rāda, ka JPA darba (izskatāmo lietu) apjoms pieaug, un ir pamatotas prognozes, ka 2007.gadā izskatāmo lietu skaitu skaits pieaugs vismaz par 30%.

Pamatojoties uz minēto analīzi, ir secināts, ka pastāv objektīva nepieciešamība palielināt JPA darbinieku skaitu, kuri apstrādā personu iesniegumus (pieņem, izskata, sagatavo lēmumus utml.). Darbinieku skaits varētu tikt palielināts vai nu esošās organizācijas struktūras ietvaros, vai arī jaunizveidotās reģionālās struktūras ietvaros.

3. Ir apzināta citu Tieslietu ministrijas pakļautībā esošo valsts pārvaldes iestāžu organizācijas struktūra: pētījuma rezultāti apliecina to, ka iestādēm, kuru pakalpojumi ir vai var būt pieprasīti visā Latvijas teritorijā, tas ir, tiesības uz to saņemšanu ir jebkurā Latvijas administratīvajā teritorijā dzīvojošai personai, ja vien tā ir vai varētu būt attiecīgā normatīvā akta subjekts vai administratīvā procesa dalībnieks, ir divu līmeņu organizācijas struktūra - centrālais aparāts un pēc reģionālā principa veidotās nodaļas, kas aptver visas valsts administratīvās teritorijas.

Pamatojoties uz minētajiem analīzes rezultātiem, secināts, ka JPA funkciju efektīvākai nodrošināšanai un Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā izvirzīto mērķu īstenošanai ir nepieciešama integrēta reģionālā valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības un noziedzīgajos nodarījumos cietušo valsts kompensāciju administrēšanas struktūra: divu līmeņu darba organizācijas struktūra, optimāli pārdalot JPA funkcijas starp:

1) 1.līmeņa iestādi - centrālo aparātu, kurā tiek izstrādāta un ieviesta metodika un stratēģija, kā arī tiek nodrošināta grāmatvedības uzskaitē, finanšu plānošana, kompensāciju izmaksa, personāla vadība, IT un komunikācijas, un

2) 2.līmeņa iestādēm – 5 reģionālajām nodaļām (Rīgas, Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales), kur notiek pieteikumu juridiskās palīdzība saņemšanai, cietušo valsts kompensācijas pieprasījumu un iesniegumu pieņemšana, to pārbaude un attiecīgo lēmumu pieņemšana, kā arī tiek organizēta sadarbība ar juridiskās palīdzības sniedzējiem un veikta to sniegto pakalpojumu kvalitātes kontrole, t.i. tiek nodrošināta visu JPA kompetencē ietilpstošo operacionālo uzdevumu izpilde.

4. JPA darba organizācijas struktūras veidošana, ievērojot reģionālo principu, varētu tikt balstīta uz šajā pētījumā veikto reģionu vērtējumu - administratīvajās teritorijās ar lielu potenciālo pieteikumu un pieprasījumu iesniedzēju skaitu (personas, kuras ir ieguvušas trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu, noziedzīgajos nodarījumos cietušie), kā arī ar nozīmīgākajiem sociālās atstumtības rādītājiem (bezdarbs, iedzīvotāju ienākumu līmenis (no algota darba, valsts pensijām)).

Ir iegūta informācija par katra reģiona nozīmīgākajām pilsētām:

- a) statistikas dati rāda, ka iedzīvotāju skaita un pētījumā vērtēto kritēriju ziņā nozīmīgākās pilsētas ir: Vidzemes reģionā – Valmiera, Kurzemes reģionā –

Liepāja un Ventspils, Zemgales reģionā – Jelgava un Jēkabpils, Latgales reģionā – Daugavpils un Rēzekne.

- b) Ir noskaidrots pašvaldību viedoklis par iespējamo JPA reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu: atbildējošo pašvaldību skatījumā tā ir: Vidzemes reģionā – Valmiera, Kurzemes reģionā – Kuldīga un Liepāja, Zemgales reģionā – Aizkraukle, Latgalē – Rēzekne.
- c) Ir noskaidrots iedzīvotāju aptaujas respondentu viedoklis par iespējamo JPA reģionālo struktūrvienību atrašanās vietu: aptaujāto pētījumu dalībnieku skatījumā tā ir Rīga, Valmiera, Daugavpils un Jelgava.

Ievērojot to, ka valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības institūts ir salīdzinoši jauns, sākotnēji būtu lietderīgi izveidot vismaz vienu nodaļu katrā reģionā. Zemgales reģionā nav viennozīmīgi vērtējami pilsētu analīzes rezultāti – pēc uzdotajiem kritērijiem visatbilstošākā JPA nodaļas veidošanai ir Jelgavas pašvaldības administratīvā teritorija, tai seko Jēkabpils. Taču, pieņemot lēmumu būtu jāņem vērā tas, ka Jelgava atrodas Rīgas tiešā tuvumā, bet Jēkabpils - perifērijā. Līdzīga situācija ir Latgales reģionā: pēc statistikas informācijas analīzes rezultātiem, atbilstošākā administratīvā teritorija ir Daugavpils, bet pašvaldības visbiežāk min Rēzeknes pilsētu.

Pamatojoties uz minēto, tiek izvirzīts priekšlikums izveidot piecas reģionālās nodaļas: Rīgā, Liepājā, Valmierā, Daugavpilī (vai Rēzeknē) un Jēkabpilī (vai Jelgavā).

7. Ir veikti ekonomiski aprēķini, ņemot par pamatu 2007.gada aktuālāko informāciju gan par atalgojuma līmeni valsts pārvaldes struktūrā strādājošiem, gan par biroju uzturēšanai nepieciešamajiem izmaksu posteņiem un pašreizējo tirgus piedāvājumu. Piecu JPA struktūrvienību izveidošanai nepieciešami ilgtermiņa ieguldījumi 61 745 LVL apmērā, lai iegādātos biroju uzturēšanai nepieciešamo aprīkojumu un mēbeles, savukārt uzturēšanas izdevumi 2007.gada otrajā pusgadā sastādīs 192 050 LVL. Kopsummā 2007.g.otrajā pusgadā no valsts budžeta jāparedz 253 795 LVL. 2008.gadā piecu JPA struktūrvienību uzturēšana izmaksātu 384 100 LVL. Papildus izdevumus varētu radīt arī lēmums palielināt centralizētās grāmatvedības darbinieku štata vietu skaitu par vienu darbinieku, kas gadā sastādītu papildus 7 818 LVL.

JPA struktūrvienību izveidošana reģionos nodrošinātu:

1. pastāvīgu informāciju par personām, kurām nepieciešama valsts bezmaksas juridiskā palīdzība, kā arī atspoguļotu šo personu procesa stadiju, šādi padarot JPA darbības rezultātus efektīvākus un procesu pārskatāmāku, atklātāku un pieejamāku;
2. atvieglotu nepieciešamās informācijas apmaiņu, pieejamību un caurskatāmību, šādi samazinot laiku un finanšu līdzekļus, kas tiek ieguldīti minētās informācijas pieprasīšanai un saņemšanai;
3. centralizētu datu apstrādi un drošību, informācijas ievadi, reģistrāciju, uzskaiti un izmantošanu atbilstoši mūsdienu un likumdošanas prasībām;
4. efektīvu datu apmaiņu starp valsts institūcijām un citiem ar šo personu tiesiskās aizsardzības procesu un to saistītiem subjektiem, tādejādi atvieglojot un paātrinot informācijas pieejamību, tajā pašā laikā nodrošinot ar statistikas datiem reģionos un valstī kopumā;
5. Samazinātu trūcīgu un maznodrošinātu personu izdevumus un nodrošinātu pieejamāku, saprotamāku juridiskās palīdzības un valsts kompensācijas pieprasīšanas kārtību Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma subjektiem.